

Inc.

61.

88-49

Bowles 1494

Luc.

61

Excellentissimi viri artium ac sacre theologie p[ro]fessoris eximij magistri Nicolai Borbelli de Francia ordinis minoruz s[an]cti doctrinā doctoris subtilis Scoti: logice breuis: sed admodū vtilis expositio incipit.

Montan teste sapientie mei b. 22. Adoleſcens iuxta viā suā etiā cū ſenuerit non recedet ab ea. Vtile ē volētib[us] studere doctrinā docto-

ris subtilis Scoti: q̄ inter cetera maxima me extat roboris et v[er]itas in eius p[ro]p[ri]etate et in e[ss]entia introducit. V[er]itas enī habita ab eis in p[ro]p[ri]etate con- tra: V[er]itas enī in ſuis actib[us] aliq[ui]s logice causa p[ro]uenit sup[er] ſimulas p[ro]p[ri]etatis h[ab]itū xp̄o: h[ab]et v[er]itate enodabo. et q[ui] multe materie q̄ tractant in logica per amplius reperitū in p[ro]p[ri]etate remitto aliunde ad quoddā cōp[er]itū: q̄ sup[er] p[ro]p[ri]etate eiusdē doctoris dictis cōp[er]itū: sepeq[ue] noto ea q̄ h[ab]entur: in q̄bus locis ab eodē doctore h[ab]entur: vt ea ibidē diffusi- valeas intueri. Intitulat autē iste liber li- ber ſimularū q̄ in hispani: q[ui] in h[ab]itū bro sub breui cōpendio determinat ea q̄ tu logice Arist. h[ab]entur diffuse. Subie- ctū v[er]o seu materia circa quā versat hec p[ro]sideratio ē syllo[gi]ca. Et sciēdū q̄ subie- ctū alicui[us] sciētie pot[est] dici obiectū seu gen[er]abile. V[er]o n[on]ne sepe p[ro]p[ri]etate sumit. V[er]o in diffinitōe q̄ dicitur ge- nus ponit vt materia: v[er]itū vt forma. Obiectū est illud circa quod f[er]t poten- tia: vt pot[est]ia v[er]itū t[er]dit in lucē vel co- lorē. V[er]o dicit obiectū: ab eo q̄ est con- tra: et factū: q̄si p[ro]p[ri]etate factū. Subiectū igit[ur] de quo in aliq[ui] sciētia p[ro]p[ri]etate tra- ctat dicit obiectū: vt gen[er]abile: q[ui] ē mate- ria circa quā tendit cōsideratio ip[s]ius sciē-

tie. Dicit etiā subiectū rōne p[ro]p[ri]etate que sibi iusunt p[ro] se. vnde subiectum dicitur quasi subitus iactum.

Sciendū q̄ primū subiectū alicui[us] sciētie f[er]t Scoti in p[ro]p[ri]etate p[ro]p[ri]etate sen. dicit illud q̄ cōtinet primū v[er]ualiter omnes veritates illi[us] sciētie cui[us] est subiectū. Dicit autē aliq[ui]d primū inesse alicui q̄ inest ei in quātū tale: siue per p[ro]p[ri]etate rōem et nō p[ro]p[ri]etate alijs: s[ed] alijs p[ro]p[ri]etate ip[s]ius: vt p[ro]p[ri]etate hominis. s. risibilitas seu flexibilitas: et h[ab]itū insūt homi- nū in quātū hō. q[ui] enī hō est animal rōnale: ideo est risibilis: et sic risibilitas p[ro]p[ri]etate inest hōi: inferiorib[us] autē ab hōie: licet p[ro]p[ri]etate inest risibilitas: nō t[ame]n p[ro]p[ri]etate. Sor. cui in quātū for. nō est risibilis: sed in quātū homo.

Notādū q̄ p[ro]p[ri]etate virtualiter pot[est] capi dupliciter. s. virtualiter actualiter: et virtualiter pot[est]ialiter. v[er]ualiter actualiter cōtinet subiectū p[ro]p[ri]etate passiones q̄ ab ip[s]o oriūtur. v[er]ualiter pot[est]ialiter aliter sup[er]ius cōtinet passiones inferiorū que ip[s]is insunt: nō p[ro]p[ri]etate rationē ip[s]ius superioris. s[ed] p[ro]p[ri]etate p[ro]p[ri]etate rōis ip[s]ius. Primū igit[ur] subiectū alicui[us] sciētie cōtinet v[er]ualiter actualiter: vt v[er]ualiter pot[est]ialiter oēs p[ro]p[ri]etate q̄ p[ro]p[ri]etate tractatur illa sciētia cui ē adequatū. Veritates v[er]o ibi m[er]itū p[ro]p[ri]etate principaliter cōsiderate ad ip[s]um reducuntur: et h[ab]ent attributionem: sicut philosoph[us] reducit quarto metaphisice ad subiectū ei[us] q̄ est ens in quātū ens generationē q̄ est via ad esse: et corruptio- nē que ē via ad non esse: et negatōnes et p[ro]p[ri]etate rōnes: q[ui] p[ro]p[ri]etate ip[s]um esse: et sic de alijs: siue sint p[ro]p[ri]etate subiectiue: siue p[ro]p[ri]etate integrales vel quouis alio mō. Ex quo patet q̄ syllogismus in cōmuni sumpt[us] est primū subiectum: siue adequatū totius logice. probat: q[ui] cōtinet virtualiter actualiter passiones p[ro]p[ri]etate q̄ sibi p[ro]p[ri]etate magis noto ad m[er]itū notū euidenter cōducendo procedere et huiusmodi.

Continet etiā virtualiter actualiter p[ro]p[ri]etate p[ro]p[ri]etate que insunt suis partib[us] subie- ctiuis: scilicet syllogismo dialectico: so-

phisico et demonstratio per rationem sylli.
 Virtuatr do potētiat pmet passioēs q̄
 spīs insūt p p̄pas cor̄ rōēs. **De** p̄bat
 sic illib̄ ē subm̄ i allq̄ scia cūi ptes et p̄
 etates p̄siderātur in ip̄a. **Un̄** p̄mo poste
 rior̄ d̄r q̄ sc̄la ē vni⁹ ḡn̄s subiecti cui⁹
 ptes et p̄petates p̄siderātur : s; sylls est
 hm̄oi i sc̄ia logice: q̄ est ei⁹ subm̄. p̄bat
 minor. **De** ip̄o enī syllō i cōl tractat i li.
 p̄oz. **De** ei⁹ aut̄ p̄tib̄ subiectis tractat i
 alijs libris noue logice. s; d̄ syllō v̄yal⁹
 in li. topicor̄: s; elēco. i li. elenco. **De** e⁹
 do p̄tib̄ integralib̄ sylli q̄ etiā p̄nt̄ di
 ci ei⁹ p̄ncipia intrisēca. s; p̄p̄oib̄ et ter
 mis tractat i v̄ti logica i li. p̄yeruēn̄.
 v̄sum et p̄nt̄oz. **Dicūt** aut̄ isti libri logi
 ca v̄t: nō qz p̄mo fuerit inuēta: s; qz ea
 q̄ ibi tractat̄ sūt mā remota logice. **Non**
 enī ita p̄ncipalr̄ intēdūt̄ a logico sicut
 sylls de q̄ tractat̄ i logia noua. **Ad** syl
 logismū aut̄ p̄nt̄ reduci alie spēs argum̄
 tatōis. vt inductio: enthimēma: et c̄l̄m̄.
 sicut imp̄fem̄ reducit̄ ad p̄fem̄ sc̄do p̄oz.
Nō enī ita p̄ncipalr̄ intēdūt̄ a logico sic
 ip̄e sylls. **Ad**tra p̄dict̄ arguē p̄mo
 sic **Sylls** nllas h; passioēs ḡnō ē s̄bm̄
 logice. p̄na ē nota: et aūs p̄bat: qz si syl
 logism̄ h̄r̄ et passioēs cū sit ens rōis :
 tūc ille passioēs erūt̄ nihil: qd̄ videt̄ sal
 sū. p̄batō p̄ne: qz ens nūi⁹ ente rōis est
 oīno nō ens: s; passio fūdata i ente rōis
 est unū ente rōis: cū passio sit minor: is
 entitatis q̄ subm̄. q̄ tal passio erit nihil
Itē sc̄da intērio i cōi sūpta ē subiectū
 logice: q̄ sylls nō erit ibi subiectū. p̄na ē
 nota: p̄bat aūs: qz logica ē d̄ sc̄dis in
 tentōnib̄ adiuctis p̄mis fm̄ **Auicēn̄**.
Pro r̄nsōe ad ista argumēta notādū qz
 intencio vel p̄cept⁹ ēt̄ capi tripl̄. vno
 p̄ sp̄e obiecti q̄ ē rō p̄cipiēdi: et d̄r̄ inten
 tio qz p̄ ip̄am sens⁹ vel intellect⁹ tēdit i
 obm̄ fm̄ **Seco**. 13. di. 2. sen. **Sec̄do** intē
 tio sumit̄ p̄ actu p̄cipiēdi v̄l intelligēdi
Alio p̄ obo p̄cepto v̄l p̄ceptibili: res cō
 p̄cepta vel intellecta d̄r̄ intencio in q̄tuz
 in ip̄am tēdit̄ intellectus ip̄am cōsiderā
 do. **Itē** notādū qz duplex ē actus intel
 lect⁹: qz quidaz est actus rectus: qd̄a est

actus collatiuus. **Actus** rectus d̄r̄ qu
 intellectus fert̄ su p̄ aliquā rē: vt qm̄ in
 intellectus intelligit rosam. **Sec̄** do col
 latiuus appellat̄ quo intellect⁹. **...** in
 telledā comparat ad se ip̄am vel ad alā

Itē **Notādū** qz duplex est intencio. s;
 prima et sc̄da. **Prima** ē p̄ria rei cōsi
 deratio accipiēdo cōsideratōnē p̄ ob
 p̄cepto. **Un̄** p̄ma intencio est ip̄a res p̄
 intellecta et cōsiderata: cūi⁹ cōsiderati
 inmediate causat̄ a re v̄t̄ d̄ rei. **De**
 cū d̄r̄ intencio: vt coḡ...a vel vt coḡ
 sc̄sbilis. **Unde** termini p̄me intencioni
 dicūt̄ur qui significant hm̄oi res cōcep
 tas vel cōceptibiles: vt hō eq⁹ v̄sio in
 telledio nigredo albedo. **Sec̄da** intencio
 est qd̄a relatio seu comparatio intelle
 ctus q̄ vna p̄ria intencio cōparat̄ ad aliā
 p̄ actu intellect⁹. **Arēplū** intellect⁹ intē
 ligēs hoīem et alā comparat̄ vnū ad aliū
 fm̄ rōem p̄dicabilis et subicibilis: q̄ cōp̄
 tio ex p̄te anial̄ v̄t̄ p̄m̄ et ex p̄te hoī
 spēs. **Sic** fin̄ di. versas comparōes so
 mat̄ intellect⁹ diuersas sc̄das intencio
 nes: puta ḡn̄s sp̄is: ac indiuiduū: et hu
 iusmodi: ita qz oīs sc̄da intencio ē rōmalr̄
 relatio rōis: sicut p̄p̄o et enūclatio: con
 positio et diuisio: in q̄b⁹ v̄ez et falsū sunt
 in mēte et nō i reb⁹ **Sunt** **Arist.** 6. meta
Sūt enī sc̄de intencōes q̄ p̄sūt̄ i qd̄a
 cōparatōe duor̄ cōceptor̄: siue illa duo si
 idē sūt rem siue diuersa. **Et** enī q̄nqz
 intellect⁹ vno vt duob⁹ cōp̄ocem̄ formā
 sicut cū d̄r̄ hō ē hō. **Et** qz p̄z qz tal cōp̄
 est solū i intellectu et non i reb⁹. **Syllo**
 gism̄ ē etiā sc̄da intencio. **Est** enī ha
 bitudo seu cōpositio p̄missarū ad cōclus
 sionē. **His** p̄missis respōdeo ad r̄atōes.
Ad p̄mam qz cū dicitur si syllogismū
 haberet passioēs tūc eēt̄ nihil: qz esset
 min⁹ ens q̄ ens rōis. **R̄** qz sicut ē dare
 gradū i e. itib⁹ realib⁹ sic ē dare i entib⁹
 rōis: et ideo nō opter qz qd̄a ē min⁹ en
 te rōis sit nō ens et nihil. qz licet illa res
 rōis q̄ subiectē alteri rei rōis sit mag⁹ res
 allq̄ mō: tū nō seq̄t̄ ex hoc qz res fūdata
 sit nihil. **Nō** repugnat̄ igit̄ syllogismū
 licet sit ens rōis h̄r̄ et passioēs: sic **Arist.**

5. meta. distinguit unitates reales fm su
 dameta realia: r unitates intentionales
 fm fundameta intetionalia: vt ibi decla
 rat. **S**corus. **A**d secunda qm arguabat
 q logica est de secudis intetioib⁹ dicen
 do q sicut theologia est d rebus r de si
 gnis: de rebus: vt de do et creaturis: de
 signis vo vt de sacrametis q snt sig gre
 siue de his q coiter tractantur in theolo
 gia no tanq d pto subo. **P**rimu eni sub
 lectu ei⁹ est aliq res. s. s. ad quem alie
 res et signa reducuntur: sic logica est d se
 cundis intentionib⁹ no tanq de pmo sub
 lecto: s; tanq de his q coiter tractat ibi
 dem. **Q**ueda vo secunda intentio. s. syl
 logism⁹ e ibi sublectu pmiuz ad que alie
 intentioes pnt reduci: vt patz ex pdictis.
Dicit aut logica esse de secudis intenti
 onib⁹ adiectis pmiuz: q; logica applicat
 secudas intentioes ad pma s hys coside
 rat no fm se: sed in qntu snt fundameta se
 cundaru intentionu. **N**otificatur etiā rela
 tioes rois p ipay fundameta ppter earu
 modica entitate: sicut etiā. 5. meta. disti
 guunt moi relationu realiu fm varietate
 fundametroz: vt videbit. c. de ad aliqd
 fundametu etiā relatiois rois dicit scdm
Sco. 8. q. quolibet. no q; ex nā rei iū ori
 atur: q; tūc eēt realis: q; e. pma rō q in
 tellect⁹ compat vni ad aliū: fm etiā eū
 dē in scda. q. **T**ū intellect⁹ possit vna re
 lationē rois ad aliā cōpare: vna pōt eē fū
 dametu alteri: sicut intentio spēs fūdat
 in intetioe gnīs: dicēdo gen⁹ e spēs. **T**ū
 eni vte sit cōe ad illa qmōs pdicabilia il
 la se hnt vt spēs respectu vliis: **S**ic itaq;
 p; q; syllog⁹ e subm logice: de alijs req
 snt ad rōem subiecti vide pto phisico.
 ca. de ad aliqd: r pmo metaphisice. **Q**uo
 et scie hnt unitate spēs gnīs pmiuz vel
 remoti: vide sexto metaphisice.
Dividit aut liber iste in septē ptes: in
 pma dterminat de enūciatioe et de eius
 partibus r ppetaribus: r correspondet
 duobus libris pyrronias Arist. r d
 pyrronias a py qd e de r armenis qd
 est interpretatio quasi d interpretatioe. **S**ūt
 aut idē ex pte rei interpretatio: enūciatio:

et ppō: illet rōe differāt. **I**nterptatio et
 viciat orō put i ea aliqd exprimit eē vey
 vel falsū. **A**nūciatio vo dī orō enūciās
 aliqd de aliq. ppō aut recte sumit pnt
 ponit i pmissis ad inferēdū cōclusionē.
En dicit qm inferēdo p alio positio: li
 cet autē termi snt pōes ppōsibus: r sic
 libri pdicabiliū r pntoz pcedūt libz p
 yrronias. **A**uctor tū pmo dterminat
 de ppōib⁹: q; i his snt minores difficul
 tates q; in pdicabilibus et pdicamētis.
In secūda parte tractat de pdicabili
 bus q; cōrespōd; pdicabilib⁹ porphirij
In tertia d decē pdicamētis q; cōrespō
 det li. pntoz **A**risto. **I**n qarto de syllog⁹
 simplici seu cōi: q; cōrespondet li. pōm
Aristo. **I**n qnta de syllog⁹ dyalectico q;
 pcedit ex phabilibus q; cōrespōdet li
 bus topicoz **A**risto. et **B**oetij. **I**n sexta
 de syllogismo sophisti. seu apparenti: q;
 cōrespōdet li. elēco. **A**ri. **I**n septia de
 supōib⁹ q; snt extracte a varijs libz loz
 gice. **D**e syllogismo aut demonstratiuo d
 quo tractat **A**rist. in li. posterior q; fecit
 auctor picularē tractatū in suis sumulz
 de ipo tū multa inferūtur in varijs locz
 huius libri.

Dialectica est ars ar. rē

Hic auctor ponit distinctioem
 dyalectice: in q; reddit audito
 re s; veniuolos et attētos: oīs
 dendo hulus sciētie dignitatē r vilitas
 tē: dices q; dyalectica e ars artū r sciē
 tia sciētiarū ad omniū methodoz pici
 pia vli hīs. **A**d cur⁹ euidētis sciētū
 q; dyalectica pōt sumi duplicif. vno mō
 p pte logice q; pcedit ex phabilibus: et
 sic nō sumit hic. **A**lio mō put idē est q;
 logica: r sic sumit in pposito. **A**lteri⁹
 est sciētū q; ars et scia pnt capi duplicif
Ano mō stricte: r sic nō sumit in pposi
 to: **S**ūt eni habit⁹ ex opposito distinctie
 vt ptz sexto meta. vbi ponūtur habit⁹ in
 intellectuales: scz sapia: scia: intellectus:
 pndicia: r ars: q; sic distinguitur. **I**ntel
 lectus eni sapia et scia snt habit⁹ specu
 latini: q; scz ordinātur ad scire r non ad
 opari. **D**icit tū i hoc q; intellect⁹ e habi

tus por principiorū demōstratōis. **Scia** vō ē habitus cōclusiōis ex causis inferi oribus. **Sapiētia** autē p̄siderat causas p̄mas. s. deū et intelligētiās. **En** ibidē dicit esse caput sciētiarū. **Prudētia** vero ars sūt habitus practici: q̄ scz ordinantur ad opari: r̄ differūt: nā prudētia dirigit in actōibus q̄ nō trāsēūt in exteriorē materiā: sed sūt p̄fectiones agentis. **En** dicit ibi q̄ prudētia est recta ratō rerū a nobis agibilibū. **Ars** vō dirigit ī actionibus que in materiam exteriorē trāsēunt: sicut edificare secare. **En** dicitur ars est recta ratio rerū a nobis factibilibū. **Alio** mō sumitur ars large: r̄ etiā sciētia p̄ habitu cōclusiōis demōstrate: sicut ille habitus sit practicus: siue speculatiuus: r̄ sic vnū sumitur p̄ reliquo. **Sz** videt q̄ vnū illoꝝ sup̄fluat: r̄ q̄ sit sibi nugatio seu inutilis repetitō eiusdē. **R^o** q̄ nō est ibi nugatio: **Logica** enim nō tm̄ dicit scia sciētiarū: sed etiā ars artū ad maiorē exp̄sionē. **Per** hoc enī innuitur q̄ nō t̄m̄modo logica ē de numero sciētiarū speculatiuarū: s̄z etiā de numero artū liberaliū: q̄b nō p̄uenit om̄i sciētie speculatiue: sicut patet ex p̄sica et metaphisica. **Itē** cū dicit ars artū designat q̄ logica nō tm̄ excedit scias speculatiuas: s̄z etiā practicas in q̄ntū dat modū arguēdi vtrūq̄. **Et** nota q̄ licet genitiuus plural̄ referat sup̄ suū n̄m̄ singularē designet excellētiā iuxta illd: **Addi** tur excellēs flos floꝝ virgo vniū. **Bo**gia tm̄ non simpliciter excellit alias sciētiās. **Sciētie** enī reales vt p̄sica r̄ metaphisica sūt dignio: es logica: q̄ est d̄ ceteribus rōis: s̄z ipas excellit s̄m̄ qd̄ in q̄ntū oēs vtunt̄ logica in forma arguēdi: iō seq̄tur ad om̄i methodoꝝ principia vniū h̄ns. **Ipa** cū dirigit ad principia omnium sciētiarū docendo modū quo ex ipsis principijs cōclusiōes inferūtur: licet et p̄ncipia sciētiarū p̄supponat̄ in qualibet sciētia: nec p̄ eādē sciam valeat̄ p̄bari: si tm̄ ab aliquo negaret̄: posset p̄ logicam p̄ ipa negatēs ex datis et concessis ab eis disputari. **Sicut** arguit **Ars**. quarto me

taphe. **Est** autē methodus via breuis et vtilis p̄ quā obliq̄tates deuitātur: et ad terminū facilliter deuenitur: sic p̄ sciētias tanq̄ p̄ breues semitas obliq̄tates errorū deuitamur: r̄ ad noticiā v̄tutis deuenimus: quā tm̄ v̄tutis noticiā ex inuentis a nob̄ consecq̄ nō valemus. **Cōtra** p̄dicta posset argui q̄ logica non habet viā ad principia om̄i sciētiarū: qz tūc haberet viā ad seip̄as. q̄b ē flm̄. **Ad** hoc respondet vno mō q̄ hec ē distributio accōmoda. i. alijs a se accōmodata: r̄ sic logica habet viā ad principia omnium sciētiarū aliarum a se. **Alr** respondet q̄ nō ē incōueniēs idē seip̄m̄ dirigere: sicut hō dirigit volūtatē suā p̄ intellectū: cū t̄m̄ intellectus et volūtas sint realiter idem licet formaliter distinguantur: sic alijs sup̄ his q̄ in logica cōsiderātur disputat̄ dirigitur p̄ syllogismoꝝ regulas que in ipa logica cōtinetur.

Ad euidētiā predictorū est notandum q̄ duplices sunt artes: q̄dam sūt artes mechanicę: q̄dā sūt liberales. **Principales** artes mechanicę ad quas alie p̄nt reduci sūt septē: r̄ p̄tinent in his versibus. **Laus** nemus miles nā utigatio rus medicina. **His** ars fabrilis architectonice sit. **Et** d̄ architectonice r̄ theoron q̄b est cernere vel speculari: qz cōsideratio artis fabrilis habz quādam excellētiā sup̄ alias: in q̄ntū alie indigent ipsa ad suas opatōes exercendas: licet autē ars fabrilis quo ad hoc dicatur alijs s̄m̄ quid p̄cipari: simpliciter tamē magis famulat̄ et subseruit eo mō quo loq̄tur **Arist.** p̄mo meta. et p̄mo ethicoꝝ de sciētijs famulātibus q̄ d̄r ille quārū fines ordinātur in fines sciētiarum sup̄ioꝝ seu architectonicę: sicut finis frenēfactiē q̄ est facere freua ordinatur ī eq̄strē: r̄ eq̄stris in militarē. **Dicitur** autē mechanicę: a mecor aris: q̄b ē adulteror. **Ipe** enī dirigit opatōes que circa corp̄ sunt. **Corp̄** autē facit animā metari: in q̄ntum facit eā auerti a creatore r̄ pueri

et ad creaturā. **A**rtes etiam liberales sunt septem. et continent in his sexibus. **G**ra loquitur: **D**ya vera docet: **R**eth **X**ba colorat. **M**u canit. **r**. numerat. **G**e pouderat. **a**s. colit astra. **G**rammatica enim docet congrue loqui. **D**ialectica docet verū a falso discernere. **R**ethorica docet **X**ba colorare: vel ornate pouere. **M**usica docet canere. **A**rismetica numerare. **G**eometria docet terrā metiri: et **A**strologia docet de cursu astroꝝ. **D**icitur autē tres p se triuales: qz se tres vie i vni terminū tendentes. s. in sermonem. **D**icitur enī ad sermonis congruitatem: veritatem et ornatum. **A**lie dicitur quadriuales: qz sunt quattuor vie in vnum terminum tendentes. **S**ūt enī scientie mathematice que tractant de quantitate. **A**rismetica et musica considerāt qnritatem discretā. **G**eometria et astrologia quantitatē continuam. **E**t dicuntur liberales: qz **A**llis liberorū et nobilitum in istis antiquitus introducebantur.

Si queratur: cū **A**rist. sexto metaphisice distinguar scientiam speculatiuā realem in mathematicam: phisicam: et metaphisicam: et scientie mathematice enumerantur inter artes liberales: cum etiam inter ipas non ponitur phisica et metaphisica. **D**ico q enumeratō artium liberalium est quo ad illas artes quibus liberi et nobiles viri antiquitus utebantur. **I**ntestebant tunc magis mathematici q phisice et metaphisice: quia plus mathematica confert ad complacentias et curiositatē vite presentis cui intestebatur antiqui. **D**e futura vita nil certū habentes q phisica et metaphisica. **P**er phisicam etiā et metaphisicā impugnat multitudine deorum quos colebant cum in ipis pberetur statum esse in vno omnium pncipe: qui est primum mouēs imobile. **E**t ideo a paucis tunc phisica et metaphisica: scz a philosphis qui erāt plus ceteris a mūdo absoluti videbant: nunc vero est econtra. qz enī phisica et metaphisica plus conferūt ad theologia

et mathematica: ideo circa ipas maxie insistent christiani.

Circa predicta potest quis

dubitare: vtrū logica sit scientia (peculatiua vel practica. **A**d cuius euidenciam sciendū q sicut **A**ristoules secūdo metaphisice dicit q scientia speculatiua et illa cuius finis ordiatur ad scire. **P**ractica vero ordiatur ad operationes quā dirigit. **E**nd practica dicit a praxi grece quod est operatio latine. **Q**ue autē sit illa operatio cuius scientia practica ē directiua declarat **S**co. in plogo p. se. dicens q praxi a qua scientia dicit practica est actus alicuius potentie alteri? **Q** intellectus naturaliter posterior intellectu naturae consoniter elici rationi recte ad hoc q sit rect? : quod sic potest declarari. **O**peratio enī a qua scientia dicitur practica est actus elicitus seu pductus a voluntate que est altera potentia ab intellectu. vel actus imperat? ab eadem: sicut voluntas imperat manib? vt operentur: vel pedibus vt gradiant: et cetera huiusmodi: et talis operatio naturaliter est posterior intellectu. **A**c tum enī voluntatis pcedit intellectus: qz sicut **A**ugustinum nihil voluit nisi p cognitum. **T**alis autē actus est nat? consoniter elici intellectui recte ad hoc vt sit rectus. **A**d hoc cuius q operatio sit recta: oportet q consonetur dictamini recte rationis. **E**xemplum: recta ratio dicit q elemosyna est danda de proprio pauperi propter deū. **S**i quis det elemosynam de alieno: aut propter inquam gloriam illam dar: talis operatio non erit recta: quia non consonabitur recte rationi. **E**nde sexto ethicorum dicitur q electio recta necessario presupponit rationem rectam. **P**raxis ergo a qua scientia dicitur practica est operatio producta vel imparata a voluntate. **L**icet autem intellectui imperet voluntas vt intelligat: tamē ille actus intelligenti non ē praxis: cum non sit alteri? potentie ab intellectu: et sic sibi dicit pma pxi

tio praxi. Et cum dicit Arist. 3. d. aia. Intellectus sola extēsiōe sit practica: in quā tū vīc3 extra se tendit dirigēdo actū alterius potētie, a se. Nū igit scādo pōise i actibus intellectus nō sit pma extēsiō intellectus i illis nō est praxis: nec valet dicere q̄ sufficiat ad praxim q̄ vn⁹ act⁹ in intellectus extēdat dirigēdo aliū: qz tunc p̄cipiū i speculatiuis eēt practica cum extēdat ad habitū cōclusionū. S3 quid absurdū? Ex his p3 q̄ logica non ē scia practica cū nō sit directiua praxi. Sit igit tū speculatiua qz ordiat ad scire. Sed hoc arguit Auicēn. Habit⁹ cuius finis p̄p̄i⁹ nō est act⁹ p̄p̄i⁹ ē hūius practica: logica ē hūiōi: g. minor p3: qz ordiat ad alias scias. Preterea habit⁹ q̄ diuidit i vtētē et docētē ē practica: logica ē hūius hūiōi: g. ē practica. Ut arguit sic: logica docet nos arguere: g. ē practica: antecedit ē notū. pbat p̄na: qz argumētatio vocal ē act⁹ a volūtate impar⁹. Ad primū rūdeo q̄ maior ē Na: si habeat p̄ sine p̄fecte actū alteri⁹ ḡnis a speculatiōe ita q̄ sit directiua v̄e praxi: r sic minor est falsa. Ad secundū reducitur p̄ ip̄3: qz asūpta maiore addo minorē sic: sed metaphisica diuidit i vtētē et docētē: ergo metaphisica ē practica: g. est euidētē falsa et maior: qz minor p̄cedit ab ipso. Et pbat: qz oēs alie scie vtuntur metaphisica sp̄alr q̄ntū ad p̄incipia cōia q̄ dicuntur dignitates, quas oēs alie scie accipiūt a metaphisica p̄m p̄hū. 4. meta. aut q̄ logica dī docēs in q̄ntū cōsiderat de secundis Intentōibus institūcēs mōm quō p̄ eas p̄cedi possit ad cōclusionēs in singulis sciētis oñdendas. Utēs vō dī in q̄ntū mō adinūcto vtētē ad cōcludēdū aliqd̄ in singulis sciētis. Ad tertiu3 dico q̄ argu⁹ vocal nō est v̄e praxi: qz ordinat ad scire. qz vt dicit p̄bus illa q̄ ordinantur ad vnā tanq̄ ad vnū nō reputatur nisi vnū. Nū logica nō docet arguere vocalit̄ vt ibi sistam⁹ s3 vt sciam⁹. Argu⁹ etiā vocalis ordiat ad mētālē: qd̄ est op⁹ intellectu.

Et ideo in acquisitione. 22.

Hic auctor infert ex p̄dictis q̄ in acquisitione oīm aliarū sciētiarū dialectica p̄us debet acq̄ri: cū oēs alie vtātur ipa q̄ntū ad mōm arguēdi. Et si arguat q̄ grammatica p̄ius acq̄rit q̄ logica: rūdeo q̄ duplex ē grāmatica: qdaz em̄ ē v̄ual et positiua: vt illa q̄ est de impossitōib⁹ r significatiōib⁹ terminōz r hūiōi: r hec est p̄ in ordie doctrie ipa logica. Alia est grāmatica regulatiua et disputatiua: q̄ p̄ veras res docet discernere cōgruum ab incōgruo: r hec ē scia r seq̄tur logica. Licet igit grāmatica imp̄fecte acquirat̄ aū logicā: nō tū p̄t haberi p̄fecte sine ea. Deinde dicit q̄ dialectica dicit id ē v̄enaat̄ a v̄a qd̄ est duo: et logos qd̄ est fmo: vel lexis qd̄ est ratiōinatio: q̄si vñ orū sermo vel rō. s. opponētis et rūdētis in disputatiōe: vel simplr vni⁹ tenentis locū duoz. Idē em̄ p̄t vt se disputare arguēdo et rūdendo sibi p̄st. Et notādum q̄ v̄a p̄t scribi p̄ y grecum: r tūc significat idē qd̄ duo: vel p̄ i latinū: r tūc significat idē qd̄ de. Nū vsus. Scribe per y grecū: v̄a duo significabit. Scribe per i n̄m de tibi significabit.

Sed qz disputatio non pōt. 22.

Hic auct. ponit ordinē dicēdoz dī. S3 disputatio nō possit haberi nisi mediāte sermōe: nec fmo nisi mediāte voce: r oīs vox ē son⁹: iō a sono tanq̄ a cōio: inchoandū est. Hoc aut̄ intelligit̄ de disputatiōe vocali q̄ nō p̄t exp̄mi nisi p̄ vocē. dicit aut̄ disputatio q̄si duoz putatō.

Pro quo notādū q̄ sicut dicit Arist. primo p̄hicoz: Innata ē nob̄ via a magis cōib⁹ ad min⁹ cōia p̄cedere. Nū igit hic sit agēdū de enūciatiōe vel p̄p̄e q̄ cōstituit̄ ex nose et v̄ho: in q̄z diffinitōe ponitur vox: et oēs vox est son⁹: iō a sono tanq̄ a cōio: inchoandū ē. Agit aut̄ i logica de argumētatiōib⁹: p̄p̄oib⁹: et terminis vocalib⁹: qz ex ip̄is intellectus de facili poterit cognosci quid de mentalibus r scriptis p̄portionabiliter debeat dici.

Insint aut auc. sonū dicēs: q

Sonus est quicqd ab

auditi pprie et p se percipitur.

Et dicit pprie: qz licet hō r cā

pana audiatur: tñ hoc nō est pprie r p se

sed q sonū suū. **Ad** cui⁹ euidētia sciē

dū q duplex est sensibile scdm Arist. 2.

de aīa. s. p accūs et p se. **Et** aut sensibi-

le p accūs qd accidit ei qd ē sensibile per

se: sicut accidit albo eē hoīem: tō hō est

sensibilis p accidēs. **Tale** aut sensibile

apphēdit p aliā potentā cognitiuam:

vt p estimatiuā vel intellectuā. **Sens-**

bile aut p se est illud qd p se mouet sen-

sum ad acū sentiēdi causādo in eo spe-

ciem suā. **Et** hoc ē duplex: qz qddaz est

est propriū: et quoddā ē cōe. **Et** aut sen-

sibile ppriū qd nō pōt alio sensu senti

vt son⁹ respectu auditus: color vel lux

respectu visus: sapor: respectu gustus: r

sic de alijs. **Sensibile** aut cōe est illd qd

apphēdit a plurib⁹ sensibus: et sūt qn

qs: scz: numerus: motus: magnitudo: fi-

gura: et quies. **Dicit** aut sensibile ppri-

um primū sensibile scdm **Scō.** 4. vi. se-

cūdi sen. qz virtute ppria r p ppriā rōez

mouet sensum. **Sensibile** aut cōe licet p

se sit sensibile: nō tñ primū: qz nō nisi cū

alio mouet sensū. **Et** si arguas q cōmūe

sensibile sit sensibile p accūs cū accidat

sensibili propo: **R**espōdeo q licet sensi-

bile cōe accidat sensibili pprio: est tamē

sensibile p se cū causet spēm suā in sen-

su particulari: et ab ipō apphēdat: **Mou-**

sic sensibile p accūs. **Uñ** hō r campana

dicitur audiri: nō q apphēdantur ab

auditu sed a virtute estimatiua vel intel-

lectiua: cū auditus sonū eoz apphēdat:

Notandū insup q obiectū et potē

na sunt due cause partia

les actus sentiēdi sū **Aug⁹.** ij. de tri-

dicēs q ex visibili et vidēte gignitur vi-

so. **Species** aut obiecti r ipā visio sunt

effectus ordinati obiecti visibilis: ita q

pprius nata est species visuarii i medio

et organo q actus vidēdi sū **Scō.** 9.

dist. scōi sen. **His** pmissis sciēdiuz q

in diuisione soni pprie et per se non

ponuntur superflue: quia proprie ponit

tur ad differētiā sensibilis cōmūis.

Sonus enī nou est tale sensibile: et p se

ponitur ad orniām sensibilis p accidēs

Notandū insup q illud vbi pci-

pitur postum in diuinit

one soni dicit apritudinem et nō actum

sicut dicit coiter vbi i diuinitōib⁹ posita

Sciēdiū insup q sic son⁹ pscit p auditū

ita cognoscitur silentiū q est priuātō fo-

ni. **Priuatō** etiā cognoscitur p habitū

sicut visus ē cognitiuus lucis r tenebre

et olfactus odorabilis et nō odorabilis

secundo de anima.

Sonorum vero alius vox. rē.

hic auc. diuidit sonū dicēs q sonorum

alius est vox: alius nō vox: r est diuisio

generis in species. **Ad** bonā diuisiones

tria requirunt. **Primū** q membra diui-

sionis nō dūt coincidere adinuicē! **Se-**

cundū est q membra diuidēna non dūt

excedere diuisiui: nec excedi ab ipō.

Tertiū est q dūt eē positiua. **Uñ** lz due

orñie diuisiue aliquid⁹ generis sic se ha-

beant q vna includat negationem alte-

rius. vtraqz tamē est aliqd positiua: euz

ex ipā r genere pstituat species. **Et** si

arguas q sonus nō vox nō dūt aliqd po-

sitiuū. **R**espōdeo q p sonū non voces

circumloquimur aliā spēm soni positiua:

cui nō est impositum. ppter penuriā no-

minum nomen.

Deinde determinat auctor qd ē sonus

vox dicēs: q son⁹ vox idē est q ipā vox:

r est ibi appositio. vt auial hō. **Et** autē

vox sonus ab ore animalis platus natura

libus instrumentis formatus: r hec dif-

ferentia est qd dicitur: qz indicat rei essen-

tiam p genus et differētiā. **Uñ** sonus ibi

ponit tan q gen⁹ prolatus ab ore animal

rē. ponit tan q orniā: qz p hoc differt a

sono nō voce. **Sed** contra hāc diuinit:

orem arguit: qz vnus rei est tñ vnū eē

ergo et vna diuinitio: cū diuinitio indi-

cet esse rei: et tamē ponit aliā diuinitio

voctis: scūdo de aīa: vbi dicit q vox est

repcussio aeris respirati ad arteriā voca-

lē cū imāgie significādi. **R**espōdeo q

Nec vnus rei sit tm̄ vnica diffinitio q̄ dicitur q̄ indicat essentiam rei: possunt tamen plures esse descriptiones seu diffinitiones dicentes quid nominis: p̄ q̄s significetur quid importetur p̄ nomen: seu tales que dantur per varias causas. Et talis est diffinitio Aristoteli. 2. de anima. Vox em̄ formaliter non est percussio sed causaliter: q̄ sc̄z est sonus causatus ex percussione aeris respirati: vt em̄ dicit ibi Aristoteli. Naturaturatur respiratio et ad formationem vocis et ad mitigationem caloris. Vocalis namq̄ arteria que est organum respiratiōnis est ordiuata ad pulmonem vt ei deseruiat p̄ attractionē aeris. Per autē necesse est vt recipiatur in pulmone: q̄ in hac parte animalia gressua plus habent de calore q̄ in alijs partibus. Pulmo enī cōiungitur cordi: in quo est principiū caloris naturalis. Porro et ergo q̄ aer ingrediatur ad pulmonem p̄pter refrigerium caloris naturalis. In pulmo dicitur flabellum cordis. Animalia autē que multum habent sanguinem multū habent de calore naturali: ideo indigent respiratiōne: non autē illa que modicum habent sanguinis: vt pisces: vel que omnino carent sanguine: vt cancri: ostree: apes: et fornice. 7c. Talia ḡ cum non respirent non habent vocem. Ad formationem itaq̄ vocis requiritur aeris attractio: et ipsius attracti ad vocalē arteriam percussio seu reuerberatio. Fit autē cū imaginatione significandi: quia anima aerem reuerberans intendit aliquid exprimere seu significare. Ad hoc etiā requiritur lingua aerem impellens et pcutiens contra palatum. Iocitur autē palatum quasi palatum lingue. Requiritur autē alia instrumenta que habentur per hos verius. Instrumenta noue sunt guttur lingua palatum. Et quattuor dentes et duo labia simul. In his tribus non ponitur pulmo: nec vocalis arteria q̄ satis p̄nt intelligi per guttur. Ita enim vocalis arteria est quedam vena a summate gutturis vsq̄ ad pulmonem extensa. Et notandum q̄ guttur lin-

gua et palatum requiruntur ad formationem vocis de necessitate: et quantum ad esse ipsius vocis. Labia vero et dentes requiruntur quātū ad bene esse: quia multū faciūt ad debite formandum vocem. Et ideo aures et homines labijs et dentibus carentes incomplete et imperfecte formant voces.

Alterius auctor diffinit sonum nō vocem dicens: Sonus nō vox est ille q̄ generatur ex percussione duorū corporum inanimatorū: vt frangor arborū: strepitus pedum: et similia. Debet autē hec diffinitio intelligi non solum de corporibus inanimatis: sed etiam de animatis ad modum inanimatorū se habentibus: vt sonus causatus ex percussione pedis contra pedem: vel manus contra manum: est sonus non vox: q̄ non causatur ab ipsis in quātū sunt animata seu naturalia instrumenta que requiruntur ad vocem: sed in quantum sunt corpora firma et solida.

De diuisione vocis.

Quom autē alia sig. 7c

Hic auctor diuidit vocem dicens q̄ vocum alia est significatiua: alia non significatiua.

Vox significatiua est illa que auditui nostro aliquid representat: id est que nata est aliquid representare quātū est de se intellectui auditu mediante. Vox enim seipsam representat auditui: cuius vox sit sonus qui est obiectum auditus. Intellectui vero representat rem ad quam significanda est imposta. Sūt autē imposte voces ad significandū res secundum ipsas proprietates. Pro quo sciendum finit. Seco. di. 3. p. sen. et. 15. q. quolibetorū q̄ obiectum cuiuslibet sensus importat speciem et similitudinē suā in sensu. deū causatur species in fantasia que est in anteriore parte cerebri. Ipa autē species in fantasia non representat vniuersale actu sed quiditatem vel naturam singularem: vt sunt esse in hoc tempore vel in hoc loco. Intellectus igitur agens cum specie que est in fantasia sunt due parti-

ales cause ad causandum speciem intel-
ligibilem in intellectu possibili: que re-
presentat vniuersale in actu: seu natura
ipsa cōmunes ab huiusmodi cōditionib⁹
abstractā. Unde intellectus agēs. 3. de
anima dicitur quo est omnia facere: quia
vix est pductius oīm specierū hmoi.
Et intellectus possibilis est quo ē om-
nia fieri: qz vix est ī arū receptiu⁹. Ma-
bita itaqz specie intelligibili in intellē
possibilī: intellectus cum tali specie sūt
due cause partiales ad causandū notici-
am actualem illius rei cuius est tal' spe-
cies: et tunc per intellectum possit im-
poni voces ad significandum res pcep-
tas.

Vox non significatiua est illa
que auditui nostro nihil representat: vt
huiusmodi. **M**iusmodi enī voces licet seip-
sas representent auditui cum sonuo illarū
a⁹ auditui pceptat: tamē d se nihil na-
te sunt representare intellectui median-
te auditu: licet em huiusmodi voces sen-
queuis alie possint denegare derisione
er inō pferendi: vt pote si pferentur cū
nutu oculorum vel capitis: ac huiusmodi
hoc tamē non esset ex parte sui sed ex p-
te pferentis. **R**einde dimissa voce non
significatiua de qua non est ad proposi-
tum: auctor diuidit vocem significatiuā
in significatiuam naturaliter: et signifi-
catiuam ad placitum. **E**t autē vox signi-
ficatiua naturaliter que apud omnes idē
representat: vt gemitus infirmorū represen-
tat dolorem: latratus canū: iram v' gan-
dium. cuius causa ē: qz natura ē eadem
apud oēs que inclināt ad pferēdū hu-
tiusmodi voces p expressione suarū affe-
ctionum et passionum. **E**t si arguatur
qz illa dictio gemitus est imposta ad si-
significandum ad placitum: ergo nō signi-
ficat naturaliter. **R**espondeo qz illa di-
ctio bene significat ad placitum: sed in p-
posito gemitus infirmorū non sumitur. p
huiusmodi dictionibus: sed p planctu
quem faciunt infirmi importato per hu-
iusmodi dictiones vel voces.

Vox significatiua ad placitum
est illa que ad voluntatem primi insti-
tuentis aliquid representat: vt homo ho-
minem. **A**d cuius euidētiā ē sciēdū:
qz est ordo inter rem cōceptū et scriptu-
ram. **N**az pmo est res: deinde pceptus
rei qui est similitudo eius. **N**on solum
em species est similitudo obiecti: s3 etiā
actus concipiendi. **T**ercio est vox signi-
ficans rem conceptam: et ultimo scriptu-
ra. **I**llud autem quod proprie significa-
tur per vocem est res scdm **S**co. di. 27
p. sen. **S**unt tamen signa ordinata eius-
dem significati: littera vox et concept⁹
sicut etiā sunt multi effect⁹ ordinati eius-
dem cause: quorum nullus est causa al-
terius: sicut pars de sole illumināte plu-
res partes medij: et vbi ē talis ordo cau-
satorum absqz hoc qz vnum sit causa al-
terius: ibi est immediatō cuiuslibet effe-
ctus respectu eiusdem cause excludēdo
aliud in ratione cause: non tamen exclu-
dendo aliud in ratione effectus immed-
iationis: et tūc possit cecidi aliquo mō ef-
fectū ppinquiorē esse cām effect⁹ remo-
tioris nō ppe sed ppter ppinquitatem
talis effectus ad talē cām: ita potest con-
cedi de multis signis eiusdem significati
ordinatis qz vnu aliquo modo est signū
alterius qz dat intelligere ipm: qz etiā
mediatius signū nō significaret nisi pri⁹
aliquo mō significaret immediatius. **E**t
tamē ppter hoc vnum uō est ppe signū
alteri⁹: sicut patet ex alia pte de causis et
causatis. **Q**uasi vox sit ppe signum rei
et non intellectiois: probatur: qz ali-
oquin que libet affirmatiua esset falsa in
qua predicatur idem de seipso: quia in-
tellectio vel intentio subiecti non est in-
tentio predicari: licet res sit res.

Sed contra hoc arguitur qz
Aristoteles in pmo huius libri dicit qz
ea que sunt in voce sunt earū que sūt
in anima passionū note. i. signa: et ea q
scribuntur eorū que sūt in voce. **R**. qz vo-
ces pnt dici signa passionū seu intencōis

vel intellectionū anime eo nō q̄ dcm̄ ē :
 qz vics voces nō significarēt res nisi pri
 us significarētur p passīdes. Et em̄ in
 tellectus intelligit rez p spēm ei⁹ : vt dī
 ctū ē : ideo imponit vocē ad significādūz
 ipām rē. Dicitur aut̄ actus intelligendī
 et spēs oboz passīdes ale in q̄ntū recipi
 unē in ipa: recipe enī ē pati. Deinde
 diuidit auctor vocē significatiuā ad pla
 citū in cōplexā et in incōplexā. Cōplexa
 em̄ est illa q̄ cōplectit plures vocēs : r si
 gnificat intellectū cōpositū : vt orō. In
 cōplexa ē illa q̄ nō cōplectit plēs vocēs
 r significat intellectū simplicē : vt nomē
 et vbum.

De nomine.

Omē est vox signi. rē.

Postq̄ auctor inuestigauit ē
 pcedē h. pticulas ponēdas in
 diffinitioibus priū enūciatō
 nis: b cōsequēter determinat de ptib⁹ ip
 sius integralibus. s. de noīe et vbo. Et
 primo determinat de nomine: qz nomen se
 habet vt materia: vbu vō vt forma: ma
 teria vō pcedit formā: ideo rē. Diffi
 nit aut̄ nomē dicēs q̄ nomē ē vox signi
 ficatiua adplacitū sine tpe: cui⁹ nulla ps
 sepata aliquid significat finita et recta.
 Ad cui⁹ euidentia sciēdū q̄ dictio ter
 minus r nomen idē sūt fm̄ rem: s3 orit
 fm̄ rōem. Dicit̄ enī nomē vel verbuz ex
 rōne significādi vel mōi significādi. An
 tā nomē q̄ verbū cōponit̄ ex voce et sig
 nificatiōe et mōi significādi. Nomē enī
 significat p modū habitus r quietis. vñ
 significat sine tpe: vñ significat per
 modū fluxus vel fieri: r iō significat cuz
 tpe. dictō vō ex eo q̄ ē ps enūciatōis:
 termin⁹ vō ex eo q̄ est ps ppōnis. Cū
 diffinit̄ ab Arist. in pñ⁹ prior: di. Ter
 min⁹ ē in quē resoluē ppō: aliqñ tamē
 termin⁹ dictio et nomē sumunt p omni
 cōplexo. Determinat aut̄ hic de nomine
 et vbo sub ppria rōe et sub rōe qua est
 dictio seu ps enūciatōis. De alijs autē
 ptibus orōis hic nō determinat: tuz qz ex
 noīe et vbo cōstituit̄ enūciatio: tum qz
 alie ptes orōis p attributionē se hnt ad
 has duas. Unde ad nomē reducit̄ pno

men: ad verbū aduerbiū: et ppō ad vtrū
 qz. eo q̄ pponit̄ vtriqz: r cōiunctio sūt r
 picipiū ex eo q̄ pte recipit ab vtroqz.

Notādū q̄ dicit̄ est inē significat
 tps: r significare cuz tpe.
 Significare enī tēpus est d̄ pprie signi
 ficato impare temp⁹ : et sic noīa aliqua
 bñ significat tempus: vt ānus: mēsis: di
 es. rē. Significare vō cū tpe ē in prin
 cipali significato importare tps: vt cur
 ro. Curro in principali significato imp
 tat tps pñs: r sic nō significat sine tpe.

Notādū est vlteri⁹ q̄ triplex ē neg⁹
 s. neg⁹ negatō: neg⁹ pñas
 r neg⁹ infinitās. neg⁹ pñas ē illa q̄ nes
 gat actū et ponit aptitudinē i sbo: vt ce
 sus ē ille q̄ nō videt: ē tñ apr⁹ nat⁹ vide
 re. Neg⁹ infinitās ē illa q̄ cadit solū supra
 terminū quē i finit: vt nō hō. vñ ex tti
 negatōe r dōtōe sup quā cadit fit vna di
 ctio em̄ q̄ pt sumi p omi re alia ab hoīe.
 pt etiā dici de nō ente: vt chimera ē non
 hō. Est enī chimera ens cōpositū ex im
 ponibilib⁹ cōponi. Neg⁹ negatō ē illa
 q̄ q̄cqd̄ inuenit destruit: r eius oppositū
 inducē: r tal cadit sup copulā: vt non hō
 currit: si ly nō sumat̄ infinitat: sensus ē:
 q̄ aliq̄ res q̄ nō ē hō currit: rē ppō af
 firmatiua cū coplā pncipalis nō negetur
 Si vō sumat̄ negatiue: sēsus ē q̄ nullus
 hō cur. r sic ppositio ē negatiua.

Notādū insup q̄ nomē pt capi du
 pliciter. Vno mō p ipa se
 eūda intētoe seu relatiōe signi⁹ quaz p se
 significat. Alio p re pcepta sub sedā i
 tentōe p⁹. Aliqz at̄ pt h diffiniri l3 di
 uersumode. Si enī diffiniat̄ ipa secūda i
 tentō pmo mō tūc nō ē pdicatō formal:
 dicēdo nomē ē vox: s3 ē pdicatio funda
 mētal seu mālis. Ipa ē secūda intentio
 nō ē vox formal: s3 ē hitudo vocē sigca
 tiue sine tpe ad rē sigcatā: l3 et intētoes
 logicales n̄ pnt diffiniri diffinitōe dicē
 qd̄ rei: cū n̄ sint entia realia: pnt tñ diffi
 niri diffinitōe expmē: e vñ pceptus p se
 in intellectu: siue ille cōceptus sit extra
 pceptus rei: siue rōis fm̄ S. co. 1. di. q̄r
 ti sen. Illa ḡ intētio q̄ dī nomē notificat̄
 in pposito p suuz fundamētuz sic fit cōi

Participia igitur licet cum verbis in aliis
 bus uentur: multum tamen ab ipsis dunt: et ideo
 non sunt uerba apud logicum: sed magis potest ad
 nomina reduci. ne aliquid aut crederet per
 hoc quod dictum est quod uerbum est nota eorum que de
 altero dicuntur quod uerbum per se sumptum faceret
 coposum. Ad hoc remouendum dicitur Aristoteles.
 quod uerba per se supra sunt nomina. id est nomina
 quod sicut nomen per se sumptum est quod in complexum
 sic et uerbum: et ideo dicitur quod uerbum per se sumptum
 constituit intellectum simplicem. Sed hoc uer-
 bum est per se sumptum non significat per se esse
 uel non esse seu compositionem affirmatiuam aut
 negatiuam. Compositio quippe non potest esse nec in-
 telligi sine extremis: ideo subditur quod esse sig-
 nificat quodammodo coposum quam sine extremis
 non est intelligere. Finita ponit ad ordinem
 uerbi infiniti: ut uo currit: quod non est uerbum
 apud dialecticum sed uerbum infinitum cum non im-
 portet rem finitam et determinatam: ut diceba-
 tur de nomine infinito. Recta ponit ad dis-
 ferentiam uerborum obliquorum: ut currebat
 curret: quod non appellat dialecticum uerbum: sed
 uerba obliqua. Solum enim uerbum presentis temporis in-
 dicatum modo dicitur esse uerbum. Reliqua autem eius-
 dem in omni et alioque modo duntur esse uerba obliqua.
 quod ex hoc patet: quod oratio ex eis composita non
 est determinate uerba nisi reducendo ad uer-
 bum presentis temporis indicatum in omni: ut illa: ego
 amabo non est determinate uerba: nisi sit al-
 quod uerbum dicere: ego amo. Et sciendum quod
 dialecticum non ponit duas partes orationis: scilicet
 nomen et uerbum: alias autem appellat sine care
 goricas. id est uel alijs significatijs: a sin quod
 est con. et categorico as: quod idem est quod per
 dico cas: uel significo cas.

Ratio est uox signi. et.

In precedenti. determinauit auct.
 de nomine et uerbo que sunt partes uite
 grales enunciatiois: hanc inter de
 terminat de oratione que se habet ut genus ad species.
 Diffinit autem ipsam sic: Oratio est uox signifi-
 catiua ad placitum cuius partes separe aliquid
 significat. Quod ponit ad ordinem nomina et
 uerbi: quorum partes separe nihil significat.
Arguitur primo sic: Soli in complexum
 est diffinitio secundum Boetium. oratio est quod complexum

non dicitur diffiniri. Item oratio est plures uo-
 ces: non uerba uox. Item partes orationis sunt lit-
 tere et syllabe: et littere et syllabe nihil si-
 gnificant separe: sed partes orationis nihil signifi-
 cant. Pro ratione notandum quod oratio potest
 capi tripliciter. Uno modo potest oratio ad
 sermonis congruitatem: et sic considerat in
 grammatico. Alio modo in quantum ordinat ad
 sermonis ornatum: et sic considerat a rhetori-
 co. Tertio modo ad discernendum uerum a
 falso: et sic considerat a logico. Item nota-
 tum est in 1. 2. dist. 1. sen. quod multi sunt
 gradus unitatis. In primo est minima unitas
 que est unitas aggregatiois: ut in aceruo la-
 pidum. In secundo gradu est unitas ordinis
 que addit aliquid ultra aggregationem: sicut ex-
 ercitus ordinat ad bonum contactis uel prin-
 cipis. In tertio est unitas per accessum: ubi uel
 tra ordinem est informatio licet accitatur uni-
 us ab altero eorum que sic sunt unum. In quarto est
 per se unitas compositi ex principijs eentia-
 libus per se acti et per se potetia. In quinto
 est unitas simplex que est uera identitas. ut
 in diuinitis. Quilibet enim entitas forma
 liter infinita est perfecte idem cuilibet sibi
 compossibili: ut dicitur primo. c. presentium. In
 sexto est identitas formalis. Hec autem idem-
 titate formalis ubi illud quod dicitur sic idem in-
 cludit illud cui est idem in sua ratione formalis per
 se et primo modo: et est primo modo modus dicendi per
 se: quod diffinitio uel per diffinitiois predicata
 tur de diffinito: ut homo est animal rationale.

Notandum quod duplices sunt partes orationis
 que dicitur sunt proprieque: ut nomen
 et uerbum: et que dicitur remote: ut littere et syllabe.
 His primis respondet ad argumenta: ad
 primum quod dicitur quod soli in complexum est diffini-
 tio: dico quod licet complexum non possit diffini-
 ri diffinitioe proprie supra: potest tamen diffiniri dif-
 finitioe large supra seu ad nomina per quam
 notificat et exprimit distincte illud quod
 per ipsum imprat per se. Alteri dico quod oratio
 supra per secunda intentione quam imprat est quod
 complexum. Talis enim intentio est relatio igitur
 signi ad significatum dicitur conceptus per se. uel
 et si arguatur quod relatio non est per se uerba. et
 habeat unum fundamentum: sed illa relatio ha-
 bet multas uoces per fundamentum: non est
 uerba. Ad hoc ridentur. Secundo. per. di. 4. sen. quod

Responſio ad primum ^{quan-} do vi-
 q cathegorica est pars ypotberice:
 co q cathegorica ⁊ ypotetica poſſūt
 vi dupliciter: Uno modo materiali-
 alio mō formalit̄. Si capiant mate-
 ter ſez p̄ ipſis termis vel ppoſitō-
 sic cathegorica ē ps ypotetice: ⁊ hoc
 nō p̄ra v̄ſtingnit. Si vero capiant
 ter ſic ſūt duo mēbra diſticta q̄ n̄
 ſunt in idē. Cathegorica enī ē q̄
 cūda intētio que cōſiſtit in cōpoſiti-
 vni ſubiecti ad vni p̄dicatū: ypo-
 ca vero ē cōpoſitō vni ppōis cū alia.

Ad ſecundū q̄n dicit̄ q̄ illa homo
 currit q̄ mouet nō est
 hegorica nec ypotetica. **N**ico q̄ est
 he ca. **I**llō ei relatiū q̄ implicat:
 id int̄ licat: ſeu implicite includit cō-
 ſuctōnē opnariū cū aliq̄ pnoſe. **U**n̄
 cū d̄r homo currit q̄ mouet: ſi ē q̄ hō cur-
 rat ⁊ ille mouet. **A**lteri d̄r auctor q̄ ſb-
 lectū ē illō d̄r qno aliquid dicit̄. ſ. p̄dica-
 tū. ⁊ p̄dicatū est qd̄ d̄r d̄ alio. ſ. d̄ ſubiecō

Notādum circa illō q̄ ſubiectū et
 p̄dicatū ſūt correlatiua
 ideo vni diſſint̄ p̄ aliud. ſicut magi de
 terminat in p̄dicamēto de ad aliquid.
Un̄ ſubiecū ⁊ p̄dicatū p̄nt ſumi duplici-
 ter: vno mō materialiter: vt in illa ppo-
 ſitōe: hō est aīal: hō ē ſubiectū: aīal xō
 ſicariū. **A**lio mō formalit̄: ⁊ ſic impo-
 ſitas ſecūdas intētiōes v̄l relatiōes
 rō. s: ſecūda enī intētio quā imp̄tat ſub-
 lectū ſignificat p̄ hoc qd̄ est ſubici reſpe-
 ctu alteri⁹ na rural poſite: **I**lla xō q̄ ſm
 portat p̄ p̄dicatū ē dicit̄ l̄ p̄dicari d̄ alio.

Notādum q̄ ſubiectū pot est ca-
 pl̄ octo mōis. **P**rimo
 mō p̄ obiecto. **S**ecūdo p̄ ſamlo. **T**ercō
 p̄ illo qd̄ pōſt ſub alio. **Q**uarto: p̄ illo
 enī inheret aliq̄. **Q**uinto: p̄ illo qd̄ p̄ce-
 dit op̄t̄. ⁊ ſic ſumit̄ b. **S**exto p̄ ſubie-
 ctu p̄i paſſiōis. **S**eptimo p̄ inferiori
 ſubiecto ſuperioris quod logic⁹ vocat ſub-
 iectū dicit̄ de ſubiecto est p̄dicari de
 ſubiecto: ergo p̄ ſubiecto art̄i v̄l ſciēt̄ie.
 n̄de verſus. **O**biectū x̄ua poſitū ſub

cui qd̄ inheret. **Q**uod p̄us est copula p̄
 prij logicaliter infra. **Q**uod ſimul ars ⁊
 habet bis ſunt ſubiecta quaterna.

Propoſitionuz alia. ⁊c. :

P **D**iuſa ppoſitōe penes ſubs-
 ſtātiā: p̄ſequēter auctor diuſi-
 dit ip̄az q̄ntitatē ad q̄ntitatē
 v̄ic ⁊ vniuerſalē et p̄ticularē: indefinitā
 et ſingularē. **U**niuerſalē illa i q̄ ſubieci
 termīn⁹ cōis ſigno v̄li d̄terminat⁹. vt ois
 hō currit. **S**ūt aut̄ ſigna v̄lia. ois. null⁹
 quilibet. nihil. et ſilia. **A**d cuius euide-
 riam ſciēdū q̄ ſigna vniuerſalia ⁊ p̄ticia-
 laria ſunt quedam ſincaibegoremata.

Notādū q̄ qdā v̄cōes dicūt̄ ca-
 thegorematicę ⁊ qdā ſinca
 thegorematicę. **S**ūt aut̄ v̄cōnes cathes-
 gorematicę q̄ h̄nt certā ſiḡcatōez. **S**iḡcat̄
 ē l̄ rē v̄lez ⁊ p̄ticularē: vt hō: equ⁹: nigre-
 do albedo: ſortes: ⁊ plato. **V**cōdes ſinca
 thegorematicę cuiuſmōi ſūt ſigna v̄lia ⁊
 p̄ticularia et cōiūctōes et p̄pōes et huiuſ-
 mōi ſignificat̄. i. designat̄ alijs adicere
 termīnū cui addūt̄r mō d̄terminato ſup-
 poner̄: v̄n̄ hoc ſignū ois ſcōm **A**riſ. i li.
 p̄yramēntas n̄ ſignificat̄ rē v̄lem: ſ; q̄nt̄
 v̄l. i. designat̄ terminuz ent̄ addit̄ ſumi
 pro omnibus ſuis ſuppoſitis.

Notādum ^{inſuper q̄} diſſinitio p
 poſitōis vniuerſalis
 ſic debz intelligi: p̄pō vniuerſalis est il-
 la i q̄ ſubieci termīn⁹ cōis cōit̄ t̄r⁹ d̄eter-
 minat⁹ ſigno v̄li n̄ negato: vel aliquo cō-
 ualētī: p̄ hoc q̄ cōiter t̄r⁹ excludit̄ iſta:
 om̄es iſti hom̄ies currūt: qz hom̄ies nō
 tenet̄ cōmunit̄ ſed ſingularit̄ rōne hu-
 tus p̄nominis iſti: p̄ hoc q̄ d̄r ſigno vni-
 uerſali non negato excluditur iſta: n̄ om-
 nis homo currit: que nō est vniuerſal̄ ſ; p̄-
 particulari rōe negatiōis p̄poſite illi ſig-
 no omnis: negatio enī quicquid poſt ſe
 inuenit̄ d̄ſtruit: ⁊ oppoſitū eius ponit.
Ad ideo ſi inueniat̄ ſignū vniuerſale: ſc̄
 ipſū particularē. **P**er hoc xō qd̄ dicit̄
 v̄l aliquo eſualenti: **I**ſta ē vniuerſalis:
 non quidam homo non currit: equiva-
 let enim iſti: omnis homo currit.

Notandū est deinde: q̄ duplex est
 subiectū: quoddā ē subie-
 ctū distributionis: cui scz addit signum
 distributiū: et respectu illius subiecti
 ista propō: cuiuslibet hoīs asin? currit ē
 vltis: et etiā silēs. Aliud est subiectū lo-
 cutionis seu enūciationis: et respectu il-
 lius dicta ppō est indefinita: et istud s̄
 lectū p̄ncipaliter intendit in ppōe: idō
 talis ppō simpliciter pōt dici indefinita

Sciendū vltius q̄ hoc signū om-
 nis potest capi dupliciter
 scz distributiue: vt omīs hoīo currit:
 tunc enī termin? cui additur distributiū
 p̄ omnibus suis suppositis: ita q̄ p̄ dica-
 tū dicitur de quolibet supposito sigilla-
 tim. Alio mō collectiue: vt omnes apli
 sunt duodecim: id ē apli cōgregati sunt
 in numero duodenario. An nō sequit:
 c: g: petrus est duodecim: vel iohānes.

Sciendū etiā q̄ hoc signū tot? po-
 test capi dupliciter:
 vno mō cathegorematicē: et sic est idem
 q̄ habēs partes: vel cōstituit ex p̄tib?
 Alio mō sincathegorematicē: et sic tāū
 valet sicut quelibet pars. Sic enī inclu-
 dit id sincathegorematicē: et sic tāū
 hoc potest exponi illa p̄positio: totus
 sortēs est minor sorte. si cū sumat ly to-
 tus sincathegorematicē: sensus est: q̄ q̄
 libet ps sortis est minor sorte: et tunc est
 vniuersalis et vera. Si vero sumat ca-
 thegorematicē: sensus ē: q̄ sortēs cōsti-
 tutus ex partibus est minor seipso: et sic
 est singularis et falsa.

Notandū insup q̄ quātitas ppōsi-
 tionum sumitur a parte
 subiecti: qz subiectū habet rationē mate-
 rie: materiā autē cōsequit quātitas fin
 q̄ ei p̄ponit signū vlc v̄ p̄dicāre. Itō
 aut ponitur signū a parte p̄dicati: qz fin
 Aris. li. pyrenenias: affirmatio est nlla
 id est falsa in qua p̄dicat vniuersale vni-
 ue: faliter sumptū. Unde hec est falsa:
 animal est oīs homo. qz cū animal suppo-
 nat de terminatē p̄ hoc animal vel illo: tūc
 aliq̄s determinatū animal esset omīs homo.
 Et sic sor. cēt plato: et guilielm? cicero.

et. Et si arguat: ista ē xa: oīs hō ē
 q̄ animal ē oīs hō. p̄bat: qz nomia
 trāspōsita idē significāt. R? q̄ licet.
 nificet idē: non tū codē mō. An in p̄
 ly animal suppōit cōfute tū: ita q̄ nō p̄t
 ri descēsus ad singularia: scōm sectū.
 dist. p̄. sen. In secūda s̄t suppōit de
 nate si vltcri? arguat q̄ illa ē xa: om
 hō ē oīs hō: cū scōm Boe. nulla sit v
 rior p̄dicatō q̄ illa in q̄ idē p̄dicatō
 tpo: et tū h̄ p̄dicat vniuersale vni-
 ter sup̄tū. R? q̄ illa ē falsa: nec p̄
 ibi idē de seipso: s̄z oīs hō de q̄ libet n.
 uiduo hoīs: cū subiectū distribuat p̄ q̄
 bet indiuiduo. An sensus ē: q̄ sortēs
 oīs hō: et plato ē oīs hō: et sic de alijs
 q̄ oēs sūt false. Ex f̄ miss p̄z d̄m v̄

Declarat p̄r auc. qd sit tūc
Termin? coīs ē ille q̄ ar. n?
 est p̄dicari de plib?: vt hō de sor. et pla.
 Ad hoc q̄ termin? sit coīs nō rest? q̄
 actu p̄dicet de plib?: s̄z sufficit q̄ n̄ rep̄
 gnet sibi ex impositōe sua: et idō ly
 res termini vt sol et luna: et sic de mult
 alijs nō p̄dicētur actu de c plib?: cū n̄ ha-
 beat nisi vñū suppositū: sūt tū oēs termi-
 cū nō repugnet eis capi p̄ plib? si effe-
 cū imponatur a q̄litate plib? cōtēct ab

Notandū insup q̄ ad hoc q̄ termi-
 nus sit coīs optat q̄ p̄ di-
 cet vniuoce de plurib?. An ly ille termi-
 nus sortēs pueniat plib? illo nō iuo-
 tis: tū n̄ ē coīs cū n̄ vniuoce p̄dicet
 Sola enī dictio ē illis coīs: nec puenit
 unt in aliqua cōtrōc sumpta fm idē no-
 mē. Oportet etiā q̄ termin? coīs p̄dice-
 tur de pluribus diuisim: et ideo hoc
 plexū vlt hoīs nō ē termin? cōmuni:
 cū p̄dicet de plib? iunctiz et n̄ diuisim.

Cōsequē au. diffinit ppōs p̄ticularē:
Propō p̄ticulari est illa in qua
 subicit termin? coīs signo p̄ticulari
 terminatus: vt qdā hō currit. et
 telligi de signo p̄ticulari nō neg. p̄
 dicebat in diffinitione signi v̄ s̄ h̄
 pollētariū: de q̄bus dicit postea.
 sūt signa particularia: aliqui: quid.

tutū em̄ ex materia et forma corporeitas
 tis ē potētiale respectu vlti actus: s. aīe
 vt diffuse declarat Sco. 11. dist. 4. sen.
 Est autē materia naturalis: in q̄ p̄dicatū
 est de eētia subiecti: vt hō ē aīal: vel
 hō ē rōnalis: vel ē ei⁹ p̄pa passio: vt hō
 est risibilis. et notāter dicit materia na-
 turalis: qz res importata p̄ p̄dicatū iclu-
 dit intrinsece in natura rei imptate per
 subiectū: sicut genns et orniā: vt aīal et
 rōnale q̄ se h̄nt vt materia et forma iclu-
 dūtur in hoīe: vel necessario consequitur
 ei⁹ naturā: sicut risibilitas necessario cō-
 sequit rōnabilitatē. Materia p̄tingēs
 est illa in q̄ p̄dicatū p̄t adesse vel abesse
 subiecto p̄ter subiecti corruptiones: vt
 hō p̄t esse albus ⁊ nō albus: nō qz sit si-
 mul sed successiue. Materia remota est
 illa in q̄ p̄dicatū nō p̄t puenire subiecto
 vt hō ē asinus: natura em̄ asini est repu-
 gnans nature humane.

De materia propositionum

Propositionū triplex ē
 materia: rē. Postq̄ auctor
 determinauit de oppōne ppo-
 sitionū: hic consequēter deter-

Circa predicta notandum

qz affirmatiua ⁊ negatiua sūt in eadem
 materia cū sit idē subiectū ⁊ idē p̄dicatū
 in veraqz: vt hō ē aīal: hō nō ē aīal. Et
 si arguit qz ista hō nō ē aīal sit i materia
 remota: qz p̄dicatū remouet a subō. Rē
 qz p̄dicatū remouet p̄ negatiue. i. nega-
 tur a subiecto: seu denotat remoueri: nō
 tñ remouet p̄ repugnātiā ad subiectū:
 qz aīalitas nō repugnat hūmanitati: im-
 mo includit in ipa. His p̄missis p̄t
 auctor legē seu naturā cōtrariarū: qz tal-
 est: qz si vna ē vera: reliqua erit falsa: et
 nō ecōuerso: p̄nt em̄ simul esse false i cō-
 tingētī materia: vt oīs hō ē alb⁹: null⁹
 hō est alb⁹. P̄ro quo notandū qz si vne
 cōtrarie eēt simul: se: sequeret qz vne
 dicitōne eēt siml: vt: qz ē impossibi-
 Probat cōsequētia: qz cū ad v̄itatē vni-
 uersalē sequitur v̄itas p̄ticularis vna con-
 tradicō: oriaz inferret p̄tadictōriā alteri-
 us: vt ad illā: oīs hō currit: sequitur illā: q̄
 dā hō currit: qz cōtadictōria illi: nul-
 lus hō currit. Itō sic ē de falsitate: quia
 falsitas vniuersalis nō infert falsitatem
 particularis. Et possunt simul eē false
 in materia contingētī: vt illa: omnis hō

minat de lege seu natura earum. Ad
 cuius eidentiam sciendū qz triplex est
 materia p̄positionū: scz naturalis: con-
 tingēs: ⁊ remota. cuius diuisionis sus-
 ficiētia sic p̄r haberi. p̄dicatū em̄ p̄pōis
 puenit subiecto vel repugnat. Si p̄mo
 hoc ē dupliciter: qz vt puenit necessario
 sibi: et sic ē materia naturalis: vel cōtin-
 gētē: et sic ē materia cōtingēs. Si secū-
 do nō sic ē materia remota. Circa qd
 notandū qz materia sumitur hic p̄ quā
 sitūdine ad materiam in naturalibus.
 Materiā em̄ fm̄ Arist. 2. p̄hisi. est ex q̄
 cū aliq̄ aliqd sit. qz legit p̄pōis cōponūt
 ex terminis. s. ex subō ⁊ p̄dicato: subiectū ⁊
 p̄dicatū sūt materia p̄positionū: ⁊ in ip-
 sa resoluūtur: ideo subiectū et p̄dicatū
 vtriusqz materia p̄positionū. Itē sicut mate-
 ria est in potentia ad formā: sic subiectū
 et p̄dicatū sūt i potētia respectu vniōis
 ⁊ cōpōis designate p̄ copulā q̄ ē ipi
 ⁊ vna forma: licz autē p̄dicatū se habeat
 ⁊ vna respectu subiecti: hoc tñ nō ob-
 stāt vtriusqz se h̄z vt materia respectu p̄-
 pōis vel cōpōis: nec hoc ē inco-
 ueniēs: vt patet in naturalibus. Cōsti-

a fl. 10. citā dicitur

b iij

currit est falsa. p aliquibus suppositis :
 vtz p his q̄ nō currit : ista null⁹ homo
 currit ē falsa p his q̄ currit . In materia
 xō naturali et remota nō pnt simul esse
 false: nec simul vere: qz in materia natu
 rali p̄dicatū puenit cū subie:to p omni
 supposito. In materia aut remota repu
 gnat ei vniuersaliter. ¶ Sed p̄ p̄dicta arg
 uit dupliciter. P̄mo sic: Istic due cō
 trarie omne anīal ē hō: z nulluz anīal est
 hō: sūt i mā nāli: z tū ābe sūt false: ergo
 due cōtrarie i mā naturali pnt simul esse
 false. Itē ille sūt cōtrarie: cuiuslibet ho
 minis oculus est dexter: z cuiuslibet ho
 minis oculus nō ē dexter: z tū sūt simul v^e.
 P̄ma em̄ ē x̄a p oculo dextro: secūda at
 p sinistro. R^o ad p̄mū q̄ ille due nō sūt
 in materia naturali s̄z cōtingēt: p̄dica
 tū em̄ nō est de eētia subiecti nec p̄puz
 eius: cū insertora nō sint de eētia supio
 rum: sed accidāt eis . vñ ille due tenent
 legē p̄riariū in mā cōtingēt: qz scz ambe
 sunt false: vñ aut insertora acciderē su
 perioribus s̄m Sco. ii. dist. p. sen. acci
 piēdo accūs p̄ extrane qd ē extra ratio
 nem. s. diffinitionē alterius: nō aut̄ p eo
 q̄ nō facit p se vñ cū eo cui accidit : sic
 albedo in cornice. Ad secūdu dico q̄ il
 le nō sūt cōtrarie: cū ly oculus qd ē sub^m
 p̄ncipale. p̄pōis nō sumat vlt: nec in p̄
 ma nec in secūda. vñ iste eēnt p̄rie: cuius
 libet hoīs oīs oculus ē dexter: z cuiuslibet
 hoīs nullus oculus ē dexter: q̄ sūt ābe fal
 se. Lex subcōtrariarū talis ē: q̄ si vna ē
 falsa: reliqua ē x̄a: z nō ecōuerso: pnt ei
 simul eē v^e i materia p̄tingēt. ¶ Pro
 quo notādū: q̄ si due subcōtrarie possēt
 simul esse false: due p̄tradicōrie eēnt si
 mul false: cū ad falsitatē p̄ticularis seq̄t
 falsitas vniuersalis: vt ad falsitatem hu
 ius qdā hō currit seq̄tur falsitas illi⁹ om
 nis homo currit: que cōtradicōit illi: qdā
 hō nō currit: nō sic ē de v̄itate cū v̄itas
 p̄ticularis nō inferat v̄itatem vniuersa
 lis. Et ideo pnt simul eē v^e in cōtingē
 ti materia: vna p vno supposito : alia p
 alio . In materia aut naturali z remota
 nunq̄ pnt simul esse vere: qz in materia

naturali p̄dicatū subiecto cōuenit p̄
 omni supposito. et ideo affirmatiua semp
 est v̄a: z negatiua semp est falsa. In ma
 teria xō remota p̄dicatū repugnat sub
 p̄oim supposito: z iō negatiua ē sp̄ v̄a z
 affirmatiua falsa. ¶ Sed p̄ p̄dicta arguit
 sic: Due cōtrarie pnt simul esse false: er
 go et due subcōtrarie. Antecedēs ē no
 tum. P̄robāt cō: equeūtia: qz sicut se ha
 bet vniuersalis affirmatiua ad vniuersa
 lē negatiua: ita p̄ticularis affirmatiua ad
 p̄ticularē negatiua. Nūdco q̄ ista simi
 litudo habet v̄itātē q̄tū ad q̄ntitatē et
 qualitatē: nō aut̄ q̄ntū ad v̄itātē et falsi
 tatē. ¶ Lex cōtradicōriarū talis ē: q̄ si
 vna ē x̄a reliqua ē falsa z ecōuerso. R^o
 est: qz in cōtradicō: is idē affirmatur z
 uegat de eodē. Impossibile est aut̄ idem
 inesse eidē et nō uesse: alias esset dare
 oppositū p̄mū p̄ncipiū: qd tamē ē firmis
 mū et nouissimū ex quarto metaphisice .
 ¶ Deinde ponit auctor legē subalterna
 rū q̄ continet tres p̄ticularas. P̄ma ē q̄
 si v̄is ē v̄a: p̄ticularis ē v̄a q̄ ex hoc pa
 ter: qz si p̄dicatū v̄e dicat̄ d̄ quolibz sup
 posito subiecti: vt denotat vniuersalis :
 v̄e etiā dicit̄ de aliquo eius supposito :
 qd̄ sufficit ad v̄itātē p̄ticularis . Secū
 da p̄ticularis est q̄ nō sequit̄ ecōuerso: qz
 p̄ticularis p̄t esse v̄a sua v̄i c̄ntē falsa.
 In materia em̄ cōtingēt p̄dicatū p̄t cō
 uentre alicui supposito subiecti: nō tasm̄
 p̄pter hoc puenit om̄ibus. Tercia p̄t
 icularis ē: q̄ si p̄ticularis est falsa: v̄is ē fal
 sa. Cuius rō est: qz si p̄dicatū nō verit̄
 ficetur de aliquo supposito: sicut p̄ p̄ticularē
 denotat: nec verificabit̄ de quolibz
 sicut designat p̄ v̄lem . Nota t̄: q̄ i mā
 nāli p̄ticulari vel indefinita equalz v̄i .

Capitulū de cōuersionibus.

Q̄n̄: quēter agit auctor d̄ cō
 uersione p̄positionum ¶ p̄
 p̄tetas p̄positionū vtroq̄ ter
 mino participantium ord
 ecōuerso: quādo scz fit de p̄dicato sub
 iectum: et de subiecto p̄dicatum . Et est
 triplex: scz: simplex: p̄ accūs: et p̄ cōtra
 positionem . Unde norandum q̄ in cōu

uestione sunt due ppositiones: quarum prima dicitur puerfa: et est antecedens. Secunda dicitur conuertens: et est consequens ad alia. Est autem aius ppositio catholice vel hypothetica ad quoniam alia sequitur: pns dicitur e p que sequitur ex ante. Consequencia dicitur e illatio pns ex ante. qz dicitur puerfa e consequencia. Notandum qz consequentia formalis dicitur illa qz tenet in omnibus terminis cu simili forma arguendi retenta. Et pte aut forme se tenet vltis particularis affirmatio et negatio: et varius modus arguendi fm regulas consequentia: s. l. c. o. sequentia dicitur materialis solum tenet ex pte terminorum: et ideo non tenet in omnibus terminis: licet forma cõsimil obferuntur. An licet sequat gratia materie: qz dicitur hõ est animal: ergo omnis hõ est animal. non tñ e pna formalis: Et ideo non valet similis modus arguendi in alijs terminis: sicut non sequitur quidam hõ currit: ergo omnis homo currit. ¶ Notandum insup qz Aristoteles tractans de reductioe syllogismorum impetorum ad pfectos agit de conuersione simplici et paccus: que ad hoc sunt vtilis. Non autem de conuersione p cõtrapositione que ad hoc n̄ describit. qz in ipa non manet idẽ termini simplici ter: qz tamẽ deberet manere in reductioe syllogismorum. Petrus autem hyspanus tractat hic de ipa in quantum est quidam passio propositionis. ¶ Conuersio simplex est facere de subiecto pdicatum: et de pdicato subiectum manente eadẽ qualitate et quantitate: et hoc modo pvertitur vniuersalis negatiua et particularis affirmatiua: vt nullus homo e lapis: nullus lapis e homo: quidam homo e animal: quoddam animal e homo. et dicitur simplex: qz e sine mutatione quantitatis et qualitatis. Solum eni e ibi mutatio situs terminorum: sicut cõmutatio dicitur simplex que est sine additione vel variatione. Simpliciter enim dicitur tale quod e fm se tale: scdm quod verum est: est quod est tale per respectum ad aliud: hoc modo vniuersalis negatiua conuertitur i vniuersalem negatiua simpliciter: id est fm se et non per aliud: et si-

militer particularis affirmatiua in particularem affirmatiua. Non sic in conuersione per accidens: vt statim videbitur.

Sed contra hoc arguitur primo sic: ista e vera: nulla virgo fuit corrupta: et tamẽ conuertens e falsa: nulla corrupta fuit virgo. Item ista est vera: nullus senex erit puer: ista autem falsa: nullus puer erit senex. Itẽ ista est vera: quidam homo e mortuus: conuertens vero falsa: quoddam mortuum e homo. Itẽ ista est vera: nullus ciuis e mulier: et ista falsa: nulla mulier est ciuis. Item non sequitur panis est in furno: ergo furnus est in pane. ¶ Pro responsione ad ista argumenta notandum qz terminus positus a parte ante respectu verbi vel participij futuri temporis ampliatur ad statum pro presenti vel futuro. Positus vero post huiusmodi verbum restringit ad tempus futurum. ¶ Item notandum qz terminus positus a parte ante respectu verbi vel participij pteriti temporis ampliatur ad supponendum p eo quod e vel fuit. Positus vero p huiusmodi verbum restringit ad tempus pteriti. Itẽ notandum qz in conuertente et puerfa termini dñt accipi eã ample et eã stricte. Itẽ notandum qz quoniam obliqui ponit a parte pdicati p pdis conuerse: tunc verbum debet resolui in suum participium et ipsum cum obliquo ponet a parte subiecti pvertens. His pmissis visis patet rñsio ad argumenta: Ad primum quoniam arguitur nulla dicitur fuit corrupta dico qz illa e dicitur sumẽdo subiectum p pnti tpe et pdicatum p tpe pterito. qz nulla que nũc e dicitur fuit corrupta tempore pterito: et tunc debet conuerti in illam: nulla que fuit corrupta est virgo. ¶ Ad secundum dicitur qz illa nullus senex erit puer e dicitur sumẽdo subiectum p tpe presenti et pdicatum p tempore futuro. Nullus enim qui nũc e senex erit puer tpe futuro. et tunc debet conuerti in illam: nullus qui erit puer e senex. ¶ Ad tertium dico qz illa ppositio: quidam homo e mortuus e dicitur sumẽdo subiectum p tpe pterito. vnde sensus est: quidam qui fuit homo e mortuus: et tunc

debet cōuerti in istā: quoddā mortuū est
est vlt fuit hō. Ad q̄rtū dico q̄ illa: null⁹
cius ē mlier: ē vā p masculis: qz ly ci-
uis p ly nullus restringit ad standū pro
masculis: et tūc pueritē i istā: nulla mu-
lier ē ciuis mascul⁹. Ad q̄ntū dico q̄ il-
la: panis ē in furno: cōuertit i istaz: ens
in furno ē panis. Cōuersio p accūs est
facere de panico p̄dicatū z cōuerso: ma-
nēte eadē q̄litate sz mutā q̄ntitate. Et
hoc mō dicit auctor: pueri vlem affirma-
tiuā i p̄ticulārē affirmatiuā. An vltis af-
firmatiua infert p̄ticulārē affirmatiuā.
Ex^m pueriōis p accūs: Omnis hō ē cur-
rēs: ergo quoddā currēs est hō: z vlem
negatiuā in p̄ticulārē negatiuā: vt nul-
lus hō ē lapis: ergo q̄dā lapis n̄ est hō.

Sed contra hoc arguitur sic

qz Arist. p̄mo p̄ox tractās de pueriōis
bus dicit vlem affirmatiuā pueri in p̄ti-
cularē: de vlt negatiua nullā faciēs mē-
tionē. R^o fm Sco. 21. di. p̄. sen. q̄ vni-
uersal negatiua nō pueritē in p̄ticulārē
negatiuā: licet inferat eā. Abi sciēdum
q̄ pueri p accūs ē pueri p aliō: scz p p̄-
ticulārē affirmatiuā. An qz vltis affirma-
tiua infert p̄ticulārē affirmatiuā: z puer-
itē simplr p̄ticularis affirmatiua i p̄ticu-
larē affirmatiuā: iō vltis affirmatiua per
accūs i ipam pueritē. licz aut vltis nega-
tiua inferat p̄ticulārē negatiuā: qz tñ p̄-
ticularis negatiua nō cōuertit simpliciter
iō vltis negatiua nō ponit ab aristotē cō-
uertit p accūs. Sz qd dicem⁹ ad auctore
p̄dōr dicit q̄ auctor dicit vniuersalē ne-
gatiuā pueri p accūs i p̄ticulārē nega-
tiuā: qz ipaz ifert large accipiēs pueriō-
nē p qualibet illa: dō i terminis trāspōsit
Sequitur eim: null⁹ hō ē lapis: ergo nul-
lus lapis ē hō p pueriōnē simpliciter. et
vltra: q̄dā lapis n̄ ē hō: p legē subalter-
narū. p̄hs aut accipit pueriōnez inagis
stricte: qn̄ scz aliqd fm se i aliō pueritē.
sicut homo i cōuersione simpliciter: vel per
aliud qd pueritē in ipm: sicut in cōuerti-
one vltis affirmatiue i p̄ticulārē affirma-
tiuā p p̄ticulārē q̄ in ipam pueritē: vt om-

nis hō ē animal: ergo q̄dā hō ē animal: z v-
tra: ergo quoddā animal est hō p cōuer-
sionē simpliciter: et tūc a p̄mo ad vltimuz.
Omnis hō ē animal: ergo quoddā animal ē hō
p cōuersionē p accūs. Et si arguat q̄ p̄-
ticularis negatiua cōuertit simplr in p̄-
ticularē negatiuā: bñ em̄ sequitur: q̄dā hō
nō ē lapis: ergo quiddā lapis n̄ ē homo:
ergo vniuersalis cōuertitur p accidens
in ipam. R^o q̄ illa p̄na tenet ratiōe ma-
terie z non gratia forme. An non valet
in alijs terminis. Hō em̄ sequitur: quod-
dam animal non est homo: ergo quiddā hō
non est animal.

De conuersione.

Ira cōuersionē p̄positionuz
uō quātarū etiā p̄positionum
exceptiuarum reduplicatiua-
rum et exclusiuarū pt oīri dif-
ficultas. Abi sciēdū q̄ p̄pōes exceptiue
dicuntur ille in q̄b⁹ ponit p̄ter: nisi: z con-
miles: vt oīs hō p̄ter for. currit: equale
isti: oīs hō ali⁹ a forte currit: z pueritē i
hāc: quoddā currēs ē hō ali⁹ a forte: vlt
quoddā currēs qd nō ē for. ē hō. p̄pōes
positiōes vō reduplicatiue dñr ille in q̄
bus ponit ille dcoēs q̄ q̄ntū: vt fm q̄ z
p̄siles reduplicatiue sūpte. Abi sciēdūz
fm Sco. 3. q. quollbe. q̄ reduplicatō pt
sunt duplr. i. reduplicatiue z specifica-
tiue: reduplicatiue q̄dez sumit qn̄ notat
terminū sibi additū eē cām p̄cisam iube-
rētie p̄dicari ad subm̄: vt ista: hō in q̄ntū
rōnalis ē risibil⁹ denotat q̄ rōnalitas est
eā p̄cisa risibilitatē. An equale isti: hō
qz rōnal⁹ ē risibilis: z pueritē in istā: ali-
quid q̄ in q̄ntū rōale ē risibile ē homo.
Specificatiue sumit qn̄ nō notat talem
p̄cisionē cause: sz denotat p̄dicatū iube-
pugre subo p̄significato sb tñ rōe: vt hō
in q̄ntū rōnal⁹ ē alb⁹ ly in q̄ntū specificat
q̄ hōi cōsignificato sub rōe rōalit. Sz n̄
repugnat albedo: est autem bona cō-
quentia a reduplicatiua ad suam p̄-
centem. Unde bene sequitur: omnis ho-
mo in quantum ratiōalis est risibilis: er-
go omnis homo est risibilis.

Propōes aut exclusiue sūt ille
 quibus ponitur iste dictōes: tātū: solū:
 et cōsimiles exclusiue sumptē. **Ūn** hec
 dictio soluz pōt capl dupliciter: vno mō
 cathegorematicē: ⁊ tūc tñ valet sicut so
 litari⁹: vñ sol⁹ sortes currit: equalel tñ
 sortes solitari⁹ seu alteri i illo loco nō
 associat⁹ currit: ⁊ sic nō sumitur exclusi
 ue. Est em̄ vera etiā posito q̄ alij hoīes
 currāt. Si autē sol⁹ capiat⁹ sine cathego
 rematicē tūc facit ppositiōnē exclusiua.
Ūn ista sol⁹ sortes currit habet duas ex
 ponentes: **Sortes currit:** et nullus ali
 a sorte currit. **Conuertit autē exclusiua**
 scdm̄ scotū. 21. dist. j. sen. in vniuersalez
 affirmatiua de terminis tñ ppositis: vt ista
 tātū hō est risibilis cōuertit in istam: om̄
 ne risibile est homo: qd̄ sic pbat: licet ei
 ista habeat cōiuniter duas exponētes:
 tanē intellect⁹ ei⁹ pōt sufficienter exp
 mi p hāc: null⁹ nō homo ē risibilis: que
 cōuertit i istā: nullū risibile est non hō:
 ⁊ tūc vltra om̄e risibile ē hō: scd̄z illd̄ se
 cūdi p̄yermēias: Ad negatiua de p̄dica
 to infinito sequit⁹ affirmatiua de p̄dica
 to finito. **Hoc autē est verū de terminis sim
 plicib⁹ et n̄ cōpositis.** exēplū: si lignū ter
 minus simplex: et lignū albū termin⁹ cō
 posit⁹: hñ seq̄tur hoc nō ē nō lignū: er
 go ē lignū. **Hō at̄ seq̄tur denifato hoīe**
vel eq̄: hoc n̄ ē lignū n̄ albū: ḡ ē lig. al.

Conuersio per cōtrapositionē
 est facere de sublecto p̄dicatū et ecōuer
 so manē eadē **Alita⁹ ⁊ qn⁹:** s; mutat⁹ ter
 minis finit⁹ i terminos infinitos. Et hoc
 mō cōuertit vniuersal affirmatiua ⁊ par
 ticularis negatiua. vt om̄is hō ē animal.
 om̄e nō animal est nō hō: quidā asin⁹ nō ē
 lapis: quidā nō lapis nō est non asinus.

Notandum circa illud q̄ hec con
 uersio dicitur per con
 trāp̄ositionem. quia in conuertente et
 cōp̄terfa ponitur termin⁹ tradicōis. s.
 ter. in⁹ sumpt⁹ sine negatōe: vcz termi
 nus finit⁹: ⁊ termin⁹ sumpt⁹ cū negatōe
 id est termin⁹ infinitus. **Dicit vlteri⁹**
 auctor q̄ ex signo quod ē in sublecto ppo.

sitōnis cōuerse cum ei⁹ p̄dicato debz se
 ri subiectū cōuertēris: qd̄ habet verita
 tē in cōuersione simplici et p̄ cōtrapositi
 onē vbi manet eadē quāntitas: ⁊ nō in cō
 uersione p̄ accidēs vbi mutat⁹ quāntitas.
 habet etiā veritatē qñ ppositiōis cōuer
 se est termin⁹ cōis et uō singular⁹. qz ter
 min⁹ singulari nō pōt addi signū. Est au
 tē eadez cōuersio particularis in definite
 et singlarts. qz sicut singular⁹ p̄ vno sup
 posito verificatur: ita particul⁹ ar⁹ ⁊ iude
 finita. **Hō sic est d̄ oppositiōne:** qz singla
 ris affirmatiua et negatiua tradicūt cū
 idē asseratur et neget de eodē supposito
Hō sic de particularib⁹ et indefinit⁹. qz
 i ip̄is subiectū pōt sup̄ponere p̄ vno sup
 posito vel p̄ alio disiunctiue. **De cōuer
 sionib⁹ autē ponitur versus sequentes.**
Asserit a: negat o: sūt vniuersalit⁹ ambe.
Asserit i: negat o: sūt particularit⁹ ambo.
Simpliciter feci: cōuertitur eua p̄ acci.
Alto p̄ cōtra: sic fit conuersio tota.

Sequitur de propōe ypothe.

Ūn q̄ autor determinauit d̄ ppo
 p̄ sūtōe cathegorica: hic consequē
 ter agit de propōe ypothetica.

Est autē ppositio ypothetica q̄
 habet duas cathegoricas tāq̄ p̄tes p̄u
 cipales sui p̄iūctas. s. p̄ aliquā cōiuncti
 ouem vel per aliquod aduerbium.

Notandum vltterius q̄ sicut in ppo
 sūtōe cathegorica si ble ⁊
 etum ⁊ p̄dicatū se habent vt materia. co
 pula vero vt forma: sic i ypothetica due
 cathegorice se habēt vt materia et con
 iūctio ip̄as coniungēs vt forma. **Si ar
 guat⁹ q̄ ppositio ypothetica nō sit p̄o
 positio.** qz qd̄ nō est vna p̄pō nō est p̄o
 positio: scdm̄ Arist. li. Elēcoz: sed ypo
 thetica est plures cathegorice: ḡ si est p
 positio. **Respōsio q̄ ē vna ab vnitāte cō
 iūctōis ip̄as cathegoricas vniētis.** **Di
 cit⁹ autē ypothetica ab ypos qd̄ est sub. ⁊**
thesis positio. quasi suppositiua locutiō.
 qz vna pōitur sub altera. s. posterior sub
 prima quam sequitur. **Et diuidit⁹ i cōdi
 tionalem: copulatiua: ⁊ disiunctiua.** **De**

Tractat⁹ De Conditionali, Copulatiua, et disiunctiua.

cāli vero t⁹ porali et locali nō facit aucto-
ritationē: q⁹ reducūt ad alias: vt v⁹ deb^t
Conditionalis est illa i qua cō-
iungūtur due cathegorice per hāc con-
iunctionē sⁱ: vt si homo currit: homo mo-
uenit: et illa cathegorica cui immediate
p⁹ iungit^r hec p⁹ iunctio sⁱ: v⁹ aⁿs: et alia p⁹ iⁿs.

Circa quod notādū q⁹ p⁹ p⁹ di-
cūt cōditio-
nalis: q⁹ ponit t⁹m cōditionaliter verita-
tē sui cōsequētis et nō absolute: v⁹ sⁱ si
aⁿs sit verū denotādo cōstructionē v⁹ni-
us p⁹positionis ad aliā. q⁹ v⁹o in cāli cō-
sequēs infertur ex antecedere q⁹ est cā-
eius: vt q⁹ sol lucet dies est: ideo pōt re-
duci ad conditionalem.

Contra hoc arguit dupliciter. p⁹ p⁹ i-
mo sic: ista ē cōditionalis: si
asinus volaret: asinus haberet alas: cū
nō sit copulatiua nec disiunctiua: et t⁹m nō
cōiungūtur due cathegorice: ergo defini-
tio p⁹ p⁹ iⁿs cōditionalis non est b⁹n assigna-
ta. Item ista est cōditionalis: sortes
currit: ergo sortes mouet: et tamē nō cō-
iungūt due cathegorice p⁹ notā p⁹ iⁿs
sⁱ: v⁹ ad p⁹ iⁿs: q⁹ ibi p⁹ iⁿs eē due cath-
egorice reducēdo cōiunctias oratiōes ad
indicatiuas. Ad sc⁹m dico: q⁹ licet in
illa uō cōiungūtur due cathegorice per
hanc cōiunctionē sⁱ: cōiunguntur tamē p⁹
aliā sibi equalitē. i. p⁹ illā cōiunctionē
ergo: que denotat illatōez p⁹ iⁿs ex aⁿte.

Et notādū q⁹ in cōditionali ē bona
p⁹ iⁿs arguēdo a positōe
aⁿcedētis ad positōnē cōsequētis: vel
a destructōe p⁹ iⁿs ad destructōnē aⁿti⁹.

Copulatiua est illa in qua con-
iungūtur due cathegorice p⁹ hāc cō-
iunctionē et vel p⁹ aliā sibi equalentem: vt
sortes currit: et plato mouetur. Est autē
differētia inter copulatiuā et cōpula-
to extremo: quia in copulatiua cōiungū-
tur due cathegorice p⁹ hāc cōiunctionem
et: In illa vero q⁹ est de copulato extre-
mo cōiunctio ponit inter ptes subiecti
vel predicati: vt sortes est albus et mus-
cus. Ad copulatiuā reducūt tēporali:

et localis. Exēplū d⁹ tpali: vt sortes cur-
rit q⁹ mouet. i. sortes in aliquo tpe cu-
rit et in illo mouet. Exēplū de locali: v⁹
sortes currit vbi mouet: id ē sortes cur-
rit in aliquo loco: et in illo mouetur.

Disiunctiua est illa in qua con-
iungūtur due cathegorice p⁹ hāc cōiun-
ctionē vel: seu p⁹ aliā sibi equalitē: vt
sortes currit: vel plato scribit.

Circa quod notādū q⁹ cōiun-
ctio disi-
ctiua et est cōiunctio: et est disiunctiua: inq⁹
tū est cōiunctio cōiungit voces: in q⁹ntū au-
tē est disiunctiua: disiungit significata.

Notandū etiā q⁹ cōiunctio disiun-
ctiua pōt poni inter du-
as p⁹positōes: et sic facit p⁹ p⁹ iⁿs p⁹pothe-
tica: vel inter ptes p⁹dicati et subiecti: et
sic ē de disiuncto extremo: vt sor. l. pla. c⁹.

Ad veritatē conditionalis exi-
git q⁹ aⁿs nō possit eē verū sine cōsequē-
te. Aⁿ o⁹ cōditionalis vera est necēria:
q⁹ cōsequens necessario sequit^r ad aⁿs.

Ad falsitatē autē eius sufficit q⁹
aⁿs possit esse verū sine cōsequēte. V⁹o
o⁹is cōditionalis falsa est impossibilis
Impossibile ē enī q⁹ si aⁿs sit verū q⁹ il-
lud q⁹ necessario sequitur ad ipū sit falsū
cū ex v⁹o nō sequitur nisi verū: ex sc⁹do p⁹ p⁹

Et notandū q⁹ duplex ē necessitas:
quedā ē necessitas cō-
sequētis: et quedā cōsequētie. Necessitas
cōsequētis est q⁹ p⁹sequēs est i se ne-
cessariū: vt hō ē risibilis. Necessitas cō-
sequētie est q⁹ cōsequēs necērio sequit^r ad
aⁿs: licet vtrūq⁹ sit p⁹tingēs i se: vt si hō
currit: hō mouet. Et ista necēitas exigit^r
ad cōditionalē: nō autē p⁹ma. vnde cōditio-
nalis p⁹t eē necēria: licet t⁹m aⁿs q⁹ p⁹ iⁿs sit
impossibile: vt si hō ē asin⁹: hō ē rudibi-
lis. p⁹ma necessitas dicit^r necessitas sim-
pliciter: secunda vero sc⁹m quid⁹.

Ad veritatē copulatiue exi-
git vtrūq⁹ p⁹t eē verū: vt hō ē aⁿal: et v⁹o.
Cui⁹ cā ē: q⁹ tota copulatiua se tenet ad
modū toti⁹ integralis: ad cui⁹ positōem
requirit positō cuiuslib⁹ p⁹is p⁹ncipal⁹.

De ppetatibus ppōnum

I Tem ppositōnū rē.

Hic auctor incipit determinare de quibusdā ppetatib⁹ ppositōnum: cuius mōl sunt oppositō: conuersio et equipollentia: que conueniūt ppositōnibus scdm mutuā comparationez. Ad quarum cognitionem puenitit diu as diuisiones: quarū prima ē: q ppositio nū categoricarū quedā participat vtro q termino: que scz hnt idē subiectū r idē pdicatū: vt homo ē aīal. hō nō est aīal. Dicitur aut subiectū et pdicatū terminū ppositō: qz sūt duo extrēa ipam terminātia. Alie vō picipāt vno terminō tñ: vt hō currit: hō mouet: puentur em ī subiecto et nō ī pdicato. Alie vero nullo: q scz nec idē subiectū hnt nec idē pdicatū. vt homo currit. equus mouetur. rē.

Pro quo notandū

Q due ppositiones dicitur picipare vno termino: nō q sic simpliciter eadē vox in numero in duabus ppōnib⁹. qz vt dicit aristo. in pdicamentis. Ad seml dicit ē: amplius refutmi nō v3. An quot sūt platōnes: tot sūt voces numero distictē: tñ sunt idem numero per equiualētiam qntū ad finē vocis. s. ad expmēdū mētis cōceptū. Eadē ei res pcepta p ipas expmītur: scdm scotū. dist. 2. scōl. sen. Secūda diuisio ē

Propōnū picipatiū vtroqz termino qdā ei picipāt fm eūdē ordinē: qñ vtz illud qd est subiectū ī vna ē subiectū in alia: et qñ illud qd ē pdicatū ī vna est pdicatū ī alia: vt hō currit: hō ū currit. Quedā vero picipāt ordie conuerso: qñ scz qd est subiectū ī vna: est pdicatū ī alia: et qd ē pdicatū ī vna ē subiectū ī alia: vt homo ē aīal. aīal ē hō.

His pmissis agit auctor de oppositōe ppositōnum: q est repugnantia duarū ppositōnū in qitate vel qntitate: dicitē: q ppositōnū vtroqz termino picipatiū scdm eūdē ordinē quedā sūt contrarie: qdā subcōtrarie: alie cōtradictorie: alle

subalterne. Cōtrarie sūt vniuersal affirmatiua et vniuersalis negatiua eiusdē subiecti et eiusdē pdicati: vt oīs hō currit: null⁹ hō currit. Subcōtrarie sūt particularis affirmatiua r particularis negatiua: vt qdā homo currit: qdā hō nō currit: r dicitur subcōtrarie: qz ponunt sub ppetarijs. Cōtradictorie sūt vniuersalis affirmatiua et particularis negatiua: vniuersalis negatiua et particularis affirmatiua: vt oīs hō currit: quidā hō nō currit. Subalterne sūt vltis affirmatiua r particularis affirmatiua. vniuersal negatiua et particularis negatiua. vt omnis homo currit: quidā homo nō currit. Et videtur subalterne q vna ponit sub alia. s. particularis sub vlti.

Sciendū

hoc q ppōes opponatur multa requirūt ppetio q picipēt vtroqz termino scdm eūdē ordinē. vt pty in pcedētibus. Secdo q n sumant significatiue r nō materialiter. Et ideo iste uo opponitur: oīs hō est termin⁹ cōis signo vniuersali determinat⁹: r qdā hō est terminus cōis signo particulari determinatus. Tercio q termini teneant eqz ample r eqz stricte. An iste: oīs hō currit: r nullus homo currit nō opponuntur: nisi hō homo in pma restringatur ad scdā pro viris: sicut restringitur ī secunda per ly nullus qui est masculini generis sub ista terminatione us. Si enī in pma ly homo stare pro mulieribus: et ī secūda p viris: ambe possent simul esse vere. Itē quarto requiritur q termini supponāt eodē genere suppois. Unde iste nō opponitur: sed sunt siml vere: Syllogism⁹ est subiectus ī logica: et nullus syllogismus est subiectum ī logica. qz in pma syllogismus supponitur simpliciter: scdā vero personaliter ratiōe illius: s. nū nullus. Oppositōes supradictē hō vltentur innotescūt per figuram sequentem.

vna negatio negat allā: remanet eadē q̄
 lras. Negatio autē p̄cedēs signū mutat
 q̄ntitatē: et sic equipollēt cū sint eiusdē
 qualitatē et q̄ntitatis. De equipollētis
 subcōtrariarū nō dat aliq̄ regula. qz sa-
 tis ē euidēs: qz si postpōat negatio sub-
 lecto p̄ticulari affirmatiue equipollebit p̄-
 ticulari negatiue: seu erit idēz cūm ip̄a.
 Ex p̄missis infert auctor q̄ntā rām q̄ talē
Si duo signa vniūsalia negatia
 ponantur i eadē locutōe: vniū a pte subie-
 cti: et aliū a pte p̄dicati: p̄mūz eq̄poller
 suo cōtrario: 2 secundū eq̄poller suo cōtra-
 dictōrio: cū causa ē: qz negatō secundū si-
 gnū postpōitur p̄mo signo: 2 sic facit ip̄z
 eq̄pollere suo cōtrario p̄ secundā regulā:
 2 negatō p̄ni signi p̄pōit secūdo signo:
 et sic p̄ p̄niā regulā facit ip̄m eq̄pollere
 suo contradictōrio. Quide nihil est nihil
 tantum valet sic quodlibet est aliquid.

Contra hoc ita pōt argui: hec ē nega-
 tiua: nihil ē nihil: cū vna sola
 negatio p̄cedat copulā: alia autē est afir-
 matiuā: q̄ nō equipollēt. Respōdit qz li-
 cet negatō inclusa i secūdo nihil seq̄tur
 copulā scdm̄ sūū terminorū: tamē intelli-
 git p̄cedere q̄ntū ad sensū orōis: vñ secū-
 dū nihil debet expōi p̄ nō 2 p̄ aliqd̄: et ē
 sensus: nihil ē nihil. i. nihil nō ē aliqd̄.
 Pōt autē secūda pte p̄dicati eo qz in-
 cludit i se terminū sue distributōis qd̄ ē
 p̄dicatū eiusdē p̄pōis. Ad hoc cōfert il-
 lud secūdi p̄yemētiā: qz scz ad negati-
 uā de p̄dicato i finito sequit̄ affirmatiua
 de p̄dicato finito. De equipollētis sē X̄?
 P̄re p̄tra dic: p̄ p̄tra: p̄ postqz suba ē.
 Ad oīs qd̄ā nō: oīs non quasi nullus.
 Ad nullū quidā: sed nullus nō valet oīs.
 Ad alter neuter: neuter nō p̄fat vtrūqz.
 Ad aliq̄s nullus nō qd̄ā nō valet oīs.

De p̄pōnibus modalibus.

Modus est adiacens. 2c.
 Postq̄ auctor determinauit q̄
 p̄pōitōnibus de inesse: hic cōse-
 quenter determinat de modalibus.

Circa quod notandū qz p̄pō-
 sitiones s̄

inesse dicuntur ille q̄ sūt de simplici in-
 herētia p̄dicari ad subiectū: in quibus
 vix p̄dicatū simpliciter dicitur s̄ subie-
 cto absqz alicuo mō: vt hō est aīal. Mo-
 dales vero dicūtur ille q̄ sūt s̄ inherētia
 modificata seu det̄miata p̄ aliquē mō:
 vt hō nēc̄rio ē aīal: p̄ quā denotat aīa-
 litatē n̄ solū inesse hōi: s̄ etia s̄ nēc̄itate.

Item notādū qz mod⁹ sumit mlti
 p̄llcit. Aliq̄n et su-
 mit p̄ manerie v̄l m̄s̄uravel t̄pamēto.
 Sumit etia p̄ ordiatōne duarū p̄pōnū:
 vt i syllis habet. Sumit etia p̄t est ac-
 cidēs v̄bi: vt indicatū mod⁹. In p̄pō-
 sito autē sumit p̄ det̄minatōe: et sic mo-
 dus ē det̄minatō adiacēs rei det̄mīa-
 bli: vt cū d̄r: hō alb⁹: ly alb⁹ est qd̄ā mo-
 dus det̄minatōis ly hō ad scādū p̄ homi-
 bus albis: importāsqz albedinē adiacētē
 seu inherētē hōi. Et ponit̄ hic det̄mīa-
 tio tāq̄ gen⁹ ad det̄minatōnē factā per
 infer⁹ additū superiorī: vt dicēdo aīal
 homo: et p̄ adiectiuū seu p̄modū. Et idē
 ponitur adiacēs rei tāq̄ d̄r̄na. qz q̄ mo-
 dus ē det̄minatō adiacēs rei det̄mīa-
 bili: modus est det̄mīatiō facta p̄ ad-
 lectiuū: ita qz i p̄posito modus 2 adiecti-
 uuz sumūtur p̄ eodē. Est autē duplex ad-
 lectiuū: quoddā nouis: vt albus niger:
 2 quoddā verbi: vt hū male. Scdm̄ enī
 P̄riscianū aduerbiū est vi v̄bi adiectū:
 qz scz vim v̄bi det̄mīat: Sic duplex ē
 modus: vnus nomīal̄ qui fit p̄ adiecti-
 uis: alius aduerbialis q̄ fit p̄ adiecti-
 uis verbi. qui potest dici aduerbial̄: qz ē ad-
 uerbiū: et v̄balis qz det̄minat uerbu.

Notandū in super qz v̄bi desig-
 nat cōpōnem
 p̄dicatū cū subicō. itē ip̄am rē impōna-
 tā p̄ v̄bū significat. sicut curro significat
 cursū. Cōnotat et tēpus 2 modum: sicut
 curro ē p̄ntis t̄p̄s et indicatū modi: et
 scdm̄ hoc ponit̄ auctor quattuor modos
 v̄bales: quidam est aduerbialiter de-
 terminat uerbu gratia cōpōsitōnis:
 vt illa sex: necessario: cōtingens: possibi-
 liter: impossibiliter: vero 2 falso. Cū enī
 dicit̄ homo currit: necessario significat̄

Ad falsitatē eius sufficit vnam
 pte eē falsā: sicut destructio pte pncipa
 lis arguit destructionē toti: vt si pars
 es nō sit: nec dom⁹ est. Ex p̄dictis patet
 q̄ a tota copulatiua ad quālibet ei⁹ par
 tem est bona consequentiā.

Ad veritatē disiunctiue sufficit
 alterā pte eē verā: se em̄ hz ad mo^m to
 tius vltis: ad cui⁹ positionē sufficit posi
 tio vni⁹ pte eius subiunctiue: vt ad posi
 tionē aīalis sufficit positō homīs vl⁹ eq̄.

Ad falsitatē ei⁹ oportet vtrāq̄
 partē eē falsā: cū enī ad veritatē ei⁹ suffic
 veritas vni⁹ pte: oportet ad hoc q̄ sit
 falsa q̄ vtrāq̄ pars eius sit falsa.

Sequitur de equipollentijs.

Ira quod est notandum q̄

Equipollētia ē equale

ria duarū ppositionū in q̄li

tate et quātitate: veritate et fal

sitate mediāte signo p̄ aduertū negatōis

Et vñ de eq̄polle es: q̄ idē ē q̄ equa

leores: et ponūtur tres regule. quarum

Prima regula ē: Si alicui siḡ tā

vlt⁹ p̄ p̄dicari p̄ponat ne⁹: eq̄poller suo

p̄dictorio. i. p̄pōes q̄ p̄us erāt p̄dictorie

eq̄pollebūt: vt iste sūt cōtradictorie: om

nis hō currit: et q̄daz hō nō cur: p̄ponat

negatio vni eaz eq̄pollebūt: vt nō om̄is

hō currit eq̄poller hui: q̄dā hō nō cur.

Causa hui⁹ regule ē. q̄ negatio negās

est tal⁹ nature: q̄ q̄cqd p⁹ se inuenit de

struit: et ei⁹ oppositū pouit. Vñ negat q̄

litate et q̄ntitate. Si enī inueniat p̄po

sitionē vniuersalē: facit ip̄am p̄ticularē

et eōuerso. Si inueniat p̄pōnem affir

matiuā: facit eā negatiuā et eōuerso. et

sic negatio p̄posita signo facit p̄pōnes

p̄ius repugnātes in qualitate et q̄ntita

eē eiusdē q̄litate et q̄ntitate. et sic facit

p̄pōes q̄ p̄us erāt cōtradictorie eq̄polle

re. Ex p̄dictis patet q̄ due negatōes eq̄

natura enī affirmatōis nō ē destruere s̄
 ponere. et ideo affirmatō addita affirma
 tionē ip̄am fortificat. q̄ due affirmatōes
 nō equalent vni negatōi: sicut due nes
 gationes vni affirmatōi.

Contra p̄dicta arguit et videt q̄ nes

gatio nō debeat addi signo et

q̄ aduerbiū hz determinare vbi: s̄ nega

tio ē aduerbiū: s̄ vñ determinare vbi et nō

signū. Probat maior p̄ p̄scianū dicētē:

q̄ aduerbiū ē vi vbi adiectiui. R^o. q̄

aduerbiū p̄mo et p̄ se hz determinare. ver

bū: secūdo aut̄ et ex cōsequēti p̄t determinā

re nomē: et sic p̄t addi signo. Si arguit

p̄rist. p̄mo p̄crime. dicētē: q̄ negatio

nō vñ addit signo. Dico q̄ loq̄tur de nes

gatōe infinitate: et nō de negatōne nes

gante: q̄ vñ signum non est infinita

tile cum per se nihil significet.

Secunda regula talis est: q̄ si

alicui signo vniuersali postponat nega

tio: eq̄poller suo cōtrario. i. facit p̄pōes

q̄ p̄us erāt p̄trarie eq̄pollere: vt iste sūt

p̄rie: ois hō currit: et null⁹ hō cur. post

ponat negatō subiecti vni⁹ illaz eq̄polle

būt: vt ois hō nō currit: et nul. hō cur. eq̄

poller. Cā h⁹ regle ē: q̄ p̄trarie sūt eius

dē q̄ntitates: et vñt solū i q̄litate. Nega

tio i q̄nt postposita sub hō nō mutat q̄ntitatē

cū nō agat an̄ se. q̄ vñ cadit supra copu

lā: mutat q̄litate: et sic sūt eiusdē q̄litate

et p̄ p̄us eq̄poller. S̄ p̄ h⁹ arguit sic i

ist: om̄e currēs mouet: et n̄. n̄ cur. mo⁹:

est neg⁹ postposita sig⁹ vlti: et tñ n̄ eq̄pol

lēt: cū p̄ma sit vā: et scda falsa. R^o. q̄

negatō vñ poni p⁹ sig^m. i. p⁹ sub^m q̄d p

sig^m denotat vt cadat sup copulā: n̄ sic

est i p̄po ito. q̄ illa neg⁹ n̄ q̄ p̄cedit ly

currēs solū cadit sup t̄m^m quē i f̄nitate.

Tercia regula ē: si alicui siḡ vlt

p̄ticulari p̄pōat et postpōat ne⁹: eq̄poller

suo subalē. i. fac p̄pōes q̄ p̄erāt s̄bale

eq̄poller. vt iste sūt s̄bale: ois hō c⁹: et q̄

dā hō c⁹: p̄pōat et postpōat ne⁹ s̄bi vni⁹

illaz eq̄pollebūt: vt n̄ ois hō n̄ c⁹: eq̄pol

let hui: q̄d hō c⁹. Cā h⁹ r̄le ē: q̄ s̄bale

sē eiusdē q̄litate et diuerse q̄ntitate. q̄ iḡ

q̄ compositio cursus cum homie sit necessaria. De istis aut̄ est p̄ns intentio q̄ sola illa faciunt ppōnem modale. Alia determināt verbū gratia rei verbi: vt cū dicitur homo currit velociter: denotat: q̄ cursus homis sit veloc: non autē ip̄a compositō. Alia determināt verbū ratione tēporis: vt aduerbia tēporalia. alia rōe mōi: vt aduerbia optādi ⁊ hortādi.

Circa quod notādū q̄ alia aduerbia d̄ q̄ bus non sit hic mentio reductū ad ali quod p̄dictor: vt aduerbia loci ⁊ numeri cōtinētur sub aduerbijs determinātibus verbū gratia rei vbi: vt cū dicitur: fortis currit his: ly his nō determinat verbū gratia numeri singularis qui est modus signi: scādī verbi: s; gr̄a rei verbi importate p̄ verbum. s. ip̄ius cursus.

Si querat quare nō ponūtur aduerbia determinātia verbū gr̄a figure generis ⁊ ceteror̄ accidētū: sicut ponūtur rōne mōi et temporis?

R̄. q̄ cetera accidētia pueniūt alijs a verbo: nec sūt ei ita p̄pa sicut tempus ⁊ modus. Sumūtur aut̄ illi sex modi q̄ s; q̄ nominaliter: vt possibile: impossibile: necessariū et cōtingēs: ver̄ et falsū. Ali q̄ aduerbialiter: vt possibiliter: impossibiliter: p̄tingēter: ⁊ necessario: v̄o ⁊ falso.

Eiūde determinat auctor quid sit p̄positio modalis: dicens: q̄

P̄positio modalis ē illa que determinat aliquo istor̄ sex modor̄: vt possibile est forte cur. necesse ē forte currere. ⁊ sic de alijs.

Circa quod notādū q̄ p̄positio modalis p̄t sūti large et stricte. si sumat large: tūc quelibet p̄positio p̄t dici modalis in q̄ ponit uoluntatem determinās compōnem: ⁊ sic p̄positiones in quibus ponit verū ⁊ falsū dicūtur esse modales. Stricte at̄ sumpta p̄positio modalis exigit q̄ non solum i ea ponat mod̄ determinās cōpositionē: sed tales mōi scōm quos p̄t sumi oppō scōm quatuor genera oppositionū: varijsq̄ modi cōsequētiarū per

subalternationē et negationis appōez: vt in sequētibus videbitur. Et sic tantū isti quatuor mōi possibile: impossibile: contingēs et necessariū faciūt ppōnem modalem. In alijs aut̄ nō sic sumit op̄positio et cōsequētia a pte mōi: sed h̄i a pte dicit: sicut in illis de inesse. Scham tamē p̄t plures alios modos scōm q̄s p̄t sumi oppōez et cōsequētie: vt scibile deuōstrabile dubitabile in demōstrabile opinabile inopinabile: et sic de multis alijs de quibus aristo. breuitati studēs nō fecit mētionem. q̄ ex his que d̄ istis quatuor dicitur p̄t concipi quid sit dicendū de alijs non famosis. ¶ Diuidit ergo auctor ppōnem categoricam in p̄positionē modalem ⁊ in ppōnem de inesse. Dicit etiā q̄ in modalibus verbuz debet subici: modus autē p̄dicari.

Circa quod notādū q̄ p̄ h̄i telligit verbum infinitiui modi cū actio: q̄ etiam vocat dicitū: quod quidē debet subici: modus aut̄ p̄dicari: non quānum ad sitū terminor̄: vt patet in exemplis auctor̄ positis: in quibus sepe modus a pte subieci ponitur. H̄o accipitur itaq̄ subici in p̄posito p̄ subiecto p̄positionis: sed pro ratione determinabilis. Dicitū enī affirmatiuū vel negatiuū q̄ ab aristo. dicit: esse vel nō esse est determinabile. Modus aut̄ est determinatio ip̄i d̄ cū determinans: et sic esse et nō esse dicūtur subiectiones et modi appositiones.

Notandū insup q̄ ppō modal' potest capi dupliciter: vel in sensu composito: vel in sensu diuiso. vt ista: possibile ē sedētē ambulare. vel ista. sedēs potest ambulare. In sensu eī cōpositōis p̄ se extremū est h̄o vel p̄sona sedēs cōsideratus sub illa determinatione sedēs. Et ille sensus est fals'. quia tūc idē posset esse simul sedens ⁊ ambulās. In sensu enī diuisiōis sūt due categorice: ⁊ i vna categorica enūciatur d̄ p̄sona aliqui: esse sedēs: ⁊ in alia posse ambulare: ⁊ illa duo sunt vera de eodez subiecto. vt fortes est sedens: et fortes potest ambulare: non tamen ita q̄ sūnt

Tractatus De consequentijs et equipollentijs

esse pnt opposita. Unde sensus est qd ille qui e sedes habet poteria ad ambulanda. Hoc mo exponit a Scoto: illa pdes tinatus pot damnari. dist. 40. p. sen. que in sensu composito est falsa.: et in sensu diuisio vera: vt ibide diffuse declarat.

Tractat cosequeter auctor de qualitate modalium. Circa quod dicit qd qui libet modus facit quattuor ppositiões modales: vt ille modus possibile si sumatur siue negatone lata ad modum et ad verbum infinitum erit ppositio affirmatina tam de dicto q de modo: vt sortem currere est possibile. Si vero negatio sumat tm ante verbum infinitiui modi erit negatiua de dicto: vt sortem non currere est possibile. Si vero negatio preponitur tm ad modum erit negatiua d mo. vt sortem currere non est possi. Si vero negatio preponatur vtiqz erit negatiua tam de dicto q de modo: vt sortem non currere non est possibile.

Notandū circa illud qd licet illa modalis possit dici negatiua in qua dictū negatur fm Arist. in libro prior: pncipaliter tamē dicit negatiua ex pte moi negatiua q ipa ppō dī modal

Notandū vero de qntitate iparuz: q licet ex parte dicti pot sumi qntitas: sicut in ill de inesse: Ex pte aut moi necesse se habet sicut omnis: et possibile vel contingens. sicut quidā. Unde sicut ad omnis sequitur quidaz: p lege subalterna: sic ad necesse sequit possibile: Impossibile aut se habet sicut nullus et possibile: non sicut quidā non. Et sicut ad nullus sequit quidam non: sic ad impossibile sequitur possibile non: vt ad istam: impossibile est sorte currere: sequit ista: possibile est sorte non currere.

Propōnes igit de necessario et impossibili sunt vles ex pte modi: ppositiões vero de possibili et ptingenti sūt pckares

Sciendū q ptingens pot sumi multipliciter: vt patet p Arist. in pmo l. posterior. Uno mo ptingens sumit p possibili: vt in pposito: et tale pot dici cōtingēs aliu seu superius. qz e

quasi genus ad alia ptingentia: et tle cōtingēs opponit impossibili et non necessario. Et tale ptingēs vel possibile dicit cui non repugnat eē: et dimidit in ptingēs necessarii: vt oēm hoīem ptingit eē aut mal: et in ptingēs non necessariū: qd potest dici cōtingēs ad vtrumqz: vt hoīem ptingit ambulare: et tale nec est necessarium nec impossibile. Et subdiuidit i cōtingens natum: et cōtingens infinitum. Dicit aut cōtingens natum qd magis se habet ad eē q ad non eē: tm impediri pot vt hominē canescere in senectute: quod pot impediri: vel qz non erit senex: vt etiam qz si sit senex poterit non canescere. Cōtingens vero infinitū est qd non magis se habet ad eē q ad non eē: vt hoīem ambulare.

De consequentijs.

Aru eni ppositiōnū.

Hic cosequeter auctor detersminat de consequentijs et equipollentijs modalium. Dicitur aut equipollēt et pnc: qz vna sequit ad alia et de his ponuntur quattuor regule.

Idro cuius euidencia notā dū q per attribui intelligit affirmari: p remoueri intelligit negari. dictū etiā affirmatiū dicitur eē vbum infinitiuis sumprū cū accusatiuo sine negatōne: vt sortem currere vel eē currentem: et vbi negatiū dicitur non eē: vt sortem non currere vel non eē currentem.

Item notandū q iste quattuor regule: et p coseqns tota figura sciri pnt per has quattuor dicitōes: amabimus: edentuli: illiace: purpurea. pma defuit pme regule: secūda secūde: tertia terele: quarta quarte. Et sunt in qualibet dicitōne quattuor vocabiles seruientes quattuor ppositiōibus cuiuslibet regule: ita q p pma intelligit pma ppositio: p secūdam secūda: p tertia tertia: p quartam quarta. Item p a intelligitur q ppositio intellecta p illā vocalē ē affirmatiua tā de dco q de mo: p v negatiua tā de dco q de mo: p e negatiua de dicto: per i negatiua de modo.

Uersus. Destruiť v totum : sed a confir-
mat vtrunq. Destruiť e vlcum : denez-
gat iqz mōm. Adis p̄miss̄ rle sūt euidē⁹

Prima regula talis est: cuiunq;
q; dicto affirmato attribuit possibile: ei
dē attribuitur contingens: et ab eodem
remouetur impossibile: et ab eius cōtra-
dictorio opposito remouetur necesse: vt
possibile ē fortem currere: ergo contin-
gēs est fortem currere. q; possibile et cō-
tingēs in p̄posito sumūtur p̄ eodē. Et
vt vltra sequitur: non impossibile ē for-
tem currere. Cū enī possibile et impossi-
bile cōtradictā: sicut nullus et quidam:
eq̄pollēbūt in p̄ponēdo negatōem vni il-
lorū iuxta regulas equipollentiarū. Vñ
ergo sequitur: possibile ē for. cur. ergo
nō impossibile est for. cur. Et vlteri⁹ seq̄-
tur: nō necesse est fortem currere. Qd
ex hoc patet q; necesse et possibile oppo-
nūtur subalterne: sicut omnis et quidam.
Equipollēbūt ergo p̄ponēdo et postpo-
nēdo s̄m regulas equipollentiarū. Et
sic possibile est fortem currere et non ne-
cesse ē fortem nō currere: equipollent.

Secūda regula talis est: cuiunq;
q; dicto negato attribuitur possibile: ei-
dem attribuit cōtingens: ab eodem re-
mouetur impossibile: et ab eius cōtradi-
ctorio opposito remouetur necesse: vt pos-
sibile est nō ēē: cōtingens ē nō ēē: n̄ im-
possibile ē nō ēē: non necesse ē ēē. Ista
regula de consequētibz potest patere
per ea que dicta sūt p̄ponēdo et post-
ponēdo negatōes modis: sicut fit in si-
gnis s̄m reglās equipollentiarū: et ista
applicatio magis valet ponēdo modū
a parte subiecti q̄ a pte p̄dicari s̄m con-
formitatem ad signa.

Tercia regula est: a quocunq;
dicto affirmato remouetur possibile: ab
eodē remouet̄ p̄tingens: eidē attribuit̄
impossibile: et eius p̄radictorio oppo-
sito attribuit̄ necesse: vt nō possibile ē ēē.
nō p̄tingēs est ēē: ipossi⁹ ē ēē: necesse ē n̄ ēē.

Quarta regula ē ista: a quocū-
q; dicto negato remouet̄ possibile: ab eo-
dem remouetur cōtingens: eidē attribu-

itur impossibile: et eius p̄radictorio op-
posito attribuitur necesse. Exēplum: vt
nō possibile ē nō ēē: nō p̄tingēs est n̄ ēē:
impossibile ē non ēē: necesse est ēē.

Et sciendū q; omnes ppōes q̄ sunt i
prima linea equipollent
p̄ primā regulam: et que in secunda per
secundam: et que in tertia p̄ tertiā: et
que in q̄rta p̄ quartam.

Circa quod notandū q; in fi-
gara se-
quenti sunt quattuor linee circulares: et
est hec figura composita ad similitudinē
figure propositionū de inesse: vt pateat
oppositio modalium p̄ conformitatem ad
illas de inesse: ita q; in p̄ma linea supio-
ri ponūtur vniuersales affirmatiue: i se-
cūda vniuersales negatiue: in p̄ma vñ
linea inferiori ponūtur p̄riculares affir-
matiue: in secūda p̄riculares negatiue.
prima aut̄ linea i p̄posito d̄r p̄ma linea
inferior. q; i ea ponūtur ppōes p̄me re-
gule. secūda vñ linea est secūda inferior:
q; in ea ponūtur ppōes secūde regule.
tercia vñ linea dicit̄ secūda supior: q; i
ea ponūtur ppōes tercię regule. et quar-
ta linea dicit̄ p̄ma supior. q; in ea ponū-
tur ppōes quarte regule. Notificat in-
sup̄ auctor eq̄pollētias modalium p̄ vnā
aliā regulam trimembrem dicens: q;

oēs ppōes de possibili et ipos-
sibili eq̄pollēt vñ s̄m s̄m h̄ntē: mō autē
diss̄m. et itelligit̄ p̄ vñ ipm̄ vñ infini-
tū qd̄ s̄m se h̄z qn̄ i vtraq; affirmat̄: et
i vtraq; negat̄. Diss̄m se h̄z qn̄ affirma-
tur i vna et negat̄ i alia: et idē dicit̄ ē h̄
mō. Cū h̄ p̄me pris regule ē: q; possi⁹
et ipossi⁹ p̄dicat̄: sicut qd̄ et null⁹. Sicut
h̄ p̄ponēdo negatōem siḡ p̄dictorie eq̄-
pollēt i illis de inesse p̄ primā regulā equi-
pollētiaz: sic i p̄ponēdo mō. Negat̄ enī
quāntas et q̄litas cū negatō cadat supra
modū et sup̄ copulā p̄ncipalit̄ vniēt: et
mō dictū. vñ iste eq̄pollēt: possi⁹ est ēē: n̄
ipossibile ē ēē. Secūda p̄ h̄ regle ē q;
oēs ppōes d̄ ipossibili et neces-
sario equipollēt modo similit̄ se habēre
et vñ dissimilit̄. Et de iste eq̄pollēt in

Tractatus Bequipollentijs modalium

possibile ē esse: necesse est nō esse: cuius causa ē. qz necesse ⁊ impossibile cōtrariānt: sicut omīs ⁊ null⁹. sicut ergo p secū dā regulā eqpollentiaz negatio postposita facit eqpollere cōtrarias in illis de inesse: sicut in istis. negatio postposita ad verbum infinitiui mōi: cum neget solā qualitātē dicti: nō aut negat quantitātē mōi: cū actus eius terminet in ipsa cōpōe ptiū dicti: nec trāseat vsz ad mōm

Tercia ps huius regule est: q omēs ppositiōnes de possibil et necessario equipollent mō et verbo dissimul se habētibus. Cuius causa est. qz necesse et possibile se hnt subalterne: sic omīs et quidā. sicut ergo pponēdo ⁊ postponēdo negatiōnē subalterne eqpollēt in illis de inesse per terciā regulā equipollentiarū sic in pposito. An iste equipollēt: possibile ē esse: nō necē ē nō eē.

De oppositiōe modalū.

Inde agit auctor de oppositiōe modalū ex pte modi: dicens qz **Propositiōnum modalū** allque sūt cōtrarie: aliq subcōtrarie: aliq que ptradictorie: ⁊ aliq subalterne.

Quart⁹ ordo ⁊ tercius ptrariātur: scz: ppositiōnis ordinatē in terciā ⁊ quartā linea. vt patet p hūc Xsum. **Tercio** est qrt⁹ semp ptrarius ordo. Hoc patet sic: qz vniuersal affirmatiua ⁊ vlis negatiua ptrariātur. Omēs aut ppoēs quart⁹ ordinis sūt vniuersales affirmatiue ⁊ mō. Equale est isti necesse ē esse: ⁊ omnes de terciō ordie sunt vles negatiue. An equalēt isti: impossibile est eē: ⁊ sic cōtrariātur. **Prim⁹** aut ordo ⁊ secūndus subcōtrariātur. An Xs⁹. Sit etiā linea subcōtraria pma secūde. hoc mō patet: qz ptecularis affirmatiua et ptecularis negatiua subcōtrariātur. Omēs aut ppositiōnes pmt ordinis sūt pteculares affirmatiue. vnde equivalent isti: possibile ē esse: ⁊ oēs secūdi ordinis sūt pteclares negatiue: vñ equalēt isti: possibile ē nō eē. qz subcōtrariātur. Itē pm⁹ contradicit

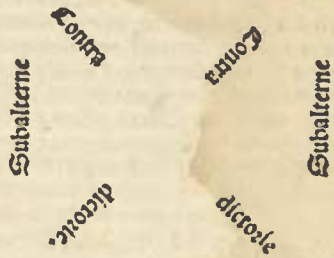
tercio. se enī habēt sicut ptecularis affirmatiua ⁊ vniuersalis negatiua. secūd⁹ etiā cōtradicūt qrt⁹ cū se habeāt vt ptecularis negatiua et vniuersalis affirmatiua. **Unde** versus. **Tercius** est primo cōtradictorius ordo. Pugnat cū quarto cōtradicens ordo. Itē prima linea subalternatur 4. habent enī se sicut ptecularis affirmatiua ⁊ vlis affirmatiua: ⁊ secūda subalternatur terciē: cū ppoēs posite in terciā sunt vniuersales negatiue. An versus. **Prima** subest quarte vt ce ptecularis habens se. Hac habet adferentem se lege secunda sequentem.

Et notandum qz licet contingens sequat ad necesse. p ut contingens cōuertit cū possibile: ⁊ ē superius ad necesse: sicut aīal sequit ad hoīem: accipiēdo tamē cōtingens p illo quod pōr nō esse nō sequit ad necesse immo sibi repugnat. **Hec** de modalib⁹.

nō possibile ē nō esse: nō ptingēs ē nō eē: ipossibile est nō eē: necesse ē esse

Cōtrarie.

nō possit ē esse: nō ptingēs est eē: impossibile ē eē: necesse ē nō eē

possit ē eē: cōtingēs ē eē: nō in possit ē eē: nō necesse est nō ē esse

Subprie

possit ē nō eē: cōtingēs ē nō eē: nō in possit ē nō eē. nō necesse est esse.

De predicabilibus siue vniuersalibus.

Predicabile sumit. 7c.

Hic auctor incipit agere de predicabilibus siue vltibus. Ad cuius euidētā diuidit ipm p

dicabile in pdicabile ppe sumptū & cōmuniter. **Predicabile** ppe sumptū est apum natum dici de plurib⁹ vniuoce.

Predicabile vero cōmuniter sumptum est qđ de vno solo vel de plurib⁹ pdicatur. **De pdicabili** vno ppe sumpto est p

sens intentio: qđ est idem qđ vniuersale fm rem: differēs tamē fm rationē. **Ratio** em pdicabilis sumitur ab hoc qđ est dici de pluribus. **Ratio** vniuersalis p hoc qđ est eē in vni. vlc eni dicit qđ est apū natū eē in pluribus. **P**ro quo

notādū qđ vniuersale cū sit vniū creatū pōt capi dupliciter. vno mō p p se significato qđ est vniuersalitas et secūda intentio: que scz est quedā relatio rationis in pdicabili ad illud de quo est pdicabile: & hunc respectū rationis significat hoc nomē vniuersale i cōcreto: sicut vniuersalitas in abstracto:

Alio mō sumit vniuersale p illo qđ de nominat ab ista intentione vltatis: que est aliqua res pme intentōis. Et sic ipa natura qđ est in singulari dicit vlc: quatinus nō est de se hec. **Qđ** autē hic dicit de hoc termino vniuersale: p sistr dici de alijs terminis secūde intētionis fingendo etiā ipis abstracta: vt genus significat secundam intentionē in concreto: & generalitas in abstracto: & sic de alijs.

Notādū insup qđ licet ipa natura que est in aliquo singulari sit ita cois qđ sibi nō repugnat esse i alia singularitate qđ tū ē de se: licet sibi repugnet: vt facta ppa isti p indiuiduale differerentiam ipam cōtrahentē: nō tū ita cōmunit qđ sit in potentia ppinqua qđ p dicitur de multis actu. **Cū** ipa natura licet non sit in re sine singularitate: tamē esse nec includit singularitatē nec vniuersalitātē. **Equitas** em fm Avicē. est em equitas: nec est vna nec propria: hoc est nec includit quātum est de se vnitātē singularitatis: nec pluralitatem vni-

uersalitatis: hoc tamē nō obstante: cum omne ens sit vniū ipa natura habet ppa vnitatem que ē eius passio. **Hec** est vnitatis maior vnitatem vniuersali: & minor vnitatem numerali: qđ sic pōt pbari. **Si** mile et equale fundatur sup vnum ex s. metaphice: sed nullo intellectu exire est realis similitudo albi ad albus scđm albedinē: ergo aliqua realis vnitatis est pximū fundamentū hui⁹ rōnis realis. qz relatio realis nō fūdat super ens rationis formaliter. **Non** est autē hec vnitatis numeralis: patet: qđ hoc albu & illud nō sūt vniū numero. qz nihil vniū numero est simile sibi ipsi: ergo est aliqđ alia realis vnitatis. **Itē** si omnis vnitatis real est numeralis: omnis diuersitas realis crit numeralis: **Lō** seqns ē falsū: ergo & antecedēs: pbatio pūe. qz vniū & multa idē & diuersum sūt opposita ex quarto metaphice. **Lō** tēs aut dicit vniū oppositorū quotiēs reliquū: pmo topicoz. **Et** sic tā tū differt so: a pla. qđm differūt a brunello: & tūc intellectus nō pōt abstrahere a sorte & platone aliqđ cōmune magis qđ a sorte et brunello: & tūc quodlibet vniuersale esset purū figurētū: qđ est absurdum. **Cum** ḡ ipa natura sit vna vnitatem minorū qđ sit vnitatis numeralis: sequitur qđ ipa de se nō sit singularis. **Et** sic vniuersale est aliquid in re. **Sed** ḡ hoc arguitur tripliciter. **Primo** sic: Intellectus agens scđm cōmentatorē facit vniuersalitātē in rebus: ḡ vlc nō est preter opationē intellectus. **Item** scđm Boetiiū de vnitatem et vno. **Quē** qđ est lō est qđ vniū numero ē: ergo ipa natura de se est singularis. **Itē** **Aristo.** dicit. 7. me. metaphice. qđ subia cuiuslibet rei est propria rei cuius est et nō inest alteri sed ipa natura est substantia cuiuslibet rei: ergo nō est cōmunitis sed propria.

Pro responsione ad ista argumenta **notādū** primo qđ esse i intellectu pōt capi dupliciter. **Uno** modo subiectiue: vt species actus: et habitus sunt in anima. **Alio** modo obiectiue et hoc dupli. **Uno** mō habituali: & p^o: qđ

cū arguitur tripliciter. **Primo** sic: Intellectus agens scđm cōmentatorē facit vniuersalitātē in rebus: ḡ vlc nō est preter opationē intellectus. **Item** scđm Boetiiū de vnitatem et vno. **Quē** qđ est lō est qđ vniū numero ē: ergo ipa natura de se est singularis. **Itē** **Aristo.** dicit. 7. me. metaphice. qđ subia cuiuslibet rei est propria rei cuius est et nō inest alteri sed ipa natura est substantia cuiuslibet rei: ergo nō est cōmunitis sed propria.

Pro responsione ad ista argumenta **notādū** primo qđ esse i intellectu pōt capi dupliciter. **Uno** modo subiectiue: vt species actus: et habitus sunt in anima. **Alio** modo obiectiue et hoc dupli. **Uno** mō habituali: & p^o: qđ

cū arguitur tripliciter. **Primo** sic: Intellectus agens scđm cōmentatorē facit vniuersalitātē in rebus: ḡ vlc nō est preter opationē intellectus. **Item** scđm Boetiiū de vnitatem et vno. **Quē** qđ est lō est qđ vniū numero ē: ergo ipa natura de se est singularis. **Itē** **Aristo.** dicit. 7. me. metaphice. qđ subia cuiuslibet rei est propria rei cuius est et nō inest alteri sed ipa natura est substantia cuiuslibet rei: ergo nō est cōmunitis sed propria.

Pro responsione ad ista argumenta **notādū** primo qđ esse i intellectu pōt capi dupliciter. **Uno** modo subiectiue: vt species actus: et habitus sunt in anima. **Alio** modo obiectiue et hoc dupli. **Uno** mō habituali: & p^o: qđ

cū arguitur tripliciter. **Primo** sic: Intellectus agens scđm cōmentatorē facit vniuersalitātē in rebus: ḡ vlc nō est preter opationē intellectus. **Item** scđm Boetiiū de vnitatem et vno. **Quē** qđ est lō est qđ vniū numero ē: ergo ipa natura de se est singularis. **Itē** **Aristo.** dicit. 7. me. metaphice. qđ subia cuiuslibet rei est propria rei cuius est et nō inest alteri sed ipa natura est substantia cuiuslibet rei: ergo nō est cōmunitis sed propria.

Pro responsione ad ista argumenta **notādū** primo qđ esse i intellectu pōt capi dupliciter. **Uno** modo subiectiue: vt species actus: et habitus sunt in anima. **Alio** modo obiectiue et hoc dupli. **Uno** mō habituali: & p^o: qđ

cū arguitur tripliciter. **Primo** sic: Intellectus agens scđm cōmentatorē facit vniuersalitātē in rebus: ḡ vlc nō est preter opationē intellectus. **Item** scđm Boetiiū de vnitatem et vno. **Quē** qđ est lō est qđ vniū numero ē: ergo ipa natura de se est singularis. **Itē** **Aristo.** dicit. 7. me. metaphice. qđ subia cuiuslibet rei est propria rei cuius est et nō inest alteri sed ipa natura est substantia cuiuslibet rei: ergo nō est cōmunitis sed propria.

Pro responsione ad ista argumenta **notādū** primo qđ esse i intellectu pōt capi dupliciter. **Uno** modo subiectiue: vt species actus: et habitus sunt in anima. **Alio** modo obiectiue et hoc dupli. **Uno** mō habituali: & p^o: qđ

cū arguitur tripliciter. **Primo** sic: Intellectus agens scđm cōmentatorē facit vniuersalitātē in rebus: ḡ vlc nō est preter opationē intellectus. **Item** scđm Boetiiū de vnitatem et vno. **Quē** qđ est lō est qđ vniū numero ē: ergo ipa natura de se est singularis. **Itē** **Aristo.** dicit. 7. me. metaphice. qđ subia cuiuslibet rei est propria rei cuius est et nō inest alteri sed ipa natura est substantia cuiuslibet rei: ergo nō est cōmunitis sed propria.

Pro responsione ad ista argumenta **notādū** primo qđ esse i intellectu pōt capi dupliciter. **Uno** modo subiectiue: vt species actus: et habitus sunt in anima. **Alio** modo obiectiue et hoc dupli. **Uno** mō habituali: & p^o: qđ

cū arguitur tripliciter. **Primo** sic: Intellectus agens scđm cōmentatorē facit vniuersalitātē in rebus: ḡ vlc nō est preter opationē intellectus. **Item** scđm Boetiiū de vnitatem et vno. **Quē** qđ est lō est qđ vniū numero ē: ergo ipa natura de se est singularis. **Itē** **Aristo.** dicit. 7. me. metaphice. qđ subia cuiuslibet rei est propria rei cuius est et nō inest alteri sed ipa natura est substantia cuiuslibet rei: ergo nō est cōmunitis sed propria.

Pro responsione ad ista argumenta **notādū** primo qđ esse i intellectu pōt capi dupliciter. **Uno** modo subiectiue: vt species actus: et habitus sunt in anima. **Alio** modo obiectiue et hoc dupli. **Uno** mō habituali: & p^o: qđ

cū arguitur tripliciter. **Primo** sic: Intellectus agens scđm cōmentatorē facit vniuersalitātē in rebus: ḡ vlc nō est preter opationē intellectus. **Item** scđm Boetiiū de vnitatem et vno. **Quē** qđ est lō est qđ vniū numero ē: ergo ipa natura de se est singularis. **Itē** **Aristo.** dicit. 7. me. metaphice. qđ subia cuiuslibet rei est propria rei cuius est et nō inest alteri sed ipa natura est substantia cuiuslibet rei: ergo nō est cōmunitis sed propria.

Pro responsione ad ista argumenta **notādū** primo qđ esse i intellectu pōt capi dupliciter. **Uno** modo subiectiue: vt species actus: et habitus sunt in anima. **Alio** modo obiectiue et hoc dupli. **Uno** mō habituali: & p^o: qđ

dicabile etc

dupli

per ali

die in

Intellectus agens scđm cōmentatorē facit vniuersalitātē in rebus: ḡ vlc nō est preter opationē intellectus.

Item scđm Boetiiū de vnitatem et vno. Quē qđ est lō est qđ vniū numero ē: ergo ipa natura de se est singularis.

Itē Aristot. dicit. 7. me. metaphice. qđ subia cuiuslibet rei est propria rei cuius est et nō inest alteri sed ipa natura est substantia cuiuslibet rei: ergo nō est cōmunitis sed propria.

Pro responsione ad ista argumenta notādū primo qđ esse i intellectu pōt capi dupliciter. Uno modo subiectiue: vt species actus: et habitus sunt in anima. Alio modo obiectiue et hoc dupli. Uno mō habituali: & p^o: qđ

cū arguitur tripliciter. Primo sic: Intellectus agens scđm cōmentatorē facit vniuersalitātē in rebus: ḡ vlc nō est preter opationē intellectus. Item scđm Boetiiū de vnitatem et vno. Quē qđ est lō est qđ vniū numero ē: ergo ipa natura de se est singularis. Itē Aristot. dicit. 7. me. metaphice. qđ subia cuiuslibet rei est propria rei cuius est et nō inest alteri sed ipa natura est substantia cuiuslibet rei: ergo nō est cōmunitis sed propria.

Tractatus De vniuersali.

sz ibi p specię manentē in intellectu in mediate motuā ad intellectionē. Alio^o actualiter et secundario: puta quādo iam actu mouet: et intelligit. Secūdo notā: dum q duplex est vniuersale. s. in potētia et in actu. Vniuersale in potentia est ipsa quidditas vel natura que est in re cū singularitate que est in potentia remota ad hoc vt p dicitur de multis. Vniuersale in actu est ipsa quidditas denudata p^o intē^m agētē a singularitate et a conditōibus singulariū: que nō solum est cōmūnis multis: sed est in potentia p^o in qua vt p dicitur de multis. scdm em Arist. p^o posterior: Ad hoc q aliqd sit vltē requirē q sit vnū i multis: et p dicit v^o multis: et tūc ad cōmentatorem dicētē q intellectus facit vniuersalitatē in rebus: Dico q intelligit q intellectus agens fac de vniuersali i potētia vltē in actu. vt entz dictū est secūdo cap. p^ome pris huius libri. Species in fantasia nō pōt mouere intē^m possibile ad cognoscendū vniuersale actu: cum ipam rem repūct cū conditionibus singularium. Intellect^o igit agens cū fantasia causat specię intel ligibilem in intellectu possibile q repre sentat ipaz naturā vel quidditatē actu abstractam ab huiusmōi conditionib⁹ singularium: que licet sit in re quantū ad id quod est: tam^o ē obiectiue et habitua liter in intellectu in quātū representatur p h^o mōi speciem. Et quā actualiter intelli gitur: tūc ē ibi actualiter: et vt sic vniuersale actu est p^oma intentio et terminus cōmūnis inpositus ad intellectu ad si gnificandum ipm obiectum intellectu: et est terminus p^ome intentionis: quādo aut intellectus compar ipm obiectū cognitū ad inferiora: tūc fit illa secūda i tentio q dicit vniuersalitas: que nō est aliqd i re: sz tūc h^o ē i intellectu opante.

Notādū insup q ipsa quidditas vel essentia sic abstracta p in tellectū pōt p^o siderari dupliciter. Uno^o in se: nō intelligēdo singularitatez: nec illā secūda intentionē que dicit vniuersalitas. Et vt sic cōsideratur a metaphi

sico: et expōnitur p diffinitionē: et ē obiectū intellectus nostri p statū illo. Alio modo pōt cōsiderari in quātū subest tali intentioni secūde: que dicitur vniuersalitas: et sic cōsideratur a logico. Logico^o enī cōsiderat secūdas intentiones appli catas p^omitis in quibus fundātur.

Ad secūdū quā dicebātur D^ome quod ē. et ē. potest dici q illud habet veritatem de re que p se subsistit. Ipa aut natura nō ē h^o mōi: qz nō existit p se sz i singulari.

Contra hoc arguit: qz vt dicit Boe^o c^otinus: q^oqd est i vno numero est vnus numero: cū h^o ipa nā sit i singla ri qd ē vnū nūero erit vnū nūero. R^o q^o q^oqd ē i vno nūero: vt i illo lapidē ē vnū numero: vel p^omo p se vltē denomiatiue. p^omo vt illud p qd vnitas talis cōpetit huic composito. s. ipa d^ontia indiuidual p se: vt hic lapis cuius illud quod ē p^omo vnū hac vnitate est p se ps: denomiatiue tūc: vt ipa quidditas lapidis q est potentialis ad entitatem indiuidualem ipam denominatē. Et ideo q^o de noie respicit actualitatē eius et vnitatē. Sic vtiliter istud patet in alio simill manifestatōni. p^opostet enī argui sic. Quicqd ē in vno specie: est vnū specie: sed color ē in albedine q est vnū specie: ergo ē vnū specie: ergo nō habet vnitatē minorem vnitatē speciei: nō sequitur. vn color: i albedine est vnū specie: nō p se nec p^omo: sed denomiatiue tūc. D^ontia aut specifi ca est vna. p^oprimo qz sibi repugnat p^omo diuidi in plura specie. Albedo autē est vna specie p se: sed nō p^omo: qz per aliquid intrinse cuz sibi. s. ipam d^ontiā. Ad terciū dico q p^obus non vult dicere q sba cuiuslibet rei sit p^opa: ita q ex natura sua sit indiuidua: sz qz facta ē p^opa aliquo cōtrahēte: quo posito non potest inesse alteri: licet sibi nō repugnet ex se: qz cuz quacūqz vnitate singulari ponat. hāc materiā declarat Scotus multiple tercia dist. 2. sen. de hoc. etiā vide p^omo et septimo metaphisice.

Iudicet vterius auctor predica bile proprie sumptum siue vn^o

quar
p ali
p vlt

duple

uersale p genus: spēm: drñtiam: ppriū:
 ⁊ accidēs. ¶ Ad cuius euidētā sciendū
 q̄ pdicabile seu vniuersale sumitur hic
 p ipā scūda intentōe que dicit vniuer-
 salitas: ⁊ est relatio ratiōis causata per
 intellectū comparantē suplus ad inferi-
 orā: vt pdicabile de ipis. Quod quidē
 pōt compari ad ipā dupliciter: scz vt p-
 dicabile de ipis in quid vel in quale.

Si in quid: hoc ē dupliciter: vel qz de
 pluribus differētibz specie: et talis cō-
 paratio dicit genus: vel de pluribz dif-
 ferētibz numero: ⁊ talis dicitur spēs.
 Si in quale: vel eēntiale vñ accidētale.
 Si eēntiale: sic est drñtia. si accidētale:
 hoc ē dupliciter. qz vel pdicatū habet
 causā necessariā in subiecto vel nou. si
 p̄mū: sic est p̄p̄m: si secūdu: sic ē accidēs.

Contra hanc dīffinitionē arguitur dū-
 pliciter. p̄mo mō sic. Predi-
 cable pdicatū et pdicamētū idē sūt fm
 rem: ergo nō plura nec pauciora debent
 esse pdicata ⁊ pdicamēta q̄ pdicabi-
 lia. cōsequens est falsum: qz ponūtur de
 cem pdicamēta: et q̄tuor pdicata tm̄.
 Itē vnum membrū vniūs diuisionis in-
 cluditur in alio: ergo diuisio nō ē bona.
 Nūc est notum. qz genus includit ī spe-
 cie. Probatur cōsequētia. qz membra
 diuidentia bone diuisionis nō debēt cō-
 incidere adiuuicem: sed eē opposita vñ
 disparata. Itē idē est accidēs ⁊ genus:
 ergo nō debet accidēs cōdiuidi contra
 genus. p̄sequētia ē nota: ⁊ pbatur aīis:
 qz color est genus albedinis ⁊ accidens
 homis. R̄. ad p̄mum q̄ licet idē fm
 rem sit pdicabile pdicatū et pdicamē-
 tum: tamē differūt scdm ratiōem. pre-
 dicabile enī dicitur q̄ pōt predicari de
 pluribz: pdicamentū vñ sumit p̄ gñe
 generalissimo: vel p̄ tota cooordinatiōne
 pdicabiliū fm sub ⁊ supra ⁊ lateraliter.
 pdicatū vero dicit illud per quod p̄t ter-
 minari vel solni questio dubitabilis vel
 probleuma: in q̄ scz pōt opponi ad vtrā
 q̄ p̄t contradictiōnis. P̄bus aut in to-
 picis determinans de syllogismo diale-

ctico docet modū soluēdi huiusmōi dū-
 bitationes. Unde ibi ostendit b̄ aliquo
 q̄o potest sciri q̄ est gen⁹: ⁊ sic b̄ alijs.
 P̄dit igit̄ ibi quattuor pdicata: scz duo
 in quid: que sūt gen⁹ ⁊ dīffinitio: ⁊ duo
 in quale: scz p̄p̄m ⁊ accidēs. qz omnis
 questio dubitabilis pōt terminari ⁊ sol-
 ui: respondendo per aliquod istorū: vel
 p̄ aliquod reductum ad illa: qz aut n̄ sit
 questio de indiuiduis: cum de illis non
 sit scientia sed de speciebus: ideo speci-
 es nō numerantur inter pdicata: cuz in
 talibus questionibus sit subiectū. Nec
 de differētia specifica fit mentio ibi. qz
 idē est iudiciū de illa sicut de specie: po-
 test aut̄ reduci ad dīffinitionē. Differen-
 tiā autē genericā reducit p̄bus ad gen⁹
 cū in ipō formaliter includatur. ¶ Ad
 secūdu dico q̄ genus et species pos-
 sūt capi dupliciter. vno mō fundamēta-
 liter: et sic vñ includit̄ in alio: vt animal
 in homie. Alio mō sumitur formaliter.
 pro ipsis secundis intentionibus: et sic
 sunt intentōes distincte: nec coincidunt.
 ¶ Ad tertium dico q̄ licet idem sit ge-
 nus ⁊ accidēs: hoc tm̄ nō respectu eius-
 dem: est enī genus respectu suoz inferi-
 orum: ⁊ accidēs respectu substantie.

De genere.

Genus dicitur tripliciter:

⁊ c. In p̄cedē. auctor deter-
 minauit de pdicabili in com-
 muni: h̄ cōsequēter incipit determinare
 de quolibet ipoz in sp̄ali: ⁊ p̄mo de ge-
 nere ponēdo triplicē eius acceptiōez.
P̄mo modo genus est colle-
ctio multoz habētū quādā cōnexionē
ad inuicem ⁊ ad vñū p̄ncipiū: ⁊ sic gen⁹
dicit̄ p̄genēs: Et hoc mō illi q̄ descen-
dunt ab eo dem ano dicitur de eodē ge-
nere vel parentela. Alio modo sumitur
pro principio illius generatiōis: ⁊ sic ge-
nitor vel auus dicit̄ genus: quia est p̄-
ncipiū p̄ductiū illius progeniei. Lo-
cus etiam generatiōis vel patriā dicit̄

genus ratione virtutis generatiue ⁊ cōseruatiue que est in ipso scđm habitudinē vel respectū quē habz ad corpora celestia. Videmus enī aliqua animalia in vno loco generari que non generantur in alio. Itē patet de arboribus plantis et metallis. Tercio mō dicitur genus sub quo ponitur species: et sic sumit in pposito: quod est verū imēdiatē ad differentiam indiuīdiū quod ponitur sub genere nō tamē imēdiatē. ¶ Et notandum q̄ licet genus posset alio modo sumi: tamen due p̄line acceptiones generis benūciantur p̄pter quandam cōuenientiam quam habent cum genere logico. Sicut enī genus primo modo dicit collectionē multorum: sic genus logicū dicit collectionē multarū specierū. et sicut genus secundo modo dicitū est principium effectiuum ipsius parentele: sic gen⁹ logicū est intrinsecum principii suarū specierum: cum ex ipso et differētia constitimatur species. Genus autē logicū sic diffinitur.

Genus est quod p̄dicat de pluribus differētibus specie in eo q̄ quid. et ad interrogationē factā per quid respondetur p̄ quod: vt si queratur quid est homo? respondetur animal.

Circa quod notandū q̄ ly p̄dicat dicit aptitudinem ⁊ nō actum: sicut in alijs diffinitionibus.

Notandū q̄ quid significat ecēntiam p̄ modum substantie: substantie autē est substare. s. alijs. Cū ergo materia subitet forme: est enī fundamentum ⁊ receptaculum formarū: ⁊ genus se habet vt materia: ideo conueniētius respondetur ad interrogationē factam p̄ quid. Substantie est etiā p̄ se stare: q̄ igitur genera et species significāt p̄ modū p̄ se stantis: ideo in quid p̄grue p̄dicātur. Differentie vero in quale: q̄ se habēt vt forme: ⁊ significant p̄ modū adiacentis: determinātis ⁊ qualificant.

Notandū q̄ aliqd̄ potest dici l̄ qd̄ tripliciter. Vno mō fm̄

rem et modū similitudinis: vt genera et species substantie. Secūdo mō fm̄ rem tm̄: vt differētia que dicit p̄ modum qualificātionis. Tercio mō scđm modū tm̄: vt genera ⁊ species accidentis.

Notandum insuper q̄ genus potest sumi vt p̄ ip̄a secūda intentione que est habitudo vel cōparatio q̄ditatis p̄dicabilis i quid de pluribus differētibus specie ad ip̄as species. vel potest sumi p̄ ip̄a re vel quiditate in se p̄siderata absolute. Vel tertio modo pro ip̄a quiditate concepta sub illa secūda intentione. Hic autē nō diffinitur ip̄a quiditas vel res absolute cōsiderata: q̄ eius consideratio nō pertinet ad logicum sed ad metaphisicū. S; fm̄ aliquos hic diffinitur ip̄a quiditas cōsiderata sub illa secūda intentione: que opinio satis est p̄babilis. q̄ logica est de secūdis intentionibus adiunctis p̄mis scđm Auicēn. Et scđm hoc de facili possūt intelligi diffinitiones quę sunt in logica. Veruntamen q̄ quiditas sic cōsiderata nō dicit vnū conceptū per se: sed p̄ accidens aggregatum. s. ex re ⁊ intentione. Diffinitū autē debet esse vnus per se ex septimo metaphisice. q̄ etiā logicus per se cōsiderat secundas intentiones: p̄imas autē non: nisi inquantū sunt fundamenta secūdarū: videtur meli⁹ dicendū q̄ hic diffinitur secūda intentio: quod cōsonat dicto Scoti. p̄ia dist. 4. sen. vbi autē q̄ intentiones logice q̄ significant cōceptus in anima per se vnos diffinitur assignando eis genera ⁊ d̄ntias eo modo quo possūt ea habere: ponēdo etiā ip̄arū fundamentum ⁊ terminū: sicut fit cōmuniter in relationibus. Hoc mō diffinitur intentio quam dicit gen⁹: cui loco generis assignatur rarō p̄dicabilis que est cōmunis ad quinq; p̄dicabilia. P̄dicari autē de pluribus d̄ntibus specie in quid ponitur loco differētie. Per hoc enī differt genus a specie et d̄ntia: non quidē q̄ illa secūda intentio que dicitur genus p̄dicetur de pluribus differētibus specie: sed quia est nata fundari i

quid dicitur qualis

In quid

R. lanoz
summaro
q. quaz

id fidei
sua que
mi tel
genia
noz

erio in
cauz

abile
f geny

no
lanc d

quiditate sic predicabili. Ipse enim intentio
solum predicatur de pluribus dicitur⁹ nu-
mero secundum Scotum. 6. q. quolibetoz. u.
Fundamentum ergo intentionis est illud
quod predicatur. Termini vero sunt ipse
species de quibus predicatur. Gen⁹ igitur
est predicabile quod predicatur. et.
hoc est genus est relatio predicabilis quod
predicatur de pluribus dicitur⁹ specie.
et. De quo nota ea que dicta sunt in dis-
tinctione propositionis: secundum hoc poterit
declari alie distinctiones secundarum in-
tentionum logicalium: circa quod non inten-
do imitari. ¶ Sed contra predicta sic
arguitur tripliciter: et videtur quod hic
non diffinitur intentio ge-
neris. quod hic diffinitur illud quod predi-
catur de pluribus dicitur⁹ specie: sed
intentio non predicatur: sed res subie-
cta intentioni: ergo intentio hic non dif-
finitur. maior est nota. probatur minor.
quod illa est vera: homo est animal: ista autem
est falsa: homo est genus. Item videtur
quod predicabile non se habeat ut genus ad
intentionem generis. quod tunc idem esset su-
perius et inferius respectu eiusdem. Pro-
batur consequentia: sicut ista est vera: ge-
nus est predicabile: ita ista: predicabile est
genus: posito casu quod sit genus ad quod
predicabilia. Item videtur quod genus etiam
sumptum pro re subiecta intentioni non pre-
dicatur de pluribus dicitur⁹ specie: ut
animal de homine. quod pars non predicatur
de toto: genus autem est pars essentialis spe-
ciei: cum se habeat ut materia: dicitur autem
ut forma. 8. metaphisice. ergo genus non
predicatur de specie. ¶ Ad primum di-
cendum est quod maior non est vera. Non
enim illud quod predicatur hic diffinitur:
sed intentio que fundatur in id quod pre-
dicatur. que quidem per suum fundamen-
tum notificat: nec est inconueniens rela-
tiones rationis diffiniri per sua funda-
menta: cum Aristoteles. quinto metaphisice di-
stinguat modos seu species relationum
realium per ipsarum fundamenta. quod ipse
dicitur⁹ specificis propter earum modicam entita-
tem forte nos latens. Relationes autem ra-

tionis sunt minoris entitatis quam relatio-
nes reales. ¶ Ad secundum quando argui-
tur quod si predicabile esset genus: tunc idem
esset superius et inferius respectu eiusdem.
Dico quod consequentia non valet. ad probatio-
nem respondeo: quod quando dicebat: ge-
nus est predicabile est predicatio per se supe-
rioris de suo inferiori: sicut predicabile est
superius ad genus. Quando autem dicitur
predicabile est genus: non est predicatio
per se sed denominativa predicatio: sicut
dicendo animal est genus.

Contra hoc arguitur quod inferius
non potest de-
nominative predicari de suo superiori: cum
in predicacione denominativa predicata dis-
tinguatur realiter a subiecto sicut acci-
dens eius. ¶ Ad illud est verum in pre-
dicacione denominativa stricte sumpta
non autem large: ut enim dictum est. c. pcedē.
quod superius est potentiale respectu inferi-
ozum. Inferius autem est actuale ideo quasi de-
nominative ipsum respicit. Inferiora etiam
quodammodo accidunt superioribus acci-
plendo etiam accens pertraneos. quod non su-
de ratione superioroz. ¶ Ad tertium dico:
quod pars non predicatur de toto per modum
partis: unde ista est falsa: homo est animalitas:
sed bene predicatur per modum totius:
in concreto ratione suppositi quod con-
cernet: et ideo hec est vera: homo est animalitas:
quod non opposita iuxta se posita magis elu-
cescunt. Quot enim modis dicitur unum opposi-
torum: tot modis dicitur et reliquum: ideo
dicit auctor quod ad cognoscendum hoc me-
brum differētibz specie: oportet scire:
quot modis dicitur idem: quod tot dicitur dif-
ferens. Idem autem dicitur tripliciter: idem
genere: idem specie: idem numero. In ea-
dem genere dicitur quecumque sub eodem ge-
nere continentur: ut homo et asinus sub ani-
mali. Et per oppositum dicitur que dicitur
que sub diversis generibus continentur:
ut homo sub animali: et arbor sub planta.

Pro quo notandum quod duplex est
genus. scilicet
genitum et phisicum. Genus phisicum dicitur sub-
iectum vel materia que est subiectum genera-

tionis et corruptionis: vñ illa sunt ides
 genere phico que habent idem subiectū
 vel materiā cōmunem circa quā possūt
 habere transmutationē mutuā: et que nō
 habent nō sunt idem genere hoc modo
 Et de tali loquitur Aris. 10. metaphice
 vbi dicit q̄ corruptibile et incorruptibi
 le differūt plus q̄ genere. Illa vō sunt
 idem genere logico que cōueniūt in ali
 quo comuni p̄dicabili de pluribus dif
 ferentibus specie in quid: et de hoc ge
 nere loquit auctor: non de p̄mo. Unde
 substantia corporea et incorporea licet sint
 idē genere logico: tamē drūt ḡne phico
 ¶ Eadez specie sūt que sub eadē specie
 cōtinētur: vt sortes et plato sub homīe.
 ¶ Dr̄ntia vero specie dicitur que conti
 nētur sub diuersis speciebus: vt sortes et
 brunellus: vel que habēt dr̄ntias speci
 ficas oppositas: vt homo et equ⁹. ¶ Ea
 dē numero dicitur: que nō faciūt diuer
 sum numerū: vt homo et animal ratiōa
 le. ¶ Dr̄ntia vero numero sunt que faci
 unt diuersū numerū: vt sortes et plato
 faciunt vnū binariū: que est species di
 uersa a trinario: et si adderetur cicero: es
 set numerus ternarius. Sunt enī disti
 cte res numerate habētes distinctas dif
 ferētias numerales. Et ponit auctor q̄t
 ruoz modos idētatis numeralis. Et si
 milit er possent poni quattuoz modi dif
 ferentie numeralis: sed hoc nō est neces
 se. q̄ satis habētur p̄ alias. s. p̄ modos
 idētatis numeralis: quozū prim⁹ est
 idē nomīe: et dicitur eadē nomīe quoz
 res est vna: nomīa vero plura: et sūt no
 mina synonyma: vt marcus tullius: que
 licet sint plura nomīa: dicitur tamē ea
 dem nomīe q̄ cōueniūt in idētate rei
 nomīate. Secund⁹ modus est idē in dif
 finitōe: quando scz vnū est diffinitio al
 terius: vt animal ratiōnale et homo et pos
 sunt reduci ad p̄mum modū: q̄ p̄ varia
 nomīa diffinitōis et diffinitōis imp̄tatur
 res eadem: que quidē p̄ diffinitū impo
 ratur simplicitate et per diffinitōes expli
 cite. Tercius modus ē idem pp̄rio: q̄n
 scz vnū est pp̄riū alterius: vt r̄sibile est

pp̄riū homīs. Quartus modus est
 est idē accidēte: quādo vnū est accidēs
 alterius.

Ad euidēntiam predictorū
 notādū q̄ dr̄ntia et diuersa aliquādo su
 mūtur large: et sic vnū sumit p̄ reliquo.
 Et sic dicitur diuersa numero: ḡne:
 vel sp̄: sic et dr̄ntia numero ḡne vñ sp̄.
 Alio nō sumuntur stricte: et sic differunt
 ad inuicē. Illa enī que in nullo q̄ditati
 ue conueniūt: vt vltime dr̄ntie dicitur
 p̄mo diuersa: non tamē dicitur dr̄ntia:
 q̄ vt dicit phus q̄nto metaphice: Dif
 ferētia sūt aliquid idē entia. i. in aliquo
 cōuenientia: vt hō et equus: q̄ conueni
 unt in animalī: licet dr̄ntiant p̄ ratiōnale
 et irratiōnale.

Notādū insup fm Scotū dist. 5.
 2. scilicet. q̄ vnaqueq̄ res ē
 singularis: et vna numero p̄ aliquā entī
 tatē positiuam p̄ dēterminatē naturam
 ad singularitatē: que quidēz entitas vo
 catur dr̄ntia indiuidualis p̄ hecēctas.
 Probatur. q̄ omīs dr̄ntia dr̄ntiā redu
 citur ad aliqua p̄mo diuersa: alioq̄n nō
 esset status in differentibus. Sed indi
 uidua pp̄e differūt: q̄ sunt dr̄ntia et ali
 cui idem entia: ergo eoz dr̄ntia reduciē
 ad aliqua p̄mo diuersa. Ista p̄mo diuer
 sa uon sunt natura in isto et in alio: nam
 in natura conueniūt: ergo p̄ter naturā
 in isto et in alio sūt aliqua quibus hoc et
 illud differunt? Sz hec nō sunt materia
 nec forma nec accidētia: ergo erūt aliq̄
 entitates positue per se dēterminantes
 naturam. q̄ aut materia et forma nō sine
 cā indiuiduatōis nec distinctōis nume
 ral. phat. q̄ q̄ciq̄ sunt de q̄ditate sp̄i
 nō s̄ntiūt eē allicui indiuidui: matia et
 forma s̄ h̄ndō. 3. 26. maior patet q̄ de
 cui⁹ q̄ditate s̄ p̄ncipia indiuidua ip̄m
 ē indiuidū s̄ se. in oz pz. 7. et 8. meta.
 Itē i accētib⁹ nō ē niā: vbi tñ ē distinctō
 indiuidual. ¶ Et etiā indiuiduō s̄be nō hēat
 eē p̄ q̄ntitatē vñ cetera accētia. phat. q̄
 s̄ba ē p̄ oz omī accētie ex. 7. meta. 3. que
 nō s̄be p̄ ex sua rōe q̄sit h̄ p̄ q̄ dētm̄t
 aliq̄ accētie. Sz p̄ p̄dca ar⁹ p̄ q̄ hoc. deb

minante dicitur quod diffinitum in numero ac
 idem varietas facit maxime in loco. &
 Individuatio subiecti fit per accidentia. Item
 in quinto metaphisice dicitur aristoteles quod illa
 sunt unum numero quorum materia est una:
 ergo materia est causa individuationis
 seu unitatis numeralis. 6°. ad Boetium
 unum quod varietas accidentium facit unitatem
 in numero non causaliter sed notificative
 eo quod distinctionem numerali concomitantem
 varietas accidentium quae habetur per hanc ver-
 sum. Forma figura locus stirps nomen
 paria tempus. Ad secundum dico quod mate-
 ria et forma opponuntur relative ex secun-
 do philosophorum: et quot modis dicitur unum op-
 positum: tot modis dicitur et reliquum: ex pri-
 mo topicorum. Forma autem quantum ad prius
 spectat dicitur dupliciter. Uno modo pro forma
 partium: sicut anima est forma corporis.
 Alio modo pro forma totius quae est ipsa qua-
 sitas quae apud aristoteli frequenter dicitur
 forma 5° metaphisice. ca. de ca. 7. 7°. ut
 humanitas est forma non alterius partium co-
 positae sed totius.

Notandum quod entitas compositae quae
 distinguitur a partibus
 est forma totius compositae: sicut ipsa na-
 tura tota ut ut humanitas quae vocatur quanta-
 sitas. Quae autem quantitas possit dici forma to-
 tius: patet per philosophum. 5° metaphisice. ca. de
 ca. ubi dicitur quod forma totius non est forma
 informans: sed est forma terminum. Et sic non est
 intelligendum quod talis forma informet ma-
 teriam et formam partium: vel ipsam totum tamquam
 aliquid inclusum in toto. sed est sic forma totum
 quod est tota natura seu quantitas sui totius.
 Item materia correspondenter dicitur du-
 pliciter. quod quaedam est materia quae oppo-
 nitur formae partium: et haec est materia quae
 est principium essentialiter constituitur cum forma
 unum ens per se. Et quaedam est materia quae
 opponitur formae totius et ipsi quantitati: et
 per consequens est extra rationem quantitatis rei
 formaliter. Et haec est materia quae est dif-
 ferentia seu proprietates individualis quae
 est causa individuationis quae potest vocari
 haecitas. Cum ergo dicitur aristoteles quod illa sunt
 unum numero: et loquitur de materia non

primo modo sed secundo modo: quae proprie
 vocatur materia quatenus constituit rem
 in ultimo esse subicibili et materiali. non
 autem in esse formali. quod non pertinet formaliter
 ad formalem quidditatem rei. Et haec quidem
 expositio consonat littere philosophi. Subdit enim
 quod illa sunt unum species: quorum ratio est una.
 Ratio quidem ibi sumitur pro quidditate quae
 dicitur forma respectu ordinis individualis.

Et notandum quod sicut realitas a qua
 sumitur genus est po-
 tentialis ad realitatem a qua sumitur forma
 specificata: et haec realitas non est forma-
 liter illa: alioquin in distinctione esset nega-
 tio: sic realitas specifica est potentialiter
 ad ordinem individualement quae est actus
 determinans naturam specificam ad singu-
 laritatem: nec in convenientes est ipsam ordinem
 individualem habere rationem actus et ma-
 terie: diversis tamen respectibus. habet
 enim rationem materie in quantum constituit in
 ultimo esse subicibili: sed habet rationem
 actus in quantum determinat naturam spec-
 ficam ad esse hoc: et in quantum distinguit
 unum individuum ab alio. haec enim deter-
 minat et distinguit: 7. metaphisice. Haec
 materia habet magis considerari a me-
 taphisico quam a logico: id est de ipsa succincte
 pertransit.

Et inde dividit auctor genus in
 genus generalissimum et genus sub-
 alternum. Circa quod scien-
 dum quod supralius potest capi dupliciter:
 scilicet affirmative et negative: An genus
 generalissimum negative sumitur dicitur quod
 nihil est generalius. Et hoc modo sumitur
 ab auctore cum dicitur quod genus genera-
 lissimum est supra quod non est aliud genus
 superveniens. Alio modo sumendo affirma-
 tive dicitur genus generalissimum quod est ge-
 neralius omni alio: et sic nullum genus dicitur
 generalissimum simpliciter loquendo: tunc
 enim terminum esset unum generalissimum: quod secundum
 philosophum. Quod pro superabundantiam dicitur
 unum soli convenit. Quodlibet tamen
 generalissimum potest dici generaliter omni
 alio: non simpliciter sed omni alio sine
 coordinationis. **Notandum** insuper quod sup-

latius nō semp superlatiue sumitur siue affirmatiue siue negatiue: vt declaratiue est: sed aliquādo tātū sumit intēsiue: et tūc tū valet sicut valde. An hoc mō potest dici de quolibet sancto q̄ est sanctissimus. i. valde sanctus. Et hoc modo sepe sumitur ab auctoribus. Et diuisi dicitur genus generalissimum in decē p̄dicamēta: que sūt substantia: quantitas: qualitas: relatio: actio: passio: vbi: quādo: situs: vel positio: et habitus: que dicuntur generalissima: q̄ nullū habēt genus supra se: licet enī ens dicatur de ip̄sis: tamē scdm̄ auctore nō est genus: q̄ est equoūcū ad ip̄a. A quo discordat doctor subtilis ponēs. 3. et. 8. dist. p̄. sen. ens ē vniuocū ad deum et creaturā substantiā et accidens: cū dicat vnū p̄ceptū cōmunem ip̄is. Sed tamē nō sequitur q̄ sit genus: q̄ nō cōtrahitur ad deum et creaturā: nec ad substantiā et accidēs sicut ad species per differentias: sed p̄ modos intrinsecos. An dicit Aristot. 4. metaphice q̄ ens dicitur multipliciter: non tamē equiuoce sed vniuoce: cū equoūcū et vniuocū sint immediata: vt patet ex ratiōibus ip̄soꝝ. Nec obstat q̄ p̄ prius dicitur de deo q̄ de creatura: et d̄ substantiā q̄ de accidēte. q̄ analogia nō repugnat vniuocatiōi: vt videbit̄ p̄mo. c. p̄dicamētoꝝ. ¶ Si queratur ergo quare ens non est genus. Quando enī p̄dicatur aliqd̄ et p̄dicatur in q̄d et in plus difficile est euadere q̄n sit genus scdm̄ ar̄. in libro topicōꝝ. Dico q̄ licet sit difficile: nō tamē est impossibile. Causa enī q̄ re ens nō est genus est: q̄ gen⁹ strahit ad species p̄ vnitatis. Realitas enī a q̄ sumitur genus est potentialis ad realitatem a qua sumitur differentia: als genus complete diffinitur. Ens q̄ nō cōtrahitur ad deum et creaturā aut substantiā et accidens per differentias sed p̄ modos intrinsecos: vt videbitur p̄mo. c. p̄dicamētoꝝ. Alia rō huius assignatur a doctore subtili. 2. dist. p̄. sen. vide ibi. Q̄ vero hec materia non est p̄sentis speculatiōis vsq̄ ad terciā: quartam meta

phice differatur.

Genus subalternum dicitur q̄ cum sit genus potest ēē species: q̄ vicius habet supra se genus et sub se species: vt animal est gen⁹ hominis et equi et species corporis animati. et dicitur subalternum quasi sub alio positum.

De specie.

Species est quod predicatur de pluribus differentiis numero in eo q̄ quid.

vt si querat̄ quid est sortis? respondetur homo. et.

¶ Post q̄ auctor determinauit de genere: hic cōsequenter determinat de specie procedēdo a magis cōmunit̄ ad minus cōmunita. Realitas enī a qua sumitur genus est in plus q̄ sit natura specifica. ¶ Ad cuius euidentiā sciendū q̄ q̄ species sumitur multis modis. Vno modo est idē q̄ formositas vel pulchritudo que consistit in debita proportione membrōꝝ. Secūdo modo idē est quod similitudo obiecti. Sicut loquit̄ Aristot. in libro de anima dicens q̄ lapis nō est in anima: sed species lapidis. Tercio modo est accidēs partiū orationis. Quarto modo sumitur p̄ natura specifica. Quoties in modo p̄ secūda intentione que ipsa fundatur. Et hoc modo sumit̄ in p̄posito. Et potest diffiniri eodē modo quo fit assignata diffinitio generis. Per illud autē relatiuuz quod intelligitur p̄dicabile quod est gen⁹ ad speciē. Per illud q̄ dicit differētib⁹ numero differt species a genere: quod licet possit p̄dicari de pluribus differētib⁹ numero: non tamē solū nec immediate. Et per hoc q̄ dicitur in eo q̄ quid differt a differētia p̄pō et accidēte: que predicant̄ in quale. Et diffinitur hic species specificissima. Species enī subalterna non est predicabile distinctū a genere: ly predicatur dicit a p̄tudinē et non acta: sicut in alijs diffinitionibus. ¶ Item aliter diffinitur species sic vt sequitur.

Species est que ponit sub assi-
gnato genere: vel de q̄ genus in eo q̄d
quid est p̄dicatur. ¶ Circa q̄d est notan-
dū q̄ auctor in p̄cedentibus notificauit
sp̄ciē p̄ cōparationē ad indiuidua: hic
aut̄ per cōmparationē ad gen⁹. Non aut̄
est incōueniens idem habere plures dif-
finitōes large sumptas p̄ cōmpōem ad
diuersa: vt fuit declaratū in diffinitōne
vocis. Et cōuenit hec diffinitio iā sp̄ci
specialissime q̄ sp̄ciei subalterne. Spe-
cies itaq̄ ponitur sub genere sicut mi-
nus cōmune sub magis cōmuni imedia-
te q̄dē ad differētia indiuiduoz: et dire-
cte ad differētia differētiarū. Et ponit
sub genere non quocunq̄: vt hō nō po-
nitur sub colore: sed sub genere assigna-
to: id ē determinato: q̄d ecēntialiter inclu-
dit: et ideo de ip̄a p̄di: at in quid.

¶ Deinde diuidit auctor sp̄ciē in sp̄ciem
specialissimam et subalternam. Et
Species specialissima est: q̄ cū
sit spē nō p̄t esse genus. Est ei species
cū habeat genus supra se: sed nō p̄t eē
genus. q̄ uō habet aliquā sp̄m sub se.
vñ nomē sp̄ci verius p̄uenit sp̄ci specia-
lissime q̄ subalterne. Dicit namq̄ spē s
a specificando seu determinādo. Gen⁹
aut̄ magis determinat in sp̄e spēalissima
que nō p̄t vltius specificari et determi-
nari p̄ differētias formales q̄ in sp̄e sub-
alterna: que adhuc ē specificabilis et de-
terminabilis. Species enī subalterna:
cū sit spē p̄t esse gen⁹: q̄ vicē ē vlti⁹
diuisibilis p̄ differētias formales q̄ p̄sti-
tuūt diuersas species sub ipsa: vñ omnia
que ponuntur inter genus generalissimū
et sp̄em specialissimā sūt genera et spē s
p̄ cōpationē ad diuersa. Sūt enī ḡna re-
spectu inferiorū et species respectu sup̄-
iorū. Exēplū huius quo ad p̄dicamentū
sube patet in arbore porphiriti. et posset
etiā poni in alijs predicamentis.

¶ Pro quo notandū q̄ h̄ mō co-
ordinatō p̄t
dici arbor: p̄ quādam similitudinē ad arbo-
rē naturālē: in q̄ sūt tria: scz: radix: trun-
cus et ramī. Gen⁹ generalissimū p̄t di-

ci radix in q̄tū p̄tinet inferiora p̄missiue
siue poterit salz: vel ip̄a indiuidua in quā-
tū cōtinentur sup̄iora potentialiter et actu-
aliter. ¶ Ponuntur aut̄ indiuidua in p̄-
dicamēto in q̄ntum abstrahūt ab exītia
actuali sc̄dm Scotum. 3. di. 2. sen. Et
hic homo t̄m includat naturā specificā
cū differētia indiuiduali: nec plus iclu-
dit exītia actualē formaliter q̄ homo.
Cum enī fin Aristō. p̄mo posterioꝝ sit
status i quolibet p̄dicamēto sursum seoz:
sū et deorsū: sicut inuenit ibi sup̄mū cōsi-
derādū illud rōne esse exītie p̄cise: ita
inuenitur ibi infimū scz singularē absq̄
omni exītentia actuali. De ip̄is vō supe-
rioribus in q̄ntū includūt exītia actua-
lem nō est sciētia fm aristō. vij. metha.
q̄ ip̄is absentibus seu remotis a sensu
ignotū est vtrū sint aut nō sint. Et ponit
tur indiuidua in recta linea p̄dicamēta-
li: cū formaliter includāt omnia sup̄iora:
licet enī videat ponit lateraliter: hoc est
ad ostendēdū ip̄oz multitudinē sub ea-
dem specie. genera aut̄ et species q̄ ponit
tur in recta linea he h̄nt sicut truncus ar-
boris naturalis. Differētie vō collate-
rales se habēt sicut ramī. Substātia ita-
q̄ diuidit p̄ corporeā et incorporeā. Ex
substātia aut̄ et corporeitate sicut ex ḡne
et diuinita cōstituit corp⁹: sicut etiā ex sub-
stantia et incorporeitate p̄t p̄stitui alia
species: vt pote spūs creatus. Et sic pos-
set dici de alijs generib⁹: cuz differētis.
positis a pte dextera: que sūt differētie
positiue: cū ex ip̄is ḡnib⁹ p̄stituant spē s:
ipsas t̄m p̄ nota p̄uatiua circuloquimur
p̄pter penuriā nominū. In sup̄ corpus
diuidit p̄ animatū et inanimatū. Corp⁹ ani-
matū constituit alia sp̄em quā p̄pter pe-
nuriā nominū circuloquimur p̄ illud com-
plexū corpus animatū. Qd vltius diui-
dit p̄ sensibile et insensibile. Sensibile p̄t
capi dupliciter. sc. actiue et passiue. Sen-
sibile passiue dicit q̄d ē aptū natū sc̄tirire:
et sic omne corpus ē sensibile: nō hoc mō
sumit in p̄posito. Sensibile vō actiue
dicit q̄d est aptū natū sc̄tirire: et sic ex cor-
pore animato et illa diuinita cōstituitur ani-
mal. Rursus animal diuidit p̄ ratiōnālē:

per irrationale: rationale autē additum animali constituit hominem. Quod autem animal rationale diuidatur p̄ mortale ⁊ immortale non est s̄m̄. Vitatem in no re pugnat fidei catholice: sed hoc ponitur recitando opinionem porphirij ⁊ quorūdam paganorū ponentium pluralitatem deo uiri: quos dicebāt eē animalia rationalia ⁊ immortalia ad distinctionē hominum q̄ sunt mortales. Et huius opinio nis fuerunt quidam ponētes demones eē animalia corpore aerea: mēte rationalia: duracione eterna. Huius etiam opinio nis fuerūt ponētes corpora celestia eē animata. Ponebāt eīm intelligētiās eē animas celoꝝ: quosdā deos virtutū in finite. Que opinio a quibusdā inponitur p̄ hoc: licet false: s̄m̄ Aquillinū doctorem: scotum: in quolibetis: ⁊. 14. disti. 2. seu. Quod ex hoc patet: qz. 12. ueta phisice ponit eē vnū deū oīm p̄ncipem. Entia uolūt male regi: nec bonum pluralitas p̄ncipatus: vn⁹ ergo p̄nceps. ⁊ sic non sunt plures dij. Probat etiam s. phisicoꝝ. Potētia infinita in uon eē in magnitudine: sed p̄num mouens qd̄ potest eē virtutis infinite eē imptibile. nō ergo est animal seu corpus animalis.

¶ Et si arguatur q̄ ipse uidet ponere se eūdo celi: ⁊. xij. metaphisice: celū eē animalis. R^o. q̄ anima habet duplex officium respectu corporis informantis: scz: ⁊ mouendi: qz est forma corporis: ⁊ cor poris motrix. vbiunqz ergo phus loquitur de anima celi: exponendū est scdm̄ conditionē qua anima est motrix corpo ris et non forma. Et illa anima est intel ligenda huic orbi coniuncta: vt propria motrix: et talis non est nisi vnica vnus ita q̄ coniungitur orbi in ratiōe motris cis ⁊ non in ratiōe informantis.

¶ Diffinit⁹ ulterius auctoꝝ Indiuuidū dī cens q̄ est quod de vno solo predicatur vt soztes de seipso: et refertur ly qd̄ ad p̄dicabile in cōmuni. P̄ hoc autē qd̄ p̄ dicatur de vno solo differt a predicabili p̄p̄e sumpto: quod p̄dicatur de pluri bus. Ex hoc patet q̄ illū quod dicit ar

stotiles in predicamentis: q̄ a prima s̄b stantia nulla est p̄dicatio. qz scz prima substantia vel indiuuiduum non est p̄dicabile p̄p̄e sumptum: et ideo ab ip sa nulla est p̄dicatio p̄p̄e sumpta p̄ super lozils de inferiori: licet bene euident de seipso. ¶ Debet autē intelligi diffini⁹ indiuidui de p̄dicatōne vni uoca. Soztes autē bñ predicatur de pluribus voca tis illo nomine: sed nō scdm̄ vnā ratiō nem: qz sola vox est ipsi cōmunis: ⁊ nō allquis conceptus sumptus scdm̄ illud nomen. ¶ Et notandū q̄ indiuidū vel singulare potest uiri: vel p̄o secunda intentione quam denotat singularitas: vel p̄ eo q̄ subest illi intētiōi. s. p̄ soz te vel platone. Et s̄m̄ hoc multipliciter potest declarari diffinitio indiuidui: sicut dictum est de diffinitione generis. Item duplex est indiuiduum scz signa tum et uagum. Indiuiduum signatum est quod importat vnum solum suppositum ⁊ determinate sumptum: vt soztes et hic homo. Indiuiduum uagū est qd̄ designat vnus solum suppositū: licet sit indetermi nariū uobis quid sit illud suppositum: vt aliquis homo. Termin⁹ enī cōmunis quantum est de se potest sumi p̄ suppositis vel natura. Signa x̄o vni uersalia vel particularia inuenta sūt ad denotandum terminum cōmunem: siue p̄ suppositis: particularia siquidēz p̄ vno licet nobis uago et indeterminato vniuersalia uero p̄ multis. Exemplum quando terminus supponit p̄ suppositis: vt homo currit. Exemplum quādo sumitur p̄o natura: vt homo ē species.

Vide nunc arboze porphirij.

ve idē habet
o celi.

uiri ad
na obiectioz

Genus

Generalissimū.

Substantia.

Corporata

Incorporata.

Corpus

Animata

Inanimatum

Corpus animatū

Sensibile

Insensibile.

Animal.

Rationale

Irrationale.

Animal rationale

Mortale

Immortale

Homo.

Sortes

Plato

Species

Specialissima

Differentia dicitur &c.

Postquam auctor determinavit de
 specie que est secundum predicabile: hinc
 inter determinat de tertio pre-
 dicabili. scilicet de differentia. prius autem determinavit
 de specie que est differentia: quia species predicatur in quibus
 differentia non in genere. Et dividit differentiam in coe-
 pparatam: et magis pparatam: ut eligat illam de qua
 tractat: que divisio licet non sit binembris: tamen est
 reducibilis ad binembris. Differentia cum facit dif-
 ferre vel essentialiter vel accidentaliter. Si acciden-
 taliter: hoc est dupliciter: vel per accidens separabile vel in-
 separabile. Si per accidens separabile: sicut sor-
 sedes differt a se vel ab alio non sedere: sic
 est primus modus. Si vero per accidens inseparabile
 sic est secundus modus: ut sortes finis differt a
 platone a quo: si vero facit differre essentialiter
 sic est tertius modus quem unum differt ab alio
 differentia specifica que facit differre specie: sicut

homo differt ab equo specie per rationale. Prima
 differentia dicitur coe-
 sumitur: que species est per accidens separabile. Secunda
 enim dicitur pparata: quia magis accedit ad naturam
 differentie de qua procedit. Tercia dicitur magis p-
 parata quia facit differre essentialiter: alie vero non

Et notandum quod licet idem non differat a
 seipso essentialiter: cumque
 ne ens sit unum: id est a se indivisum: et de
 unum a quolibet alio idem tamen bene differt a se
 accidentaliter finis quia nunc est sub uno accidente nunc
 sub alio. Si arguatur quod differentia et acci-
 dentes sunt distincta predicabilia: ergo duo pro-
 prii modi differentie sunt male assignati: cum pri-
 mus neque ad predicabile accidentis. Respondeo quod differentia
 est predicabile distinctum ab accidente
 in tertia acceptioe et non in duabus primis.
Diffinitio g auctor differentiam tertio modo
 sumptam de qua prius intendit dicitur. quod differentia est
 quod predicatur de pluribus differentibus specie in eo quod
 le: sicut sensibile predicatur de homine et de asino
 non quod differentia specie: ut si dicitur: quilibet est homo: que-
 ritur respectus sensibilis: et de asino se-
 muliter. exemplum vero positum habet auctore:
 scilicet quod rationale predicatur de homine et de diis
 non est verum: ut declaratum fuit. c. precedenti.
 exemplorum tamen non requiritur differentia. Ponuntur
 enim exempla non ut vera sunt sed ut sentiant
 addiscere. per illud quod intelligit genus dif-
 ferentie proprius scilicet predicabile. Per hoc autem
 tenet quod dicitur de pluribus differentibus specie excludit
 differentiam constitutis specie specialissima. Ta-
 lis enim non predicatur de pluribus differentibus
 specie: sed differentia generalis que scilicet pos-
 tuit genus sicut sensibilitas constituitur ani-
 mal. De ista datur diffinitio hec: et po-
 nitur in qua ad differentiam generis et specie que
 predicatur in quid. predicatur autem in
 quale secundum philosophum quia habet ratio-
 nem forme. Illud autem quod habet rati-
 onem informatis seu determinatis ha-
 bet rationem qualis. et tale est duplex: scilicet
 essentialiter et accidentaliter secundum quod duplex
 est forma: scilicet essentialis et accidentalis.
 Differentia itaque predicatur in quale es-
 sentiale: et ideo sibi non competit hec diffini-
 tio.

Et notandū q̄ differētia p̄t sumi p̄ secūda intentione vel eius sūdamēto ⁊ fm̄ hoc p̄t vario mō exponi hec diffinitio: vt dictū est ī diffinitione generis. **P**onit vltorius auctor alia diffinitio nē differentie dicens q̄ d̄ntia ē q̄ abūdat species a genere. Est enī forma vel realitas quam includit actualiter species vltra gen^o: vt homo vltra sensibilitatem que cōstituit anīal includit rationabilitatē. Hec autē diffinitio bene competit d̄ntie specificē. Et not^m q̄ licet genus cōtineat d̄ntias oppositas potētia liter. sicut materia est in potētia ad plures formas: non tamē cōtinet ipas actualiter: Sic enī animal cōtinet potētia liter rationale ⁊ irrationale que ipm̄ diuidūt ⁊ cōstituunt diuersas species sub anīali: et sic eadē d̄ntia est diuisua ⁊ cōstitutua: non eīsdē sed diuersoz. Est enī diuisua generis ⁊ cōstitutua specie rū. D̄ntia namq̄ adueniēs generi cōstituit speciem: vñ ex anīal tanq̄ ex materia: et ex rationali tanq̄ ex forma cōstituitur homo: p̄pter quod dicit Boetius: q̄ sola species diffinitur d̄ntiōe. s. quidditua. que indicat rei certitiam: ⁊ datur per genus ⁊ d̄ntiam: q̄ sola species specialissima vel subalterna habet gen^o ⁊ d̄ntias. Genus tamē generalissimuz p̄t diffiniri diffinitōne large sumpta: q̄ dicit descriptio vel diffinitio q̄d nominis p̄ quā exp̄nat l̄ notificat q̄d ip̄tat p̄ nō^m **Notandū** ad euidētia predictozū: q̄ est quedā opinio ponens q̄ in rebus materialibus materia nō est ps quidditatis specificē que p̄bat tum q̄. s. metaphice dicit q̄ omēs partes diffinitōnis sūt forme. Item secūdo de anīa ⁊ alibi frequēter nominat philosophus formā q̄ q̄d est rei. Sed hāc opinionē improbat doctor aquilinus scotus. 22. distin. tertij. seu. Est enī cōtra philosophū. 7. metaphice dicit q̄ materia est ps sp̄t. Sp̄m̄ autē dico q̄ q̄d erat esse. Itē. 8. metaphice dicit q̄ omnis diffinitio habet q̄d ⁊ q̄le: ⁊ hoc opoz

tet esse vt materia: illud vō vt formam. Materia ergo nō cōtracta p̄ d̄ntiam in diuidualē absolute accepta et vlt: que ē ps potentialis illius cui^o p̄tinet ad quidditatē specificā rei materialis. quod p̄batur ratiōne: q̄ res materiales in se essentia includūt causas intrinsecas: scz materia ⁊ forma: ergo in eazū diffinitio debet poni materia. Cōsequētia patet: q̄ diffinitio indicat totā quidditatē diffinitū siue certitiam. Et tū ad auctoritatem quādo dicit q̄ omēs pres diffinitōnis sūt forme. Dico q̄ nō sūt forme sibi inuicem cōparate: sed respectu diffinitū q̄ de ipō fo: maliter seu quidditatie p̄dicatur. Est enī quidditas forma totius ⁊ nō pres: ⁊ ideo q̄ spectat ad quidditatē dicitur formaliter ⁊ quidditatie p̄dicari. Ad alia dico q̄ forma dicit q̄d ē: non q̄n materia p̄urat. Sed hoc dicit appropate eo q̄ forma ē p̄ncipalior causa ⁊ cōpletua diffinitōis ⁊ quidditatis. q̄ itaq̄ forma ē p̄ncipalior in diffinitōne: q̄ etiam quidditas ē forma totius: hinc est q̄ sepe diffinitio dicitur ratio formalis: Omnia enī inclusa in diffinitōne quidditativa siue sint genera: siue differentie vsq̄ ad ens inclusiue possunt dici formalitates vel quidditates. De hac materia vid 7. metaphi. Est insup quedā opinio ponēs cōceptū generis nō esse altū a p̄ceptu speciei. An dicit istū q̄ genus ⁊ species siue differētia solū differunt penes modos seu rationes concipiendi eūdem conceptum. q̄ gen^o dicit essentia subesse indeterminatū ⁊ p̄ modū determinatū. D̄ntia autē dicit ipam sub ratione determinatā ⁊ conducētis ad esse determinatū speciei. Et p̄bat p̄ phm. 7. metaphice. Genus nihil ē p̄ter eas q̄ sūt generis species. Itē in eodē. 7. dicit q̄ d̄ntia ē tota suba rei: sed ista opinio nō est vera fm̄ doctorē aquilinū Scotū: ibid p̄bat p̄ Auicē. s. metaphice: vbi dicit q̄ licet genus ⁊ d̄ntia predicent de toto. i. de specie p̄ se: nō tamē significat totum p̄ se. s. genus significat materiale ⁊ d̄ntia formale: virūq̄ significat pres

Confirmat qz conceptus gñis ē ali⁹ a cōceptu differētie sicut māle ē extra forma le. h̄ est ali⁹ a conceptu sp̄ei sic priā a totali: qz sp̄es essentialit̄ r formalit̄ includit utrunqz. pbat̄ añs qz dñā nō pticiz pat gen⁹ nec ecōuerso. Sūt em̄ om̄ino alterius rōnis cū genus includat dñas supiores nō aut dñā. Ad pbat̄: qz fm̄ pbm̄. 7. metaphice. Dis diffinitio dat per gen⁹ primū r dñas inēmedias vsqz ad vltimā vel p̄ genus pximū r dñam vltimā specificā. Si p̄mo nō sequit̄ nūgatio. Si enī dñā inferior includit formaliter supiorem includet om̄es inēmedias. Cū h̄ oēs ponant̄ in diffinitōe idē bis dicef. si 2° mō adhuc sequit̄ idem: qz gen⁹ primū includit suā differentiā cōstitutiuā. Si ergo vltimā dñā eā includit sequit̄ qz bis dicef. De quo pamplius vide. 2. dist. 4. sen. Scoti. Ex p̄dictis ptz qz conceptus gñis est ali⁹ a cōceptu sp̄ei. Et si queras quid determinate ptinet p̄ genus r dñas. R^o. qz p̄ differentiā ptinet vltim⁹ actus quo sp̄es ē idem qd̄ est completiue: Et p̄ genus cōtinet potētiāle respectu illi⁹ actus. hoc declarat sic qz. 7. metha. d̄. qz sicut rō ideo diffinitio se hz ad rem: sic ptes diffinitōis ad ptes rei. In sp̄e aut̄ qz pprie diffinit̄ nō sunt nisi due p̄ se ptes essentielles. s. act⁹ vltim⁹ quo sp̄es ē illd̄ qd̄ est: r potētiāle respectu illi⁹ actus vltimū. Differentia ergo vltima specificā a qua est vnitas rei r diffinitōis cōpletive includit p̄ se p̄cise de suo p̄ se intellectū actū vltimū in re que est cā vnitas realis completa. Genus aut̄ primū p̄cise includit p̄ se primū r potētiāle respectu illius actus. Ne aut̄ habeant⁹ potēre conceptus gñis r differētie eē ficticios oportet qz eis corrūdeat aliqua in re distincta ex natura rei circūsc̄pta om̄i operatione intellect⁹. Sed talis differētia habet gradū scdm̄: qz genus r dñā p̄nt sumi ab alia r alia re: si sunt dīterse for: me puta in homīe: ita qz ab vna sumat̄ genū: r ab alia dñā: vel possunt sumi ab alia et alia realitate: puta si sit sp̄es

simplex vt albedo. P̄tio mō d̄ differētia realis. 2° mō d̄o dicit̄ differētia formalis: vtraqz tñ ex natura rei. Ad priūmū in oppositum dico qz sc̄da auctoritas allegata truncat̄. Unde addit̄ in fine eius: aut si est: quid vt mā ē. Et hec pars disunctiue ē vera: vt declaratū ē. Ad sc̄dm̄ dicendū qz pbus nō intendit̄ qz dñā vltima sit tota substantia rei nisi completiue: vt dictum est.

Propriū quadrupliciter

d̄: rē. Post qz auctor d̄ determinat̄ de differētia que predicatur in quale essentialē: hic cōsequenter determinat̄ de pprio qd̄ p̄dicat̄ in q̄le accidētiāle. Et pri⁹ determinat̄ de pprio qd̄ hz causam necessariā: r p̄sequit̄ naturā specificā qz de accidēte qd̄ p̄sequit̄ indiuiduū: r nō hz cāū necessariā in subiecto. Ponunt̄ aut̄ quatuor mōi pprii. primo mō dicit̄ ppriū qd̄ inest soli sp̄ei: s; nō om̄i p̄tento sub illa sp̄e: vt eē me dicū inest soli homīni: s; nō om̄i indiuiduo. Hoc aut̄ ē vep̄ de medicina acq̄sira p̄ artem vel experientia. Multa enī aīalia vtunt̄ medica: vt sumendo herbas vel alia sibi vtilia p̄ instinctū nature. Sc̄do mō dicit̄ ppriū qd̄ inest om̄i: s; nō soli: hoc ē om̄i indiuiduo alic⁹ sp̄ei vt eē bipedē p̄uenit̄ om̄i hōi fm̄ cōz cursum nate s; nō soli: qz etiā auib⁹. Et lz alīq̄ hoies nascant̄ soluz cū vno pede vel plib⁹ hoc ē p̄ accūs ex corruptiōe vel defectu: vt ex supabūdātia materie. nec est ex intentiōe pticularis nate: lz nō sit p̄ter intentū nate vlis. Tales enī defectus nō p̄mittit̄ de⁹ sine cā: vt enim ait plato in thim eo. Nihil ē sub sole c⁹ ortum legitima cā r rō nō p̄cesserit. Tertio mō dicit̄ ppriū qd̄ inest oī r soli s; nō sp̄e: vt canescere p̄uenit̄ hōi r om̄i r soli: sed nō sek̄p̄: qz nō nisi in senectute. Est enī canices qd̄ dā accidēs hūano attritū butūi capiti: qz homo inter cetera animalia fm̄ p̄portione corporis suū magis habet de cerebron. Cū igit̄ cerebrum sit frigidissimū mēbz aīalis: i hūano capite pl⁹ erit de frigiditate q̄ ē cā caniciei

Causat enī ex supabundantia hūide frigiditatis. hoc autē vnīcō contingit ī senectute: quia senes sunt frigidi ⁊ humidi. Et licet aliqui senes nō canescāt: habēt tamē aptitudinē: ⁊ si diu viuerēt reducerent ad actū: licet em̄ canes ⁊ aliqua animalia aliqñ in pilis albescāt: hoc tñ nō accidit in alijs membris a capite. Et iō dicendū est de iuuenibus quib⁹ hoc aliquid quādo accidit: quia hoc nō est in eis ex cōmuni concursu nature: sed ex aliq̄ accidenti. Quarto mō dicit̄ ppriū quod inest omni soli ⁊ semp. vt risibile est pprie ppriū homini: non q̄ actu semp. rī deant sed quia est apr⁹ ad ridendū: licet autē in homīe sit aptitudo ad canescēdū vel ad sciendū: nō tamē talis sicut ad ridendū: q̄ nō ita potest reduci ad actuz: vt pueri in infantia rident actu: non tñ habent actualem sciām vel canicem de cōmuni cursu nature. hoc quarto modo ppriū est vnū de quinq̄ pdicabilibus. Et diffinit sic. pprium ē q̄ soli inest: et cōuertitur pdicat⁹ de re: ⁊ nō indicat qd est esse rei. Inest enī pprium soli sp̄i: ⁊ de ipa p̄uertibilr predicat⁹: vt oīs homo est risibilis: ⁊ omne risibile est homo: et nō indicat essentia rei: sicut diffinitio q̄ dicitur que dat p̄ genus ⁊ dñiam que sunt de essentia sp̄i. Propria autē passio nō est de diffinitōe quidditatis alic⁹ que indicat rei essentia. Et iō hū pot dicit quidditas quia indicat quid est res. Ipsa enī rei entitas fm̄ Sco. prima. q. quolibetoz cōgrue dicit̄ essentia que ē ratio essendi. fm̄ enī Augu. 7.º. de trinitate quod est sapie saps hoc est essentie esse. Essentia enī est in alto quo res habet esse. Essentiale autē dicit̄ quod per se includit in essentia: quē admodū cōpositio reali inateria ⁊ forma dicunt sibi essentialia. et in composito rōnis siue in ipso diffinito genus et differētia dicunt partes essentialē rōnis siue rei diffinitē. Et tale essentialē distinguit cōtra accidens p̄ se sicut pprium: et accidens p̄ accidens sicut cōmune.

Et notandum q̄ ppriū h̄z rōnem cōmuni et ppriū per cōpositionē ad diuersa. Est em̄ pprium ipsi speciei cui inest soli et cōmune est ip̄s in diuiduis respectu quoz habet rōnem pdicabilis. Sunt autē pprium ⁊ species distincta pdicabilia: h̄z enim vtrūq̄z predicet de indiuiduis. Species pdicatur de ip̄s in qd ⁊ essentialiter. Propriū in q̄le ⁊ accidentalr.

Lcidens est quod ⁊.

Post q̄ auctor determinauit suplus de pprio: h̄c p̄sequēter determinat de accidente qd nō inest cōuertibiliter. Ad cui⁹ euidentiā ē notandum q̄ accidens pot capī dupliciter. Vno inō p̄ omni illo qd nō est de diffinitōe quidditatis alicui⁹: ⁊ sic nō sumitur in pposito. Propriū enī hoc modo est accidēs cū nō sit de rōne quidditatis sp̄i. Alio sumit̄ accēs p eo q̄ accidēt aliter p̄ficit illud qd existit in se pfectū: nec sic accidēs necessario p̄sequit̄ subiectum: s̄z inest rei ptingenter. ⁊ sic sumit̄ in pposito. Et sic est distinctū pdicabile a pprio. Est autē eius diffinitio h̄ assignata a porph̄rio. alie ⁊o diffinitōes cōsequētes sunt Aristō. quaz prima est hec. accidēs est qd nec ē gen⁹: nec spēs nec dñia: nec ppriū: inest autē rei: in q̄ diffinit̄ accidēs p cōpositōez ad alia pdicabilia. Accidēs em̄ nō est gen⁹: nec spēs: nec dñia cū illa essentialr pdicent de suba: accidēs autē nō. nec ē ppriū qd p se inest subiecto: cū p̄ncipia ei⁹ intrinseca necessario p̄sequat. Sed accidens h̄c diffinitū inest cōtingenter rei cuius est accidens.

Et notādū q̄ illud quod h̄c dicit̄: q̄ accidens nec ē gen⁹ nec species ⁊. intelligit p cōpositionez ad illud cuius ē accidēs. Respectū enī suoz inferioroz accidens bene est genus sicut color est genus ad albedinem ⁊ nigredinem. Scda diffinitio Arist. est q̄ accidēs est qd ptingit eidem inesse ⁊ nō inesse: que quasi est eadē cū illa que dat a porph̄rio. Unde illa que datur a por

philo videt esse accepta ab Aristo. licz sub alijs verbis ponat. nec tñ anctor: est nugatorius: quia has diffinitiones recitat tanq̄ a diuersis editas.

Sed contra predicta arguit tripl̄ primo mō sic. diffinitio accidentis puenit alijs a diffinito. ergo nō est bona p̄na est nota. pbat̄ antecedens d̄ anima rōnali que adest corpori ⁊ abest p̄ter eius corruptionez. Item videtur q̄ accidēs nō sit p̄dicabile vel vniuersale: q̄ accidēs nō sit p̄dicabile vel vniuersale. añs est notū: pbat̄ cōsequētia quia v̄le est vbiq̄ ⁊ semp̄ ex p̄mo posterioꝝ. Itē mors ⁊ combūstio sūt accūtia ⁊ tñ nō possunt adesse subiectō p̄ter eius corruptionem. R̄. ad p̄mā ⁊ dico q̄ aīa licet sepata a corpore remaneat forma mixti s̄m Sco. 2. di. 4. señ. tamē nō remanet inesse p̄fecto ⁊ quieto Nullū em̄ corpus mixtū aīale h̄z simpliciter esse p̄fectū ⁊ quietū recedente aīa: Imo est statim in p̄tinua rēdētia ad resolutionē sui ad elemēta: quia qualitates generātes talem formā mixti sub corruptione s̄m illū gradum s̄m quem consequunt̄ eam inesse p̄fecto ⁊ quieto. Anīma etiā nō inesse corpori sicut forma accidentalis: cum ex ipsa ⁊ corpore p̄stituat̄ vnū ens p̄ se: nō aut̄ ex subiecto ⁊ accidente. Ad scđm dicit̄ q̄ vniuersale nō dicitur esse vbiq̄ ⁊ semp̄ positue: ita q̄ sit in quolibz loco ⁊ tpe. sed dicitur esse vbiq̄ negatiue: quia nō determinat sibi locū nec tempus: ⁊ sic añs in cōmuni bene est vbiq̄ ⁊ semp̄. Ad tertiū posset dici q̄ mors ⁊ combūstio nō sunt p̄p̄e accidentis: vt hic sumit̄ accidens. Accidēs em̄ in p̄posito vt p̄missum est d̄ qd̄ p̄stituit̄ accidentāl̄ illud qd̄ existit in se p̄fectum. Mors aut̄ ⁊ combūstio non sunt h̄mōi: quia cūm sunt corruptiones nō sūt entia positue: sed sunt p̄uatiōes entis. Aliter pōt dīci q̄ lz mors nō possit subiecto adesse p̄ter subiecti corruptionem bene tamē abest absq̄ subiecti corruptione: vnde accidēs d̄ qd̄ adest ⁊ cui⁹ p̄sentia subiectū nō p̄stituit: vel quod ab-

est p̄ter subiecti corruptionem: ⁊ culus abundantia subiectū nō destruit: ita q̄ lz p̄ter cōstruit cū abest: ⁊ nō cū ly adest.

Consequenter auctor diuidit accidens q̄ quoddam s̄ sepabile q̄ vicz h̄z cām variabile ē subiecto: vt albedo vel sedere in homie. qd̄ quidem dicitur sepabile non q̄ remanet, se paratū a subiecto. accidens em̄ nō potest manere sine subiecto naturaliter: licz bene v̄tute diuina: sicut in sacramēto altaris remanet albedo sapor ⁊ q̄ntitas panis: s̄nstantia panis nō remanēte. Sed d̄: sepabile quia de facile pōt corrumpi subiecto remanēte. Accidēs v̄o inseparabile d̄: quod de facile non pōt separari a subiecto: quia habet causam in subiecto firmā ⁊ radicātā: vt nigredo in coruo. Coruus em̄ est complexionis calide: quia calor intensus adurit humiditatem ⁊ causat nigredinē. et si arguas q̄ ponere accidens inseparabile repugnat diffinitōi accidētis in qua d̄: q̄ accidens est qd̄ adest ⁊ abest p̄ter subiecti corruptionē. Respondet porphirus q̄ nigredo separat̄ a coruo per intellectuz dicens q̄ coruus potest intelligi albus et ethiops nitens candore. Sed contra Intellectus semp̄ ē veroz s̄m Arist. 3. de aīa. Si ergo nō pōt nigredo separari a coruo nō poterit intelligi albus. Respondetur ad istud q̄ coruus d̄: posse intelligi albus: q̄ pōt natura corui intelligi nō cointellecta nigredine. Sz ista responsio nō satisficit: q̄ sic etiam pōt intelligi subiectū non cointellecta p̄p̄ia passiōe: cū nō sit d̄ eius quidditate v̄l essentia: ⁊ sic quo ad hoc nō esset diuina inter accidēs inseparabile ⁊ p̄p̄iā passiōem. Dico ḡ q̄ coruus pōt intelligi alb⁹: nec intellect⁹ erit falsus q̄ nō implicat contradictionē cōtrū esse albū. An accidēs nō d̄ inseparabile: q̄ nullo pōssit separari: sz q̄ nō facit̄ sepāt. p̄p̄osiz em̄ tolli illa īntētio calor⁹ q̄ ē cām nigredis a coruo ⁊ tñ remaneret coruo. An ponit̄ qdā q̄ si oua corui vncta sāguie anser⁹ ponerēt̄ ī lo⁹ frigidō: ⁊ ibi fouerēt̄ a coruo in d̄ gene

rareretur coram alibi: non sic de propria passione: implicat enim contradictionem secundum scotum. 2. dicit. 4. sent. subiectum esse sine propria passione. quod tunc conclusio demonstratur in qua predicatur passio de subiecto est contingens: et tunc scientia non esset de necessitate: et in possibilibus aliter se habere. Quod est falsum ex primo posteriorum.

Sed contra hoc arguitur dupliciter: primo modo sic. Subiectum est prius propria passione cum ipsa oritur a principijs eius essentialibus: ergo potest esse sine ea. Probatur consequentia: quod prius potest esse sine posteriori. Item subiectum est causa extrinseca passionis: ergo potest esse sine ea. Probatur consequentia: quod deus potest supplere causalitatem cuiuscumque cause extrinsece. 2. ad primum quod dicitur quod prius potest esse sine posteriori. Dico quod verum est quando eorum nulla est conexio necessaria secundum scotum. 2. dicit. 3. se. Subiectum autem et proprie passionis est necessaria conexio cum ipsa oritur a principijs intrinsecis subiecti. Unde sicut subiectum non potest esse sine suis principijs essentialibus: sic non potest esse sine sua propria passione quam habet in se principia necessario consequitur.

Ad secundum per idem dico quod deus potest supplere causalitatem cuiuscumque cause extrinsece quod effectus non sequitur necesse est. Dicitur ulterius auctor accens in conexione et propria. Accens conexio: sicut albedo in conexione: propria vero sicut albedo sortis vel eius similitudo: et accidens propria hoc modo dicitur proprium individui. Est autem alia divisio accidentis in accidens commune: quod dicitur accidens per accidens: quod vice non habet causam necessariam in subiecto: et in accidens propria subiecti quod dicitur accidens per se. et sic accens commune distinguitur contra propriam passionem: accens commune hoc modo est predicabile distinctum ab accedente proprio.

Comune est. 7c.

Hic auctor comparat predicabilia ad invicem. Et primo dicit quod omnia predicabilia in hoc conveniunt quod predi-

cantur de pluribus. Deinde ponit quod differunt ad invicem. Et primo comparat genus ad alia dicens quod in hoc differunt ab alijs. quod predicatur essentialiter et in quod de pluribus quam alia que sub ipso continentur. Consequenter comparat veritatem ad alia dicens quod veritas differunt a genere. Genus enim predicatur in quod veritas vero in quale. Item differunt a specie et proprio. quod predicatur de pluribus veritatibus specie: illa autem non. Item differunt ab accidente. quod accens suscipit magis et minus: veritas autem non: de quo magis videbitur in predicamentis.

Si queratur quare auctor habet primo agit de veritate quam de specie: cum in precedenti fecerit oppositum. Respondetur quod habet agit de veritate: quod genus et differentia sunt principia speciei. Principium autem est prius principiatio. In precedenti vero post genus tractavit de specie: quod genus et species sunt correlativa que ex se invicem cognoscuntur. Est autem commune speciei et veritati secundum philosophum semper adesse his que eorum naturam principiant. Sortes enim semper est homo: et semper rationalis. Ex quo patet quod nullo homine exente ista est vera: sortes est homo: secundum enim doctorem Aquilium. scilicet Scotum. 2. dicit. 3. sent. predicatio superioris de inferiori est vera: licet inferioris non existat. Cuius ratio est: quod superius est de essentialibus inferioris: et sic ipso tunc necessaria est habitudo: et ideo conexio sorte concipitur homo sicut sit sine non. Unde non sequitur: sortes est homo: ergo sortes est. quod ab est tercio adiacente ad est secundum adiacens non valet consequentia: nisi in predicationibus accidentalibus. Insuper comparat auctor speciem ad alia predicabilia dicens quod species differunt a genere: quod genus continet species suas sicut torum universale presubunctivas: et non continetur ab eis: supple hoc modo: bene tamen continetur ab eis sicut presubunctivas continentur a toto essentiali: cum superiora sunt de esse inferiorum: et dicitur esse in precedentiibus. Differunt etiam species a veritate: cum ex pluribus differentijs possit fieri unum: et non ex pluribus speciebus. Quibus enim veritate collaterales continentur in eadem

Species: vt corporeū animatū sensibile rationale in hoīe. Et si arguat q̄ ex duobus essētib⁹ actu nō fit vnā p̄ se ex. 7° metaphice. differētie vero habēt rōem act⁹ et forme. R^o. q̄ vey est q̄ndo sunt in actibus vltima; et nō carēt p̄fectioi actualitate: sed sic nō est in p̄posito: qz differētie p̄ores sunt potentiales respectu vltime differētie: sicut materia p̄ma cū potētib⁹ formis p̄cedentib⁹ ē potentiale respectu vltime forme p̄ quā p̄ncipaliter est esse cōpletiuū totius compositi s̄m Sco. doctore s̄ubtilē. ij. dist. 4. sen. Hō sic aut̄ ex duob⁹ spēsibus que habent esse in actu cōpleto sit tertia spēs: bene tamē duo in diuidua diuersarū species cōcurrūt ad generatiōem alteri⁹ in diuiduo: vt ex cōmixtiōe p̄claria equē cū asino generat mulus. Hō s̄m p̄stituēt mulus essentia l̄r ex illis duabus speciebus. sed est tertia spēs distincta ab ip̄is. Et si arguas q̄ generās debet assimilari generato q̄ equus generās et mulus generat⁹ sunt siles in specie. R^o. q̄ in ter generās et generat⁹ aliq̄n est silitudo formalis et in forma specifica: vt in hōmine generantē et hominē generatū: vbi. s. est generatio vniuoca aliquando vero in forma cōmuniōri. vt in p̄posito Equus generat multz quibus forte est aliq̄d genus cōmune: puta tumentū vel aliq̄d tale i quo p̄ueniūt. vt dē Aristō. 7° metaphice. aliq̄n aut̄ inter generās et generatū est in silitudo virtualis: vis delict generās habet in se virtualiter tantū formā quā p̄ducit et nō formalitē: vt cū sol generat calorē in medio. Species aut̄ differit a p̄prio qz spēs est p̄rior natura in propria passione.

Ubi sciendū. a quo aliud dependet: posterius vero natura qd̄ dependet ab alio: qz p̄pria passio dependet a subiecto: ideo subiectū naturalit̄ est p̄rior p̄pria passione siue p̄prio: nō tamē ē p̄ns tpe cū sunt idēz reali nec sepant generatiōe nec corruptiōe. qz etiā spēs et p̄prio differāt: p̄bat auc. quia eoz termin

ni siue diffinitiones drūt. Dicit aut̄ dīffinitio termin⁹ p̄ quandā silitudinē. qz sicut terminus terminat rem cui⁹ est terminus et includit totā essentia ip̄ius: sic diffinitio claudit totam substantia illi⁹ c^o ē diffinitio. Dr̄t etiā spēs ab accidēte qz spēs p̄dicat in qd̄: accūs vō in q̄le

Circa q̄ notādū. qz accūs bene p̄dicatur in quid de suis inferiorib⁹: vt color de albedine sed dr̄ p̄dicari in quale de illis quoz est accidens. Dicit etiā accidēs p̄dicari in quo mō se habet: sicut in p̄dicamēto relationalis. vt si querat q̄no se hz for. ad platonem: R̄ndēf sicut pater ad filiū. Dr̄t etiā spēs ab accūte: qz est p̄or nātr ip̄so.

¶ Demū compat auc. p̄prio ad accūs. De differētia enī p̄pria a genere: et spē et d̄nia satis dictū est in p̄cedentibus. Differt aut̄ p̄prio ab accidēte: qz p̄prio de vna sola spē p̄dicat: accidēs vero de pluribus spēsib⁹. Item accūs p̄rio in diuiduis et p̄ posteriori generib⁹ et spēsib⁹. Hō enī hō vel aīal currit: nisi qz for. vel plato currit. p̄prio vero p̄rio in s̄pē: et p̄ spēm inest indiuiduis. vnde risibilitas p̄rio inest homini accipiēdo in esse p̄prio: p̄ eo qd̄ inest aīent s̄m q̄ ip̄m: seu p̄ rōez p̄pā et n̄ p̄ aliō s̄z alijs p̄ ip̄m. Sorti aut̄ nō inest p̄mo qz nō inest ei in quantū for. sed in quantū hō. Itēz gen⁹ spēs d̄nia et p̄prio vniuocē p̄dicant. Accidēs enī vō nō p̄dicat vniuocē sed denominatiue. **¶** Ad cui⁹ euidentiā factendum qz p̄dicatio vniuoca est p̄dicatio per se: denominatiua vero stricte sumpta est p̄dicatio p̄ accidēs. **¶** Notandi sunt modi dicendi p̄ se de quib⁹ agit Arist. primo posterioroz. p̄rim⁹ modus est q̄n diffinitio vel p̄ diffinitionis p̄dicat de diffinito: vt homo ē aīal rōnale. Secūndus modus est quādo p̄pria passio p̄dicat de subiecto: vt homo est risibilis. Tertius non est modus p̄dicandi: s̄z esendi s̄m Sco. in p̄logo p̄. sen. qōne de p̄pā. Uñ hoc mō aliq̄d dr̄ esse p̄ se. i. solitarie. Quart⁹ modus ē q̄n in subō includit p̄pria rō in herētie p̄dicati: s̄z nō

necessaria inherētia vt voluntas vult ⁊ calidū calefact. Iste em̄ lz sint p̄tingentes tñ sunt immediate. Iste modus assignat sic a Scoto. 7. dist. 3. señ. licet ab alijs aliter ponat.

Notandum q̄ fm̄ eundē doctores ibidē: Dñia ē inf̄ vniuoce p̄dicari. Vniuocē em̄ p̄dicatū d̄: cuius p̄ceptus est in se vniu. Et hoc mō albū dicitur de ligno ⁊ lapide est p̄dicatū vniuocū: ⁊ talis p̄dicatio est denominatiua. Vniuocē x̄o p̄dicari est qñ rō seu distinctio p̄dicari includit i distinctioe subiecti: sic nō p̄dicat album de lapide qz rō eius nō includit in rōne lapidis. P̄dicatio igit vniuoca p̄p̄e est p̄dicatio essentialis seu i p̄mo mō d̄cendi p̄ se. Et sepe a doctore subtili vocatur p̄dicatio formalis: quia p̄dicatum est de rōne formali seu distinctioe quiditatis subiecti. Et sic gen⁹ spēs et dñia p̄dicant de his i quib⁹ essentialit̄ cōtinent. Sic aut̄ sumendo p̄dicari vniuocē p̄riū nō p̄dicat vniuocē cū nō sit de distinctioe quiditatis illi⁹ cui⁹ ē p̄p̄riū. Ad aut̄ hoc dicitur Petrus hispan⁹ p̄t dicit p̄dicari vniuocē magis large sumendo p̄dicatōnez vniuocā: qz vici nō est accñs p̄ accñs: sed inest subiecto necessario ⁊ in sc̄do mō d̄cēdi p̄ se: tum qz lz nō p̄tineat in subiecto suo essentialit̄ seu formaliter: p̄tinet tñ virtualiter: tñ etiā qz sepe proprie passioes ponunt in distinctioib⁹ loco dñia p̄ essentialit̄: q̄ plerūqz nos latent: quas circuloq̄mur p̄ ipas passiones. P̄dicatio denoiatiua dicit illa in qua p̄dicatū d̄: inesse subiecto i quadā adiacētia siue formali inherētis p̄ quā formā subiectū denoiatur: vt hō dicitur albus ab albedine. Et ista p̄p̄ie d̄: p̄dicatio p̄ accñs: ⁊ hoc triplr̄: vt habet p̄mo posterior. aliqua dō em̄ accidens p̄dicat de subiecto: vt subiectū de accñte: aut accñs de accidēte. ⁊ ad hanc p̄t̄ reduct p̄dicatio sebe intentiois i cōcreto de suo fundamēto: vt aīal est vniuocē: vel aīal est genus. p̄t̄ etiā reducti p̄dicatio fundamētū de intentioe:

vt dicendo nomē est vox: vt gen⁹ est qd̄ p̄dicat. i. intentio attributa ei q̄ p̄dicat seu denominās id qd̄ p̄dicat. Large at̄ p̄tendit p̄dicatio denoiatiua ad accidens sumptum p̄ eo qd̄ est extraneus a rōne alicui⁹: cuiusmodi ē p̄dicatio generis d̄ dñia ⁊ ecd̄uerso. ⁊ idem d̄: de subiecto ⁊ p̄p̄ia passioe: sicut etiā dicit doctor subtilis. 12. dist. ij. señ. 2. q. quollie betoz. Ad solū est p̄dicatio denoiatiua accidētis ad subiectū: sed etiā forme ad subiectū p̄p̄ie nature. vnde ista est denoiatiua ⁊ in p̄mo mō d̄cēdi p̄ se. hō est animat⁹: lz ista sit p̄ accidēs. Corp⁹ est animat⁹. P̄dicatio etiā denoiatiua aliquā ab eodem doctore Scoto vocat p̄dicatio formalis. An. 5. d̄. p̄. sen. dicit q̄ adiectiua verba ⁊ p̄cipia p̄dicantur formaliter: qz significāt formā p̄ moduz in formant⁹: iō denoiatiue d̄: subiecto. ¶ Declarat p̄ter auct. quid sit p̄dicari equiuoce d̄. q̄ p̄dicari equiuoce est p̄dicari vno nomē ⁊ diuersis rōnib⁹ sumptis fm̄ illud nomē. vt canis vno nomē p̄dicat d̄ aīal larrabilis pisce martino et celesti sydere. Ad tñ dicit aliquā rationē seu distinctioem aut p̄ceptū ipis cōmunē. Dicit etiā q̄ ens nō p̄dicat vniuocē de substantia ⁊ accidēte: s̄ equiuoce: qz fm̄ diuersas rōnes. qz rō entis fm̄ q̄ d̄: de suba ē ens p̄ se: sc̄dm̄ x̄o q̄ d̄: de accñte ē ens in alio. Sequēdo opinioes doctoris subtilis oppositū ē vdm̄: vt dicitur em̄ in p̄cedēt ca⁹. de gñe. Rec ratio auct. cogit. Eodez em̄ mō posset p̄bari aīal dici equiuoce de hōie ⁊ de equo arguēdo vici: qz rō aīalis fm̄ q̄ d̄: de homine ē aīal rōnale: ⁊ fm̄ q̄ d̄: de equo est aīal irrōnale. Dico q̄ q̄ sic p̄ceptus aīalis q̄ d̄: de hōie ⁊ de equo abstrahit a rōnalitate ⁊ irrōnalitate: sicut p̄cept⁹ entis q̄ d̄: de suba ⁊ accñte abstrahit ab esse p̄ se ⁊ abesse in alio: nec hoc nec illud includit: s̄ ē ind̄ns ad vtrūqz. Est aut̄ alia p̄dicatio q̄ vtrūqz theologi in diuinis que dicitur identica.

¶ Ad cuius euidētis sciendū q̄ essentialē i diuinis fm̄ doctorē subtilē Sco.

prima. q. quolibetoz nō distinguit̄ p̄tra
a accidentale eo mō quo sumit̄ a p̄his. de
quo dictū est ca. de p̄p̄rio: s̄z distinguit̄
contra notionale: vñ quia essentia diuina
ē vna numero in tribus p̄sonis illud
dic̄t̄ essentiale quod ē simile essentie in
modo predicandi et cōmunitate reali.
Et sic illa dicunt̄ essentialia que sūt cō-
munita tribus p̄sonis: vt potentia sa-
pientia bonitas: et sic de alijs. Notiona-
lia vero dicunt̄ illa per que notificat̄ di-
stinctio p̄sonarū diuinarū: vt paternitas
filiatio spiratio. et sic de alijs. Et talia nō
sunt cōmunita tribus p̄sonis. Ipsa autē
essentialia sunt formaliter infinita. No-
tionalia autē nō sunt infinita nisi rōne
idēp̄tatis cum essentia. Predicatio er-
go abstracti de abstracto vbi vnū extre-
mum vel ambo sunt infinita ē vera iden-
tice: vt sapientia est bonitas vel pater-
nitas: quia infinitum identificat sibi q̄d
cunq; cōmuni compossibile. Quod sic
p̄batur: quia infinitū non est componi-
bile. Omne enim quod potest cum aliq;
componi potest esse pars: et p̄ sequens
excedi: quia totum est maius sua parte.
Hō esset autē om̄ino incomponibile ad
aliquod compossibile sibi in eodem sup-
posito sed non esset omnino idez sibi: qz
tūc esset ibi aliqua compositio saltem ac-
tus et potentie. Infinitū ergo identifi-
cat sibi quodcūq; cōp̄sibile. Ista autē
paternitas ē filiatio: nō est vera identi-
ce: quia neutruz est formaliter infinitū:
de q̄ magis habet videri in theologia.

De predicamentis

De cognoscendum et.

Hic determinat̄ auctor de p̄-
dicamentis: vbi sciendū q̄ p̄-
dicamentū p̄t sumi dupliciter. vno mō p̄
ḡnē ḡnalissimo cuiuscunq; p̄dicamenti
Alio mō p̄ tota coordinatōe p̄dicabiliū
sui sub et supra.

Notandū vlteri⁹ q̄ metaphisicus
tractat de p̄dicamentis
in quantū sunt quedā entia: logic⁹ hō
in q̄ntū fundat̄ sc̄bas intentiōes: cuius

modi sunt subici et predicari. Ad declar̄
rationem autē p̄dicamentoz p̄mittit tres
distinguit̄ōes: duas diuisiones: et duas re-
gulas: que dicunt̄ antep̄dicamēta. Est
autē antep̄dicamentū quedā noticia va-
lens ad cognitionē predicamentoz habē-
dā. P̄mittit̄ distinguit̄ōz equoconz vi.
Equiuoca dicunt̄ quoz nomē solū cō-
mune est: et vnū illud nomē ratio subitā-
tie est diuersa: vt canis est equiuocuz ad
canem latrabilem piscem marinū et cele-
ste sydus: quia solū nomen est eis cōmune:
nō autē veniūt in aliqua diffinitione
sumpta fm illud nomē canis: licz bene
cōueniāt in diffinitōe corporis: et tō no-
tanter dic̄t̄ fm illud nomen.

Notandū insup q̄ duplex est equi-
uocū: videlicz equiuocū
equiuocās: et equiuocū ad equiuocatū.
Equiuocū equiuocās est dictio equo-
ce plura importans. Equiuocū equiuoca-
tū sunt ip̄e res equiuoce importate: fm
quosdam hic diffiniunt̄ equiuoca equi-
uocata nō equiuocantia: sed oppositum
videt̄ veri⁹: quia diffinitio nō est rerum
sed nominū. Unde. 4. metaphisice dic̄t̄
q̄ rō quā significat nomē est diffinitio.
ponit̄ autē equiuoca dicunt̄ nō equiuoca
sunt: quia hoc mō sepe Arist. loquit̄ fm
opinionē antiquoz doctoz. Equiuoca
ergo dicunt̄. s. a doctozib⁹ antiquis: et
ponit̄ equiuoca in plurali nūero ad de-
notandū plalitatē huiusmō i equoconz.
Item equiuocans est duplex. s. a casu et
a cōsilio. Equiuocū a casu est dictio plu-
ra eque significās p̄mo vt canis. Equi-
uocū a p̄silio ē analogū: qd̄ ē vnū p̄ cō-
positiōez ad aliud: vt aīal significat aīal
pictū p̄ cōpositiōez ad aīal vitium. Abi
Sciendū q̄ analogū n̄ ē mediū inē-
vniuocū et equoconz: cū ip̄a
sint imediata: vt p̄tz ex rōnib⁹ ip̄ozum.
Om̄e et analogū ē vniuocū vt equoconz
Et q̄dam analogā sunt equiuoca: vt as-
nimal est analogū et equiuocum ad aīal
vitiū: et ad aīal pictū. Quedā vero sunt
vniuoca: vt ens ē vniuocū ad deū et crea-
turā subam et accis: vt diffuse declarat̄

doctor subtilis Scotus. di. 3. ct. 8. p. se.
 licet sit analogon ad ipa: cu accns habe
 at attributione ad substantia: et creatura
 ad deum: vn licet attributio sola no po
 nat vnitatem vniuocatis: qz vnitatis at
 tributionis minor est vnitatis vniuocato
 nis. M. noz aut vnitatis no arguit maio
 rem: tamen minor vnitatis pt stare cu ma
 iore: sicut que sunt vnum specie: sut vnu
 genere: licet vnitatis generi sit minor vni
 tate speciei. Hoc patet p pbn. r. ueta.
 vbi ponit ordinem essentialium inter speci
 es eiusde generis. qz ibi vult qz in quo
 liber genere est vnu qd est mensura alioz
 rum. Mensurata aut habent ordinem es
 sentiali ad mensura: et tamen no obstante
 tali attributione nullus negat conceptus
 generis esse vnum.

Sciendū vltcrius qz in diffinitione
 equiuocoz nomē non su
 mitur put distinguitur ab alijs p
 ribus orationis: cum equoatio et vniuocatio
 non solū reperiat in nomine sed etiam
 in verbo: sed sumit ibi nomē p dictione

Notandū qz substantia potest capi
 dupliciter fm Aristo: 5.
 metaphice. Ano mo. put substat accūti
 bus: et sic est pdicamentū distinctum ab
 accidētibus: et sic no sumitur i pposito
 en. n equiuocatio reperiat in accētibus.
 Alio modo substantia sumitur p quali
 bet rei essentia seu quiditate: et sic sumit
 in p. oīto. Ratio etiam in pposito su
 mitur p conceptu vel diffinitione. An
 de ratio substantie dicitur cōceptus vel
 diffinitio essentie.

De sequenter auctor ponit diffi
 nitionē vniuocorum: dicens qz
 vniuoca dicuntur quoz nomē cōe
 est: et scdm illud nomē ratio substantie ē
 eadem: vt hoc nomen animal ē vniuocū
 ad hominē et equū: qz eius rō sine diffi
 nitio. I. substantia corporea animata sen
 sibilis ipis cōeant. Et patēt omnia q
 ponūt in diffinitione vniuocoz per ea
 que pdicantur de diffinitione equuoz.

Deinde ponit diffinitionē denomi
 natioz dicens qz denominatiua dicuntur

quecumqz ab aliquo solo casu differēt
 sun: et scdm illud nomen habēt appella
 tionem: vt a fortitudine fortis: ab al
 bedine albus.

Notandū circa illud qz denomiati
 ua sunt concreta: et sunt
 duplicia: quedam i generibz accidētūz:
 et quedā in genere subst. tie. Concretūz
 in generibus accidētū dicit quod imp
 tat subiectū cū accidēt: vt album. Ab
 stractum vō importat solūz accidēs: vt
 albedo. Concretū vero in genere subst
 scdm Scotum. 5. dist. p. sen. importat
 naturam cū supposito: vt homo. Abstra
 ctum vō importat pte ipam naturam
 vt humanitas. Denominatiua igit id ē
 pereta differūt ab aliquo. i. ab abstracto
 a parte vocis solo casu. i. sola cadentia
 seu finali terminatōne vocis: cū conue
 niat in pncipio ipsius vocis: vel scdm sco
 tum. xi. di. 2. sen. vrit solo casu. qz con
 cretum importat cadentiam vel depen
 dentiam accidētis ad subiectum vlt formā
 ad suppositum quod denominat. Non
 aut abstractū. Et ista vritia est in modo
 significandi.

Notandū etiā qz circa hoc: ē aliter
 dicendū scdm grammā
 ticū: et aliter scdm logicū. qz en i gramma
 ticus considerat nominū impositiones:
 ideo scdm ipm abstractū descendet a cō
 creto: vt iusti addita tria fit iniusticia. quia
 vō logicus magis cōsiderat ipas res in
 Antū sunt fundamēta secundarū intentio
 num: ideo scdm ipm concretū denomi
 tur ab abstracto: vt paries denominatur
 albus ab albedine sibi realiter inherēte
 Concretū igit venit ab abstracto: qz p
 us est rem esse scdm se: sicut significatur
 per abstractum qz ipam inesse alteri: sic
 significatur per concretum.

Deinde ponit auctor duas diuisiones
 quasū pma est: qz eorum q dicuntur: que
 dam dicuntur cū cōplexiōe: vt homo cur
 rit: quedam sine cōplexione: vt homo.

Circa quod notandū qz cōple
 xa dicunt
 ea que cōplectuntur plures terminos vel
 dictiones. Est aut triplex complexio. s. re
 nplex complexio

riū tantū: scz quando est vna vox simplex et plures res imposta: vt album. Alia est cōplexio terminoꝝ tū: scz quādo sūt plures termini inpositates eādē rem: vt Marc' tull'. Alia ē rerū ⁊ terminoꝝ simul: vt in pposito. Dicit etiā in pposito tū valet sicut p vocem pferri: vel significari. Est arguatur q̄ hec diuisiō nō sit bona: qz scdm Boerliū li. diuisiōnū: diuisio d3 dari p opposita: s3 in complexū nō opponit cōplexo: cuz hī eius ps. Respōdeo q̄ in complexū cuz sit quoddā cōcretū pōt sumi dupliciter: scz: formaliter p ipā rōne incōplexionis: vlt materialiter p eo qd subest tali ratōni. primo mō opponit cōplexo: scdm mō ū.

Ad declaratiōē autē secūde diuisiōis p̄nit auctor octo modos essendi in: qui p̄nt h̄ri p hos vsus. In sunt ps tott species generi calor igni. Rex in regno: res in sine locos locati. Primo ei mō dicitur aliquid esse in sicut ps integral in suo toto: vt partes in domo esse habz quia est aliquid eius. Secūdo mō sicut totū integrale in suis partibus: vt domus in tecto: in pariete: ⁊ fundamēto: qz scz ex ipis integratur. Tercio mō sicut species in genere: vt hō in animali. qz vics sub ipō cōtinetur. Quarto mō sicut genus in sp̄e: vt animal in hoīe: qz ē ps essentialis eius. Quinto mō sicut forma ī materia siue sit forma substāntialis: vt anima in corpe: siue forma accidētalis: vt albedo in pariete. Est autē substāntialis forma illa q̄ dat eē simpliciter: siue est substāntialis forma vō accidentalis q̄ dat eē scdm qd siue accidētale. Cognoscitur autē forma substāntialis ab accidentalī scdm Scotū. ⁊ 2. di. 4. sen. qz q̄ditū proceditur in substāntialib⁹ sp̄ posteriorē ē pfectior: p̄ore: vt anima adueniens corpi est pfectior forma corporis. Quādo autē deuenit ad accidentalē se: quē ē pfectior vltima pcedēte. Sexto modo d̄r aliqd esse in sicut in suo efficiēte: vt regnū in regēte. Septimo mō sic in suo fine: vt virtus in beatitudinē: qz videlicet ordinatur ad beatitudinē. Octavo mō sicut vinū in suo vase: vel locati in loco: qz ab ipō continetur.

Ensequenter auctor ponit secundā diuisiōē dicens qz eorū que sunt qdā dicitur de subiecto: in subiecto nō nullo sit: vt genera ⁊ spēs et dicitur substāntie que d̄r de subiecto: id ē de suis inferioribus: ⁊ nō sūt in subiecto: sicut accūs cū sint subie. An dicit de subiecto vt h̄ sumitur: est p̄dicari de suo inferiori: vt homo de sorte ⁊ platōe. Esse vō in subiecto ē esse in aliquo sic accūs in subo: qd scz inheret substāntie.

Si arguatur cōtra predicta qz forma substāntial' ē in forma sicut aīa in corpe: ergo ē in subiecto. Respōdeo: qz nō est ī subico sicut accūs cū ex ipā et materia cōstituat vnum ens p se: nō aut ex subiecto et accūs. Alia vō neqz dicitur de subiecto: nec sūt in subiecto: vt in diuidua substāntie q̄ nō d̄r d̄ subiecto: cū non habeāt aliquod inferius sub se: neqz sūt in subo cū non sint, accidentia. Alia autē sunt que dicitur de subo: ⁊ in subo sūt: vt gñā et spēs nouē p̄dicamentorū accūtū: q̄ d̄r de subo scz de suis inferioribus: ⁊ sūt in subo cū sint accūtū. Alia vō in subico sūt: de subico vō nō dicitur: vt in diuidua de generib⁹ accidētū: vt h̄ albedo: hec nigredo: q̄ sūt in suba sicut ī subo: ⁊ nō dicitur de subiecto cū nō habeāt aliquid infer⁹ sub se.

Contra hāc diuisiōē arguitur sic: qz s̄m Boe. omnis bona diuisio debz esse binēbris. Nō deo qz verū ē: s3 ad de vel reducibilis ad binēbris: ⁊. Et sic ē in pposito. Nam incōplexa significant subam vel accūs. Si subam vel vlem vel p̄cularē: si vlem sic ē primus modus: si p̄cularē: sic ē secūds modus: si accūs hoc ē dupliciter: qz aut accūs vniuersale: ⁊ sic ē tercius mod⁹: aut p̄cularē: ⁊ sic est quartus modus.

Alterius auctor ponit duas regulas quarū p̄ma ē hec. Quādo alterū de altero p̄dicatur: vt de subico: que cūqz d̄ eo qd p̄dicat dicitur: etiā omnia d̄ subiecto dicuntur: vt fortes est homo: hō est animal ergo fortes ē animal. Cūbi notādū: qz hec regula habet veritatem quādo ē

P̄dicatio essentialis superioris de inferiori: Et hoc notatur p̄ illud q̄ dicitur vt de subiecto. et ideo si arguatur: sortes ē homo: homo est sp̄s: ergo sortes ē species: nō valet. q̄ cū species sit secūda intentio et ens rationis nō p̄dicatur essentialiter d̄ homine. Secūda regula hec est: Diuersorum generū et nō subalternarum positōrum diuerse sūt species et d̄ritie: vt animalis et sciētie: que sūt diuersa ḡna. D̄ritie enī animalis sunt rationale et irrationale. D̄ritie v̄o scientie sūt morale et naturale et sermocinale. Dicitur autē genera non subalternatim posita: quozū vnū nō ponit sub altero: vt sunt diuersa predicamēta. ¶ Si arguatur contra: q̄ corpus ponitur inter species substantie et quātitatis: Respondeo q̄ corp⁹ p̄t accipio in mō p̄t dīe trīnā dimēsiōe: et sic est in genere quātitatis. Alio mō p̄ illo cui inest ip̄a trīnā dimēsiō: et sic ē in genere substantie. Ponitur autē hec regula ad cognoscendū q̄ eēntie p̄dicamētorū sunt iupernixte. Cū enī genera sint idē eēntialiter cū suis speciebus: si ḡna sunt diuersa: species etiā erūt diuerse.

Circa quod notandū aliq̄ generā sit distinctio realis: vt patet in subia quantitate et qualitate. Quantitas enī et albedo panis remanēt in sacramento altaris absq̄ subia panis: tamen ad distinctionē p̄dicamētorū sufficit distinctio formalis: seu rationū formalit̄ ip̄orum. et sic eēntie p̄dicamētorū sunt iupernixte formaliter: vt em̄ ait Aris. Nichil prohibet idēz pluribus generib⁹ enūterari. An vt ponit doctor subtilis Sco: 13. q. quolibetoz. Relatio quā habet act⁹ intelligendi ad obiectum ē p̄p̄e de genere relationis: et tamē est idē realiter: cū actu intelligendi qui ē quedam quallitas. Ad distinctōez ḡ p̄dicōz sufficit distinctio formalis. Illa autē distinguūtur formaliter s̄m eundē doctorem. 2. dist. p̄. sēn. quoz vnum nō includit aliud in primo mō dicendi per se. Est autē p̄mus modus dicendi p̄ se quando diffinitio

p̄ diffinitionis p̄dicatur de diffinito. Ista autē distinctio formalis licet non sit realis p̄p̄e dicta: tamē nō est distinctio rationis seu fabricata p̄ opus intellect⁹. Unde cū idēitate reali stat distinctio formalis et ex natura rei: quod declarat doctor vbi s̄ accipiendo albedines que est vna res et forma simplex: hec puenit cū nigredine in ratione coloris: et differt a nigredine p̄ propriā d̄ritiā specificam. Cum ergo idem nō possit a parte rei per idem cū alio differre et cōuenire: oportet q̄ realitas a qua sumit̄ genus albedis: per quā cōuenit cū nigredine sit alia a parte rei a realitate a qua sumitur d̄ritia p̄ quā differt a nigredine. Nō est autē alia realiter cum albedo sit simplex forma: ḡ est alia formaliter et ex natura rei: cū ista pueniētia albedinis et nigredinis sit a parte rei seclusa oppōne intellectus.

Sed contra arguitur sic. ^{De} ens autē ē reale aut ratio: ergo om̄is distinctio aut est realis aut est ratio. Cōsequētia p̄: q̄ distinctio est passio entis ex q̄to metaphisice. Respondeo q̄ distinctio realis est duplex: quedam ē large sumpta: et quādam stricte. Distinctio large sumpta est om̄is distinctio q̄ habet esse circūscripto om̄i opatōne intellectus. Et de ista dico q̄ verū ē q̄ sicut om̄e ens aut ē reale aut ratio: sic om̄is distinctio aut ē realis id est nō fabricata p̄ intellectū: aut ratio. i. fabricata per opus intellect⁹. Alio mō distinctio realis sumitur stricte p̄ distinctione que est inter duas res quārum vna est generā: alia generata: vel quaz vna potest corrip̄i alia remanēte. Et de ista uō est verū q̄ om̄is distinctio sit realis vel ratio. Distinctio enī formalis nō est realis hoc modo: q̄ nō est inter rem et rem. Hec ē ratio: q̄ nō ē fabricata per opus intellectus. De varijs modis distinctionum reperies. 3. c. pri. phicorum.

De predicamentis in generali

Alterius determinat auctor de pdicamētis in generali dicit: q̄ terminoz̄ incomplexoz̄ singlin aut significat subam vt hō: aut quantitate: vt bicubitu: aut ad aliqd: vt duplu: aut qualitate: vt albedo: aut actionem: vt secare: aut passionē: vt secari: aut q̄: vt heri: aut vbi: vt in loco: aut situm: vt sedē: iacere: aut habitū: vt calciatū eē.

Eld evidentiā huius diuisionis sciendū q̄ cōplexa nō sunt in aliquo vno ḡne cū significent res diuersoz̄ generū. Et ideo hic notat̄ dicitur: eoz̄ q̄ fm̄ nullā complexionē dicitur. Ex hoc etiā patet q̄ dicibile incomplexū ordinabile in genere fm̄ sub et supra est subiectū libri pdicamētōz̄. Hec diuissio etiāz̄ debet intelligi de dicibilibus incōplexis veras res significantibus. Entia enī rationis q̄ habet eē p̄ ḡctū intellectus cōpatiū: vt n̄ tentōes secūda nō sūt in genere: cum pdicamentia sint entia realia. Item debet intelligi de entibus cōplexis: et ideo materia et forma que nō sunt entia completa solū reductiue possunt in pdicamēto substantie et non p̄ se. Debet etiā intelligi de entibus finitis.

Ens enī infinitū cuiusmōdī est de⁹ non ē in genere: vt phat doctor subtilis Scotus. 8. dist. p̄. sen. qz̄ realitas a q̄ sumit̄ genus ē potentialis ad illā a qua sumit̄ dr̄ntia: alis genus cōplete diffinit̄. Al̄ lum aut̄ infinitūz̄ est potētiāle ad aliqd: quia tūc posset intelligi p̄fectus. An̄ in finitū nō eēt cūleo cū quo pōt̄ aliquo mō esse idē. Quelibet igit̄ entitas formal̄ infinita identificat sibi quodcūqz̄ sibi cōpossibile. ex infinitate ergo dei patet q̄ non est in genere. hoc idem patet ex ei⁹ simplicitate. Si enī i deo esset ordo realitātū quarū vna esset contrahibilis et p̄fectibilis p̄ aliā: tūc non esset sūme sim̄plex: qz̄ ibi esset cōpositō salte actus et potētie.

Arguitur contra hoc: qz̄ ens cū dicitur vnū conceptū cōmūz̄ nē deo et creature oportet q̄ contrahat

ad illa: et sic ibi erit ordo realitātū: quarum vna contrahet aliam. B̄ideo q̄ contrahētia ens nō sūt dr̄ntie: cū nō cōstituant cōpositum cū contracto. Contrahit enī ens p̄ finitū et infinitū q̄ sūt mōi intrinseci. An̄ entitas in deo et infinitas nō sunt due realitates: sed vna simplex realitas in sūmo gradu p̄fectōis. Non sic de realitatibus a quibus sumit̄ genus et dr̄ntia. vt patet in albedine q̄ est forma simplex: licet sit ibi cōpositio actus et potētie. Intellectus enim sepatus videns albedinē videt ibi duas realitates quarū vna ē potētiālis et p̄fectibilis p̄ aliā. Est aut̄ modus intrinsec⁹: q̄ addit̄ alteri non variat rationē formale eius: vt patet de albedine et eius gradibus. In quocūqz̄ enī gradu intelligat̄ eē aliq̄ p̄fectio qui gradus est gradus illi⁹ p̄fectōis: nō tollit̄ ratio formalis p̄fectōis p̄pter istum gradum.

Notandum in sup̄ q̄ sicut ens contrahitur ad deuz̄ et creaturā p̄ mōs intrinsecos: sic ens finitūz̄ ad subam et accūs. Proprius mod⁹ substantie est esse p̄ se: accūs vō est eē i alio et hoc cōuenit accidentibus scdm̄ prius et posterius.

De pdicamentis in speciali et primo de pdicamēto sube.

Substantia diuidit̄ p̄ primā et secundā. Hic auctor incipit determinare de pdicamentis in speciali: et p̄mo d̄ suba que ē prior accidentibus ex septimo metaphice: diuidēdo eā p̄ primā et secundā substantiā. **U**bi notādū q̄ nomē sube p̄t̄ sumi a p̄ se stādo: et sic sumit̄ ab esse ei⁹ p̄po et absoluto: vel a substādo accūtibus: et sic sumit̄ ab esse eius respectiuo per comparōnē ad accūtia. **D**einde diffinit̄ primā subam dicens q̄ p̄ma substantia ē q̄ p̄p̄e p̄ncipal̄ et maxie substantiā p̄ponitur proprie ad dr̄ntiam accidentium: licet enī accidens possit esse substantium accidentis: non tamē vltimate p̄t̄erminat eius dependentiam. **P**onitur

principali ad dñi am scđaz substātiarū que nō substāt accidētib⁹ nisi put sunt in p̄mis. Homo enī nō ē albus aut niger: nisi qz sor. vel plato ē albus. Et des

inde ponit maxime ad ostendendū qz p̄ me substātie plurib⁹ substāt q̄ secunde: quia substānt ostēns alijs quibus substānt scđe: r cū hōc̄p̄tis secūdis. ¶ Aliterius ponit auc. scđam diffinitōem p̄ime substātie di. qz p̄ua substātia ē que nec est ī subiecto nec ē s̄ subiecto. Hō esse in subiecto hic ponit ad dñiam acciden-
 cidentū que inherēt substātie. Hō dici vero de subiecto ponit ad dñiam secūdarū substātiarū que dicunt de suis inferioribus. ¶ Sed cōtra hoc arguit r videtur qz auc. sit sup̄fluus ponendo p̄les diffinitōes p̄ime substātie: quia vnus rei est vnus esse. q̄ vna res tm̄ habebit vnā diffinitōnem cū diffinitō dicat esse rei. Respōdeo qz vnus rei est vna diffinitio p̄prie que dat p̄ genus r dñiam: Sed bene possunt esse plures descripti-
 ones vel diffinitōes large sumpte quib⁹ vnus significat quid p̄ nomē importatur.

¶ Deinde diffinit scđam subam dicēs: qz scđe substātie sunt spēs in quib⁹ sunt p̄ime r ip̄az ḡna que dicunt scđe sube: qz secūdario substāt accidētib⁹. Indiuidua hō dicunt p̄ime substātie: q̄ p̄mario substānt: vt dictum est.

Notandū est ad illi⁹ euidentiā. qz dñia est inter acciden-
 tia cōmūnia r accēna p̄pa: qz accēna cōia per p̄ns insunt indiuiduis q̄ spēbus: qz hō nō est alb⁹ neqz niger: nisi qz sor. vel plato. Sz accēna p̄pna sunt econuerso. Sor. enī nō est riabilis nisi in quantum hō. ¶ Consequēter dicit auc. qz ea q̄ dicunt de subiecto p̄dicant de eo nomē r rōe: vt hō desor. Sor. hō q̄ sunt ī subiecto vt in plib⁹ neqz nomē neqz rō p̄dicatur de subiecto. vt albedo. In alijs hō nomē nihil phibet p̄dicari de subiecto: vt album de corpore p̄dicatur: rationē vero albi impossibile ē p̄dicari.

Notādū qz nomē d̄ subiecto p̄dicari est nomē de subiecto ve-

rificari: vt hō est alb⁹. Hō hō ē p̄dicari q̄ diffinitio vt p̄cept⁹ p̄dicari includit eēntialr ī subo: vt hō ē aīal. scđe q̄ sube p̄dicant noīe r rōne d̄ p̄mis cū essentia-
 lit̄ includant ī ill. Abstracta hō de generib⁹ accēntiū nec noīe nec rōne p̄dicant de p̄mis substātijs. Enī illa ē falsa sor. ē albedo. Cōcreta hō p̄dicant s̄m nomē qz illa e vera sor. ē alb⁹: sz nō s̄m rōem. qz ip̄a albedo quā importat h⁹ nomē albus nō includit essentialiter in sor.

¶ Insup cōpat scđas substātijs adinulcem di. qz scđaz subaz mag⁹ ē suba species q̄ genus qz plib⁹ substāt. Quibus cūqz em̄ substāt gen⁹ eisdē substāt r species: r cū hoc etiā ip̄i ḡni. Dicit etiaz qz spēs spālissime eque nāl̄r sunt sube: vt hō equus: qd ē intelligendū qn̄ vna species sube sit p̄fectior alia. hō est ī p̄fectior. Sz ē intelligendū q̄ntū ad substā-
 dū accēntib⁹ qz equalr descendūt ī indiuidua: r sic equalr substāt accēntib⁹ suozū indiuiduoz. ¶ Ponit p̄ter auc. p̄p̄tates substātie. Prima ē qz cōe ē omni substātie ī subiecto nō esse. Et ē notanter cōe: qz ista p̄p̄etas p̄uenit omni substātie sz nō soli. Et sic uest substātie in secūdo mō p̄p̄ij. Quod em̄ p̄uenit oī substātie p̄tz qz substātia ē ens p̄ se stās et nō inherēs sicut accidēs qd semp̄ inheret actu vel aptitudine: sz em̄ q̄ntitas et albedo in sacramēto altaris nō inheret actu substātie panis: tm̄ h̄nt aptitudinē ad inherendū. Probat aut̄ auc. hanc p̄p̄rietatē inductōe r syllogismo Et si instet de p̄ribus integralibus substātie que sunt in subiecto: Et sic hec p̄p̄rietas non cōueniet omni substātie. Respondeo qz partes integrales nou sūt in aliquo sicut accidenēs in subiecto sz sic p̄tes in suototo. Qd̄ at̄ hec p̄p̄etas nō p̄ueniat soli sube p̄bat: qz p̄uenit differētis substātie q̄ nō sunt in aliq̄ sicut accidēs in subiecto: qz tm̄ non sunt in ḡne substātie p̄ se sz reductiue tm̄. Solum enī per se in genere sunt Ala q̄ sunt in recta linea p̄dicamētali q̄ p̄dicantur

In quid d' inferiorib': ac ipm̄ indiuiduū
 abstrahēs ab exstia actuali: vt hic ho-
 mo includens tantū naturā specificā cū
 d'na indiuiduali: vt ponit doctor subti-
 lis Sco. di. 3. 2. sen. Scda ppetas lbe
 est q' omnib' scdis substātijs r' differē-
 tijs eoz puet vniuoce p'dicari de p'mis
 Quod ex hoc prz qz eēntialr' includunt
 in p'mis. Inest aut' ista ppetas substan-
 tie in secūdo nō pprii vt pcedens: cuz
 nō tantū pueniat illis que sunt p se i ge-
 nere substātie sed etiā reductiue. s. dif-
 ferentijs eaz. Et si arguat' ptra qz albu
 bene p'dicat vniuoce de ligno r' lapide.
 ergo nō puenit solis substātijs secūdis
 vniuoce p'dicari de p'mis. p'na est nota r'
 pbat' aūs: qz albu dicit vniū pceptus ad
 lignū albu r' lapidē albu. Respondeo q'
 lz albu sit p'dicatu vniuoce: n̄ tñ vniuo-
 p'dicat: vt enī dictū est in fine p'dicabili-
 uz. Aliud est vniuocum p'dicari. r' aliud
 est vniuoce predicari. Vniuocum euim
 predicatur cui' pceptus in se est vnus.
 Et hoc nō album dictū de ligno albo r'
 lapidē est p'dicatu vniuoce. Vniuoce vō
 p'dicari est qñ rō p'dicari includit in rōe
 subiecti: sic nō p'dicat albu d' lapide. Et
 sic ratio albi nō includit in rōne lapidis
 Tertia ppetas substātie est q' ois p'ma
 subta significat hoc aliqd. scda vero sub-
 stantia nō significat hoc aliqd lz potius
 quale quid: lz videt' significare hoc ali-
 quid sub appellatiōis figura.

Notandū q' prima subta significat
 hoc aliqd. i. indiuiduuz
 per se substēs seu supposituz qd per se
 subsistit. i. indepēdēter existit. Im eniz
 Scotū p'ma dist. 3. sen. Rō suppositi cō-
 sistit in duplici negatiōe: vtz qz nec de-
 pēdet actu nec aptitudine. Unde albe-
 do que ē in pariete nō est supposituz qz
 actu depēdet a pariete substētate. Alia
 etiā sepaia licet p se existat nō tñ ē sup-
 positum. Itō enim subsistit seu indepē-
 dēter existit: licet enim non dependeat
 actu a corpore dependet aptitudine: qz
 habet inclinatiōz naturālē ad informā-
 dum corpus. Secunda autē substantia

significat quale quid. i. substātiā plu-
 ribus cōicabilem. Unde quid dicit sub-
 stantiaz: licet enī quiditas seu diffinitō
 reperiat in accētibus p'pus tamē repe-
 ritur in substantia. Quale vō dicit' ior
 mani multis cōicabilē. Superiora autē
 dicunt' forme p' compositiōem ad inferi-
 ora: vt prz ex 5. r. 7. metaphi. Hunc
 est q' illa que ingrediunt' diffinitionem
 quiditatiuā cuiusmodi sunt g'na r' d'ne
 dicunt' apō formalizātes quiditates seu
 formalitates: qz vō eadem res aliqū ap-
 pellat' noie secūde sube' aliquando noie
 p'ue: vt sor. aliqādo appellat' hō: r' ali-
 quādo sor. iō scda suba videt' significat'
 h' aliqd sub figura appellatiōis. i. p'p'e
 silitudinē appellatiōis. Quarta p'prie-
 tas substātie est q' substātie nihil est cō-
 trariū: sed hoc nō est p'p'iu substātie: qz
 cōuenit quāritati r' quibusdā alijs. Ad
 cui' euidentiā sciendū q' p'prietates p'r
 accipi duplr. s. large r' stricte. Cōtraria
 stricte sunt forme positue sub eodē g'ne
 positue maxime a se distantes: que in co-
 dem susceptibili vicissim insunt. Large
 vero dicunt' p'prietates que habēt aliqs cō-
 ditiones requisitas ad cōtrarietates sed
 nō onnes. Et sic sumēdo p'prietatem
 substantie inest cōtrarietas. Forme enī
 substātia lignis r' aque sic p'prietates eaz
 sint forme positue que nō possunt eidez
 simul inesse sed bene successiue. Itō enī
 possunt reduci ad p'prietatem r' habitū:
 quia licet vna forma includat p'prietatem
 nem alterius: non tamē precise. Sz vl-
 tra hoc dicit aliquid positiuū. hoc etiā
 modo ponit cōtrarietas differētiā eius-
 dem generis decimo methaphice. Sum-
 mendo vero cōtrarietate stricte: p'prie-
 tates non inest substantie: quia ad minus
 ibi deest vna cōditionum requisitaz ad
 cōtrarietatem vtz q' forme cōtrarie sūt
 uagime distātes a se inuicem. Et sic lo-
 quitur Aristō. quinto phisicōz: vbi pro-
 bat q' ad substantiam nō est motus: qz
 substantie nihil est p'prietatis. Motus autē
 fit a contrario in cōtrarium. Nam cum
 de ratione mor' sit q' fiat in tempore iu-

possibile ē aliqd̄ moueri ab vno in aliud nisi inter illa sit quedam distātia ⁊ quidam gradus s̄m quos successiue eat̄ illud. Eū ergo ī forma substāiali n̄ sūt aliq̄ gradus: forma em̄ substāialis cōstitit. In indiuisibili nō possumus intelligere q̄ p̄pe sit distātia inter formas substantiales. Et sic nō erit ibi cōtrarietas p̄pe nec p̄ cōsequēs motus. licet enī inter substātiās nō sit p̄pe cōtrarietas q̄n tū ad suas formas substantiales: bñ tamē est cōtrarietas quātū ad formas accidentales: vt caliditas ignis: ⁊ frigiditas aque contrariatur. Et si arguas q̄ vnus hō alteri cōtrariat: q̄ vnus aliuz aliquādo interficit. Respondeo q̄ non p̄uenit ex cōtrarietate formarū substantialium: sed ex malicia eorum. ¶ Quinta p̄prietas substantie est q̄ substantia nō recipit magis ⁊ minus: vt vnus hō nō est magis hō in vno tempore q̄ in alio. Ad cuius euidentia sciendū q̄ hec p̄prietas nō intelligit̄ q̄ vna substātia non magis substat accētibus q̄ alia: vt patet in p̄cedētib⁹. Item nō intelligit̄ q̄ vna natura nō sit p̄fectior alia. Natura enī bruti est p̄fectior natura arboruz: cū anīa sensitua sit p̄fectior anīa vegetatiua: ⁊ natura humana p̄fectior est natura bruti. An̄ dicit Arist. 10. metaph. q̄ in vnoquoq̄ genere est vnū p̄mū qd̄ est metruū et mensura omnīū alioꝝ: qd̄ n̄ debet intelligi de mēsurā p̄ replicatōez sicut vlna mensurat pannū: s̄ de mensura s̄cōm p̄fectionē. Cognoscitur enī p̄fectio animalū s̄cōm accessū eozū ad p̄fectionē nature humane: sicut ouis ē p̄fectius animal q̄ asinus: q̄ magis habz accessū ad humanā naturā q̄ asinus: Itē nō debet intelligi q̄ vna substātia nō sit p̄fectior altera etiā eiusdē speciei: licet Arist. videat̄ sentire oppositū dicere enī q̄ anima christi vel v̄ginis gloriose nō sit nobilior etiā cētialit̄ q̄ anīa Iude nō solum est absurdū sed etiā tanq̄ erroneū parisius ⁊ colonie cōdemnatum. Sed qd̄ dicemus ad p̄bm⁹? Opret dicere q̄ loquit̄ s̄m opinionē doctoꝝ sa-

mosoꝝ tempis sui: sicut a pluribus sepe asseritur in p̄dicamētis: vel opret ipsuz negare: q̄ licet nō sit de facili cōtradictō dimi auctoritati antiquoꝝ p̄hoꝝ: vt ponit doctor subtilis. 13. dist. 4. sen. tamē vbi fides cogit s̄p̄t deimitrēdi. Est ergo intelligēda ista p̄petas de eadē subā numero: ita q̄ demonstrata quacūq̄ suba puta homīe: nō est v̄z dicere q̄ sit magis suba vel magis p̄cipiet rōnem substātie absolutā que ē p̄ se stare vno tēpore q̄ alio: vel q̄ sit magis hō vel p̄fectior p̄cipiet naturā sue sp̄ei vno tpe q̄ alio. Hanc p̄petatē sic intellectā p̄bat Arist. secūdo de generatōne. q̄ si suba susciperet magis et min⁹: tūc vna ps possit acq̄ri post aliā. Et p̄ cōsequēs ad subam esset motus. Notandū tamē s̄cōm Arist. septimo metaphice q̄ substantia bñ suscipit magis et minus s̄cōm conditiones materiales. An̄ licet vnus hō nō sit magis animal ratōnale vno tpe q̄ alio tpe tamē magis pōt vti ratōne p̄pter corporeis dispositionem. ¶ Pueri enī nō possunt vti ratōne p̄pter indispositionem potentiarū organicarum. Sic etiā vn⁹ homo est maior ī vno tēpore q̄ alio. q̄ntum ad quantitatum molem: Licet non magis homo. Sexta p̄prietas subie est q̄ maxime p̄p̄m substātie est: q̄ cū sit vna et eadē numero est susceptibilis cōtrarioꝝ s̄cōm sui mutationē: vt fortes aliquādo est albus: aliquādo niger.

Notandū sic suscipiens contraria oportet q̄ mutetur ab vno in aliud: cū ipsa non possint eidem siml̄ inesse: ⁊ t̄do dicitur s̄cōm sui mutationē. Est aut̄ hoc p̄pe p̄p̄m substātie: q̄ cōuenit omni et soli: licet enī hoc conueniat primo primis substantijs. q̄ primo substātie accidentibus ex consequēti: tamē cōuenit secundis substantijs. Et si insitetur q̄ eē susceptibile cōtrarioꝝ nō cōuenit soli substantie: q̄ conuenit orationi q̄ aliquādo est vera: ⁊ aliquādo est falsa. Respondet auctor q̄ hoc non est s̄cōm mutationem orationis sed s̄cōm mutae

tionē rei. Ab eo em̄ q̄ res est vel non ē:
dicitur oratio vera vel falsa. vñ dicit q̄
verum et falsum sunt in rebus vt in sub
lecto: et in oratione vt in signo. vnde eq̄
uocatur modus eēndi in: cū dicit: verū
et falsum sunt in rebus et in oratiōe. Si
m̄iter equiuocal susceptibile cum dicit
tur res vel oratiō est susceptibilis verivl
falsi: sicut equiuocatur susceptibile cum
dicit animal est susceptibile sanitatis. et
vtrū est susceptibilis sanitatis: animal
em̄ suscipit sanitatē: qz ē ei⁹ subiectū: vñ
nā hō qz est signū indicatiūsanita
tis: sic veritas est ī reb⁹ vt ī subiecto: et ī orōe
vt ī signo.

Circa quod notandum. q̄ llez
in re et intellectu multipliciter sumatur
vt haberi. 6. metaphice: tamē quantum
ad presens spectat: veritas in re pōt sus
mi p conformitate pducti ad pducens
seu ideati ad ideam: vel p indiuisione
actus et potentie. Falsitas autē p prin
cipione huiusmodi est indiuisiois: vt po
nit Bonauentura. 6. di. p. sen. vnde ac
cepta huiusmodi rūtione. Hō est albus
veritas in re est indiuisio albedinis ab
homine: sicut vnio albedinis cū homie.
Et talis veritatis rez est subiectū: et illa
oratio homo est albus est eius signum.
Veritas autē in intellectu ē conformitas
Intellectus componentis vel diuidens
ad sp̄am remē vel sub alijs verbis ē ade
quatio rei ad intellectum. Falsitas autē
est dissimilitudo seu inadequatiō rei ad i
tellectum.

Contra predictā pprietatē arguitur
et pmo q̄ nō conueniat om
ni substantie: qz non cōuenit deo. Non
est enī susceptibilis triōrū cum sit sum
me simplex: et tamē deus ē subia: cū sit
ens per se stans. Item angeli et corpo
ra celestia non sunt susceptibilia cōtra
riarum qualitatum culu suū sunt cali
duras et huiusmodi cum sint incorrupti
biles.

Item arguitur q̄ nō pueniat soli
subie. Cōuenit et

quātitati cum superficies sit susceptiua al
bedinis et nigredinis que sunt: cōtrarie
qualitates. Respōdeo ad primum q̄ de
us non est subia p̄dicamentalis: cū non
sit in genere: vt dictum est. Ad secun
dum dico q̄ licet angeli et corpora cele
stia nō sint susceptibiles grauitatis: cas
liditatis et frigiditatis et huiusmodi q̄
litatum actiuarū et passiuarū adinicez:
tamē hoc nō obstante sūt susceptibiles
aliq̄rū triarū qualitātū. Angeli enī natu
raliter sūt susceptibiles virtutis et vitij:
et corpora celestia habent diuersas differe
tias positionis: vt ante et retro: sursum
et deorsum. Itē sūt susceptiua raritatis
et densitatis. Vnde stella ē densior pars
orbis scdm Arist. Ad tertium dicen
dū q̄ licet q̄ritas sit susceptiua albedi
nis et nigredinis: nō tamē est subiectuz
vltimate terminās earū depēdētia. et de
tati subiecto intelligitur pprietas.

**De predicamento quanti
tatis,**

Quantitas. 27.

Est p̄dicamentū sube cōsequen
ter pōit auctor: p̄dicamentū q̄n
titatis. Ad cui⁹ euidētia sciendū q̄ fm
Scorum. 12. di. 4. sen. In substantia vt
est primum entium ē duplex ordo primi
tatis: vna in substādo alijs: quod inclu
dit recipere alia et p̄fici p̄ illa. alia ē p̄mi
tas actualitatis. et secūda ē simplr melior
q̄ p̄ma. qz p̄ma requirit illd cui puenit eē
potētiale. Quāritas autē ē ppinqoz sube
fm p̄mā rōem: qz immediatio: fm rōem
susceptiu: Qualitas hō fm secūda. Ip̄
sa enī ē p̄mā agēdi n̄ q̄ntitas. Vñ q̄nti
tas seq̄r p̄dicamē subie rōe materle: q̄litas
hō rōe forme. et sic q̄litas ē simplr p̄fe
ctior. Quācūq̄ ei ī aliq̄ p̄curt p̄fectōes
distincte: illd ē simplr p̄fect⁹ qd est sibi
ppinqui⁹ fm illd e⁹ rō ē simplr p̄fectus
or: sicut ī do maior p̄fectio ē intellectua
litas q̄ necessitas eēndi: eo mō: q̄ est ibi
distinctō. et ideo hō ē simplr melior
celo: et similiter musca. qz sensitua maḡ
appropinq̄r intellectū q̄ n̄ sensitua. et sic ē

Tractatus De p̄dicamento quantitatis.

perfectior celo quo ad hoc: licet igitur qualitas sit perfectior quantitate: quia tamen quantitas immediatius inest substantie quantum ad rationem substantiadi. Unde alia accidentia in sunt substantie mediate quantitate: ideo pro predicamento sube immediate ponitur predicamentum quantitatis. Et diuidit auctor quantitatem dicens: quod quantitatis aliud continuum: aliud discretum: id est generis quantitatis: aliud genus subalternum est quantitatis continua: et aliud quantitas discreta. **S**i queratur quare non diffinit auctor quantitatem? Respondeo quod diffinitio proprie supra datur per genus et differentiam: quantitas autem non habet genus supra se. Et si queratur quare non notificatur diffinitione largesse sumpta vel descriptione. Quare etiam non dicitur quantitas est finis quam quanti esse se dicimus: sicut qualitas est secundum quam quales esse dicimus. Respondeo quod auctor diuidendo quantitatem ipsam implicite describit vel notificat. Notificatur enim quantitas quanto magis taphice per diuisibilitatem tantum per primam eius passionem: ut ibi magis videbitur. Unde ibi Aristoteles dicit quod quantum dicitur quod est diuisibile in ea que in sunt: id est quantitas est diuisibilis in partes que sunt in ea: ita enim inest quantitati diuisibilitas quod nihil potest diuidi nisi mediate quantitatis. Unde dicit Scotus. xij. di. 4. scilicet. quod si qualitas esset separata a quantitate: esset indiuisibilis: ubi dicit quod diuisibile potest capi dupliciter: vel per eo quod est in potentia remota vel in potentia propinqua. Dicitur autem diuisibile in potentia remota quod habet formam sufficientem: non tamen sub modo conuenienti sub quo oportet eam habere ad hoc quod diuidatur. Diuisibile autem in potentia propinqua dicitur quod sic habet eam quod statim cessante impedimento potest sequi actus. Albedo igitur separata esset diuisibilis potentia remota: quia esset forma que secundum se esset diuisibilis: non tamen potentia propinqua quia non sub illo modo eandem que requirit ad diuisionem. Est autem quantitas discreta illa cuius partes non copulantur ad aliquem terminum communem sed sit principium unius et finis alterius: sed vnaqueque ipsarum manet di-

stincta et separata ab alia: ut numerus et oratio. Unde partes numeri denarii que sunt quinque et quinque: vel tria et septem non copulantur ad aliquem terminum communem. Alia enim unitas primi quaternarii non copulatur cum prima unitate fecidi.

Scendum ad illud euidetiam quod triplex est numerus scilicet numerus numerans: numerus numeratus: et numerus quo numeramus. Numerus numerans est anima numerans ipsas res. Numerus numeratus sunt res numerate. Numerus quo numeramus est ipsa quantitas discreta: de qua in proposito. Est autem numerus multitudo ex unitatibus aggregata.

Sed contra predicta arguitur tripliciter: et videtur quod numerus non sit quantitas discreta. Et primo sic. ex non quantitas non sit quantitas: sed unitates non sunt quantitates cum sint indiuisibiles: ergo numerus ex ipsis constitutus non est quantitas. Item diffinitio quantitatis discrete non preuenit numero: ergo non est quantitas discreta. Consequenter patet a diffinitione ad diffinitionem. Probatur antecedens: quia duo numeri quaternarii copulantur ad denarium quem constitunt. Item numerus non est ens reale: ergo non est species quantitatis que est ens reale. consequenter nota. probatur autem: quia accipitur reale habet unum subiectum: ut albedo. Numerus autem non habet unum subiectum sed plura: ut numerus trinaris est tribus subiectis: id est in tribus rebus numeratur. Respondeo ad primum contra arguitur ex non quantitas non sit quantitas preedo ex non quantitas actu vel potentia. Unitates autem licet non sunt quantitates actu: tamen sunt quantitates in potentia. Ad secundum quando dicitur quod duo quaternarii copulantur ad denarium respondeo quod non copulantur: id est non continuantur: sed bene aggregantur ad constitutionem ipsius. Ad tertium dicitur quod numerus non est unus nisi tamen unitate aggregationis et illa unitate habet unum subiectum. Sed hoc quod unitas aggregationis est minima unitas: ut determinat scorus. ij. dist. p. scilicet. Est enim minor unitas quam sit unitas entis per accidens. quia in ente per accidens est in forma to uni ab altero: non autem in aggregatione

Et tunc etiam sequit̄ q̄ num̄er⁹ minus erit p̄ se in genere q̄ ens p̄ accūs: quod est aggregatū ex reb⁹ diuersoz generū. Et sic nō erit spēs quātitatis. Dico igit̄ q̄ in numeris est cōsiderare vnitates in duplici d̄na: quia quedā sunt vnitates materiales: et quedā formales. ex plū. In trinario sunt tres vnitates māles ex quib⁹ māliter integrat̄: et ē vnitas a qua numerus trinari⁹ est vnus specie que ē eius forma specifica vel passio p̄sequēs ip̄am. Et sic numer⁹ nō t̄m̄ habet vnitate aggregatōis. Et tunc ad argumētum q̄ dicebat̄ q̄ numer⁹ trinari⁹ non habet esse in vno subiecto sed in trib⁹. Dico q̄ illa tria habēt rōem illi⁹ subiecti respectu numeri que ē forma discreta: quia hec est rō forme discrete q̄ habet esse in subiecto in actu diuiso i plures ptes nō copulatas in aliquo termino cōmuni. ¶ Deinde determinat̄ auct. q̄ oīo est quātitas discreta v. q̄ similiter in orōne sille ad nullū terminū cōmunē copulant̄: sed vna queq̄ separat̄ ab alia.

Sciendū ad illi⁹ euidentiā q̄ orō potest sumi tripl̄r v̄ i mēte: et sic ptinet ad primā spēs qualitatis: vel in scripto: et hoc est dupl̄r: v̄ q̄ ipsa sumit̄ p̄ ip̄a materia cuiusmōi ē incausum: et sic ptinet ad genus substantie: vel p̄ tractiōe l̄r̄az: et sic ptinet ad q̄rtam spēm qualitatis. Tercio sumit̄ orō in voce aiatoz: et sic pōt sumi tripl̄c̄. Vno mō p̄ ip̄o sono vel voce plata: et sic ē in tertia spē qualitatis: quia infert passionē sensui. Alio mō p̄ discretionē sue mensura syllabaz plataz sibi succedentiū. et tercio mō p̄ motu aeris et instrumentoz quib⁹ vox format̄. Ad propositū dico q̄ oratio nō sumit̄ p̄ isto motu nec pro mensura huiusmōi mor⁹: q̄ tempus est mēsurā eius. Sed oratio sumitur pro mensura syllabaz plataz. An Arist. probās orōem esse quātitates discretam dicit: mensurat̄ autez syllabas.

Item sciendū q̄ oratio nō sumit̄ i p̄posito. put̄ vox cōplexa distinguit̄ a voce incomplexa: sed

dicit̄ oratio quasi oris ratio. Unde sumitur p̄ mensura vocis prolate siue sit cōplexa siue incomplexa.

Item sciendū q̄ oratio sumitur in proposito a numero: quia numer⁹ et mensura discretoz p̄ manē iū: oratio aut̄ sibi discreto p̄ succedentiū. Distinguit̄ autē a tpe: q̄ temp⁹ est mensura cōtinuoꝝ successinez: oratio vero discretoꝝ. q̄ igitur mensura est passio quātitatis: vt patz. 5. 7. 10. metaphice: ideo numer⁹ oratio et temp⁹ q̄ habent rōem mensurę ponunt̄ in ḡne quātitatis: h̄ mēsurata ponant̄ in alijs generib⁹ rerū ad q̄s est motus. et sic ē alijs. Et si arguat̄ q̄ Ari. in. 5. metaphice nō posuit̄ orōes inter spēs quātitatis: R̄. q̄ orōem sat̄ expressit̄ ponēdo duas species quātitatis. s. multitudinē et magnitudines. p̄ multitudinē enī intelligitur numerus qui est mensura discretoꝝ p̄manentiū: et oratio que est mensura discretorum sibi succedentiū.

De quātitate cōtinua.

Ratatur v̄teri⁹ auct. de quantitate cōtinua. Unde quātitas cōtinua est cuius ptes copulantur ad aliquē terminū cōmuniem: vt ptes lineę ad punctū: ptes superficies ad lineaz: partes corporis ad superficies: partes vero temporis ad nunc: vt preteritū et futurū ad presens. Partes vero loci ad eundem terminū ad quē corporis pticule.

Circa qd̄ sciendum q̄ linea ē lōgitudine cuius extrema sunt duo puncta. Superficies vero est longitudo cū latitudine cuius extrema sunt duo linee. Corpus vero in p̄posito sumit̄ p̄ trina dimensionē scz longitudine latitudinē et p̄funditatē. Istō autē pro re habente trinā dimensionē: q̄ iūc ptinz ad p̄dicamētū substantie vt dictū est in p̄cedentibus.

Item notādū. q̄ duplex est punctus in linea. s. in actu et in potētia: punct⁹ in actu ē punctus lineam terminās distinguens et ses

parans: sicut differētia distinguit vnam spēm ab alia. Punctus in potentia est punctus p̄tinuas ptes linee adinuicē: quia inter duas ptes semp est p̄mct⁹ in potentia mediū. Et iste punctus in potentia nō est in fine linee: nec ī p̄ncipio: sed in tota linea vbiq; p̄ totū. Dicit aut̄ in potentia vt potentia opponit actū distinguēdi ⁊ separandi: nō actū eēdi: qz verē ē aliqd̄ positūū ex̄ns extra nihil: sicut ptes lineae habētes suā entitatē in linea. Et sic apparet quōd ptes lineae copulant̄ ad punctum nō in actu: quia ille ē tantū in fine linee vel in p̄ncipio: sed in potētia: quia ille est inter quālibet partes linee cōtinuae: nō vnus numero sed plures: nō in actu sed in potentia que p̄ actionē diuidētis cōtinuū reducunt̄ ad actum. Si aut̄ realitas puncti nō remaneret in cōtinuo difficile eēt videre quōd punctus p̄tinuaret lineā ⁊ copulat partes lineae. Et si arguat̄ qz tunc puncta in linea se habebunt p̄sequēter ex quo realitates eorū remanēt in continuo. R^o. qz nō sequit̄ quia nō sunt ibi ī actu s; in potentia: ⁊ sunt vnus punct⁹ p̄ carentiā diuisionis. Unde cōtinua dicunt̄ quoz vltima sunt vnus. s. p̄ indiuisionem. De hoc dicit Sco. xij. dist. 4. scē. qz ptes continui in potentia dicunt̄ fieri in actu quādo indistincte reducunt̄ ad actū distinctū

Uter⁹ sciendū qz ptes corporis copulant̄ ad sup̄ficiem imēdiate: copulant̄ vō ad lineaz mediate. Et sic pōt̄ itelligi qd̄ dicit̄ d̄ p̄tibus loci qz copulant̄ ad eundez terminum ad quē corporis p̄ticle nō imēdiate: sed mediate. ¶ Ubi sciendum qz locus est ens p̄ accidens aggregatū ex rebus diuersoz generū: et ideo nō est ī aliquo vno genere per se: nec numeratur a p̄ho. 5. metaphi. de inter spēs quātitatis. Locus aut̄ vt habet. 4. phicoz est vltima sup̄ficies corporis continentis. Et sic dicit̄ duo. s. sup̄ficies corporis p̄tinenti. et vltra hoc addit relationē contētū ad p̄tentiū que est respect⁹ extrinsec⁹ adueniēs cū nō sequat̄ naturā fundamē

ti posito termino nisi vniū alteri applicet. Ille aut̄ respectus videt̄ p̄tinere ad p̄dicamentū vbi: sup̄ficies vero ad p̄dicamentū quātitatis: p̄bus autē in loco isto loquit̄ fm̄ opinioē famofaz temp̄e suo. De tpe aut̄ videt̄ qz nō debeat poni int̄ spēs quātitatis: qz in. 5. metaphi. hīc ponitur quātitas p̄ accēs. Itēz videtur qz p̄bus sit hic diminut⁹: vel in. 5. metaphi. sup̄flu⁹: qz ibi enumerat motū nō at̄ hic. Ad p̄maz dico qz Arist. 5. metaphi. sic ponit duos modos quātitatis: vt accidēs quoz vnus est fm̄ qz aliqua dicunt̄ quāta p̄ accidēs ex hoc solū qz sunt accidētia alicuius quāti: sicut albū ⁊ musicū. Hec nō sunt de p̄dicamento quātitatis. Alio mō aliq̄ dicunt̄ quāta p̄ accēs ex eo qz sunt quāta p̄ aliud in quāti. s. diuidūtur ad diuisionem alicui⁹ quātitatis: vt tps et motus. Motus em̄ diuidit̄ ad diuisionēz magnitudinis ī qua sit mot⁹. Tps aut̄ diuidit̄ ad diuisionē motus. hoc aut̄ nō impedit̄ qn̄ temp⁹ sit p̄ se in ḡnē quātitatis. Nō em̄ sequit̄ musica est effectiua al̄ p̄ aliud: ergo nō est formalr̄ al̄: sic in p̄posito. Ad scōm dico qz p̄bus nō ē hic diminut⁹ nec in. 5. metaphi. sup̄fluus. Ibi em̄ tractat̄ de tpe ⁊ motū vt ostendat quōd sunt quātitates p̄ accēs: hic at̄ ponit tps inter spēs quātitatis: nō autē motum: qz tps formalr̄ imporat̄ quātitatē q̄ motus cū sit eius mensura. Motus aut̄ formalr̄ est actus imperfectus: seu forma in fluxu fm̄ Arist. 3. phicoz. Et ideo ponit̄ ibidē in eodem genere cū rebus ad quas est motus: qz tñ in acquisitione eius forme que p̄ motū acquirat̄ successio ⁊ cōtinuitas: ideo quōd ad hoc motus reductiue potest poni in eodē genere cum tpe: cum sit eadē quātitas realiter vtriusq; vt vidēbitur. 4. phicoz. Nō est aut̄ incōueniēs qz Arist. aliq̄ in aliquib⁹ libris omittat̄: ⁊ illa in alijs exprimat̄: qz sacra scriptura que est maioris auctoritatis q̄ phia sepe eadem realiter sub alijs verbis exprimit̄: modo mittens aliqua et alibi exprimens diuisa: vt declarat̄ doctor subtilis in. 3. scē.

¶ Posita diuisione quantitatis in ptes subiectiuas ponit Arist. aliam diuisionem fm quā diuidit eam in pres integres di. q̄ quedam quātitates cōstant ex suis ptrib⁹ positionē hñtib⁹: q̄dā vō nō.

Circa qđ cōsiderandū est vt dicat Boecius: et pōt elici ex textu Arist. Ad positōem ptiū tria requirunt. pmo vt partes sint alicubi. scdo vt partes sint pmanentes et nō pereāt. tercio vt ille ptes se ptingant. Linea & supfices et corpus cōstant ex ptribus positionē hñtib⁹ Numerus vō oratio et tps sunt ex ptribus positionē nō habentib⁹. ¶ Deinde ponit auctor pprietates quātitatis: q̄z prima est: q̄ quātitati nihil est p̄trariū: vt bicubito et tricubito nihil ē p̄riū. Cōtrarietas em̄ pmo inest qualitatib⁹ et nō om̄ib⁹: s; q̄busdā: q̄ntitas vō nō ē q̄litas.

Sciendū ad illi⁹ euidentia q̄ licet cōtrarietas pprie dicta nō inest quantitati: bene tñ ipsi inest p̄trarietas large sumpta. Est em̄ in quātitate cōtrarietas differētiarū sicut in alijs generibus. Sed contra hanc pprietatem q̄z si quātitati nihil sit cōtrariū: sequit q̄ in quātitate nō erit motus. p̄ns est falsum ex. s. philoz. pbat p̄na. Sic em̄ arguit Arist.

Arguitur nō esse motū in substantia: q̄ substantie nihil est p̄trariū. R^o. q̄ nō eodē mō arguit in p̄posito de substantia et quantitate. Quis rō est: q̄z substantie deest quedam conditio p̄rietatis requisita ad motū: que tñ cōditio bene repitur in q̄ntitate. Est aut̄ ista cōditio: q̄ p̄traria sūt duo termini maxime distantes inter q̄s cadunt omnia que sunt illi⁹ gñis: ita q̄ cōtingit cōtinue deuenire de vno extremo ad aliud extremū p̄ mediū ordinate: sicut se habēt albū et nigrū in gñe colorum. Talis cōtinuitas nō inuenit̄ i substantia: q̄z esse substantiale cuiuslibet rei cōstituit in indiuisibili. Forma em̄ substantialis in quolibz singulari est determinata ad certū gradum. Et id̄ ibi nō ē motus. Materia etiam dum exiit vna

forma pōt indifferenter recipere diuersas formas absq̄ ordine. Tñ. Arist. in scdo de gñatiōe q̄ cum terra sit ignis non or q̄ fiat transitus p̄ media elementa. Illa aut̄ p̄ditio p̄trarietatis que requirit ad motū bene repit̄ in quātitate accipiēdo duo extrema nō fm cōem rationē quantitatis sed accipiēdo ip̄a i aliqua re de terminata: sicut in aliqua sp̄e animal̄ vlt̄ plante est aliqua mīma quātitas a qua incipit motus augmenti: et aliqua maxima ad quā terminat̄. Nō est tamē p̄rietat̄ pprie dicta in quātitate: quia p̄ria inus tuo se expellūt. In augmento aut̄ quātitatis nō expellit̄ minor quantitas p̄ aduentum maioris. ¶ Secunda pprietas quantitatis est. Quātitas non suscipit magis et minus. ¶ Sed contra hoc arguitur q̄ in quātitate est motus. q̄ ē ibi magis et min⁹. pbat p̄na: q̄z ad hoc qđ aliquid moueat̄ de vno in aliud: oportet q̄ sint ibi gradus p̄ quos successiue ead̄ de vno in aliud. Respōdeo q̄ ibi sūt bene gradus q̄ attendunt̄ scđ in malis et minus: quia vna quātitas bene ē maior altera: sed nō fm magis et minus: q̄z linea maior: nō magis p̄cipat naturā pprie sp̄ci q̄ minor: licet aut̄ vna quantitas nō magis p̄cipet naturam pprie speciei q̄ alia: tamen vna species quantitatis bene est p̄fectior altera: sicut vn⁹ numerus bene est p̄fectior alio. Inter species enim quantitatis est ordo p̄fectionis: sicut inter species aliorum generum ex decimo metaphisice.

¶ Tercia pprietas quantitatis est q̄ p̄rium est quantitati fm eam equale vlt̄ inequale vici.

Cōtra hanc proprietatez arguitur dupliciter. Et primo sic. Aliqd̄ dicit̄ equale fm equalitatem: ergo non fm quantitatem. patz: quia concretum denominatur ab abstr̄cto. probatur cōsequētia: quia equalitas non est quantitas sed relatio. ¶ Item in diuinis est equalitas p̄sonarum: et tamen ibi non ē quantitas: cum deus non sit in genere: ergo hoc non est proprium quantitatis

Responsio ad primū q̄ aliquid eē equale alteri s̄m aliis p̄t intelligi dupliciter: vel formaliter vel fundamētaliter. tunc dico q̄ quelibet res est equalis alteri p̄ equalitatē formaliter: qz equalitas est a forma: a qua aliquid denomiatur equalis: s̄m x̄o quātitatē aliquid d̄r̄ equale l̄ inaequale fundamētaliter. qz quantitas nata ē fundare relationē equalitatis. v̄l inaequalitatis. Res enī habētes eandē quātitatē s̄nt equalis: habētes aut̄ quātitatē differentē sunt inaequales. ¶ Ad secundum dico s̄m scottum. 31. dist. 1. s̄. q̄ duplex ē q̄ntitas: qz quedā ē quantitas molis: alia virtutis vel p̄fectionis. Prima est in genere quātitatis: secūda x̄o ē transcendēs cū competat his que non sunt in genere. Sic duplex ē equalitas: quedam de genere relatōnis: z s̄ fundamētum huius ē quātitas de ḡne q̄ntitatis: et de hac intelligitur hec p̄p̄tetas. Alia est equalitas trāscēdēs: z hec fundatur in quātitate virtutis: z reperit̄ in diuinis.

Circa quod notandū s̄cōm eum dē doctore r̄ subtilē. 8. di. p̄. sen. q̄ sicut de rōe generis generalissimū non ē habere plures species sub se sed nō habere aliū suū p̄ueniēs genus: sicut p̄dicamentū q̄nt. qz nō habet aliquod genus supra veniens ē genus generalissimum: licet paucas habeat species aut nullas: ita transcendens quodcumqz habet hoc nō habet aliquod genus nisi ens sub q̄ continetur: sed quod de sua ratione q̄ ip̄m sit cōmune ad multa inferiora: hoc sibi accidit. hoc patet: qz ens nō tantū habz passiones cōuertibiles. s. vnū v̄z bonū sed et̄z habet aliquas passiones vbi opposita distinguūt̄ur contra se: sicut necesse vel possibile: actus vel potentia: finitus vel infinitus: sicut aut̄ passiones cōuertibiles s̄nt transcendētes: ita et passiones disjuncte: z tamē vnū membrū illius disjuncti nō cōuenit nisi vni entis: sicut infinitas vel necessitas soli deo: sic potest sapientia p̄i transcendēs: z quodcumqz ali-

ud quod ē cōmune deo z creature.

De predicamento relationis.

De aliquo vero talia:

z: Hic tractat auctor de p̄dicamento relationis. Circa quod sciendū: qz licet qualitas sit p̄or relatōe: sicut absolutū ē prius respectiuo: qz tamē plerimqz relatōnes fundāt̄ur in q̄ntitatibus et qualitatibus: ideo inter illa p̄dicamenta ponitur p̄dicamentū ad aliquid. ¶ Item notādū qz licet cōcretum de genere accētis nō sit p̄ se in aliq̄ vno genere: cū includat res diuersoz generū: qz t̄n idē significat concretū z abstractū: licet nō eodē mō: ideo reductiue cōcretū ponitur in eodē genere cū abstracto. qz x̄o relatio est minime entitatis: et ex p̄t̄i minime cognoscibilitatis: qz sicut res se habet ad esse: ita ad cognoscē: z metaphice: z cōcretū ē notius abstracto: ideo auctor hic tractat de p̄dicamento relatōnis in concreto.

Notandū qz sunt duplicia relatiua: quedā s̄m se: z quedam s̄m dici. Relatiua s̄m esse s̄nt illa q̄ essentialiter includūt respectū ad aliū: vt pater et filius. Illa enī abstractū paternitas essentialiter dicit relationē seu dependentiam patris ad filiū. Relatiua vero s̄m dici sunt illa que nō includūt essentialiter respectum ad aliud: licet enī talia cōstruant̄ cū alijs sub habitu dine alicujus casus obliqui: hoc tamē nō est p̄ respectum ad fundamētū in sua essentialitate: sicut scientia refertur ad scibile. Hoc enī absolutū sciētia nō est essentialiter relatio: s̄ scia dicit duo: dicit enī quādā q̄litatē z quādā relationē illi q̄litati annexā: p̄pter p̄mā ē in genere q̄litaris: p̄pter secūdū ē in ḡne relatōnis: s̄m Aristō. i. p̄dicamentis: nihil p̄hibet idē in diuersis generibus enumerari: quōd ē v̄z s̄m scottum. 13. di. 4. sen. de aliquo vno p̄accidens p̄pter multa p̄ ip̄m importata. nō aut̄ ē verū de aliquo p̄ se vno: qz diuera

forū generū diuerse sunt species.

Item sciendū, q̄ Ari. notificat res
latōes p̄ hoc n̄ omē
ad aliqd: qz relatio eētialit̄ diē respectū
vni⁹ ad aliud. Et ista ē d̄ffinitio cōis tā
relatiuis fin eē: q̄ relatiuis fin qd. Re
latiua ḡ dicunt̄. s. a docto:ib⁹ antiquis
ad aliquid. i. relatiua que cōis dicuntur
alioꝝ. i. cōstruunt̄ cū alijs sub habitu
ne genitiui casus fin hoc spm̄ qd̄ sūt. i.
fm̄ illud qd̄ p̄ ip̄m̄ nomē importat: vel
quōz aliter ad aliud. i. que ad aliud re
ferunt̄ sub bitudine alteri⁹ casus obliq̄

Deinde ponit tres sp̄s relatiuoꝝ di
cēs: q̄ quedā sunt relatiua equipantie:
vt illa que eodē noīe nominant̄: vt filius
similis filis: eqliis equali eqliis. Alia aut̄
dicunt̄ suppositiōis: vt dñs pater duplū.
Alia vero suppositiōis vt frater filii⁹ di
midii: quia ista supponunt̄ alijs: ut ser
uus dño: filius patri: et dimidiū duplo.
Alia ḡo supponunt̄. s. vt dñs supponit̄
seruo: pater filio: et duplū dimidio.

Adro quo notandū, q̄ ista diui
sio trimem
bris pōt̄ reduci ad bimēbrem sic. Que
dam em̄ sunt relatiōes equipantie: que
etiā dicunt̄ relatiōes cōmunes: et qdam
disquipantie. Relatio equipantie ē illa
que fm̄ eandē rōem fundamenti est in
supposito quod refertur: et in supposito
ad quod refertur vt dicit̄ Sco. 19. di.
p̄. sc̄i. Sicut similitudo requirit eandē ra
tionē albedinis in hoc et in illo. Relatō
aut̄ disquipantie nō sic requirit eandem
rōem fundamenti: vt paternitas et filia
tio: quoz vnū fundat̄ in potentia actiua
generandi: aliud ḡo in passiuā. Hec aut̄
vident̄ in relatiōib⁹ suppositōis et suppositōis.
Consequenter ponit auct. pprietates
relatiuoꝝ: quaz p̄ma ē q̄ p̄rietates est
in relatiōe: vt vir⁹ p̄iat̄ vicio: cū vtrū
q̄ illoꝝ sit ad aliqd. Hoc aut̄ nō puenit̄
om̄ibus relatiuis: duplo em̄ nihil p̄iat̄
nec triplo. **Circa** q̄ sciendū q̄ aliq̄ re
latiua fin dici opponunt̄ p̄rie rōe p̄iat̄
qualitatū i quib⁹ fundant̄ huiusmōi re
latiōis: nō aut̄ fm̄ respectū que hnt̄ ad

sua correlatiua. Vir⁹ em̄ nō p̄iat̄ vti
oso ad quē refert̄ nec vitius vitioso: sed
bene virtus contrariat̄ vit o.

Item notādū, q̄ vitius pōt̄ sumi
duplū. Vno mō p̄
ut dicit̄ p̄uatōem virtutis: et sic vitium et
vi r⁹ opponunt̄ p̄uatue. Alio⁹ p̄ habi
tu vitioso. et si: opponunt̄ cōtrarie.

Item notandū q̄ virtus et vitium dicuntur
esse ad aliqd: qz facilitant̄ seu dispos
nunt̄ ad bene vel ad male agendā: vt
Sco. in quolibetis p̄pter relatiōes cir
cūstantiarū. **Secūda** pprietates relatiuo
rum est q̄ relatiua suscipiūt̄ magis et mi
nus: vt simile d̄ magis et minus simile.
Sed hoc nō puenit̄ omnibus relatiuis:
vt duplū nō d̄ magis et minus duplū.

Adro quo notandū q̄ aliq̄ rela
tiua suscipiunt̄ magis et min⁹ rōne sui fundamen
ti: qd̄ suscipit̄ magis et minus: vt aliq̄s
d̄ magis vel min⁹ filis fin q̄ magis vel
minus p̄cipiat̄ qualitatē vt albedinem
vel nigredinē q̄ est fundamentū silitudi
nis. **Sed** occurrit dubiū de inequalitas
te: qz aliqd̄ d̄ magis vel min⁹ inequa
le: et tñ q̄ntitas q̄ est fundamentū ineq̄
litas nō suscipit̄ magis et min⁹. **ḡo** q̄
licet q̄ntitas nō suscipiat̄ magis et min⁹
tñ suscipit̄ mains et min⁹: Et sic fm̄ ma
iorē vel minorem d̄niam in q̄ntitate d̄
maior vel minor inequalitas. **Tercia**
pprietates est q̄ om̄ia relatiua dicunt̄ ad
eōuertentiā. **Abi** notandū q̄ d̄nt̄ cō
uersio cōuertibilitas et cōuertētia. Cō
uersio em̄ est ppōnum. Cōuertibilitas
ḡo est inter subiectū et ppriā passionē:
que de se inuicem viuierat̄ p̄dicat̄: vt
om̄is homo ē r̄sibilis: et om̄e r̄sibile est
hō. Relatiua ḡo dicunt̄ ad cōuertētiā:
quia sicut vnū refert̄ ad aliud: ita econ
uerso: vt sicut pater refert̄ ad filium: ita
fili⁹ ad patrē. **Quarta** pp̄ietas ē q̄ re
latiua dicunt̄ simul natura. i. simul nālī
intelligentia: p̄bat̄ qz posito vno ponit̄
reliquoꝝ: et destructo vno destructū reli
quū: ḡ cognito vno cognoscit̄ reliquoꝝ.
p̄bat̄ p̄na: qz sicut res se hz ad esse: ita

ad cognoscī secundo uetaphisice.

Contra hoc arguit q̄ pater h̄ esse añq̄ sit filius: ⁊ destructo patre adhuc remanet filius. R^o. q̄ ista pprietas intelligit̄ de fundamenti vt sunt sub relationib⁹: lz enī illa res q̄ est p̄r p̄t bñ esse sine filio et ecōtra: tñ illa res nō p̄t esse sub relatione paternitatis sine filio: nec fili⁹ ē filius nisi habeat patrē lz bñ sit homo.

Uterius ponit Aris.

diffinitionē ppriam relatiuum di. Ad aliquid sunt qb⁹ hoc ip̄m esse ē ad aliud quodāmo se habere. i. illa sunt vere ⁊ pprie de p̄dicamento relationis que essentialr̄ includūt respectū seu depēdentiā vnū ad aliud: vt p̄rinitas essentialr̄ dicit relationē seu depēdentiā patris ad filiū. Et d̄r q̄dam nō: q̄ vīz relatio dicit quādam specialem dependentiā vnius. s. vt fundamēti: ad aliud vt ad terminū sine depēdētie. Talem uempe dependentiā non dicunt accidētia absoluta: lz em̄ depēdēt actū vl̄ aptitudie ad snū subiectū: nō tñ dicunt dependentiā fundamenti ad terminū sicut accidētia relatiua. ⁊ dicit̄ essentialr̄ ad d̄r̄nam relatiuorū fm̄ dicit̄.

Notandū est aut̄ circa p̄dicta q̄ lz relatio sit in: er duo extrema. s. relatiū ⁊ correlatiū. tñ n̄ ē ambobus vt ī subiecto: lz ī vno tñ vt ī subiecto ⁊ ī alio vt ī t̄mō: vt p̄rinitas q̄ ē respect⁹ patris ad filiū ē in patre: vt ī subiecto: ⁊ in filio vt in termino. similt̄ filiario ē in filio vt in subiecto: et in patre vt in t̄mō. ¶ Ex p̄dictis p̄t q̄ relatio nō p̄t eē sine fundamenti ⁊ termino. Q̄d pbat Sco. xij. dist. 4. sc̄n. quia cum respect⁹ sit essentialr̄ h̄rudo inter duo extrema: ideo tollere terminū ad quē est respect⁹ et fundamentū cuius ē respectus est tollere respectū ⁊ destruere rōem respect⁹: et sic p̄radictio est respectū esse sine fundamento et termino. ¶ Circa hoc tñ ē aliter dicendū in relatiōe actuali et aptitudinali. Relatio em̄ actuali requirit terminū in actu. Relatio enī aptitudina

lis tantū requirit terminū in aptitudie: vt risibilitas est ad actū ridendi que est in potentia lz nō sit in actuali existentia

Contra p̄dicta tamē arguit. et videt̄ q̄ relatio p̄t esse sine fundamēto: q̄ deus p̄t supplere causalitatē cuiuslibet cause extrinsece: lz fundamētū est tantū causa extrinseca respectu relationis cū nō sit materia ex q̄: sed in q̄ vel efficiēs. q̄ poterit facere relationē sine fundamento. R^o. ad maiorē q̄ de⁹ p̄t supplere cālitatē cause extrinsece: vbi n̄ est implicatio p̄radictōis: respectūz at̄ esse sine fundamento implicat p̄dictiōz: q̄ tūc respect⁹ nō eēt respect⁹ cū ecōtra liter dicat depēdentiā fundamenti ad terminū: vt p̄t ex diffinitione relatiuorū. Ex p̄dicta aut̄ diffinitōe inferit̄ auc. q̄ si quis diffinitioe nouerit vnū relatiuum nōscet et reliquū. pbat q̄ cū eē relatiuum sit ad aliud. s. ad correlatiū oportet q̄ diffiniat̄ p̄ ip̄m: cū diffinitio sit oratio iudicās esse rei. ¶ Cōtra hāc diffinitionē arguit̄ duplt̄. p̄mo sic: pater p̄t cognoscī nō cognito filio q̄ nō est necesse vnū poni in diffinitione alteri⁹. Itēz si pater diffiniat̄ p̄ filiū ecōtra: tūc erit circulus in diffinitione: ⁊ ideo erit notus et ignotus. pbat q̄na q̄ si pater diffiniat̄ p̄ filiū: p̄r erit ignotior filio: ⁊ vltra: si filius diffiniat̄ p̄ patrē: p̄r erit notior filio. R^o. ad p̄mū ⁊ dico: q̄ illa res q̄ ē p̄r p̄t cognosci nō cognita illa re q̄ est fili⁹: tñ p̄r in q̄ntū p̄r nō p̄t diffinite cognosci: nisi in ei⁹ diffinitione ponat̄ fili⁹ ⁊ ecōtra. Un̄ si diffiniat̄ p̄r dicit̄ q̄ p̄r ē ille q̄ de suba sua h̄z aliū genitū. s. filiū. Si autē diffiniat̄ p̄rinitas dicit̄ q̄ p̄rinitas ē relatio seu depēdentiā patris ad filiūz. Ad sc̄dm̄ dicit̄ d̄r̄ vt dicit̄ Sco. 34. di. p̄. sc̄n. q̄ absolutū filij terminat̄ depēdentiā patris. ⁊ eē: absolutū p̄r̄s t̄m̄: at̄ depēdentiā filij. Pbat̄ igit̄ in q̄ntū pat̄ diffiniat̄ p̄ absolutū filij. et fili⁹ ī q̄ntū p̄ absolutū p̄r̄s. Et sic nō ē circulus? Id: diffinitioe nec idem est notius seipso. ¶ Ad intelligētiā p̄dictorū est notandū q̄ lz relatiōes habeāt diffinitioēs specificas fm̄ suas

ppilas dñitas sicut alia p̄dicamēta: tamēn q̄ sunt nobis ignote accipimus di-
stinctionē eaz p̄ fundamenta p̄ que efr̄-
cūloq̄mur huiusmōi dñitas specificas :
que fo:te p̄pter eaz modicā entitate ni-
larent nos: ita q̄ ex fundamētis innotes-
scit nobis distinctio eaz relationū : siue
effectiue: siue materialiter.

Item notandū q̄ licz relatio non
possit esse sine fun-
damento ⁊ termino: vt dicit̄ est: tñ funda-
mentū aliqñ bene possit eē sine relatiōe.
Relatio em̄ dupl̄r p̄t se habere ad ab-
solutū. Vno mo cōtinēē p̄ acc̄: s̄: sic hō
potest esse sine p̄nitare. Alio° necessa-
rio sicut relatio creature ad deū. Nemo
em̄ potest eē creatura sine relatiōe depē-
dentie ad deū p̄seruantē eam in esse: li-
cet aut̄ talis relatio sit eadem reali-
tate fundamēto nō tñ formalr: cū respectus
nō possit esse de eēntia absoluti ex quar-
to metaphice: tunc enī idem eēt eēntia-
liter absolutū ⁊ respectiū de q̄ Scotus
p̄ma di. 2. sc̄. ¶ Alteri° notandū q̄ re-
latio est nomē equimocū ad relatiōē re-
alē ⁊ relatiōē rōnis: sicut ens ad ens
reale ⁊ relatiōis. Et iō relatiō rōnis nō ē
in genere relatiōis: cū p̄dicamēta sint
entia realia ex q̄nto metaphice: vbi ens
p̄ se diuidit̄ in decem p̄dicamēta. Ad re-
lationem tria requirunt̄ fm̄ Sco. 31. di.
p̄. sc̄. ⁊. 6. q. q̄libetoz. P̄mo q̄ extre-
ma sint realia scz fundamētū et termi-
nus. Sc̄do q̄ sint reali distincta. Terc̄-
cio q̄ ex nā extremoz sequat̄ talis rela-
tio absq̄ op̄atiōe alicui⁹ potentiē eom-
parat̄is vnū alteri: Relatio aut̄ rōnis ē
fabricata p̄ aliquā potentiāz cōpantem
vnū ad aliud: vt v̄itas est relatio rōnis
causata p̄ intellectū cōpantē vnuz sup̄i⁹
ad multa inferiora: et si illud sup̄i⁹ imē-
diate cōpēt ad singularia d̄: sp̄s que ē
nomē ip̄ositū ad significandū huiusmōi
respectū rōnis. Si x̄o illd̄ cōe nō imē-
diate compēt ad singularia d̄: gen⁹ pro-
ximū vel subalternū: ⁊ sic semp̄ ascēden-
do vsq̄ ad gen⁹ ḡnalissimū imo vsq̄ ad
ens qd̄ est p̄mū vniuersale cōissimū. Et

tales relationes rōnis sunt intentiones
sc̄de de quibus est p̄sideratio logica. Et
generaliter om̄is relatio in qua deest al-
liqua triū cōditionū p̄dictaz est relatio
rōnis: p̄pter primā oppositiōē p̄radictō-
ria est relatio rōnis: q̄ vnū p̄dictōriū ni-
hil ponit. p̄pter sc̄dā relatio eiusdem
ad se est relatio rōnis: quia non sunt ibi
extrema realiter distincta. p̄pter terc̄ā
relatio dei ad creaturā est rōnis quia est
per intellectū cōmpantem deum ad crea-
turam: licet creature ad deū sit relatio
realis. ¶ Vbi sciendū q̄ quando ē rela-
tio realis mutua duoz extremoz adin-
uicē in quolibz extremo est ratio fundā-
di vnā relatiōē et terminandi alias:
vt inter patrem et filium pater fundat re-
lationem paternitatis et terminat rela-
tionem filiationis. Filius vero fundat
relationem filiationis et terminat relatio-
nem paternitatis. In p̄posito nō sic: li-
cet enim creaturā possit fundare relatio-
nem realem ad deū: nō tñ cōuerso. Cū
enim de⁹ sit ita simplex q̄ ē: quicqd̄ h̄z
nō p̄t fundare relatiōē realē ad crea-
turā. q̄: tūc illa relatiō esset de⁹. ¶ Ex q̄
vltimus sequeretur cum relatiōe coexi-
gat extremuz ad sul esse: q̄ de⁹ nō pos-
set esse sine creatura: et sic non posset eē
summe necessarius: quia seclusa creatu-
ra posset non esse. De relationibus etiā
multa habent̄ secundo p̄hiscōz et q̄n-
to metaphice. ideo magis succincte p̄-
transco. ¶ Vbi antez ponuntur tres mo-
di relatiōum fm̄ diuersa fundamenta
relatiōū. P̄im⁹ modus est relatiōū
fundatarum super numerum et vnum: su-
per numerum vt sunt proportiones nu-
merales: vt duplum et dimidium. Su-
per vnum autem in substantia fundatur
relatio idemp̄tatis. Super vnum ve-
ro in quantitate relatio equalitatis. Su-
per vnum aut̄ in qualitate relatiō similitudis.
¶ Secundus modus relatiōum ē re-
lationum fundatarum super potentiā
actiuā et passiuā: vt paternitas fun-
datur super potentiā actiuā generādī:
et filiatio sup̄ potentiā passiuā. Terc̄i⁹

modus est relationum fundatarum super
 mensurabile et mensuram: ut scientia referat
 ad scibile: et intellectus ad intelligibile: quod
 est verum non de mensura quidditativa: sed
 secundum esse et veritatem. Actus enim intel-
 ligendi est aptus natus mensurari: id est
 actualiter dependere in entitate et cognos-
 scibilitate ab obiecto precipando ipsum sine
 similitudo illius cuius est. Est autem ibi re-
 latio realis aptitudinalis et non actualis.
 Et ideo notari dicitur mensurabilis ad
 mensuram et non mensurari. Quoniam enim obiectum
 non existit vel scientia causatur a deo: tunc
 non mensuratur actu a scibili: ut declarat sco-
 tus. 13. q. quolibetorum. ¶ Et si arguatur
 quod obiecto non existente non habetur scientia
 de eo: quod ut dicit hic Aristoteles. Corrupta
 re scibili corrumpitur scientia que dicitur de eo. Res-
 pondetur quod illa auctoritas philosophi est vera: corrupta
 re scibili quantum ad esse essentie et esse exis-
 stentie. Et si arguas quod si corrumpatur res
 quantum ad esse existentie: corrumpitur quantum
 ad esse essentie: cum non sit dare esse esse-
 tie sine esse existentie. Respondetur quod esse
 essentie non remanet extra intellectum sine
 esse existentie: bene tamen remanet in intel-
 lectu: et hoc sufficit. secundum enim Scotum. 7.
 q. quolibetorum. Scientia non requirit existi-
 am: sed solas quidditates in anima. est autem
 in primis duobus modis relationum mu-
 tua dependentia. Duplum enim ratio referat
 ad diuinitatem: et e converso: simili et pater
 realiter referat ad filium: et e converso. Non
 sic in tercio modo: licet enim scientia realiter
 referatur ad scibile: non tamen e converso. ex quo
 patet quod illa proprie. as quod relatiua dicuntur
 ad pueritatem non puenit nisi relationibus
 primi et secundi modi loquendo de puenien-
 tia reali: licet enim scientia realiter referat
 ad scibile: non tamen e converso. Illa enim res que
 est scibilis: utpote lapis non referatur rea-
 liter ad scientiam: licet enim scibile in quantum
 scibile referat ad scientiam: non tamen relatioue re-
 ali: sed rationis tantum.

De predicamento qualitatibus

Qualitas. 27.

Hic auctor determinat de predicamento

qualitatis: et describit qualitates
 dicens: quod qualitas est secundum quam quales
 esse dicuntur: ut secundum albedinem dicuntur
 esse albi. ¶ Ad cuius euidetiam sciendum
 quod qualitas potest sumi dupliciter: vno modo
 pro forma de genere qualitatis que calificat
 subiectum accidentaliter: alio modo pro forma
 essentiali cuiuslibet generis que predicatur in
 se. In diuinitis autem licet non sit omnia proprie:
 tamen illa que habet rationem actus vel quales
 si forme potest dici qualitates. Unde secundum
 Scotum. di. xxvij. p. secundum. Attributa diuina
 dicuntur illa que perficiunt essentialiter in esse
 secundum quod quasi qualitates: ut charitas: sapi-
 entia: veritas: bonitas. Non sic autem se ha-
 bent intellectus et voluntas: sed sunt que
 dantur perfectio intrinsece in essentialiter suppo-
 site omni quantitati et qualitati: et sic qualis
 non est in genere: sed sumitur transcendenter.

Notandum quod licet abstractum sit proprie
 natura concreto sicut cau-
 sa suo effectu formali: tamen concretum est
 nobis notius: et ideo qualitas notificat proprie
 concretum: ut proprie notius nobis. Quale suum
 notificat proprie abstractum et proprie prius simpliciter.

Notandum etiam quod dicuntur in hac de
 descriptione referatur ad sub-
 stantiam in communi. Qualitas ergo est secundum
 quam nos substantie dicuntur: id est de no-
 minatur accidentaliter quales. et ponit
 tur accidentaliter proprie diuinitas essentialiter a
 quibus essentialiter dicuntur quales.

¶ Qualitatis quattuor sunt species. Hic
 ponit auctor quattuor species: quarum prima est
 habitus et dispositio. est autem dispositio qualitas
 de facili mobilis: habitus vero de difficili-
 li mobilis. Unde habitus et dispositio
 tamen dicuntur secundum perfectum et imperfectum: et ideo fac-
 ciuntur prima species qualitatis. Perfectum
 enim et imperfectum ut vir et mulier non va-
 riant speciem secundum Aristoteli. in li. de animalibus.
 Tamen eadem qualitas ut virtus et sci-
 entia diuinitatis est in fieri et in esse imperfecto di-
 citur dispositio: diuinitatis vero non habet esse perfectum
 permanens et radicatum in subiecto dicitur ha-
 bitus. et dicit auctor quod omnis habitus po-
 test dici dispositio: licet non e converso: quod verum est non quidem sumendo dispo-

strictionem stricte p qualitate de facili mobilis: sed large p omni qualitate disponit subiectu suu ad opationem: siue perfecte: siue imperfecte: et omnes tales qualitates ponitur in hac specie siue sint corporales: vt calor: frigiditas: egritudo: sanitas: vite spirituales: vt actus intellectus. Anus em actus ad aliu inclinatur: et ex ipis generatur habitus. Item species intelligibiles habitus intellectuales vt intellectus sapientia: et morales vt iusticia et castitas: et hmoi: et virtutes infuse: vt fides: spes: charitas ponuntur in hac specie. ¶ Notandum tamen q habitus potest tripliciter sumi. Uno modo p quacuq; forma habere priuationem sibi oppositam. Alio modo p inheretia corporis ad ea que sunt circa corpus: et sic e predicamentum distinctum ab alijs: Tertio modo pro qualitate disponente suum subiectum ad operationem: et sic sumitur in proposito.

Arguitur tamen contra predicta sic: Nullum ens rationis est de genere qualitatis: cum qualitas sit ens reale: sed scientia est ens rationis: ergo non est de genere qualitatis. Respondeo: q ens rationis potest sumi tripliciter sicut Scotus dicit. 4. sent. Uno modo p illo quod habet esse in anima subiective: vt spes actus et habitus. Alio modo obiective: sicut vniuersalia sunt in anima p spes a rebus causatas vel a deo impressas. Tertio modo p compactionem que intellectus comparat vniuersalium cognitum ad aliud obiectum cognitum. Cum ergo dicitur q nullum ens in anima est de genere qualitatis: verum est de ente in anima tertio modo dicto. Tale ens est relatio rationis cuiusmodi sunt secundum intentiones: nec habet aliquod esse reale: sed habent tamen esse obiective in intellectu.

¶ Secunda species qualitatis est naturalis potentia vel impotentia aliquid facile faciendi vel pariedi: vt sanatiuus dicitur alijs: quia habet naturalem potentiam ad facilius resistendum suis contrarijs et nocuis: egrotatiuus vero eo quod habet naturalem impotentiam ad hmoi: sic duru habet na-

turalem potentiam: vt non cito seces. Mollis vero habet naturalem potentiam ad hmoi. Cursores quoque et pugilatores dicuntur non qui actus illos exercent: sed qui habent naturalem potentiam ad facilius hmoi actus exercendos. ¶ Circa quod notandum est p naturalem potentiam vel impotentiam circumloquitur Aristoteles. quada spem subalternam qualitatis comprehendentem omnes facultates vel difficultates naturales ad agendum vel pariedum.

Notandum q potentia potest capi tripliciter. Uno modo pro respectu potentie ad operationem: et sic pertinet ad genus relationis: vel p secundum talis respectus: quod est absolutum et principium oppositum: sicut intellectus et voluntas sunt principia productiua intellectus et volitionis: vel p facilitate et agilitate vtendi huiusmodi potentia. Hoc tertio modo sumitur naturalis potentia in proposito secundum Scotum. 14. di. 2. sent. vt patet p exemplum de cursoze et pugillatoze: non autem secundo modo intellectus et voluntas cum sint perfectiones intrinsece ipsius anime: et sicut Augustinus. 5. de tri. sunt vna mens vna eentia: vna vita. Non sunt accidentia ipsius anime sicut ponuntur in eodem genere cum ipsa. Hoc tamen ponit Bonauentura licet autem huiusmodi potentie sint idem realiter cum anima distinguntur formaliter: de quo alibi magis videbitur. Item notandum q prima et secunda species qualitatis oritur: quia facultates naturales ponuntur in secunda specie. Dispones vero et habitus acquiruntur in prima. vt facilitas naturalis ad pugnam ponitur in secunda specie. Acquisita vero p arte et exercitium ponuntur in prima. Sic egrotatiuus prout dicitur difficultate naturalis ad resistendum contrarijs et egritudine causantibus: ponitur in secunda specie. Ipsi vero egritudo acquisita ponitur in prima: quia si sit de facile curabilis dicitur dispositio: si vero sit incurabilis dicitur habitus. Item naturale potest capi dupliciter. vno modo quia ortu habet a natura: et sic pertinet ad hanc speciem. Alio modo quia inest alicui a principio conditionis nature: non tamen naturaliter: sed gratuite seu per donum natura-

turalibus supadditum: sicut angelus a principio creationis fuerit impresse species seu similitudines omnium naturarum: et virgini purissime in instanti creationis anime eius fuit collata gratia equaliter iusticie originali per quam fuit a peccato originali preseruata: et tale naturale non spectat ad secundam speciem qualitatis sed ad primam.

Tercia spes qualitatis est passio

et passibilis qualitas. Unde in hac specie ponuntur omnes qualitates sensibiles que sunt oblecta sensuum que dicuntur passibiles qualitates: quod sunt nature inferre passionem sensibus: ut sonus: color: lux: caliditas: frigiditas: et huiusmodi. Et omnes qualitates que ab huiusmodi generantur: ut sunt species obiectorum recepte in potentibus organis: et passionem appetitus sensitui: ut delectatio: tristitia: ira: Tales autem qualitates licet sint perfectiones potentiarum organicarum: dicuntur tamen passionem eo quod recipiuntur in ipsis organis. Recipe et large dicitur pati: sic lumen quod est species lucis ponitur in hac specie a. Sco. 13. di. 2. sen. Differunt etiam passio et passibilis qualitas: passibilis qualitas dicitur tales qualitates subesse precto permanenti in subiecto: ut rubedo que provenit in aliquo a natura: sed passio dicitur illas qualitates secundum esse imperfectum et non permanentem: ut rubedo que provenit in vultu hominis ex verecundia: cuius causa est: quod facies est subiectum verecundie. Et ideo sanctus augustinus qui est amicus nature vadit ad cor roborandum membrum lesum quantum potest. Sic homo efficitur pallidus propter timorem: quod inter cetera membra cor magis timet: et ideo ad ipsum confortandum sanguis exit de facie: et sic remanet pallida.

Circa quod potest dubitari

de caliditate que ponitur a primo in prima et tertia specie qualitatis. Ad quod potest dici quod hec species distinguitur a prima: quod

forma per comparisonem ad actum que potest efficere dicitur dispositio quo ad primam speciem: et sic caliditas ponitur in prima specie per compositionem ad caliditate.

Forma vero producta ab agente in quantum recipitur in passio dicitur passio: et sic caliditas ponitur in tertia specie: vel in quantum nata est inferre passionem sensui. De operationibus etiam iuuantibus culusinodi sunt intellectio et volitio: que sunt de qualitates: et videtur quod sunt in predicamento actionis: dicit Scotus. 13. q. quolibetorum: quod videtur rationabilibus ipsas ponere in prima specie qualitatis in qua ponuntur omnes qualitates spirituales: siue sint in fieri: ut operatio: siue in esse perfecto et permanenti: ut habitus: sed si sit in esse imperfecto dicitur dispositio. In tertia autem specie solam exemplificat Aristoteles de qualitatibus corporalibus. Dicit tamen quod forte huiusmodi operationes possent poni in hac specie: cum sint quedam passionem. Et tunc opereretur dicere ad aristoteli. quod solum ponit exempla de qualitatibus sensibilibus tamen que de magis notis: per has etiam intellectuales spirituales. De hac materia dicit Boetius: quod non est intentionis proprie ponere quod iste species a se mutuo uniuersaliter remoueat: sed quod de se mutuo saltem particulariter predicentur. Et ex hoc mouetur quod Aristoteles ponit caliditate in prima et tertia specie qualitatis.

Quarta species qualitatis

est forma vel circa aliquid constans figura.

Circa quod notandum. ^{forma} quod licet possit sumi per forma substantiali vel accidentali: ut alibi dicitur est: tamen in proposito forma et figura sumuntur pro eodem videlicet pro dispositione vel terminata: one quantitates. Unde in aliqua re figurata possunt considerari tria: videlicet ipsam rem ex qua constat: ut pote lignum. Et quo ad hoc pertinet ad genus substantie. Secundo possunt considerari rare quantitatem eius terminataz linea

liter et superficialiter. Et sic pertinet ad genus quantitatis. Tertio considerare possumus terminationem vel dispositionem qualitatis que potest dici forma vel figura eius. et de hac in proposito. Figura igitur vel forme sic accepte reponuntur in hac specie: ut recitudo: curvitas triangulatio: quadrangulatio.

De concreto qualitatibus :

Qualia vero dicuntur.

et. Hic iustificat auctor: concretum qualitatis dicens quod illa dicitur qualia que secundum qualitatem denominative dicuntur: ut grammatica.

Quaedam etiam dicuntur qualia ab aliqua qualitate: sed non denominative: quia scilicet non est ibi denominatio vocalis. Et hoc dupliciter. Uno modo: quia nomen non est impositum illi qualitati: ut cursor dicitur ab arte currendi: vel a naturali potentia: cui tamen non est nomen impositum. Et ideo licet sit ibi denominatio realis: non tamen vocalis. Alio modo quia licet sit nomen impositum illi qualitati: tamen concretum non participat illud nomen: ut studiosus dicitur a virtute: ubi tamen non est participatio in voce: cum non consentiant in principio vocalis: et sumitur studiosus pro viruoso.

Consequenter ponit auctor: proprieitates seu communitates qualitatis: quarum prima est: quod contrarietas inest qualitati: ut albedo contrariatur nigredini: et iusticia iniusticie. Hoc patet per distinctionem contrariorum. Contraria enim sunt forme positive sub eodem genere maxime distantes que vicissim insunt invicem se invicem expellendo. Plures autem qualitates sunt huiusmodi: ergo contrarietas inest qualitati.

Sed contra hoc arguitur sic quia albedo et nigredo non sunt forme

maxime distantes: ergo non contrariantur. Consequentia est nota. Probatur antecedens: quia plus distant superficies et albedo que sunt diversorum generum quam albedo et nigredo que sunt eiusdem generis. Ad hoc respondeo dupliciter. Primo quod maxima distantia contrariorum intelligitur de distantia eorum que sunt eiusdem generis. In genere autem coloris maxime distant albedo: et nigredo: cum sint duo ultima inter que continentur omnes medii colores. Secundo respondeo quod aliqua magis distare potest intelligi dupliciter: vel quia minus conveniunt in aliquo communi vel quia magis repugnant. Primo modo magis distant superficies et albedo: quia non conveniunt in aliquo genere. Albedo vero et nigredo sunt eiusdem generis. Secundo modo magis distinguuntur albedo et nigredo: quia est repugnancia eorum ad esse simul. Non sic de superficie et albedine: quia simul esse possunt. Hec autem est distantia contrariorum que invicem se expellant. Hec autem non est proprium qualitati: quod non convenit omni qualitati cuiusmodi sunt figure circulatio: triangulatio: nec etiam convenit coloribus medijs: licet enim medium per comparationem ad extremum habeat rationem alterius extremi: ut rubrum comparatum albo habet rationem nigri: tamen non est ibi contrarietas stricte sumpta: sed tantum large: cum inter illa non sit maxima distantia.

Secunda proprietas qualitatis est: quod si unum contrariorum sit quale: reliquum erit quale: ut si iustum sit quale: iniustum erit quale. Probatur quia contraria sunt que ponuntur sub eodem genere. Si ergo unum est in genere qualitatis: et reliquum.

Tercia proprietas est quod qualitas suscipit magis et minus. quod patet: quia suscipere magis et minus est.

sua essentia intendi et remitti perfecti^o vel imperfecti^o p̄cipiādo naturā sue speciei. plures autē q̄litates sunt huiusmodi: vt calor et frigus aliq̄n. intendunt et aliq̄n remittunt: lz em̄ gradus fm̄ q̄s forte intendunt nō sunt de essentia sp̄ei: quia sicut sp̄es abstrahit a vniūia indiuiduali sic ab huiusmodi gradib⁹: tñ faciūt vñū p se cū natura specifica ita q̄ ad indiuidnū cōstitūtū ex forma specifica et p̄prietate indiuiduali p̄tinet vnitue istos gradus: Hoc autē nō p̄uenit om̄i q̄litati. Circulatio em̄ et quadrāgulatio non sciunt magis et minus.

Et notādū q̄ qualitates fm̄ se sciunt magis et minus: nō p̄ comparationē ad subiectū: seu p̄pter maiorem radicationē in subiecto: vt quidam false opinant: vt p̄tz. 8. metaphice et. 17. di. p̄. señ. Scoti. et iō succincte p̄ transeo. **Quarta** p̄prietate est q̄ p̄p̄um est qualitati simile v̄l dissimile dici. Sicut em̄ q̄ntitas nata est fundare relationē equalitatis: sic q̄litas relationē similitudinis vel dissimilitudinis. **Sed** contra hoc arguit q̄ in diuinis est similitudo: cū p̄sonne diuine sint similes in sapientia et tñ nō est ibi qualitas cū deus nō sit i ḡne. **R̄.** sicut dictum est q̄ quedā est qualitas de genere qualitatis et quedā transcendēs. sic quedā est similitudo de genere relationis: et illa fundat in qualitate generica. alia est similitudo transcendens et illa fundat in qualitate transcendenti. **Alia** autē dicuntur similia que habent eandem qualitatem vel in numero sicut i diuinis: vel in specie sicut in creaturis. **Unde** in diuinis est maxima similitudo equalitatis et idēitatis: cū p̄sone diuine habeant eandem sapientiam potentiaz et essentiam in nūero: nō sic in creaturis.

De p̄dicamēto actionis.

Actio est fm̄ quāz in idē q̄ subiectū agere dicimur. **Hic** auctor determinat de p̄dicamento: actiōis. **¶** 20. cuius declaratione fm̄ mentem doctoris subtilis. 13.

dist. 4. señ. et 13. q. quolibetoz sunt illis qua notanda. **Et** p̄mo q̄ actio dicit respectū agentis ad passum transmutatū.

Sciendū q̄ respectus in genere est duplex: vnus intrinsecus adueniēs: et alius extrinsecus. **Hoc** autē respectum intrinsecū adueniētē: qui se quis necessario ambo extrema posita in actu: vel quod idem est qm̄ necessario sequitur suuz fundamentū posito termino.

Et talis respectus est tantū d̄ genere relationis. **Hoc** autē respectus extrinsecus adueniētē quando nō necessario sequitur posita extrema simul in actu. **Et** sub isto membro cadunt ista sex vltima p̄dicamenta: de quibus Arist. parum locutus est. **De** his enim multa considerat p̄bus naturalis. et de his tractat auct. sex principiozū. patet enim de actione et passione q̄ possibile est esse actiuū et passiuū et etiam approximata: et tñ nō habere istum respectū. s. q̄ agēs sit id a q̄ passiuum transiūte ē: nec passum id qd̄ ab ip̄o transiūte ē: p̄tuta si sit aliqd̄ ip̄ediens actionem. **Et** p̄ tanto ista sex p̄dicata nō sunt sp̄es relationis: q̄ relatio dicit respectū intrinsecus adueniētē: ista autem nō. **¶** Item sciendū q̄ agēs creatum habet quedā respectū ad passum qui ē extrinsecus adueniēs et de genere actionis: vt dictum est. **Et** h̄z aliu respectum ad p̄ductū: vt pater ad filiū: et iste est intrinsecus adueniēs et d̄ genere relationis: et pertinet ad secunduz modum relationozū. **¶** Item duplex ē actio. s. immanens vt visio intellectio et transiens: vt calefactio fm̄ quod ponit p̄bus. 9. metaphice qd̄ sic potest declarari. **¶** Actio enim sicut actio immanens duas habet conditiones: in quibus conuenit cum actione transiente. **¶** Prima est q̄ semper est in fieri: non v̄lco in fieri successiue: quia operatio est indiuisibilis: sed sic in fieri: quia est in continua dependentia ad causam eandē et fm̄ idē: sicut dependentia rei create ad causaz cōseruantem scilz deum. **¶** Secunda conditio est q̄ operatio quasi transiit i obiectū

sicut in terminū: licet nō accipientē esse per ipam: sed presupponit in suo esse. Et ppter istas duas cōsideratiōes pōt ope ratio dici actio. ⁊ p istas significat grā matice p verbum actiū. actio aut trāst: ens vltra istas duas cōditiōes addit ter ciam. s. quia est pductiua alicui⁹ termi ni: vt accipientis esse p eam: vt calefac tio est productiua caloris in ligno vltra passionē quā infert. s. calefieri. **I**sta aut distinctio actōis sic intellecta nō ē cō munis in spēs sed vocis in significatio nes. Nam actio transiens est vere actio de genere actōis. Actio vō imāns est vere qualitas: vt intellectio visio. Sed equiuoce dicit actio ppter cōditiōes p̄ dictas in quibus cōuenit cum actiōe de genere actiōis.

Notandum insup ⁊ aliter calidū calorem calefacit: ⁊ aliē calefacit calefactione. Calidū em̄ calor calefacit in rōe p̄cipij formalis remoti q̄s est rō agendi. Calefacit aut calefactione in rōne forme primo denominantis: sicut simile formaliter dicit simile albedine. In diffinitōe ergo actionis q̄n dicit q̄ actio ē fm̄ q̄ rē. l. y fm̄ dicit habitudine forme primo denominantis. Respectus em̄ quē importat actio nō ē ratio agendi: sed est dispositio mediā inter agens ⁊ effectū pductū. Actio ḡ est fm̄ quā vt formā p̄rio denominante: dicitur agere in id quod subicit. s. passū. **D**einde ponit auct. p̄p̄tates actōis di. q̄ p̄p̄iū actōis ē ex se ferre passionē hoc aut est p̄p̄ie p̄p̄ium actōis: l. y em̄ qualitas que ē rō agendi infert passio nem: hoc tñ nō est im̄diatē: sed mediāte actione. **A**lterius ponit auct. aliq̄s cōmunitates actōis et passionis. **P**̄tia est q̄ inter actiōes est p̄p̄ietas: vt calefacere et frigefacere p̄uant: et hoc est rōe q̄tātū p̄larū: que sunt rōes agendi vt calor ⁊ frigus. **S**iliter iul passiones est cō trarietas: vt calefieri ⁊ frigefieri cōtrari antur. **S**c̄da p̄p̄ietas cōmūnis ē q̄ recipiunt magis ⁊ minus. Calefacere em̄

quod est agere magis et minus dicit. s. militer et calefieri quod est pati. hoc est am ipis cōpetit rōe q̄tātū suscipientū magis et minus.

Be p̄dicamēto passionis:

Assio rē. post p̄dicamētū actionis tractat auct. de p̄dicamento passionis describendo seu notificādo q̄d est passio di. q̄ passio est effectus illatioq̄ actiōis. i. effect⁹ q̄ infertur ab actione: sicut calefieri infertur et calefacere. **U**bi notandum q̄ sicut actio formalis dicit respectū agentis ad passū: sic passio dicit formaliter respectū patientis ad agēs: seu transmutati ad transmutās. passio ḡ est illa relatio passi ad agens que infertur ab actiōe. **P**onit auct. alias duas p̄p̄ietates passiois quāz prima est: q̄ p̄p̄iū passionis est inferri ex actione im̄diatē. s. **S**ic hoc p̄ q̄ auctor p̄rius notificat quid est passio per eius p̄p̄ietatē. **S**epe em̄ p̄ p̄p̄ietatem circūloq̄mur differētiā nobis ignotas. **S**c̄da p̄p̄ietas est q̄ passio nō ē in agente sed in patiente.

Pro quo notandū q̄ actio pōt sumi dupl̄. **U**no mō p̄ respectū agentis ad passū. **A**lio mō potest sumi actio p̄ forma acti que dū est in fieri est motus. fm̄ em̄ commentatorē motus est forma fluens. **H**oc autē forma in quantū est ab agente dicitur actio: et in quantū recipit i passū dicitur passio. **U**nde dicit **A**rist. sc̄do p̄h̄ sicor: q̄ motus est actus actiui et passiu: sed passiu vt in ipso: actiui autem vt ab ipso. Actio igit sumpta pro respectū agentis ad passū est in agente subiectiue et nō in passū. p̄batur quia in eodez est respectus et fundamentū. **N**ō enim fundamenti videt hoc ostēdere: nec op̄positum est intelligibile: s. p̄tētia actiua q̄ ē fundamentū hui⁹ respect⁹ ⁊ actiōnis est in agente. ḡ talis actio ē in agente subiectiue. **I**psa ḡ actio que est respectus extrinsec⁹ adueniēs ē in agente sicut in subiecto. **I**n forma autē q̄ dicitur

potentia est vt in fundamēto pximo: si-
militer passio dicit respectu oppositi cor-
respondentē isti qui suo mō similiter est
in passo et potētia passiuā. Actio xō ac-
cepta p forma acta seu pducta p actōez
de genere actōis est in passo vt in subie-
cto. **N**oc patet p phm. 9. meta. dicentē:
Edificatio est in edificato: accipitur ibi
edificatio p forma acta p edificationez.
pbarur etiā qz talis forma acta] dū est i
fluxu est motus: vt dictū ē. **M**otus autē
est in mobili subiectiue: ex. 3. phicozuz.
Ex pdictis patet qz licet actio et passio
sunt idē mor⁹ materialiter: cū tamē for-
maliter distinguantur: nec dicāt motum
secōm se: sed p relatōne ad agēs ⁊ passuz
sūt diuersa pdicamēta. **M**otus xō cum
formaliter sit forma in fluxu est in eodez
genere cū forma q̄ p modū inducitur.
Si queratur: in quo habeatē subie-
ctiue: creatio: actio: ⁊ creatō: passio: **R**e-
spondeo sū **S**cotū. 13. di. 4. sen. et. 12.
q. quolibetoz: qz nō ē ppe creatō: actō:
nec creatio: passio: cū actio et passio non
sunt nisi respectu alicuius passi. **C**reatō
aut nō p̄supponit aliquo passum: vñ cre-
atio passio dicit, relatōne depēdētie cre-
ature ad deū q̄ est idē cuz creatura: ⁊ sic
est subiectiue in ipsa: cū nō possit eē sine
tali depēdētia. **E**st autē idēz respectus a
pre rei ad deū creatē et cōseruatē: s̄z cre-
ari imptat huiusmōi respectū cuz respe-
ctu ratōis ad nō eē pcedēs. **C**onseruari
xō cū respectu rationis ad eē pcedens.
Et sic creatura non creatur nisi in p̄nci-
pio in instāti: nec p̄seruatur ppe nisi p⁹
p̄mum instans. qz xō creatio et passio ē
relatio realis creature ad deū: ideo crea-
tio: actio est relatio ratōis dei ad crea-
turā correspondēs. **U**nde creatō actō for-
maliter dicit respectum hmōi includen-
do ⁊ cōnotādo volitionē diuinā trāseū-
tem sup ob̄iū pductū. **I**lle autē respect⁹
habz solū esse obiectiue in intellectu cō-
parāte deum ad creaturā. **V**olitiō autē
diuina cōnotata est ipse ds. **O**biectū xō
sup qd trāsit ē ipsa creatura pducta.
Dubitari vltorius possz de actuali in

herētia accētis absoluti ad subiectum i
quo ponatur generc. **N**on eī ponit i ge-
uere relationis cum sit respectus extrin-
secus adueniens. **U**n̄ pōt esse tale accētis
absqz inherētia actuali: vt patet in sac-
ramento altaris. **A**d hoc respondet **S**co-
tus. 12. di. 4. sen. qz talis respectus po-
test p̄tinere ad genus actōis: posito qz
actio dicat nō tm̄ respectū agentis ad pas-
sum: sed forme informātis ad illud qd i
formatur. **N**el p̄t p̄tinere ad gen⁹ passi-
onis si passio dicat nō tm̄ respectū passi
ad agens sed ad formā. **C**irca qd no-
tandū qz licet om̄is forma recepta siue i
potentia cognitiua: siue in potētia appē-
titiua possit dici passio: siue fiat cū trans-
mutatōne corpali: vt delectatio fit cum
cordis dilatactione: dolor xō vl̄ tristitia
cū restrictōne: siue fiat absqz huiusmodi
transmutatione: vt cōceptus anime di-
cūtur passioēs. **U**n̄ i libro p̄mo p̄p̄me-
nias dī qz voces sūt earūque sūt i am̄a
passiōū note: id ē signa conceptū siue
rerū cōceptarū: tm̄ hmōi forme in passo
recepte nō spectāt ad genus passionis:
sed bñ ipsa receptio hmōi formarū. **D**e
ceteris autē pdicamētis. s. qñ: vbi: situs:
et habitus nō facit auctoz mentionē nisi
in generali: et ideo de his breuiter me-
expediām: et primo de pdicamento qñ:
quod sic diffinitur ab auctore sex p̄nci-
piozum.

De pdicamento quando.

Quando est qd ex adia-
centia t̄pis in re t̄pali relinq̄t
Ad cuius euidentia sciendū
qz quādo in p̄posito tantum
valet sicut esse aliquādo vl̄ in aliquo tē-
pore: vt esse hodie: eris: cras: esse in tem-
pore p̄senti: preterito et futuro. **E**st igit̄
quando respectus causatus in re tempo-
rali ex adiacentia temporis ad ipas. **E**x
quo patet qz quando ē respectus extrin-
secus adueniens: qz nō necessario sequi-
tur extrema posita in esse. potest enī esse
tēpus et res temporalis absqz hmōi ad-
iacentia: ⁊ sic absqz qñ: vtputa si ponat̄

res temporalis extra celum. Temp^o eū hic sumitur p tempore quod est in usura motus celi. Et ideo illo tpe ppe mēsuratur temporalia que habent inmutabilitatē a motu celi. Unde dicit doctor subtilis. 49. vi. 4. sen. q motus corporis gloriofi nō mēsurabitur tempore nostro: qz nō erit subiectū variationi: tunc corpus nostrum nec aggranans.

De predicamento vbi.

Vi vero est respectus corporis a loci circumscriptione procedēs. Circa qd notandum: q vbi in pposito est eē alibi localiter: vt eē in ciuitate: in ecclesia: in domo: in camera. vñ vbi dicit respectū corporis circumscripti seu locati ad locū circumscribentē. Ipsa autē circumscriptio actiua que fūdatur in loco circumscribente licet significetur per dictionem actiouis: non tamen est actio: sed relatio ptinens ad hoc genus scdm Scotum: dicitur. pma. 2. sen. Quod ex hoc patet: quia superficies corporis continentis cum sit quantitas que consequē materiam non est forma actiua. Quod aut vbi sit respectus extrinsecus adueniens patet eū corpus et locus pnt esse etiam approximata absq circumscriptione locati seu coextēsiōe: vt patet de corpore christi in sacramēto altaris: qd est pnsens spūs panis et vini: nō tamē localitē sē in qualibet pte totum: et sic nō coextēditur ipis speciebus. Possit etiā deus facere corpus et locum absq vbi eē largē sumpto: qd eē esse tm in loco pūtalitē: vtputa formādo aliqd corpus eē vniuersum: et annihilādo omnia que sūt in superficie caua celi: vt declarat Sco. 2. q. quo libetoz. Tūc em eēt corpus et locus sine respectu presentialitatis. **C**ū si qz ras in quo pdicamēto ponet vbi angeli eū anglis non sit in loco circumscriptiue sed tm pntialiter seu diffinitiuē. Respondeo q accipiendo vbi pprie: put diffinitur ab auctore sex pncipiorum nō ponetur in pdicamento: cum anglis non

circumscribatur loco: sed hñ accipiēdo large p respectu presentialitatis ad locum. **U**ñ Scotus. 10. dist. 4. sen. dicit q licet nō sint plura genera q decez: nō rationes eorum nō ita assignantur generibus: sicut possent assignari. **S**i autem vbi sit respectus extrinsecus adueniens ita etiā erit situs vel positio cum psupponat vbi.

De predicamento situs.

Situs enim vel positio vltra esse in loco dicit ordinē partium adiuicem: et ad ipsum locū. **U**ñ fm Sco. vbi s: duplex est positio: quedā enī dicit ordinē priū adiuicē: et hec ē dntia qntitatis: alia dicit ordinē priū in loco: q dicit pdicamētū situs: vt stare: sedere: iacere.

De predicamento habitus.

Habitus autē est corporoz et eoz q circa corpus sūt adiacentia: vt armatio: indutio: calciatio. **Q**uā autē habitus sit respectus extrinsecus adueniens patet: qz nō necērio sequit extrema posita i eē. **P**os sunt enī corpus et arma eē sine tali respectu: vt pote si vnū nō applicetur alteri.

De postpredicamentis.

Dicitur autem. et c.

Hic definitur auc. de postpredicamentis q valēt ad declarationē pdicamētoz: et pmo tractat de oppōe. Circa qd sciēdū q duplx est oppō: qdā cōplexoz: et de illa sit mentio in tractatu ppositionū: alia ē incomplexozū: et de hac habet in pposito. **E**st autē oppositio formalis repugnātia aliqz rū duoz que impossibile est simul esse in eodem respectu eiusdem: et sunt quattuor species eius. s. oppositio relatiua: cōtraria: priuatiua: et contradictoria. **S**i arguatur q omnia opposita sunt relatiua: cum oppositum dicat habitū adueniens vnus oppositū ad aliū. **E**st enī oppositio oppositoz positio et oppositū ē oppositū

oppositū: ergo oppositō relatiua male ponitur species distincta ab alijs. Respon-
 deo q̄ licet oppositō in q̄ntū opposita si-
 ue q̄ntū ad p̄ se significatiōe vel inten-
 tiōe oppōnis seu repugnātie dicantur
 relatiue adinuicē: tū q̄ntū ad substratū
 q̄ subest illi intentōi nō om̄ia opposita
 sunt relatiua: imo quedā sūt contraria:
 vt albi et nigri: quedā relatiua: vt pa-
 ter et filius. Nō ē aut̄ in cōueniēs oppo-
 sitionē eē de genere relatiōis: licet oppo-
 sita: vt albedo et nigredo: pater et filius
 sūt diuersorū generū. Relatiōes enim
 eiusdē mōi fundātur in rebus diuersorū
 generū: vt idētiās in suba: similitudo in
 qualitate: et equalitas in q̄ntitate. Illū
 etiā q̄ ē alicuius generis, sicut p̄cretū
 generis relatiōis potest denominatiue
 dici de plib⁹ gñib⁹ fm̄ sco. 12. di. 4. sē.
Sūt aut̄ relatiue opposita q̄ adinuicē
 referūtur: vt pater et filius: que q̄dē nō
 p̄nt simul inesse eidē respectu eiusdem:
 sed bñ respectu diuersorū. Dñt̄ vō rela-
 tiua a p̄trarijs: qz vnū relatiuū coexistit
 aliud a sui esse: vt p̄r nō p̄t eē q̄n habe-
 at filium: nō sic de cōtrarijs. **C**ontra-
 ria aut̄ sunt que sub eodē genere posita
 maxime ad se inuicē distāt: et eidē suscep-
 tibili vixissime insūt vnū alterū expellen-
 do: nisi alter iussit a natura: vt albedo in
 est cigno: et nigredo coruo. Ita descrip-
 tio contrariorū satis patet ex his q̄ dicta
 sunt in p̄cedentibus: vt albedo et nigre-
 do cōtrariant̄ q̄ maxime distāt in generē
 colorū: nec p̄nt inesse eidē simul fm̄ idē:
 licet bñ scdm̄ diuersa. Et intelligit̄ di-
 stantia cōtrariorū de distantia q̄ dicit̄ re-
 pugnantia formalē: nō aut̄ de distantia lo-
 cali. **S**ursū enī et deorsū licet large pos-
 sint dici p̄traria: nō tñ stricte: que quidē
 habēt inter se distantia localē: nō tamē
 hñt repugnātia formalē. **U**nde idē cor-
 pus v̄tute diuina posset esse sursum et
 deorsū: vt diffuse declarat **S**co. 10. di.
 4. sē. qz aut̄ aucto: fecerat mentionem
 de cōtrarijs q̄ alicui insūt a natura: vt ca-
 liditas inest igni a natura: ideo dicit̄ qz
 caliditas nō est in igne sicut accēs in sub

lecto: sed sicut substantiale in eo cui⁹ ē.
Est tamē in materia ignis sicut accēs in
 subiecto. **A**d cuius euidētia notandus:
 qz licet aucto: nō teneatur a plurib⁹ eo
 modo quo sonāt eius v̄ba: pot̄ tamē ali-
 qualiter exponi: vñ substantiale p̄t sumi
 vno mō p̄ eo qd̄ ē de rōue formali qui-
 ditatiua alienius: sicut ratioale hoc mō
 est de essentia hominis. **A**lio mō p̄ eo qd̄
 p̄sequitur substantiam vel naturā alicui-
 us: et sic risibilitas p̄t dici substantiale
 hominis: licet nō sit de diffinitione quidi-
 tatiua eius: sumēdo igitur subale p̄mo
 modo caliditas nō ē subalis igni. **A**um
 enī sit accidēs alicuius entis nō erit de
 substantia ignis: qz qd̄ vere ē nulli acci-
 dit: p̄mo p̄hicoz. **S**umendo vō subale
 p̄ eo qd̄ cōsequitur naturā alicuius: sic
 caliditas pot̄ dici substantiale igni. **E**st
 etiā accēs insepabile cōsequēs naturā ig-
 nis: et eius p̄petas competens om̄i licz
 nō soli. **E**t dicit̄ aucto: qz subale igni si-
 cut sūt ea que cadūt sub diffinitione alicui-
 us: nō fm̄ p̄dicatiōe eñtialē supple:
 sed scdm̄ principium: sicut punctus ponitur
 in diffinitione linee qz ē principium
 vel finis linee: nō tamē p̄dicat̄ eñtialit̄
 de linea: sic caliditas potest poni in dif-
 finitione ignis nō quiditatiua cū nō p̄-
 dicet̄ eñtialit̄ de igne: sed in diffiniri-
 one que datur p̄ additamentū: sez large
 sumpta sen descriptione tanq̄ eius p̄o-
 prietas q̄ est p̄ncipiū quo ignis calefacit̄.
Et notandum qz in exemplis nō req̄-
 ritur om̄imoda similitudo: qz vbi ē om̄i-
 no simile est magis identitas q̄ exēplū.
Quit nō fuerit intentio aucto: ponere qz
 caliditas sit forma subalis ignis: patet
 ex hoc qz dicitur qz est in materia ignis si-
 cut accēs in subiecto. **F**orma etiā substā-
 talis non ē in materia vt accidēs in sub-
 iecto: cum ex ip̄is cōstituatur vnum eius
 per se. **E**st aut̄ caliditas in materia ig-
 nis sicut accēs in subiecto: qz non conse-
 quit̄ ip̄am naturā inseparabiliter. **I**nest
 etiā caliditas igni a natura nō ratioe ma-
 terie sed ratione forme: sicut risibilitas
 necessario consequit̄ hominē n̄ in q̄ntū

animal: sed in quantum rationale secundum Scotum. 25. dist. 2. secundum. quia quod caliditas non consistit inquitur inseparabiliter materiam ignis: ideo dicit auctor: quod est susceptibilis caliditatis et frigiditatis. Sed est verum mediate forma substantiali quod scilicet potest informari aliter quam forma quam consequitur frigiditas: ut forma aque vel alia quam consequitur caliditas ut forma aeris. Immediate autem non potest recipere materia aliquid accens. unde opinio illa est falsa quam ponit commentator primo philosophorum. videlicet quod in materia rerum generabilium et corruptibilium oportet intelligere dimensiones incommensuratas secundum incommensuratas ante aduentum forme substantialis: que quidem post eius aduentum accipiunt esse completum et terminatum. Hanc enim improbat Scotus. xij. dist. 4. secundum. Tunc quia forma de genere prioris non potest proficere susceptivum de genere posteriori. Sed nec forma substantialis dimensiones. Tum quia forma substantialis est talis actus qui natus est constituere unum per se aliquo modo de genere quantitatis. Unde quantitas non est ratio media inter agens et passivum. Agens enim naturale attingit materiam secundum essentiam nudam: ut passivum ab eo immediate transformatur. unde quum ex aqua generatur aer prius natura corrumpunt omnia accidentia aque cum eius forma substantiali quam in illa materia introducatur forma aeris. Agens autem naturale sicut potest generare substantiam quam non profuit: sic potest generare accidentia consequentia ipsas. Ad consequentem determinat auctorem. qui sunt privatione opposita. videlicet quod illa que habent fieri circa idem subiectum ordine irreversibili et tunc determinato a natura. Unde ab habitu est venire in privationem. A privatione autem in habitum est impossibile regressus: ut cecitas et visus habent fieri circa oculum. et a visu attingit fieri motum in cecitate: sed non converso per naturam licet bene per miraculum. Dicit autem notanter tunc determinato a natura. Causis enim ante nonum diem nec est videns nec cecus: quia ante illud tempus non est naturalis habere visum. et ideo post illud tempus naturaliter videt. Et si arguatur quod tenebra est

privatio lucis: et tunc aer sit de tenebroso lucidus. Sed sit regressus a privatione in formam vel habitum. Respondeo quod duplex est privatio. Quaedam est cuius habitus est a principio innato: cuiusmodi est cecitas: quia visus est a principio intrinseco. Alia est privatio cuius habitus est a principio extrinseco: ut tenebra in media. De prima intelligitur dictum Aristotelem. non de secunda.

Sed contra hoc arguitur. quia a quiete que est privatio motus bene est regressus ad motum. et ab ignorantia que est privatio scientie est regressus ad scientiam: et tamen tam scientia quam motus sunt a principio intrinseco seu innato. Sed illa non intendit Aristotelem. Respondetur quod privatio que est a principio innato est duplex. Quaedam est que tantum privatur habitum et non tollit principium habitus. et de ista procedit argumentum. Tali enim bene est regressus in habitum. Alia est que tollit habitum et principium proprium habitus: ut cecitas privatur visum et debetam dispositionem organi. et de illa intendit Aristotelem. Ab ipsa enim in habitum naturaliter impossibile est regressus.

Contradictoria sunt affirmatio et negatio eiusdem de eodem: ut homo non homo: albus non albus.

Ubi sciendum quod licet de quolibet dicatur altera pars contradictionis: ut de quolibet verum est dicere quod est homo vel non homo: non tamen cum per se: ut dicit Scotus secunda distinctio. primi sententia. Utraque enim harum est falsa: homo est per se albus: homo est per se non albus. Nec enim albedo nec non albedo per se inest homini. Contradictoria etiam non predicantur de quolibet cum replicatione. Unde utraque harum est falsa: homo in quantum homo est albus: et homo in quantum homo est non albus. Alterum igitur contradictionum non dicitur de quolibet quando terminatur de quo dicitur accipitur distributive. Ratio huius est quia uni supposito potest inesse unum et alteri alterum. Unde neutra istarum est vera

Omnis homo est albus: et omnis homo est non albus.

Notandum Insup^r a^o p'ietas distin^o gult a p'uatione et contra dictione. quia iⁿ cōtrarietate quodlibet extremū est formaliter aliquid positiuūz nō sic in alijs. Item p'uatō et cōtradictō nō sūt idē absolute: quia licz p'uatō sit quedā cōtradictō in quantū vnūz p'uatōe oppositorūz est negatiō alterius tamen p'uatō p'prie sumpta fundamen talr pōit subiectū aptū natū. Cōtradictō autē de sui rōe: nec ponit exiētā subiecti nec aptitudinem in subiecto. vnum enī extremū p'radictōis verificatur et de ente et de non ente: vt animal non videt et nō ens non videt.

De modis prior.

Prius autem etc.

Consequenter pōit autē. modos prioris. Primo modo aliquis dicitur esse prius alio tempore: vt senior est prior iuvene. Secundo modo aliquid dicitur prius alio quo nō cōuertitur scdm consequentiā subsisten di quādo arguitur de' est secūdo adiacēs te ad est secundū adiacēs. et dicitur esse secundum adiacēs quando non ponitur predicatum: vt homo est. Dicitur autē tertium adiacēs quando ponitur predi catum: vt homo est albus. Hoc nō ani mal est prius natura hominē: qz bene se quitur: homo est: ergo animal est: s; nō econuerso. Tercio modo aliquid dicitur prius scdm ordinem vt in scientijs p'ncipia sunt p'ora conclusionibus. Et dicitur scientie discipline a discipulo: et doctrine a doctore. Quarto aliqd dicitur prius dignitate honore vel p'fectione. Quint^o modus prioris qui tpe philoso phi nō erat ita assuetus sicut alij est eoz que p'uertunt scdm essendi cōsequētiā. et vñū est causa alteri^o qdāmodo vt sit. Et tale digne et rationabilē pōt dici prius natura: quia sine p'radictione vñū pōt esse sine alio: et aliud non sine ipso qd dicitur prius nā. s. metaphice: vt res ē cā vitat^o orōis facte d' ipa re: vt si cursus a pte rei

insit hōi bñ sequit^r q' illa p'pō hō currit ē x: et econuerso. Aliqu^o tñ prius nā dicitur q' aliud depēdet: et a q' p'uertit: s; nō possit esse sine ipso. Et hoc mō subiectū ē pri^o nā p'pria passio ē. alios modos prioris videt qnto metaphice.

De modo similitatis.

Simul dicitur etc.

Deiū ponit auctor modos similitatis. Primo modo aliquid dicitur simul tempore: vt sunt illa q' eodem tempore generantur. Secundo modo aliqua dicuntur simul que eodē uertunt^r fm p'nam subsistēdi: et neut^r ē cā alter^o: vt p' et fili^o. Et si arguas q' pater est cāsa filij. Respondeo q' vep est de absoluto patris. Absolutūz enim patris non refertur ad filium: nec cōuertitur cum ipso. Tercio dicuntur simul que econtrario diuidūt aliquod genus: vt homo et equ^o: licet enī homo sit fm se perfectio equo: tamen dicuntur simul p' compositionem ad genus quod diuidunt. Et si queras cum tot modis dicitur vnum oppositorum quot modis reliquum: quare non ponit aucto: tot modos similitatis quot p'ozitatis. R^o. q' licet possent poni vtote simul fm ordinem vel perfectionem: tamen nō fuit ueces se illas exprimere: quia satis habentur per modos prioris: cum vnum oppositorum cognoscatur per reliquū.

Contra secundum modū de simul. Causa est ad cuius esse sequitur aliud: sed ad vni^o eē relatiui sequitur esse alterius. ergo vnum est causa alteri^o. dico q' licet esse vnius sequatur ad aliud scilicet illatiue: non tamē causalit^r et fm modum quo effectus sequitur suam causam. Vel sic consequentia subsistēdi est in qua ad esse vnius sequitur esse alterius: et neutrum est causa alteri^o.

De sex speciebus motus.

Motus autem sex sūt species. generatio: corruptio: augmentatio. diuinitio: al

teratio: scđm locum mutatio.

Quia in predicamentis iam facta est sepe numero in entio de contrarietate: et motus est a contrario in contrarium: Idcirco Aristotiles inter postpredicamenta ponit sex species motus: que sūt Generatio: Corruptio: et Augmentatio: Diminutio: Alteratio: et scđm locum mutatio: que proprie non sunt species: sed modi vel maneries motus.

Notandum in super q̄ motus potest capi dupliciter: scilicet: proprie: pro mutatione successiua: et sic est solū in tribus generibus: scilicet in q̄nitate: qualitate: et vbi. Et hoc modo capiēdo motum generatio vel corruptio forme substantialis nō est motus: q̄ fit in instanti. Unde si ex aqua generetur seu produceretur ignis in toto tempore precedenti est alteratio: puta calefactio: dispositiua materie aque ad introducendam formam ignis: et in vltimo instanti illius alterationis inducitur forma ignis in illa materia: et forma aque corrumpitur: ita q̄ generatio ignis est terminus alterationis precedentis.

Alio modo sumitur motus large: scz pro omni mutatione siue successiua siue instantanea: et sic sumitur in proposito.

De generatione.

Generatio est progressio

non esse ad esse. Corruptio vero est progressio ab esse ad non esse.

Contra istud potest quis arguere sic: Inter contradictoria non est medium: vt habetur quarto metaphisice: ergo generatio non est progressio a non esse ad esse. Probatur consequentia: quia tunc generatio esset mediuz inter illa. Respondeo q̄ nō esse potest capi dupliciter. Uno modo pro non ente simpliciter: quod scilicet est purum nihil. Alio modo potest capi pro ente imperfecto: quod per comparationem

ad ens perfectum respectu cuius est in potentia dicitur non ens: vt seuen respectu animalis inde generandi.

Primo modo esse et non esse sunt contradictoria: et inter ipsa nullum est medium. Sed secundo modo capiēdo esse et non esse non sunt contradictoria: sed habent se vt priuatio et habitus: et sic sunt termini generationis. Et isto modo bene est medium inter ipsa.

De augmentatione.

Alteri⁹ anc. diffinit augmētātōz. di. **Augmentatio est preexistentis quantitatis additamentum.** Diminutio vero est preexistentis quantitatis minorauentum.

Contra hoc potest argui sic.

et videtur q̄ augmentatio non sit possibilis naturaliter locaudo. Probatur: quia si sic: tunc duo corpora possunt esse naturaliter in eodem loco: Consequens est falsum. Quod sic potest probari: quia causa quare duo corpora non possunt simul esse in eodem loco est: quia dimensiones vnus corporis non comparantur secum dimensiones alterius: scđm Aristotilem quarto phisicorum: Si autem fieret augmentatio essent ibi dimensiones alimēti cum dimensionibus aliti vt pote dimensiones cibi cum dimensionibus carnis. Respondeo quando alimētum conuertitur in animal alitum: et corrumpitur forma substantialis alimēti: et cetera accidentia ipsam formam consequentia: et illa materia a generante introducitur non tantum forma carnis: sed etiam quantitas et accidentia ipsam formam consequentia: et sic non est ibi repugnantia dimensionum. Ipsa autē forma carnis inducta in materiaz nutriti est noua: cum prior non potest informare duas materias adequatas: scđm Scotum. 44. di. 4. sen. Unde nutritio fit per quandam iugenerationem: seu intrinsecam generationem partiu noue

loco p[ar]tis antique que fluxit. **A**ugmentu[m] vero sit p[er] aggravatione[m] p[ar]tis quante seu maioris. **R**einde dicit auctor q[uo]d alteratio e[st] mutatio ab aliqua qualitate i[n] alia qualitate contraria vel media: vt ab albedine in nigredine vel i[n] medios colores. **M**utatio aut[em] sui locu[m] est mutatio ab vno loco in aliu[m]. **E**t sunt sex species eius scilicet sursum deorsum ante retro deorsum sinistrorsum.

Abere dicitur multis modis etc. **Q**uia habitus est vnu[m] decem p[re]dicamentorum id potest auct. diuersos modos habendi sex qualitate vel quantitate: **A**l ea que circa corpus sunt siue q[ui] ad p[ar]tes corporis: vt habere in digito anulu[m]: siue q[ui] ad totum corpus: vt habere vestimentu[m]. **Q**uarto modo d[icitur]: quis h[ab]ere m[er]itu[m]. **Q**uinto modo d[icitur]: p[ro]tinentes habere contentu[m]. **S**eptimo modo habere possessione[m]. **S**eptimo habere vxorem. et iste modus fuit Arist. e[st] alienissimus q[uo]d h[ab]ere habet. **V**iri enim et mulieris est mutua corporum potestas.

Incipiunt syllogismi De syllogismo in generali. Capitulu[m] primum.

Propositio est etc.

Postq[uam] in p[re]cedentibus auctor tractauit d[e] p[ar]tibus syllogismi.

Nic p[ro]p[ter] tractat de ipso syllogismo. **E**t q[uo]d innata e[st] nobis via a magis co[m]mibus ad minus co[m]muna p[re]cedere p[ri]mo p[ro]p[ri]o: id p[ri]mo tractat de syllogismo simpliciter seu vniuersali sumpto. **E**t q[uo]d syllogismu[m] co[m]ponit ex p[ro]p[ri]is: p[re]mittit quid e[st] propositio d[icitur]. q[uo]d p[ro]p[ri]o est oratio affirmatiua siue assertiua alicui de aliquo: vt negatiua alicui ab aliquo. **E**t ponit ibi oratio tanq[uam] genus ad p[ro]p[ri]oem. **P**er illud aut[em] d[icitur] d[icitur] affirmatiua vel negatiua circuloquie d[icitur]. **C**irca q[uo]d sciend[u]m q[uo]d aliter diffinit p[ro]p[ri]o in libro p[ro]p[ri]o: et aliter in libro topicorum. **D**iffinit in libro p[ro]p[ri]o fuit q[uo]d est p[ri]ncipiu[m] syllogismi inferentis in ma[n] g[ra]m[m]a in qua no[n] p[ro]siderat veritas

vel falsitas. **E**t sic p[ro]p[ri]o est oratio affirmatiua alicui de aliquo etc. **I**n libro posteriorum diffinit fuit q[uo]d e[st] p[ri]ncipiu[m] syllogismi demonstratiui. et sic p[ro]p[ri]o est enuntiatiois altera p[ar]s. s. vera. **M**an syllogismu[m] demonstratiu[m] ex solis eundem ter veris est. **I**n libro vero topicorum diffinit p[ro]p[ri]o est p[ri]ncipiu[m] syllogismi dialectici. **E**t sic p[ro]p[ri]o dialectica e[st] interrogatio p[ro]babilis omnibus vel pluribus aut sapientibus. **Q**uia etiam p[ro]p[ri]o co[m]ponit ex terminis d[icitur]. q[uo]d terminu[m] e[st] in que resoluit p[ro]p[ri]o. vt in subiectu[m] et i[n] p[re]dicatu[m]. **U**nusq[ue] enim res soluit in ea ex quibus co[m]ponit: q[uo]d p[ro]p[ri]o co[m]ponit ex terminis. s. ex subiecto et p[re]dicato q[ui] sunt ma[n] p[ro]p[ri]o. id est resoluit i[n] ipsa. **E**t intelligi hoc de resolutione que est in voces significatiuas: no[n] aut[em] d[icitur] illa que e[st] in literas et syllabas: q[uo]d talis resolutione no[n] p[ro]siderat a logico sed a gram[m]atico. **U**nde terminus e[st] q[uo]d minimu[m] in logica co[n]sideratu[m] vltra que logicu[m] no[n] descendit. **S**yllogismu[m] vero e[st] q[uo]d maximu[m] vltra que no[n] ascendit. **A**ltera vero e[st] quid minimum in gram[m]atica: et oratio q[uo]d maximu[m]. **D**icitur etiam subiectu[m] et p[re]dicatu[m] termini p[ro]p[ri]o: quia sunt duo extrema ipsam p[ro]p[ri]oem terminantia. **C**opula aut[em] et si large possit dici terminus: no[n] t[ame]n p[ro]p[ri]o: q[uo]d t[ame]n i[n] syllogismo e[st] plus q[uam] tres termini: q[uo]d e[st] falsu[m]. **U**n resolutio p[ro]p[ri]o h[ab]et fieri in ma[n] et no[n] in forma: q[uo]d vero syllogismi regulant p[er] dici de omni et dici de nullo: id auct. p[ro]p[ter] de clarat quid sit dici de omni d[icitur]. **D**ici de omni est quando nihil e[st] sumere sub subiecto de quo no[n] dicat p[ro]p[ri]o d[icitur]: vt omnis homo currit. **N**ic cursus p[ro]p[ri]o d[icitur] de omni ho[m]i[n]e. **U**n t[ame]n in aliq[ua] p[ro]p[ri]o est dici de omni q[ui] p[re]dicatu[m] affirmat de subiecto distributo p[ro]p[ri]o omnibus suis sup[er]positis. **E**t p[ro] hoc p[ro]p[ri]o reglari syllogismi affirmatiui: vt de a[n]i[m]a currit: o[mn]is ho[m]o est a[n]i[m]a. q[uo]d o[mn]is ho[m]o currit. **I**n maiori e[st] d[icitur] cursus de a[n]i[m]a distributo. q[uo]d affirmabile de quibet supposito a[n]i[m]alis. **C**u[m] g[er]o i[n] minori sumat homo sub a[n]i[m]ali sequit[ur] q[uo]d cursu[m] predicabit de homine in co[n]clusionem.

sequi: scz cōclusionē que est aliud a premissis. Ad rōem aut in oppositum dico: q̄ remota cōcl^usione non remanet syllogisimus: nec modus integer nec perfect⁹. Ad hoc enī nō tñ requirit dispositio p̄missarū: sed etiā cōclusiōis: licet em̄ syllogisimus cōstet ex duab⁹ ppōibus fm̄ auctore: nō tñ p̄cise: licet etiā modus sit dispositio p̄missarū: nō tñ solū vel p̄cise. Nec hoc intendit auctē: als̄ sibi cōtra diceret: cū in sequenti dicat q̄ argumentatio cuius syllogisim⁹ ē sp̄s principal⁹ est totalls orō cōposita ex p̄missis ⁊ cōcl^usione. Si in p̄posito idem dicit de p̄positiōibus inferentib⁹ p̄ q̄s syllogis⁹ dicitur ab alijs speciebus argumentatiōis: nō p̄ hoc excludens ppōem illatam. p̄positiōnes aut inferentes sunt due.

Tractat cōsequēter auctor d̄ materia syllogisimi propinqua: scz: de p̄positionibus: ⁊ de remota: scz de terminis dicens: q̄ om̄is syllogisimus constat ex tribus terminis ⁊ duab⁹ p̄positionib⁹: quarū p̄positionū prima vocatur maior p̄positio: et secūda mīor. Terminorū alius vocat medium: alius maior extremitas: ⁊ alius minor extremitas. Mediu⁹ em̄ est terminus bis sūptus ante cōclusionē. Maior extremitas est terminus in maiori p̄positiōe sūpt⁹ cuz medio. Minor extremitas ē termin⁹ in minori: p̄positione sūptus cū medio. Ad p̄dictorū p̄z ex hoc: q̄ ex vnione extremitatū cū medio in p̄missis: vel carū separationē inferitur vnio vl̄ separatio extremitatū in cōcl^usione. S̄z nō pot esse vnio extremitatū cū medio nisi sint due p̄positiones ⁊ mediu⁹ bis sumat: ita q̄ ex vna extremitate cū medio fiat vna ppō: scz: maior: ⁊ ex alia extremitate cū medio fiat alia: scz: minor: ⁊ sic i om̄i syllogismo requirūtur due ppōes cū trib⁹ terminis. Prima aut p̄positio vocat maior: ⁊ secūda minor: q̄ subiectū minoris sumitur sub subiecto maioris in q̄tuor mōis p̄fectis ad quos alij reducūtur. Minor au tē est maioribus subiect. Terminus ho sumptus in maiori ppōe cuz medio vo-

cat maior extremitas: alius aut mīor extremitas: q̄ extremitas maior ē maioris cōtinentie et ambitus q̄ minor extremitas. In p̄clusionē enī directa quādo termini ordinātur fm̄ suplus et inferlus: maior extremitas est magis cois q̄ minor extremitas: vt in pluribus. Mediu⁹ aut d̄r q̄ in eo extremitates vniantur.

Sed contra predicta arguit q̄ in syllogismo ex oppositis nō sūt nisi duo termini: q̄ tñ est bon⁹ syllogisimus fm̄ Arist. in ll. p̄z. Si syl⁹ ex oppositis ē ille q̄ ex p̄missis p̄rarijs vel cōtra dicatorijs syllogisat idē de seipso negatiue: vt om̄is disciplina ē studiosa: nulla disciplina ē studiosa: ergo nulla disciplina ē disciplina. Respondeo q̄ licet in tali syllogismo nō sint nisi duo termini materialiter: sunt tñ tres termini formalit⁹. Un⁹ em̄ illoz habet rōem maioris extremitatis ⁊ minoris: ille scz q̄ de seipso negat in cōcl^usione: cū in maiori p̄positiōe mediu⁹ de seipso asserat: ⁊ i mīore remota. Deinde determinat auct. de principijs formalib⁹: scz de figura et mō. Et p̄mo de figura tanq̄ de cōiori dices q̄ figura est ordinatio triū terminorū fm̄ subiectiōnē et p̄dicatiōnē. Nec em̄ ordinatō fit tripliciter. Vel enī mediu⁹ subiecti i maiori: et p̄dicat in minori: ⁊ sic ē palma figura: vt om̄e animal ē subia: om̄is hō ē aial: aut mediu⁹ p̄dicat in vtraq̄: ⁊ sic ē secunda figura: vt ois hō ē aial: nullus lapis est aial. vel mediu⁹ subiecti in vtraq̄: et sic est tertia figura: vt om̄is hō ē animal ois hō ē risibil. Si h̄s⁹. Sub p̄ p̄ma b̄ p̄ secūda tertia bis sub. Nō ē ponenda quarta figura: s̄z tñ tres figure: licet em̄ p̄tingat arguere qm̄ mediu⁹ p̄dicat in maiori et subiecti i minori: tñ q̄ntū ad equalitā ē p̄ma figura: vt dicit guillielm⁹ ochā q̄ nō sūt alie ppōes q̄ ille q̄ disponunt in p̄ma figura. Sūt enī ppōnes p̄me figure trāsp̄osite inferetes eadē p̄clusionē vt si arguat om̄is hō ē aial: om̄e animal ē subia: ergo ois hō ē subia. Sunt eedez ppōes: sed nō eodē ordie quo sūt i hoc syllogismo. Omne aial ē subia: ois hō ē

anial: ergo ois hō ē subia. **S**i aut ar-
 guas ī q̄ta figura: ois hō ē aīal: quod-
 dā aīal ē subia: q̄dā suba est hō. **D**ico
 q̄ istud argumētū cōcludit tñ p̄na ma-
 terie: s; n̄ p̄na forme. **A**cceptā enī alios
 terminos in q̄bus p̄misse erū de τ p̄o flā
 vt hic: ois hō ē aīal: quod dā aīal ē eq̄:
 q̄ quidā equ⁹ ē hō. **M**ec aut ordinatō tri-
 um terminorū dicitur figura p̄ similitudinē ad
 triāgūm: sicut enī tres linee p̄stituūt triā-
 gūlū: sic tres termini figurā. **E**t sicut fm̄
 variā dispōem linearū sūt tres spēs triā-
 gullū: sic fm̄ variā ordinatōem terminorū
 efficiuntur tres figure. **S**i enī tres linee
 triangulū sūt equales: tūc est vna species
 triangulū q̄ d̄r̄ ysoleurns: vt h. **S**i hō
 due tantū fuerint equales erit alia spēs
 que dicitur ysocheles: vt hic. **S**i aut om-
 nes linee fuerint iequales erit alia spēs
 que dicitur scalēon vel gradus: vt h.
Est aut motus ordinatio duarū p̄po-
 sitionū in debita quātitate et qualitate.
In combinatōibus et cōiugatōib⁹ inu-
 rillibus nō obseruat debita quātitas vt
 qualitas fm̄ regulas sequētes: et iō sūt
 inutiles ad inferēdas cōclusiones ex p̄-
 missis. vñ inutillis cōbinatio dicitur ordia-
 tio duarū p̄positionū ex q̄b⁹ nō sequē p̄na
 formali aliq̄ cōclu⁹: sicut qm̄ ambe p̄miss
 se sūt p̄ticulares: vel ambe negatiue.
Consequē p̄notat auctor regulas ḡnales:
 quarū prima ē: ex puris p̄ticularib⁹ in-
 definiti aut singularibus nō p̄t fieri bo-
 nus syllogismus. cui⁹ rō ē: qz qm̄ ambe p̄-
 missē sūt p̄ticulares: extremitates possūt
 vniri cū medio p̄ diuers⁹ p̄tib⁹ ei⁹: q̄re n̄
 sequitur vnio illarū extremitatū inter se.

Sed cōtra hāc regulā argu-
 tur duplir: p̄mo nō sic: Bñ sequē: quod-
 dā aīal ē subia: q̄dā hō ē aīal: q̄ q̄dā hō
 est subia. **E**t tñ iste syls est ex puris p̄ti-
 cularib⁹. **I**tē bñ sequē: soz. ē aīal: soz. ē ri-
 sibilis: q̄ risibile ē aīal: τ tñ argumēt ex pu-
 ris singularib⁹. **R**espōdeō ad p̄mū q̄ il-
 lud argumētū tenet solū ḡna materie et
 nō rōne forme syllogistice. **E**nī in alijs
 terminis nō valeret: vt si arguat sic: **D**ō-

dam aīal est equ⁹: quidā hō ē aīal: ergo
 quidā hō est equ⁹. **A**d secūduz d̄r̄ vno
 q̄ licet argumētū valeat p̄ sylm̄ exposi-
 torum: nō tñ p̄ syllogismum q̄ regulat
 per dici de omni et dici de nullo: de quo
 auctor loquitur qui est in mō et in figura.
Alter dicit **S**cham q̄ illud dicitur **A**rs.
 in li. p̄oz q̄ sine vli nō sit sylm̄ intelli-
 telligi d̄z qm̄ oēs termini sūt cōes: nō at
 qm̄ est aliq̄s termin⁹ discretus. **D**ocet eē
Aristo. p̄ncipaliter quō syllogisanduz
 est in scientijs que vtuntur terminis cōi-
 bus nō aut discretis. **E**t aut syllogism⁹
 expositori⁹ ē q̄ ex duab⁹ p̄missis singula-
 ribus dispositis in terciā figura: qui t̄do
 dicitur expositori⁹ qz ē euidentissimus.
Euidentissime enī sequē: sortes est hō:
 sortes est animal: ergo aliq̄d aīal ē hō.
Secūda regula est q̄ ex puris negati-
 uis nō p̄t fieri bonus syllogismus. **E**t
 est ista regula cum ceteris intelligenda
 de syllogismis q̄ valēt ratione matie et
 nō ratione forme. **R**atō huius regule ē:
 qz p̄pter separationem duorū extremitorū
 ab aliquo tercio non sequit vnio vel se-
 paratio eorum inter se: vt p̄pter separa-
 tionē hominis et animalis a lapide nō se-
 quitur separatio hoīs τ aīal ab inuitē.
Tercia regula est q̄ si aliq̄ p̄missarū
 fuerit particularis: conclusio erit parti-
 cularis. **H**uius ratio potest assignari: qz
 propter vnionem duarū extremitatum
 cum medio in p̄missis infertur vnio ex-
 tremitatū inter se in conclusione. **Q**uā-
 do autē vna p̄missarū est vniuersal: et
 alia particularis: licet vna extremitas
 vnietur cū medio vniuersaliter: alia ta-
 mē tantū vnietur p̄ticulariter: τ ideo nō p̄t
 ex hoc inferri vniuersaliter vnio ip̄arū
 extremitatum inter se.

Quarta regula est: q̄ si aliqua p̄mise-
 sarum fuerit negatiua: conclusio erit ne-
 gatiua. **H**uius ratio est: quia quādo vna
 p̄missarū est negatiua: licet vna extre-
 mitas vnietur cum medio in p̄missa
 affirmatiua: alia tamen separatur ab ip̄o
 so in negatiua: τ ideo in conclusione nō
 debent vniri extremitates adinulcem ⁊

sed separabuntur.

Quinta regula est q̄ medium nunq̄ v̄z ponit in cōclusiōe: quod ex hoc patet: qz p̄clusio v̄tualiter cōtinet in medio: et ideo si ingrederetur cōclusionez esset id quod probatur.

Secundum capm.

Prima figura. 7c.

Hic agit auctor de p̄ma figura: cuius sūt nonē mōi: qz q̄t tuoz p̄mi cōcludūt directe: ceteri v̄o idir

Est aut̄ directe cōcludere: maiorē extremitatē p̄dicari de minori i cōclusiōe. cuius rō ē: vt ait **Acham** in sua minori logica: qz qn̄ syllogis⁹ ē ex veris r̄ terminis ordinatur scdm̄ sup̄ius et inferius: in tali cōclusiōe p̄dicat qd̄ natū est p̄dicari: et subicit qd̄ natū ē magis p̄p̄e subicit: qz p̄dicat sup̄ius de inferiori. nō sic est in cōclusiōe indirecta. **Uñ** cōcludere est minorē extremitatē p̄dicari de maiorē i p̄clusiōe: iuxta hos versus.

Dicas cōcludi d̄recte qn̄ ma. de mi.
Est indirecta cōclusio quādo mi de ma.
Et ponit auctor duas regulas in prima figura quo ad modos directe p̄cludētes

Prima regula ē q̄ in h̄mōi quattuor mōis minore ex̄nte negatiua nihil seq̄t.

Uñ intelligendū ē formali cōsequētia: tūc enī seq̄ret̄ ex v̄o falsū arguendo sic:

Omnis hō est aīal: nullus asinus est hō: ergo nullus asinus est aīal: p̄missē sūt v̄e: et cōclusio ē falsa. **Uñ** sic arguendo ponēdo minorē negatiua inferet̄ remō-

tiō sup̄ioris ab inferiori: vt patet i argu-
mento p̄missō. **Sz** p̄tra: bñ seq̄t: **Omnis** hō ē aīal: nullus lapis ē hō: & null⁹ lapis est animal: r̄ tñ minor est negatiua.

Respōdeo q̄ illud argumētū tenet cōsequētia medie et nō cōsequētia forme: cū n̄ valeat i alijs terminis: vt p̄z i p̄ced.

Secūda regula ē q̄ in eisdē mōis maiorē ex̄nte p̄ticulari nihil sequit̄: scz. cōsequētia formali: vñ nō seq̄tur: quidam hō est aīal: nullus asinus ē hō: ergo nullus asinus est aīal: p̄missē enī sunt v̄e: et cōclusio falsa. **Causa** huius regle p̄-

ter: qz in istis quattuor mōis mediū subicitur in maiorē: et optet fieri sup̄io sub medio p̄ticulari: r̄ ideo optet q̄ maior sit semp̄ vniuersalis. **Deinde** ponit auctor modos prime figure: **Ad** quozū 3 faciliōrē memoriāz notandū sūt isti v̄s.

Barbara celar ē d̄arij serio baralip̄ton.

Belantes dabit̄is sap̄stuo fr̄isefomozū.

Cesare camelstres festino baroco.

Barapti felapton disamis dat̄is hocar do ferison.

In his quattuor v̄sibus sunt nonem dictiones. 19. modis trium figurarū deseruēt̄es: ita q̄ p̄p̄inā dictionē p̄mi v̄sus intelligitur primus modus prime figure: et p̄ secūda secūdos mod⁹: r̄ sic de alijs. **Unde** duo p̄mi v̄sus deseruēt̄ modis prime figure: tercius v̄o v̄sus p̄ter vltimā dictionē deseruit modis secunde figure. **Ultima** aut̄ dicitio tercij v̄sus cum alijs dictionibus quartū versus deseruit modis tercię figure.

Item Sciendūz q̄ p̄ hanc vocalem a intelligit̄ vniuersalis affirmatiua: p̄ e vniuersal negatiua: p̄ i p̄ticularis affirmatiua: per o p̄ticularis negatiua. **Item** in qualibet dictione sūt tres sylle: et si qd̄ residuū fuerit: sup̄ sūt q̄tū ad p̄positū: ponit̄ tñ cā metri.

Per p̄mam aut̄ syllabarū illarū intelligitur maior p̄positō: per secūda mīo: per terciā cōclusio. **Abi** gratia: **Prima** dicitio scz barbara habet tres syllabas: in quarū qualibet ponitur a.

Per a terpositum significatur primus modus prime figure: quī cōstat ex duabus p̄positiōibus affirmatiuis vniuersalibus cōcludentibus vniuersalē affirmatiuam: vt omne animal est substantia: omnis hō est animal: ergo omnis homo est substantia. **Regulatur** aut̄ iste modus in media te per dici de omni: qz quicquid p̄dicat̄ de aliquo subiecto distributo: p̄dicat̄ de quolibet sumpto sub eo: sed substantia p̄dicatur de animali distributo in maiorē: et sub animali sumitur homo in minorē: igitur etiā substantia p̄dicatur de homine in cōclusionē: per idem ēt̄ declarari de tercio modo scz **Darij**.

Motandū q̄ in hoc syllogismo et etiā in alijs oportet terminos suū eodem modo. Si enim vnus terminus sumere tur pro vno significato vel supposito in vna propositione et in alia pro alio: tūc essent quattuor termini in syllogismo virtualiter quantum ad rez significatā. Verbaliter etiā sumi termini eā ample et eā stricte in vna propositione sicut i alia

Arguit cōtra hūc modū: Quislibet contradictionis altera pars est vera: Omnis homo est asinus est contradictionis altera pars: ergo ipsa est vera. Respondeo q̄ non bñ sumitur i minori: non em̄ debet plus predicari in minori q̄ distribuatur in maiori. Cum ergo ly contradictionis distribuatur i maiori debet eē pdicatuū minoris: et ideo sic debet argui: Quislibet contradictionis altera pars est vera: sed omnis homo est asinus: et quidam homo nō est asinus: est quedam cōtradictio: ergo omnis hō est asinus: vel altera pars est vera: et est iste syllogismus in Darij: cum minor n̄ sit vniversalis sed singularis.

Secundus modus celarent cōstat ex ex vniuersali negatiua et vniuersali affirmatiua: vniuersalem negatiuam concludentibus: vt nullū aīal est lapis: omnis hō ē aīal: q̄ nullus hō ē lapis. Regula ē aut̄ iste modus p̄ dicit de nullo: qz q̄cqd̄ remouet̄ a subicō distributo remouetur a quolibet sumpto p̄ eo. Cum igitur remoueat̄ lapis ab aīali in maiore: et sub aīali sumat̄ hō in minore: q̄ etiā lapis remouet̄ ab hoīe in cōcīsiōe. hoc etiam pōt declarari in serio.

Sed cōtra hūc modū arguitur sic: Nō sequit̄: nullū viuēs gñabit: omnis hō est viuēs: ergo nullus hō generabitur: et tamē arguitur in celarent. Respondeo q̄ hoc argumentum nō valet: qz termini nō tenentur eā ample in vna ppositiōe sicut in alia: homo enī in minori supponit tñi p̄ pñtibz ratiōe illius verbi est quod est pñtis tēporis. In conclusione dō restringit̄ ad presentes et futuros ratiōe verbi sumi i tēporis.

ris. Ad hoc ergo q̄ argumentum p̄cludat debet restringi in conclusione ad p̄sentes: ergo nullus homo pñs generabitur. Tertius modus est Darij: et cōstat ex vniuersali affirmatiua et p̄ticulari affirmatiua: particularem affirmatiuam concludentibus: vt omne aīal est substantia: quidā homo est aīal: ergo quidam homo est substantia.

Arguitur contra hūc modum sic: Non sequitur: Omne currens est homo: quidam asinus pōt eē currens: q̄ quidā asinus p̄t esse homo. Respondeo q̄ nō bñ arguit̄: qz ibi nō sūt tantum tres termini: cū currens sit subiectū maioris: et potēs currere pdicatuū minoris. Quartus modus scz serio cōstat ex vniuersali negatiua et p̄ticulari affirmatiua: p̄ticularē negatiuam concludentibus: vt nullū aīal est lapis: quidam homo est animal: q̄ quidā hō nō est lapis.

Cōtra hūc modū arguit̄ sic: qz nō sequit̄: Nullū aīal est species: sed hō est aīal: q̄ homo nō est species: Et tamē arguit̄ in serio: q̄ nō est cōsequētia formalis. Respondeo q̄ argumentum nō valet: cū ibi nō sūt tres termini: cum homo in minori teneat̄ p̄ supposito. qz supponit̄ ibi determinate: In cōclusiōe dō tñi p̄ nā cōi: qz ibi suppoit̄ simpliciter. Quintus modus scz Baraphton cōstat ex duabus vniuersalibus affirmatiuis: particulare affirmatiuam indirecte concludentibus: vt omne animal ē substantia: omnis homo ē animal: ergo quedam substantia est homo. Et reducit̄ ad primum modum per conuersionem concludētis p̄ accidens. Circa quod sciendum q̄ reducere vnū syllogismū ad aliū est ostendere quō syllogismus minor perfectus euidenter concludit p̄ alium syllogismum p̄fectiorem ad quem reducit̄. Item sciendum q̄ ille quattuor dictiōes per quas designantur quattuor modi p̄fecti incipiūt ab iis consonantibus b. c. d. f. et omnes alie dictiōes p̄ quas designantur modi imperfecti incipiūt ab eis dē. Modi igit̄ incipientes. p. h. debēt reduci

et ad barbara: p: c: ad celaret: p: d: ad da-
 rij: p: f: ad ferio. Itē vbiūq; ponit s: in
 istis dictōibus signat q; ppō intellecta
 p: vocalē inmediate pcedētē s: debz cō-
 uerti simpliciter: et p: p: signat q; ppō in-
 tellecta p: vocalē inmediate pcedentem
 p: debet pueri p: accūs: et vbiūq; poni-
 nitur m: signat q; debet fieri trāspōsitō
 pmissarū: faciēdo scz de maiorī mīuorēz
 et e cōuerso. Et vbiūq; ponit c: signat
 q; modus ille debet reduci p: impossibi-
 lē. **Uñ** dicitur. **Simplr** dicitur vlt s: p: d: per
 accū. **U** vult transponi: c: d: p: impossibi-
 le duci. **Sed** cōtra p̄dicta argui-
 tur sic: **Conclusio** de baralip̄tō est parti-
 cularis affirmatiua: ergo nō d:z pueri p:
 accūs. p̄batur p̄na: q; **Aristo.** tractās d:
 cōuersioe p̄positionū nō posuit pp̄dēm
 affirmatiuā cōuerti p: accūs. **R**espōdeo
 q; **Aristo.** regit de conuersione inquantū
 erat consequentia formalis: particulari
 autē affirmatiua non conuertitur p: acci-
 dētē gratia forme: s; tñ gratia materie:
 et ideo de illa non detriminauit. **S**z tūc
 quō erit baralip̄tō p̄sequētia formalis?
Dico q; pōt patere: hūc mō in p̄cludere
 formaliter p: illam regulam: **Q**uicquid se-
 quitur ad consequens: sequitur ad aūs:
 sed sic est q; ad illud aūs: omne animal ē
 suba: omnis hō est animal: sequitur ī bar-
 bara omnis hō est suba. **A**d aliud autēz
 cōsequēs sequitur p: uersionē p: accūs:
 q; quedā suba est hō: ergo et illa p̄^o seq̄-
 tur ad ip̄m antecedēs in **Baralip̄tō**: cū
 ibi sint eedem p̄missis que ī **Barbara**.
Sextus modus scz **Relantes** constat
 ex vniuersali negatiua et vniuersali af-
 firmatiua: vniuersalem negatiuam con-
 cludentibus indirecte: vt nullum animal
 est lapis: oīs homo est animal: ergo nul-
 lus lapis est homo: et reducitur ad cēla-
 rent per conuersionē cōclusiōis simplr.
Septimus modus scz **Dabitris** constat
 ex vniuersali affirmatiua et p̄ticulari af-
 firmatiua: p̄ticularē affirmatiuam p̄clu-
 dentibus indirecte: vt omne animal ē sub-
 stantia. q̄dam homo est animal: ergo q̄-
 dam substantia est homo. et reducit ad

Daris per conuersionē conclusionis sim-
 pliciter.

Sextus modus scz **Sapesmō** constat
 ex vniuersali affirmatiua: et vniuersali
 negatiua: p̄ticularē negatiuam cōclu-
 dentibus indirecte: vt omne animal est
 substantia: nullus lapis est animal: ergo
 quedam substantia non est lapis. et redu-
 citur ad **Ferio** maiorī conuersa per acci-
 dens: quod designatur per illam **lram**
 p: sequentem p̄nam syllabam in medi-
 ate: et minorē cōuersa simpliciter: quod
 signatur p: s: sequētē inmediate secūda
 vocalem e: per quaz intelligitur minor:
 sed p: trāspōem p̄missarūz q̄b denotat p:
D: et sic p̄r applicari in alijs modis.

Modus mod⁹ scz **frisesomoz** constat
 ex p̄ticulari affirmatiua et vniuersali ne-
 gatiua: p̄ticularē negatiuam cōclu-
 dentibus indirecte: vt quoddā animal est substantia:
 nullus lapis est animal: ergo quedā sub-
 stantia non ē lapis: et reducitur ad **Ferio**
 maiorē et minorē conuersis simpliciter:
 et per transpositionem p̄missarū.

Secunda figura est: qñ
 mediū p̄dicat in vtraq; p̄missa
 sicut tales dicitur regule.

Prima regula est q; in secun-
 da figura maiorē exīte p̄ticulari: nihil se-
 quit formalī p̄na. **S**ic enī arguendo in:
 fertur negatio supioris ab inferiori: vt ī
 hoc argumēto: quoddā animal est hō:
 nullus asinus est homo: ergo quidā asi-
 nus nō ē animal: nō sequitur: q; p̄missis sunt
 vere: et cōclusio falsa.

Sed cōtra hāc regulā argu-
 itur sic: q; bñ sequitur: quidā homo ē animal
 nullus lapis ē animal: ergo quidā lapis non
 est homo: et tamē maior ē particularis.
Respondeo q; ista cōsequētia est bona
 grā materie sed non gratia forme: cū nō
 teneat in omnib⁹ terminis p̄simili forma:
 vt patet ex p̄mo argumēto.

Secunda regula est q; ex puris affir-
 matiuis nihil sequit. **I**sta regula patet
 quoniam in secūda figura mediū p̄dicat
 in vtraq; p̄missarū. **S**i ergo vtraq; est

affirmatiua: in mediū affirmaretur de vtra
q; extremitate: sed nō sequitur si superi
us de suis inferioribus p̄dicatur: q; pp
ter hoc illa inferiora de se inuicē p̄dican
tur. vñ nō seq̄tur oīs hō est aīal: q̄dā aī
nus ē aīal: ergo q̄dā asinus est homo.

Tercia regula est q; in secūda figura
semp̄ cōcludit̄ negatiua: q̄ patet ex p̄ce
den. cū enī in secūda figura oporteat v
nam p̄missarū eē negatiua p̄ secūdam p
p̄teratē sequit̄ q; cōclusio erit negatiua
Probā ē p̄na p̄ illā regulā generalē. Si
aliq; p̄missarū fuerit negatiua: conclusio
erit negatiua: hec autē figura habet q̄t
tuos modos: quorum primus ē Cesare.
Cesare cōstat ex vniuersali negatiua:
et vli affirmatiua: vlem negatiua p̄cludē
tibus directe. vt nullus lapis est aīal:
oīs hō est aīal: ergo nullus hō ē lapis: et
reducit̄ ad Celaret: maiore p̄uersa sim
p̄liciter.

Contra hoc arguitur et videt̄ q; nullus sil
logismus debeat reduci ad alium syllo
gismū: q; qd h̄z rōem syllogismi ē syllo
gismus p̄fectus: sed oīs syllogism⁹ ha
bet rōem syllogismi: cū diffinitio syllo
gismi conueniat omni syllogismo: q; oīs
syllogismus ē p̄fectus. **A**ulus igit̄ de
bet reduci ad aliū. **I**te syllogismi secun
de et terciē directe cōcludūt: ergo nō in
digēt ad alios reduci. **R**espōdeo ad pri
mum q; duplex ē p̄fectio syllogismi: scz
primaria q̄ est de necessē cōcludere: et v
tali bñ p̄bat argumētū q; oīs syllogis
mus ē p̄fect⁹. **A**lia ē p̄fectio secundaria
syllogismi q̄ est enidēter cōcludere. vñ
hec p̄fectio vltra necessitatē p̄cludendi
addit euidētā. hoc mō t̄rū sūt p̄fecti p̄
mi q̄ttuor mōi: et ideo alij indigēt ad ip
sos reduci. **A**d secūdū dico q; h̄z mōi
secūde et terciē figure p̄cludāt directe: n̄
tū cōcludūt euidēter. **R**atio enī medij
nō est ita p̄pe in ip̄is sicut in p̄ma figu
ra: q; rō medij est ponit̄ inter extrema. in
secūda autē figura ponit̄ mediū supra ex
trema: et in terciā subicitur ip̄is. **U**nde
modi harum figurarum nō regulantur

immediate p̄ dici d̄ omni et dici d̄ nullot
sicut quattuor p̄mi modi p̄me figure.

Secūdus modus scz **C**amestres con
stat ex vniuersali affirmatiua et vniuer
sali negatiua: vlem negatiua p̄cludē
et oīs hō ē aīal: null⁹ lapis est animal:
ergo nullus lapis est homo. et reducitur
ad celaret̄ minore et cōclusionē conuers
simpliciter p̄ transpōem p̄missarum.

Tertius mod⁹ scz **f**estino p̄stat ex vni
uersali negatiua et p̄ticulari affirmatiua:
p̄ticularē negatiua p̄cludentibus: vt n̄
lus lapis est aīal: quidā homo ē aīal:
q; quidam homo non est lapis. et reducitur
ad ferio maiore p̄uersa simpliciter.

Quartus modus scz **B**aroco cōstat
ex vli affirmatiua et p̄ticulari negatiua:
p̄ticularē negatiua cōcludentibus: vt om
nis homo est animal: quidam lapis nō
est aīal: ergo quidā lapis nō est homo:
et reducitur ad barbara per impossibile.

Est autē reductio p̄ impossibile quan
do ex opposito cōtradictorio p̄clusionis
cu; altera p̄missarū insert̄ oppositum cō
tradictoriū alteri⁹ p̄nulle. **S**umatur e
oppositū p̄clusionis: scz oīs lapis ē homo
cū maiori hui⁹ q̄rti mōi: et syllogizetur
in barbara: oīs hō est aīal: oīs lapis est
hō: q; omnis lapis ē aīal: ista cōclusio
opponit̄ minori hui⁹ quarti mōi. **C**et
notandū q; h̄mōi reductio alr̄ fit in secū
da figura et alr̄ in terciā: in secūda enī fi
gura ex opposito cōclusionis cū maiori in
fert oppositū minori: ita q; oppositū cō
clusionis ponit̄ loco minoris. **I**n terciā
vero figura ex opposito cōclusionis cum
minori insert̄ oppositū maioris. **U**ñ
Seruat maiore: variatq; secūda minore
Tercia maiorem variat seruatq; mino
rem. **D**icit̄ autē h̄mōi reductio per im
possibile eo q; in reductōne vna contra
dictoria ponitur loco alterius. **C**ōtradi
ctorias autē simul esse veras est impossi
bile.

Tercia figura est quan
do mediū subicitur in vtra
q; p̄missarū: cuius tales vā
tur regule. **P**rima regula est

et minore exite negatiua nihil sequitur: quod est intelligendum de prima formal. Unde non sequitur: omnis homo est animal: nullus homo est asinus: ergo nullus asinus est animal.

Secunda regula est: quod in tertia figura secludit particulariter ad hoc: scilicet: ut sit prima formal: et ideo non sequitur: omnis homo est animal: omnis homo est suba: ergo omnis suba est animal: primum scilicet de: primum scilicet h⁹ figur⁹ sex scilicet mot⁹

Primus scilicet Darapti constat ex duabus vltimis affirmatiuis particularibus affirmatiua concluditur: ut omnis homo est animal: omnis homo est risibile: ergo quoddam risibile est animal: et reducit ad Darij minore conuersa per accens.

Secundus modus scilicet felapton constat ex vltima negatiua et vltima affirmatiua particularibus negatiua concluditur: ut nullus homo est asinus: omnis homo est risibilis: ergo quoddam risibile non est asinus: et reducit ad ferio minore conuersa per accens.

Tercius modus scilicet Disamis constat ex particulari affirmatiua et vltima affirmatiua: particularibus affirmatiua concluditur: ut quoddam homo est animal: omnis homo est risibilis: ergo quoddam risibile est animal. et reducit ad Darij maiore et minore conuersis simpliciter.

Quartus modus scilicet Darisi constat ex vltima affirmatiua et particulari affirmatiua particularibus affirmatiua concluditur: ut omnis homo est animal: quoddam homo est risibilis: ergo quoddam risibile est animal: et reducit ad Darij minore conuersa simpliciter.

Quintus modus scilicet Bocardo constat ex particulari negatiua: et vltima affirmatiua: particularibus negatiua concluditur: ut quoddam homo non est asinus: omnis homo est risibilis: ergo quoddam risibile non est asinus. et reducit ad barbara per impossibile. Sumatur enim oppositum conclusiois cum minori: et inferatur oppositum maiori: ut omne risibile est asinus: omnis homo est risibilis: ergo omnis homo est asinus: hec per secula in barbara dicitur maiori: et hoc.

Sextus modus scilicet Ferison constat ex vniuersali negatiua: et particulari affirmatiua: particularibus negatiua concluditur: ut nullus homo est asinus: quoddam

homo est risibilis: ergo quoddam risibile non est asinus: et reducit ad ferio minore conuersa simpliciter.

Consequenter ponit auctor quasdam regulas syllogismorum concludentium particularibus negatiua: quarum prima est quod nullus syllogismus concludens particularibus negatiua indirecte potest esse directe concludere. Tales autem sunt duo modi prime figure vltimi: scilicet sapiesmo et frisesomorum. Sed contra arguitur: videtur quod sapiesmo possit concludere particularibus negatiua directe arguere de hoc. Et sic homo est animal: nullus lapis est homo: ergo quoddam lapis non est animal: hoc concludit particularibus negatiua directe. Respondetur quod hoc est contra materiam et non gratia forme cum possint dari termini in quibus non sequitur ut omne animal est suba: nullus lapis est animal: non sequitur: ergo quoddam lapis non est suba. Sed tamen sequitur indirecte: ergo quoddam suba non est lapis. Secunda regula est quod nullus syllogismus concludens particularibus negatiua directe potest esse directe concludere indirecte. Ad hoc intelligendum formalis prima: sicut in regula precedenti. et tales sunt sex modi: scilicet ferio in prima figura: festino et baroco in secunda: felapton et bocardo et ferison in tertia.

Alteri⁹ dicit auctor quod prima figura concludit omnia genera propositionum: scilicet vltimum particularibus affirmatiua et negatiua. secunda autem vltimum negatiua et particularibus negatiua. tertia vero concludit particularibus affirmatiua et particularibus negatiua. Sed contra hoc arguitur sic: cum enim prima figura concludat omnia genera propositionum: videtur quod alie superflueant. Respondetur quod non superflueant: quia facilius reperit medium quod subiacet respectu vtriusque extremitatis et predicetur de vtraque sumpta vniuersaliter vel particulariter affirmatiue vel negatiue quam quod tamen subiacetur respectu vnius: et predicetur respectu alterius: ideo propter facilitate non mediis alie figure a prima non superflueant. Coniunguntur autem ab Aristotele plures modi syllogismorum quibus conclusiones vario modo possunt concludi: puta syllogismus ex oppositis: de quo dicitur est primo capitulo huius partis. Item ponit syllogismus

ostensius ⁊ ad impossibile: de quib⁹ dicitur in fallacia s̄m nō causam. Est etiā syllogismus ex ypotēsi: q̄ p̄cedit ex aliq̄ sup̄pōe nō cōnumerata in p̄missis. P̄ponitur etiā syllogismus circularis qui ex p̄clusionē p̄oris syllogismi cū conuersa alterius p̄missarū infert alterā p̄missaz. Et dicit circularis: qz sibi idem ē p̄ncipiū ⁊ finis: sicut est in circulo: vbi fit regressus ad eūdē punctū a quo incipiebat p̄gressus. Et sic est iste syllogismus vtilis demonstrator: licet enī circulo sit impossibile demonstrare demonstratōne p̄pter quid et potissimā culus mediū ē diffinitio primo posterioꝝ: demonstratio tamen circularis bñ est possibilis mutādo vnū genus demonstratōnis in aliud. s. demonstratōne p̄pter quid in q̄a: v̄ econtra. Itē demonstrando p̄ diuersa ḡna causarū vt efficiēs p̄ finē: ⁊ econtra: vbi licet sit demonstratio p̄pter quid: nō tū potissimā: culus mediū est diffinitio subiecti que ē causa in mediata passionū eius. P̄ponit etiā syllogismus conuersius qui scz p̄cedit ex opposito p̄tario vel cōtradictorio cōclusionis p̄oris syllogismi cū altera p̄missarū ad inferendū oppositū alterius p̄missis. Et p̄t dicit cōuersius p̄pter mutationē alterius p̄missarū ⁊ p̄clusionis in suas oppositas. De syllogismo autē falsigrapho dicit in principio fallaciarum:

Enum agit auctor de cōiugatōibus inutilibus. ¶ Circa quō sciēduz s̄m Aristō. in li. p̄loꝝ:

q̄ cōiugatio vel combinatio vtilis dicitur q̄ sequit̄ ex p̄missis s̄m regulas prius assignatas p̄na formalis: ita q̄ nō valent rep̄ri termini in quibus ferat̄ instantia p̄bando vcz efficaciter huiōi moduz arguendi nō tenere. P̄ter oppositū autē cōiugatio est inutilis q̄ infert̄ p̄ ex p̄missis cōtra regulas prius assignatas: que licet sequat̄ ḡra materie: nō tamen ḡra forme syllogistice: cū possint rep̄ri termini in quibus feratur instantia ostendēdo huiusmodi modū arguendi nō valere: et per hoc esse inutilem ad p̄cluden-

dum. qz igitur vtilis est scire faciliter reperire terminos ad inferendū tales instantias: vcz auctor modū huiōi termini nos in p̄mptu replendū dicens qz optet accipere duos terminos disparatos cū suo superiori: vt duas sp̄s cū genere: vt hō: asinus: animal: vel accipiendi sūt duo termini quoz vnus de altero p̄dicet̄ siue cōuertibiliter siue nō cū extraneo vtriusq̄: vt hō: risibile: lapis: aut accipiēdi s̄ termini quoz alter de altero p̄dicet̄: siue p̄uertibiliter siue nō cū superiori ad vtrūq̄: vt hō: risibile: subia: vel hō animal subia. P̄ter has enī tres regulas cuiusq̄ generi applicentur siue substantie siue q̄litate: siue alicui alioꝝ p̄dicamentoz poterit rep̄ri termini p̄ quos monstrabitur eū dēter aliqua iugatio esse inutilis: nec valere ad formaliter p̄cludendū. Et vocatur tales termini ab Arist. termini in quibus nō hoc ē tale: quibus non sequitur p̄: licet p̄missis sint vere: vñ inueniuntur terminos in quibus nō est ex acceptis: seu inuentis terminis facere iugationē in quibus nō sequitur ex p̄missis: sed p̄missis sūt v̄: ⁊ cōclusio falsa. verbi ḡra: Hec est cōiugatio inutilis: nullus hō ē asinus: nullus lapis ē homo: ergo nullus lapis est asinus. Cum nō sit debita vntio seu cōiugatio terminoz ⁊ p̄positi onum s̄m regulas prius assignatas: qz ex puris negatiuis nihil sequitur formalis p̄na: licet aliqui sequat̄ ḡra materie: vt in p̄posito. ¶ Ad ostēdēduz ergo hāc cōiugationem eē inutilem ē inferēda instantia accipiēdo terminos in quibus nō sequitur p̄: licet sit idē modus arguēdi: vt accipiēdo hos terminos: homo: risibile. asinus: iuxta secūdā regulā p̄dictam: ⁊ potest sic argui: Nullus asinus est homo: nullum risibile est asinus: ergo nullum risibile est hō. Ecce due p̄missis sūt v̄ et conclusio falsa: et tamē iste due cōiugationes sunt in eadē figura ⁊ p̄ponēs s̄ eiusdē quantitatis ⁊ qualitatis i vtraq̄ cōiugatione inutili: seu in vtroq̄ syllo. simuliter cōtra illā regulā: ex puris particularibus nihil sequit̄ p̄t assumi cōiugatio inutilis dicēdo: quoddā animal.

est substantia: quidam homo est animal: ergo quidam homo est substantia. Sed statim potest inueniri termini in quibus non sequitur per primam regulam: accipiendo de species distingas cum genere sic arguendo: Quoddam animal est asinus: quidam homo est animal: ergo quidam homo est asinus.

De syllogismo in particulari.

r

Ratio dicitur. 27.

Postquam auctor determinauit de syllogismo simpliciter seu vniuersali dicit: hinc patet agit de syllogismo in particulari: quod scilicet pcedit ex particularibus. Denotatur autem iste tractatus a loco non tamquam a subiecto: propositio scilicet a principio sui subiecti. Syllogismus autem dialecticus confirmat per locum: quod non in distinctione argumenti ponitur ratio: ideo auctor permittit huiusmodi nominis multipliciter acceptos.

Circa quod sciendum

est potest ratio non tantum anima ab intellectu: sed intellectus dicitur ratio in quantum rationatur discurrendo a minus noto ad magis notum. Ratio ibi sumitur multipliciter per copam rationem ad intellectum. Primo sumitur in distinctione vniuocorum: vnde distinctio scilicet vocatur ratio formalis: ut dictum est in predicabilibus. c. de veritate. Dicitur autem distinctio ratio: quod est indicativa obiecti intellectus vel rationis. Est enim ideo indicans explicite rei essentiam. Essentia autem siue quidditas rei materialis siue sensibilis per distinctionem explicite ponitur a doctore subtili obiectum intellectus per statum isto: intelligendo non solum de sensibili per se: sed etiam de inclusio essentialiter vel virtualiter in sensibilibus. Secundo modo sumitur ratio per ipsam vi vel potestiam ratiocinationis a premissis ad conclusionem. Quarto modo forma dicitur ratio: quod per ipsam cognoscitur materia et compositum. Cognoscitur namque materia per analogiam ad formam primo philosophorum. Videmus enim vnam formam nouam per aliam quod vix videmus nouam operationem que arguit nouam formam. Et sic cognoscimus subiectum transmutatois eorum scilicet materiam

eorum que manet sub utraque forma: licet autem tam forma accidentaliter quam substantialiter sit ratio cognoscenda. Hoc tamen prius positae generationis compositae forme accidentaliter: quod omnis nostra cognitio ortu habet a sensu. Forma autem accidentales se obiecta sensui: ut calidum frigidum: humidum et sic sunt obiectum tactus: et sic et alia. Omnis etiam causa tam extrinseca ut efficiens et finis quam intrinseca: ut materia et forma: habet modo potest dici ratio: quod est ratio cognoscenda sui effectus. Hic autem sit de causa formaliter in tertio tamquam de notiori. Quanto modo essentia eorum seu quidditas predicabilis de pluribus: ut essentia species generis vel diuinitatis dicitur in alio. Et dicitur iste modus a prioribus: quod habet sumitur ratio per obiectum intellectus vel rationis. In primo modo non per distinctioem explicite ipsam obiectum. Secundo modo medium inferens conclusionem dicitur ratio: scilicet est instrumentum intellectus vel rationis ad inferendum conclusionem. Et hoc modo sumitur in distinctioem argumenti. Est enim argumentum ratio rei dubie faciens fidem. I. medium per se conclusionem: quod vix est assertum seu creditum tunc de re dubia siue proposita per modum dubium. Res enim certa proposita per modum dubium non potest per argumentum probari: ut deum esse. Circa quod sciendum quod ista tria scilicet medium argumentum et argumentatio differunt. Medium enim est quod participat utrumque extremum. Argumentum etiam ultra medium addit virtutem probandi conclusionem. vnde per medium absolute positum non potest probari. 2. scilicet non per artem: quod vix temptare non potest tamen scilicet etiam vnione extrematum in premissis cum medio. Et sic argumentum includit ipsas premissas ex quibus inferuntur conclusio. et ideo argumentum dicitur quasi arguens vel stimulas mentem ad assertendam conclusionem. Argumentatio vero est totalis oratio composita ex premissis et conclusione in qua explicat virtus argumenti quod ex vnione extrematum cum medio in premissis inferuntur vnione extrematum inter se in conclusione vel in particulari affirmatiue vel negatiue. sepe tamen vnum sumitur per horam etiam quod ly eadem oratio possit dici per positio: 2. et quod non tamen in eadem rationem dicitur propositio in quantum potest inferri ad inferendum conclusionem. Tunc dicitur propositio quasi per alto in

inferendo posito. Conclusio ⁊o Inquā-
tū argumēto vel argumētū approbata.
Questio autē Inquāntū ē dubla. Est nāq;
questio dubitabilis ppositio.

¶ De in ponit auct. q̄tuoꝝ spēs argumē-
tatiois. s. syllo⁹ Inductio enthimema; et
exēplū. **¶** Circa qđ notandū qđ diuisio
argumentationis non est diuisio gene-
ris i spēs: s; diuisio analogi in sua ana-
logata. Videt ei argumēta⁹ ipozar tū
h⁹ mōi analogie vitarē. cui⁹ rō ē qz ar-
gumēta⁹ s; ab hoc qđ ē arguere mētes:
qđ. s. ē mēte inclinare v; stimulāre ad af-
fctiōdū p̄clonē q̄ infert. s; istū p se p⁹ cō-
ueit syllo⁹. alijs ei spēs⁹ nō ueit nisi i
q̄ntū ē in ipīs qđāmō xtus syllogisimū:
vt oēs alie spēs reducant ad syllo^m ex
p⁹ por. Cū nō dicunt ppe spēs argu-
mētatiois s; large: qz scz sunt qđaz modi
seu maneries arguendi. **¶** Et si arguat
q̄ inter spēs eiusdē ḡnis hū ē ordo pfe-
ctiois: sicut hō ē pfectior equo. R⁹ q̄ ibi
sit ordo pfectiois vna tū spēs nō sic redu-
cit ad aliā q̄ induat formā alteri⁹: sic en-
thimema sic reducit ad syllo^m q̄ induit
formā syllogisimū. ⁊ sic d̄ alijs. Quā vero
diffinitio syllogisimū data ē in pcedenti
b⁹: nō de illa auctor se excusat: ⁊ delimit
nat p̄mo qđ sit Inductio vicē. q̄ ē p
gressus a p̄clarib⁹ seu singlarib⁹ suffi-
cientē enūerat: ad vlc: vt for. currit: pla-
to currit ⁊ sic d̄ alijs. q̄ oīs hō currit.

¶ Circa qđ ē notandū qđ pgressus h̄ su-
mit p motū seu d̄ cursu rōis. Singlar
etiā i pposito sumit ū solū p individuo
delimitatio qđ d̄: singlarē simplr ⁊ sui se:
s; etiā p unū cōi qđ d̄: singlarē p respe-
ctū ad mag; cōe vt habet p̄mo phicoꝝ.
Bū enī sequit: hō currit: equ⁹ currit ⁊
sic de singlis spēs⁹ aialū. q̄ oē aial cur.
Reducit at sic iductio ad syllo^m accipi-
endo singlaria p medio ⁊ subiectēdo ipā
p̄n maiorī respectu maioris extremitatis q̄
p̄dicat in p̄clonē: vt ista iductio for. cur-
rit: plato currit ⁊ sic de singul. q̄ oīs hō
currit reducit ad syllo^m. De qđ ē for. vt
plato ⁊ sic d̄ alijs currit. oīs hō ē for. vt
plato ⁊ sic d̄ alijs. q̄ oīs hō currit.

debet etiā accipi vlc p h̄mō
superiori distributo p̄ h̄mō vlc

Sed contra hoc arguit sic.
Intellectus non cognoscit singlaria. q̄
nō discurret a singlarib⁹ ad vlc. p̄na
parz qz discursus rōis p̄supponit cogni-
tionem extremoz. p̄bat aūs p p̄m in
libro de anima dicentē q̄ intellectus ē
vniuersaliū: sensus vero est singlariū.
R⁹. q̄ sensus est singlariū p̄cise. Intel-
lectus autē licz sit vniuersaliū nō tamen
p̄cise sed etiā singlariū: et ideo cogno-
scit hec ⁊ illa. Ipsa autē singlaria non
intelligit intellect⁹ p̄ nūc directe. s; reflexe
cēdo se sup fātamata fm Ari. 3. d̄ aia. cap. 10.

Circa qđ notandū qđ spēs in fan-
tasia ad quā
se cōuertit intellect⁹ p̄mo representat sin-
glare vagū in quod p̄mo fertur cogni-
tio intellectus. Quod p̄z quia q̄nq; in-
telligim⁹ aliqđ singulare ignorando in
qua specie sit. Et in hoc p̄mo signo in
ipsa fantasia est cōfusum: vt substantia cū
accidentibus vel nūlla accidētia se cō-
trahentia mutuo. Secdo representat nām
absolute. s. quādo intellectus abstrahit
vniuersale et fertur in naturā p̄cise. nō
cōsiderando eius singularitatē. Tercio
reflexēdo p̄siderationē nature ad circū-
stantias signatas: vt scz intelligat singu-
lare. i. naturā que est hec nō in quātum
hec sed cū accidētib⁹ p̄p̄ijs determinat
talem naturā p̄ tales circūstāntias: puta
q̄ est hic et nunc et cū tali figura et colo-
re et huiusmōi: ⁊ ita q̄ istius reflexiois
terminus a quo et ad quē est qđ cōfusū
et in medio quid distinctū. Ipsa tū natu-
ra que est hec nō intelligit p̄nūc in q̄n-
tū hec seu sub p̄p̄ta rōne singularita-
tis: cum nec sensus nec intellect⁹ distin-
guat int̄ duo singlaria circūscēpta distin-
ctioē accidentalī q̄ ē p̄ locū p̄ figuraz ⁊ hu-
iusmōi: puta si p̄ diuinā potentia cōnt d̄
eodē loco ⁊ s̄l tpe ⁊ h̄rent eandē figurā
⁊ magnitudinē ⁊ eūdē colorē. Talia et
tā sc̄ q̄ intellect⁹ iudicaret eē vnū: ⁊ tū
eēt a pte rei duo singlaria. Hec mā dif-
fusi⁹ tractat a doctore sc̄ali. 7. meta. d̄
q̄ ibi p̄ap̄l⁹ videbit. Determinat p̄n̄ auc.
d̄ enthimē⁹ ⁊ ex⁹ q̄ iducit ad alias spēs.

Enthimema est syllogism⁹ im-
perfectus: et exemplū est inductio imp-
fecta. In inductōne em̄ pceditur a sin-
gularibus ad vniuersale vniuersalr̄ sūp-
tūm. In exēplo vō ab vno p̄iculari ad
aliud. Declarat ḡ qd̄ est enthimema di-
cens: q̄ est syllogismus imperfectus: siue
orō in qua nō om̄ibus p̄missis posit̄ in-
fertur festinata cōclusio: vt om̄ie animal
currit: ergo om̄is homo currit. hic enīz
intelligitur ista ppō: om̄s hō est animal:
q̄ si poneret̄ p̄fectus esset syllogismus.
Unde enthimema dicit̄ ab en̄ quod est
in: et thimos quod est mens: qz vna p-
positio retinet̄ in mēte. P̄portet aut̄ il-
lam ppōem eē p̄babilē vel necessariāz:
qz p̄supponit̄ tanq̄ vā: ideo Arist. dif-
finit enthimema q̄ est syllogism⁹ ex ꝓco-
ribus et signis: ꝓcos ē ppō p̄babilis: ꝓ
signū capit̄ p̄ ppōe necessariā.

Ad̄o reductōne enthimema-
tis ad syllogismū ē notādū: q̄ in quoli-
bet enthimemate sūt tres termini sicut ī
syllogismo: quoz vno ponūt̄ in p̄clu-
sioe q̄ sūt extremitates. alius aut̄ nunq̄
ponitur in cōclusioe: qz ē mediū. Illarū
vō extremitatū vna ē bis posita ī enth-
imemate: et altera semel. Suntatur ergo se-
mel sumpta cū medio: debet suppleri p̄-
missa q̄ deerat: vt in hoc enthimemate:
Om̄ie animal currit: ergo om̄is hō currit:
extremitates sūt: hō ꝓ currit: animal autē
est mediū: sed hec extremitas homo nō
est sumpta nisi semel. Suntatur ergo se-
mel cū medio et fiet minor ppō. scz om-
nis homo ē animal: ꝓ sic erit p̄fect⁹ syllo-
gism⁹ om̄ie animal currit: om̄is hō ē animal: ergo
om̄is homo currit.

Circa quod notandum ^{q̄ quā}
^{do idē}
p̄dicat̄ in p̄missa et cōclusioe: tunc sup-
plēda est minor: vt in exēplo p̄ceden̄. cu-
ius ratio: qz p̄dicatū p̄clusiois in tali en-
thimemate est maior extremitas: ꝓ sic in
tali enthimemate ponit̄ maior p̄positio.
Quī vō idē subicit̄ in p̄missa ꝓ cōclusioe
supplenda ē maior: minor em̄ extremis

tas subicit̄ in cōclusioe. Vbi ḡra: om̄is
hō currit: ergo om̄is hō mouet̄: ibi ho-
mo subicitur in p̄missa et cōclusioe: idō
supplenda ē maior extremitas: sic dicen-
do: Om̄ie illud qd̄ currit mouet̄: sed om-
nis homo currit: ergo om̄is homo mo-
t⁹
Exemplum est qm̄ p̄ vnu p̄icu-
lare p̄batur aliud p̄icularē pp̄t̄ aliq̄d
sile repp̄tū in ip̄is: vt pictauiē. cōtra le-
monien̄. pugnare malū ē: ḡ andegauen̄
p̄ maneteses pugnare malū ē. Trobis
q̄ em̄ ē pugnare affines cōtra affines.
Reducit̄ aut̄ exēplū ad syllogismū p̄ du-
os syllogismos: quoz p̄mus p̄t̄ eē talis.
Pictauienses cōtrō lemonien̄ pugnare
malū ē: sed pictauiē et lemonien̄ sūt
affines: ergo affines ꝓtra affines pugna-
re malū ē. Deinde ex hac p̄clusioe fi-
at maior secūdi syllogismi sic arguēdo.
Affines ꝓtra affines pugnare malū ē:
sed andegauen̄ ꝓ maneteses sūt affines:
ergo andegauen̄ ꝓtra maneteses pu-
gnare malū est.

Incipit tractat⁹ de locis.

Argumentuz autē: ꝓc.

Quia argumentum p̄format̄
per locū: ideo cōsequēter au-
ctor diffinit looum dicens q̄

Locus est sedes argumenti v̄l
illud a quo cōueniēs elicif̄ argumētum
ad p̄positā p̄clusionē. Circa qd̄ notā-
dū q̄ locus nō sumit̄ h̄ p̄p̄e: s̄z trāsn̄pti-
ue seu silitudinarie. Locus enī in p̄posi-
to sumit̄ p̄ ppōe p̄ se nota: q̄ d̄r̄ maria:
vel p̄ terminē ex q̄b⁹ cōponit̄: q̄ d̄r̄ dif-
ferētia maxie: vt statim videbit̄. vtrūq̄
aut̄ dicit̄ loc⁹ p̄ silitudinē ad locū natu-
ralē. Loc⁹ em̄ natural̄ duplicē h̄z v̄tū-
tē. Habet vāqz vim p̄seruatiuā seu for-
tificatiuā locati. Habet etiā vim genera-
tiuā ip̄i⁹: vt d̄c̄m̄ fuit caplo de ḡne: vtrā
qz v̄tutē respectu argumētū h̄z maxima:
vel qm̄ ip̄i termini ex q̄b⁹ cōponit̄ quoad
p̄mā v̄tutē. Loc⁹ dyalecticus dicitur
sedes argumenti: sicut enim sedens in
loco naturalī fortificat̄ ꝓ q̄scit̄: sic ex ba-

bludine terminoz et ppositione per se nota ipam explicāte confirmatur virtus illatiua et probatiua argumenti: sic qm intellectus q̄ p̄us dubitabat de conuclūōe p̄bata p̄ argumētū potest quiescere: q̄n n̄ h̄o ad secūdam virtutē ponit in dīstīnitione loci q̄ est illud a quo conueniēs elicit argumētū. sicut est res naturalis in suo loco generatur: sic ex habitudine terminoz et ppositione virtus argumēti ad conuclūōnē ppositā elicitur et extrahitur. Nec autē secūda p̄s diffinitōis maior appropiatur ipsis termīs: p̄ma h̄o ipi maxime. Ex habitudine est terminoz elicitur virtus illatiua argumēti: q̄ confirmatur p̄ maximam. Vbi gratia: arguēdo sic: h̄o currit: ergo animal currit: si q̄ratur vñ locus? respōdēdo a specie ad genus. Ex habitudine enī species ad genus oritur talis illatio: tamē ibi uon est status: qz ad hoc pōt dubitari que ē illa habitudo. Et ideo queritur ulterius maxima: i. dicas uibi ppositionem per se notam explicatiuam talis habitudis. Et tūc respōdēt Quicqd̄ p̄dicatur d̄ specie et genere: et sic explicite confirmatur argumentum.

In sup̄ diuidit auctor locum in locum maximā: et locū d̄rītia maxime. Locus maxima est idē q̄ ipa maxima: et est ibi appositua locutio: vt si dicatur animal homo idē est q̄ homo. Vñ maxima uon teuetur ibi adlectiue sed substantiue.

Est autē maxima ppositio qua nō est altera prior: siue uotior. qz scz cognoscitur cognūtiis terminis: ideo nō indiget vltēriori ppositione: dum tñ termini cognoscant: vt de quocunq̄ p̄dicat̄ species et genus: de quocunq̄ p̄dicat̄ diffinitio et diffinitum. Locus d̄rītia maxime est illud quo differt vna maxima ab altera: vt iste duo maxime. De quocunq̄ p̄dicatur diffinitio et diffinitum: Et de quocunq̄ p̄dicatur species et gen^o: differt p̄ terminos ex quibus componuntur: qz vna componitur ex genere et specie: alia ex diffinitōne et diffinito. Vñ ibi termī dicūtur diffēntie maxime inq̄ntum faci

unt vnam maximam differre ab alia. Dicūtur etiā loci inquātum ex ipsis elicitur argumentum.

Sed contra predicta arguitur sic: Locus d̄rītia maxie est p̄s loci maxime: q̄ mēbra diuisiōis coincidunt. Itē vlderur q̄ diffinitio maxime nō sit bñ assignata. qz ista: omne totū est maius sua parte est quedā maxima: et tamē alia ē notior ipsa scz illa: De quolibet esse vel non esse: et de uullo ambo simul: qz ill d̄ p̄mū p̄ncipiū est uorissimū: ex q̄rto metaphisice. Respōdēdo ad p̄mū q̄ locus diffēntia maxime pōt capi dupl^r: vno^o materialiter p̄ ipsis terminis: et sic bene est pars maxime. Alio nō formaliter p̄ habitudine huiusmodi terminoz: et sic nō est pars eius: sed differūt adiuuicem: sic explicans et explicatum: maxima enī est explicitiua huius habitudinis. Ad secūdū pōt dici q̄ licet vna ppositio de quolibet esse et non sit notior illa: omne totū est maius sua parte: qz scz est de termino simpliciter p̄mo ad quē stat resolutio omnium terminoz. s. d̄ ante: tamē nulla ē notior ipa in suo genere seu ex eis dē terminis: cū ex talibus terminis nulla sit inuēntior ipa.

Circa predicta notandum

q̄ p̄ncipia sūt in duplici diffēntia: quedam sunt simpl^r prima et inuēntiora: strabilia a priori: vt omne totū ē maius sua parte. Si ab equalibus equalia demas que remanent sūt equalia: et huiusmodi q̄ d̄cūtur maxime: qz sūt maxime certitudinis et virtutis ad conclusiones inferēdas. Dicūtur etiā dignitates: qz dignū est as sentire ipsis. Dicūtur etiā cōes autim cōceptiones: qz ab omnibus p̄cipientibus terminos eoz veritas agnoscitur. Dicūtur etiā ppositiones immediate: qz nō indigent p̄bati per aliud prius se: et tñ sunt p̄ncipia cōmunia: qz sunt de terminis cōmunibus: sicut equalē et inequalē cōueniūt numero et magnitudie: et tñ considerat metaphisica que est scientia cōmuni: at per illa habet stabilire p̄n

eipla specialia allarū scientiarū si op^o sit
 Alia autē sūt p̄ncipia q̄ sūt pp̄ria prin-
 eipla p̄culariū sciētiarū: que licet pos-
 sint dici dignitates: nō tamē illa p̄p̄e.
 Sūt autē illa p̄p̄a p̄ncipia in aliqua sciē-
 tia q̄ supponūtur in ipsa sciētia: et cōstitu-
 untur ex terminis proprijs ipsius scien-
 tie cuius diffinitōes p̄p̄e sūt specialiaz
 terminoz in sciētia vtente illis terminis:
 sicut in geometria rectum dicitur cuius
 medium non exit extrema: et ex hōiō p̄n-
 eiplis p̄cedit demonstratio primo poste-
 riorum. Principijs autē communibus in
 sua cōmunitate manentibus nō vtūtur
 sciētie specialēs: sed bene vtuntur ipsīs
 appropriatis et applicatis ad suum ge-
 nus scibile vt p̄ncipio. Si ab equalib⁹
 equalia demas que remanent sunt equa-
 lia. Atitur geometer applicando illud
 ad magnitudines sic: Si ab equalibus
 magnitudinibus equalēs magnitudines
 demas: residue erint equalēs. Arismet-
 ricus autē applicādo ipm ad numeros
 Vocat autē Aristoteles p̄ncipia sciētiarū
 vno positōnes que ponuntur tanq̄ p̄p̄a.
Quid dicitur vno positio in suppositionē
 petitionem et diffinitionem: et veniunt
 in hoc supposito et petito: qz si sint de-
 monstrabilia: non tamen illa sciētia in
 qua supponūtur vel petitur: sed differt
 abinute: qz si p̄positio que accipitur vt
 p̄missa ad aliqd demonstrandū sit p̄p̄a:
 bilis adscēnti: siue videatur sibi vera:
 tūc dicitur suppositio non simpliciter: s3
 ad aliquem. Sed si esset penitus inde-
 monstrabilis: esset suppositio simpliciter.
 Si vō adscēntis cui sit demonstratio ne-
 qz fuerit eiusdē op̄inionis: neqz cōtrarie
 sic qz eam neqz concedat neqz neget dici
 petito. Diffinitio autē differt a sup-
 positione et petitione: qz om̄is supposi-
 tio vel petio est p̄positio. Diffinitio
 autē nō: sed soluz simpliciter intellectu ap-
 p̄henditur. Unde dicit Arist. qz non di-
 cit esse vel non esse: qd est intelligēdum
 non de cōtra rei que p̄ diffinitionem ex-
 plicatur: sed de esse quod consistit in cō-
 positione: p̄dicati cū subiecto: cū tñ assu-

mitur in p̄positōne et p̄dicatur de diffi-
 nito: tūc talis p̄positio est suppositio: et
 medium in demonstratōne p̄pter quid
 et potissima. Quare vō sciētia subalē
 nata accipit p̄ncipia sua a subalternatē
 sciētia de ipsa est aliqd dicendum.

Circa quod est notandum

qz ad hoc qz vna sciētia subalternerur
 alteri tres cōditiones requirūtur. P̄rio-
 enī requiritur: qz subiectū sciētie subal-
 ternate sit sub subiecto sciētie subalter-
 nantis: sic musica que est de numero so-
 nozū: sicut de p̄positionibus numerali-
 bus applicatis ad sonos subalternatur
 arismetrice: que ē de numero sup̄to sim-
 pliciter. Secūdo qz subiectuz ei⁹ addat
 diffrentiam accidentalez ad subiectū s3
 alternantis: sicut fouus est diffrentia ac-
 cidentalis addita numero. Tercia qz sci-
 entia subalternata accipiat p̄ncipia sua
 a sciētia subalternante.

Notandū insup qz respectu om̄is
 conclusionis demonstratē
 onis oportet ponere p̄ncipia prima in-
 demonstrabilia: als in infinitū p̄cedere
 tur. Est at magis assentiēdum p̄ncipijs
 qz conclusionis: quod p̄bat Arist. primo
 posterioz: qz p̄pter qd vnum quod d̄qz ta-
 le et illd magis: que auctoritas qz sepe
 allegatur in p̄p̄ia et theologia ē aliqua-
 liter declaranda: Et sic pōt intelligi: Il-
 lud est magis tale p̄pter quod vniū qd̄
 est tale: vt qz cōclusio est euidēs exp: in
 cipio: ideo p̄ncipium ē magis euidēs:
 vnde illi magis est credendū. Ad verit-
 tatē autē illi⁹ p̄p̄ois oportet qz illud pre-
 dicatum qd̄ cōuenit alicui p̄ aliquā cau-
 sam cōueniat etiā illi cause. Et ideo nō
 sequit: Ista inferiora sūt generalia et cor-
 ruptibilia p̄pter sup̄iora: ergo sup̄iora
 sunt magis generabilia: qz talia p̄dicata
 non cōueniunt sup̄ioribus. Itē requirit
 qz illud quod est causa tal̄ causati sit cau-
 sa p̄cisa t̄lis p̄dicati. vñ nō sequit̄ dom⁹
 est solida p̄pter dom̄ificatozē: qz dom̄ifi-
 cato: ē magis solid⁹. Firmitas etiā non
 inest dom̄ni p̄cise a dom̄ificatozē s3 a so-
 liditate suaz p̄riū. Itē nō tenet in causa

accidentaliter ordinatis: unde nõ sequitur Sortes est hõ ppter platonẽ: q̄ platonẽ est magis homo. Dicuntur aut̄ cause accidentaliter ordinatæ quãdo vna de spondet ab alia in eẽdo sed non in causando: vt filius licet habeat esse a patre potest tamẽ generari patre mortuo. In causis nõ eẽtialiter ordinatis ẽ dependentia et in esse et in causare: vt de solẽ homo generat hominẽ. Inferior enim causat in virtute superioris qd̄ est intelligendum scdm̄ Sco. p̄ma dist. 4. sen.

Non qz causa secũda in suo ordine agit virtute p̄pa. Non enĩ accipit nouã influentia: sed dicitur agere in virtute alteri: qz virtus agentis dependetis nõ sufficit sine virtute illa a qua dependet.

Locus diuiditur. 2c.

Postq̄ auctor diffinit locum hic consequenter diuidit locum dicitur maxime per locum intrinsecum et extrinsecum et mediũ. Locus intrinsecus est quãdo sumit̄ argumentum ab his que sũt de substantia terminorum in questione positorum. ¶ Hic sciendũ q̄ in omni argumentum est p̄lusio que fuit questione anteq̄ concluderet: ideo dicitur q̄ argumentum facit fidem de re dubitativa: id ẽ de questione que prius erat questio et dubitabilis. ¶ Locus ergo intrinsecus ẽ quĩ sumitur argumentum ab his que sũt de substantia terminorum in questione positorum: hoc est quĩ terminus inferens est ita de essentia termini illati: q̄ vnus includit alium aliquo modo eẽndi in: vt pposita illa questione: vtrũ sortes sit animal arguitur sic. sortes est homo: ergo sortes est animal: ly animal qui est terminus illatus includitur in termino inferente. ¶ Locus autem extrinsecus est quĩ illi termini sic se habent q̄ vnus non includit alium: sed est extra rationem eius: vt si arguat sortes est albus: ergo non est niger. Nõ enĩ huius termini albus ẽ extra rationẽ huius termini niger. ¶ Locus nõ mediũ est quando huiusmodi termini sic se hũnt q̄ p̄m̄ conueniunt: et partim dñit: vt cons-

cretus et abstractũ q̄ dicitur p̄ugata conuenit in significato: et dñit in modo significandi: vt iustitiam et iusticia. Iusticia enĩ significat illã q̄litate in se p̄sideratã. Iustitiam nõ significat huiusmodi qualitatẽ p̄cernẽdo subiectũ cui inest. Ex p̄dictis patet q̄ diuissio loci dñie maxime ẽ bñ assignata. Et enĩ p̄us dicebatur locus dñie maxime est formaliter habitudo terminũ ad terminũ: vt p̄firmas argumentũ. Distinctionem autẽ intentionis debet dari s̄m̄ distinctionem sũdamẽtorũ: sic distinguunt tres modi relatiuorum quinto metaphisice. Hic ergo distinguuntur loci s̄m̄ varietatẽ terminorum in quibus fundant. Si querat: quare nõ ponitur diuissio loci maxime: sicut dñie maxime. Respõdeo q̄ habitudo diuissio dñie loci maxime: habetur diuissio loci maxime. Scdm̄ enĩ varietatẽ terminorum est variatio maximarũ explicitiũ huiusmodi terminorum habitudines.

¶ Deinde diuidit auctor locum intrinsecum in locũ a subia et a concomitantibus subiam. Locus a subia ẽ quĩ sumit̄ argumentum a substantia terminorum in questione positorum: quĩ vnus terminus inferens et illatus sic se hũnt q̄ vnus illoz dñit totã eẽntia alteri p̄uertibiliter. vnũ subia in ppositio nõ sumit̄ p̄dicamẽto substantie s̄ p̄ essentia rei. In alijs nõ p̄dicamẽtis replunt huiusmodi loci sicut in p̄dicamẽto subie: licet autẽ videat̄ hec diffinitio eẽ eadẽ cũ diffinitio loci intrinseci: tñ dñit: qz in loco a subia argumentũ sumit̄ ab eẽntia termini p̄uertibiliter nõ in diffinitio loci intrinseci: s̄z ibi sufficit q̄ vnus illoz dicat aliquid includit eẽntia alteri aliq̄ modo eẽndi in: vnũ illa diffinitio puenit nõ soluẽ loco a subia: s̄z etiã loco a concomitantibus substantia q̄ ẽ quĩ sumit̄ argumentum ab his q̄ eẽ sequit̄ terminos in q̄õ positos. qz vnus eẽntia vnũ p̄sequit̄ eẽntia alteri: et vnus illoz aliq̄ modo includit eẽntia in alio: vt sicut p̄ in suo toto vlt̄. vt sicut forma in materia: aut res in suo fine: et sic de alijs: vnũ tñ non includit eõuertibiliter totã eẽntia alteri. ¶ Diuidit autẽ locũ a subia p̄ locũ a diffinitio a desep̄: et nois interpretat̄. Diffinitio

De loco a diffinitione

est oratio indicans quid est esse rei.

Circa quod sciendum ^{q hic su} ^{mit dif} finitio non p diffinitioe causali q datur p causas extrinsecas: seu p descriptione vel diffinitione qd nomis: s; p diffinitioe qd dicitur q explicat eentia rei p pncipia essentialia et intrinseca diffinitio: scz per gen^o et orntiam que se habet vt materia r forma: vt declaratu fuit in pdicabilibus.

Locus a diffinitione est habitudo diffinitionis ad diffinitum: q quid e habitudo idetitatatis: scz couertibilitatis ipso rum adinuicem: Ex quo puenit q quicquid affirmat vel negatur de vno: etiaz affirmatur vel negatur de alio: r de quo cunq; verificatur vnum: verificatur et reliquum. Et cotinet iste locus quattuor argumenta et quattuor maximas: pmo subiuciendo diffinitionez affirmatiue: vt omne animal risibile currit: ergo omnis homo currit. **Unde locus: a diffinitione.** Maxima. Quicquid pdicatur de diffinitione et de diffinito. Secundo pdicando diffinitionem affirmatiue: vt sortes e animal rationale: ergo sortes est homo. **Unde locus: a diffinitione.** Maxima q quocunq; pdicatur diffinitio et diffinitu Tertio: subiuciendo eaz negatiue: vt animal rationale no currit: ergo homo non currit. **Unde locus: a diffinitione.** Maxima: quicquid remouetur a diffinito. Quarto pdicando eam negatiue: vt lapis non est animal rationale: ergo lapis non est homo. **Unde locus: a diffinitione.** Maxima: a quocunq; remouetur diffinitio et diffinitum. Eodẽ mo potest argui a diffinito ad diffinitionem scz subiuciendo et pdicando diffinitu affirmatiue et negatiue: vt omnis ho currit ergo omne animal rationale currit. **Unde locus: a diffinito: maxima:** Quicquid pdicatur de diffinito et de diffinitione. et sic de alijs modis ptermittendo diffinitu et pcludendo diffinitionem. **Unde tunc est locus a diffinito qn diffinitum inferret et concludit diffinitionem: r tunc est lo-**

cus a diffinitione quando diffinitio inferret diffinitum. Locus eni denominat ab inferente et non ab illato: eo q vtus approbatiua cotinetis est in termino inferente: scz in medio et non in termino illato. **Notandũ etiam q locus no denominat a tertio inferente absolute supeto: cum logicus non sit artifex realis: s; denominatur a termino. put stat sub aliqua intentione logicali: scz diffinitio generis et speciei: r sic de alijs: vt si arguatur homo currit: ergo animal currit: no denominatur locus ab homine: vt e res absolute sumpta: scz a specie: id e ab homine vt stat sub illa intentione que e speciei. **Item Notandũ q in huius argumentis termini debent accipi psonaliter: als consequentie non valerent: et io no sequitur: animal rationale est oratio: q homo est oratio: qz termini sumuntur ueritaliter. Item non sequitur: homo est species: ergo animal rationale est species: qz ly homo non supponit simplicitẽ. Item iste consequentie tenent in ppositionibus de inesse. In illis enim modalibus que a quibusdam dicuntur modales non semp tenet talis illatio. **Unde n sequitur: sortes scitur esse homo: q scit esse animal rationale. Item non sequit demonstrabile est hominem esse risibile ergo demonstrabile est animal rationale esse risibile. Passio em que demonstratur de diffinito est p se nota de diffinitione: vt dicit Sco. 2. di. p. sen.******

Item Notandum ^{fm eundẽ do} ^{ctorem q co} ceptus quiditatis prius naturaliter cognoscitur confuse: vt scz imponitur per nomen q cognoscatur distincte: vt impertatur per diffinitionem: licet ergo eades res imponatur p diffinitionem r diffinitum: no tamẽ eodẽ mo. Designatur em per diffinitum confuse et implicite: r p diffinitione distincte r explicite. ex quo patet q alia pdicata sunt notiora de diffinitione cuiusmodi sũt pdicata p se: vt proprie passiones cum oriuntur a pncipijs intrinsecis substantie q explicant

p diffinitionem. Aliqua vō sūt notiora
 dō diffinito cuiusmōdī sūt accētia coīa que
 pus insūt inferiozibus: euz inferiora sūt
 materialia respectu supioz: r p pū co
 gnoscētur cōfufe q̄ ipā supioza. Quā
 do ergo p̄dicata sūt notiora de diffinitō
 ne q̄ de diffinito: bñ pcedit arguēdo a
 diffinitione ad diffinitum. Si vō in ta
 libus p̄dicamētis pcedat a diffinito ad
 diffinitioē erit petitio p̄ncipij qñ pbat
 ignotū p ignotius. An aut p̄dicamenta
 sūt notiora de diffinito q̄ de diffinitōne
 tūc bñ pceditur arguēdo a diffinito ad
 diffinitionē. Si vō in talibus p̄dicamē
 tis pceditur arguēdo a diffinitione ad
 diffinitū erit petitio p̄ncipij. In istis au
 tē cōsequētis ē argumētū demonstrati
 uum qñ accūs ē euidēter notū: vt omne
 animal rōnale ē risibile: ergo omnis ho
 mo ē risibilis. ¶ Sed p̄tra p̄dicta argui
 tur: qz si p̄dicta sūt vā: auc. cōmittit pe
 titiōnem p̄ncipij. Arguit em̄ sic: Ani
 mal rationale currit: ergo homo currit:
 r tamē p̄dicamētū est notius de diffi
 nito q̄ de diffinitōne. Ad hoc pōt vū
 pliciter responderi: p̄mo qz auctor sic ar
 guit: grā exempli. Exempla aut ponunt
 non vt vera sūt: s; vt sentiāt q̄ addiscūt
 Secūdo pōt dici qz in locis dyalecticis
 non senu optet pcedere a notiozib; sim
 pliciter: sed a notiozibus in ordie ad re
 spondētē. An licet aūs uō sit notū sim
 pliciter q̄ cōsequēs: si tñ sit notū res
 etu respōdētis: erit locus dyalecticus et
 non petitio p̄ncipij. Deinde determinat
 auctor quid sit descriptio dicens: qz
 ¶ Descriptio est oratio significās quid
 est esse rei p̄ accidentalialia. Circa qd notā
 dum: qz p̄ hec orit diffinitio et descriptio:
 qz diffinitio expūit qd rei p̄ eētia:
 lia: descriptio vō p̄ accidentalialia qd qd sit: n̄
 solū p̄ accētia p̄pria q̄ oritur a p̄ncipij
 s; speciei: s; etiā p̄ accētia coīa que flu
 unt a p̄ncipijs inditūdi. Per ipā est
 cognoscimus rei essentia. qz s̄m Arist.
 in li. de aīa: Accētia uariā p̄tē p̄ferit
 ad cognoscēdū qz quid est. diffinitio eti
 am causalis que dat p̄ causas extrinse

eas pōt dici descriptio: huiusmōdī et cas
 se sunt accidentales causato: cū nō sūt
 de ei' eētia p̄ accidentalialia. igit̄ dat des
 scriptio q̄ faciūt vnū cōuertibile cum de
 scripto in q̄ntū vnū cōtrahit r restringit
 alterū: vt si dicat homo est animal mā sue
 tū: a uatura gressibile bipes: a dō forma
 tuz de limo terre: ordinatū ad beatitudi
 nem eternā. Descriptio etiā est orō cons
 stans ex genere et p̄prio: vt animal risibi
 le est descriptio homis. Per p̄p̄as nā qz
 passiōes sepe circumloquuntur rez orōis
 nobis ignotas. De loco aut a descriptōe
 ad descriptū et ecōuerso ē dicēdum sicut
 de loco a diffinitōe ad diffinitū formans
 do arguēta et maximas eodēz nō pō
 nendo descriptioem loco diffinitōis:
 et descriptū loco diffinitū. Consequē
 ter determinat auctor de Interpretatiōe.
 Est aut duplex interpretatiō: qz quedā est
 que uou p̄uertitur cum interpretato: vt le
 dens pedem est interpretatio huius no
 minis lapis: r s̄m hāc uō sumit locus a
 substantia: in quo inferens et illatū n̄ si
 gnificat idē cōuertibiliter: lapis. n. r ledēs
 pedem nō cōuertibiliter se habent: cum
 in ulta ledāt pedes que nō sūt lapides.
 Alia vero est que cōuertitur cū interp
 tato: vt amato: sapie est interpretatō hu
 ius nouis p̄bus. Dicē est a philos qd
 est amor: et sophos quod est sapientia:
 quasi amato: sapientie. Et ab hac inter
 pretatione sumitur locus a substantia: r
 diffinitur sic: Interpretatio ē expositio vnū
 us nomis minus notū p̄ aliud magis no
 tum. ¶ Circa quod notandū qz et hmo
 logia et interpretatio differūt ab in sicē.
 Et hmo logia enī est expositio huius dic
 ctionis per alias dictiones eiusdē y dīo
 matis: vt sol dicitur quasi sup omnia lus
 cens. Interpretatiō vō proprie dicitur qñ
 vna dictio exponitur p̄ alias dictiones al
 terius y diomat̄is. An s̄m y didox in li.
 et hmo logiarū: Interpretatō dicit qñ me
 dius inter p̄res duarū linguarū. Inter
 pretatio enim in p̄posito sumitur mag
 ample p̄ expositione vnus dictionis p̄
 alias dictiones eiusdē y diomat̄is vel dī

de scriptio

re p̄licat

descriptio
diffinitio
p̄ncipij
ad descriptioem

Tractat⁹ Anois interpretatione, et de quatuor que

uerforum dum sit ibi convertibilitas in-
p^rationis cum interpretato. **I**tem notan-
dum q^d interpretatio differt a diffinitione
et descriptione. Diffinitio enī et desc^r-
tio indicat esse rei absolute. Diffinitio q^u-
dem p^r essentialia: desc^rptio v^o p^r p^retas
res s^um se consideratas. Interpretatio at
indicat eē rei p^r p^rietates a quib⁹ no-
men imponitur: sine inquamū exp^rimē
et significat per nomen. Unde quādoq^{ue}
quid nomis vocatur interpretatio. De lo-
co autē ab interpretatōne ad interpretatūz
et conuerso ē dicendū sicut de loco a diffi-
nitione ad diffinitum: formādo argumē-
ta et maxime eodē mō ponēdo inter-
p^rationē loco diffinitionis et interpretatum
loco diffinitū.

Contra predicta arguitur sic

Non solū nomia s^{ed} etiā v^{er}ba p^{ro} alias
diciones exponi: ergo illa diffinitio est
insufficiens: in qua dicitur q^d interpretatō
est expositio vnius nomis p^r aliud. **I**tem
videtur q^d interpretatio illius nois p^r h^{ab}-
it nō sit cōuertibilis cū interpretato. q^u mul-
ti amant sapientia q^u nō sunt philosophi.
Item videtur q^d locus ab interpretatōne nō
sit locus a subia. q^u s^um Boetii locus a
substantia in sola diffinitione consistit.
Respondēdo ad primū q^d nomē in diffini-
tione interpretatōis nō sumitur. p^rut dicit^{ur}
guitur cōtra alias p^rtes orationis: sed su-
mitur p^r illo q^u est nota mētis: seu sigul-
ficat mentis cōceptum. **A**d secundū
dico q^d illi q^u non sūt philosophi: qui s^{ed}
arent sapientia nō dicūtur p^rpe amare
sapientiam: sed desiderare. Desiderium
enī p^rpe est respectu non habiti: amor
v^o respectu habiti: licet v^{er}ū aliquan-
do sumatur p^r reliquo. **A**d tertiū dico
q^d Boecius accipit diffinitionē large p^r
diffinitione q^u rei et q^u nomis. **E**t notā-
dū q^d quid rei est t^rū entū: quid nomis
v^o est tā entū q^u nō entū. v^{er}ū illa q^u dⁱ-
cūtur entia p^rhibita quib⁹ s^{ed} repugnat
esse b^u habent q^u nomis: vt chimera.
Talia autē sūt pure impossibilia: cū
ratio h^{ab}oz sit in se falsa includendo v^{er}ū
p^radictoria: vt q^d aliquid componatur

ex repugnātib⁹ et impossibilib⁹ cōponi.

Item notandū q^d licet questio si
quid nomis. De nullo enī queritur: an
sit nisi p^r cognoscatur quid p^r nomē imp^r
tatur: et intelligitur si est nō dⁱ ex^ritia ac-
cidentalī: alioquin demonstratio cui⁹ me-
diū est diffinitio nō posset haberi de v^{er}
existente: cuius oppositū patet p^rmo p^r
sterioris. Sed intelligitur si est de ente
cui nō repugnat esse in effectu s^um Sco-
tum p^rima diffinitione. 4. sen.

Item notandū q^d si est et q^u est ali-
quando sumitur p^r
eodem: vt dicit^{ur} p^rmo posterior: q^d dⁱ sub-
iecto scientie vel demonstratōis opo^ret
p^r cognoscere q^u est: et q^u est: hoc ē opo^ret
p^r cognoscere quid p^r nomē significat^{ur}:
et q^u sibi nō repugnat esse: vel reale
vel rationis. Nulla enī scientia probat
sūū subiectū eē demonstratōne p^rpter q^u
arguendo s^{ed} a causa ad effectum: cū ip^s
sūū inbiectū virtualiter cōineat omnia
desiderata in illa scientia: vt dicit^{ur} fuit
p^rmo ca. huius libri: hoc tamē nō obstā-
te b^u pōt demonstrari demonstratōe q^u. q^u
arguendo v^{er}ū ab effectu ad causā p^r et
am demonstrari p^r aliquā p^riorē sciētiaz:
cognito autē de subiecto scientie q^u est p^r
inuestigari p^r effectus diffinitū. vel scōm
Sco. 3. dl. p^rmo sen. p^r viā diffinitionis dⁱ
uidendo s^{ed} genus generalissimum ē ge-
nera subalterna: ac remouēdo dⁱūas si-
bi nō cōueniētes: et alias sibi attribūē⁹.

Alterius notandū q^d q^ustio p^rpe
quid pōt re-
duci ad quid est. **A**nalitas enī siue dif-
finitio subiecti ē p^rpter q^u respectu pas-
sionis. Unde in demonstratione propin-
qua et potissima que datur p^r causā in-
diatam diffinitio subiecti est mediuz ad
p^rbandum passionem de subiecto: vt p^r
animal rationale p^rbatur homo esse r^{ati}-
bilis.

Item sciendū q^d diffinitio p^rpter
quid dicitur dupli-
citer. vno modo dicitur propter quid:
quando demonstratio sit per aliquas cau-

tas: sicut per causas extrinsecas: vel etiam per aliquam causam. Alio modo dicitur propter quod et potissima: ut quando demonstratio fit per causas intrinsecas: siue per definitionem aliquam.

Demonstratio autem quod sit dupliciter secundum Aristotem. primo post. Uno modo arguendo ab effectu ad causam. Alio modo arguendo a causa remota ad effectum. Exemplum primum: si quis demonstraret quod planetae sunt proprie nos: quod non sinitillare: hec demonstratio est per effectum ad causam: quod non sinitillare est effectus eius quod est esse proprie nos. Exemplum secundum: ut si demonstraret quod paries non respirat: quod non est animal. Non esse enim animal est causa remota eius quod est non respiramentum: quod probatur per se: quod est animal non est causa proxima huius quod est non respirare: et est talis demonstratio semper negativa: nam posita causa remota non propter hoc ponitur eius actus: sed ipsa remota remouetur actus: sic arguendo: Omne respirans est animal: nullus paries est animal: ergo nullus paries est respirans. Sufficientia et diuisio huiusmodi quantum ad questionum: scilicet si est: quid est: quod est: et propter quod est. de quibus ait Aristoteles. In primo secundum posteriorum sic potest assignari. Omne enim demonstrabile antequam probetur est dubitabile: et per consequens quasiabile. Aut igitur queritur de incompleto: aut de completo. Si de incompleto: tunc aut de rei entitate: et sic est questio si est. Aut de quiditate: sic est questio quid est. Si vero de completo: aut queritur de inheretia passionis ad subiectum: et sic est questio quia est. aut de causa inheretie: et sic est propter quod.

Et notandum quod quia non est nota querendi. Per hanc enim coniunctionem nihil queritur: dicitur tamen questio quia est nota querendi rationem: seu respondendi questio: ut circa hanc questionem: an luna sit eclipsabilis. potest queri an eclipsis potest esse

in rerum natura quo ad questionem si est habito autem quod sic: quia videmus defectum luminis candele propter impetum alicuius corporis. Unde potest queri: quid est eclipsis. Est autem eclipsis carentia luminis in aliquo receptivo ex interpositione corporis opacti impediens luminis causare lumen in huiusmodi corpore receptiuo luminis. Habito autem quid est eclipsis potest queri: an hec propositio: luna est eclipsabilis sit vera quantum ad questionem quod est. Logico autem per experientiam quod sic: quod videlicet eclipsis potest inesse lune: potest ulterius queri: propter quod. Logico vero quod hoc est propter interpositionem terre inter solem et lunam: cessat omnis questio de ista questione.

De locis a concomitantibus substantiam.

Equitur de locis a concomitantibus substantiam. Postquam auctor determinauit de loco a substantia: hic consequenter determinat de loco a concomitantibus substantiam. Fit autem iste locus in terminis qui sic conuenit quod unus includitur in alio aliquid modo eundem in: et hoc patet per huiusmodi locos discurrendo: aut cum vnum includitur in alio: sicut partes in toto: vel sicut totum in partibus. Tale autem totum: vel est totum vniuersale: vel totum integrale. Ad esse in sicut totum vltimum est in suis partibus reducendum totum in quantitate: et totum in modo. Ad totum vero integrale reducuntur totum in loco: et totum in tempore. Si autem vnum est in alio: sicut effectus in causa: vel forma in materia sumuntur loci a causa efficiente: materialis: formalis et finali. Generatio autem et corruptio reducuntur ad esse in: sic forma in materia: quod generatio est via in formam: et corruptio vniuersum est generatio aliterius. Locus vero ab vbius reducitur ad esse: sicut res in suo fine: vbius enim est sicut suis ipsius rei. Contra autem accidentia possunt reduci ad totum vltimum. Anum namque contra accidentium est in plus quam aliud: sicut delinquere est in plus quam perire. Ad id

De locis a cōcomitātibus subam

enim delinquent qui nō vere penitent.
Primo igit agitur de toto vniuersali.
Circa quod sciendū q̄ vniuersale alit
sumit̄ p̄mo posteriorū q̄ sumat̄ hic seu
in libro p̄dicabiliū. In libro enī posteriorū
orū vlt̄ dicit̄ p̄dicatū qd̄ p̄mo puenit ali
eui subiecto. Primitas aut̄ dicit̄ tibi ade
quatōnē: qz scz natura talis p̄dicari est
adequata tali subiecto: et sic risibile vel
animal rationale dicitur vniuersale respe
ctu hominis. vñ diffinit̄ vniuersale h̄o uō
sumptū primo posteriorū qd̄ ē de omni
et de p̄ se: et de fm̄ qd̄ ip̄m. Dicit̄ d̄ om
ni: qz scz oportz q̄ tale p̄dicatū insit sub
lecto r̄ p̄ quolibet supposito et p̄ quali
bet vniuersali t̄p̄is. oportet etiā q̄ sibi insit per
se: r̄ q̄ insit fm̄ q̄ ip̄m. i. primo r̄ adeq̄
te: ita q̄ nō cōueniat ei p̄ alterū: sz alijs
per ip̄m. An̄ ista se habēt ex additōe ad
inuiçē: scz: de omni: de p̄ se: et de fm̄ q̄
ip̄m. qz om̄e qd̄ p̄dicat̄ p̄ se: etiā p̄dicat̄
de omni sed nō ecōuerso. Similiter om̄e
qd̄ p̄dicat̄ fm̄ qd̄ ip̄m: p̄dicat̄ et p̄ se: r̄ d̄
omni: sed nō ecōuerso. Exemplū de omni
vbi nō ē p̄ se: vt omnis homo ē coloratus
Exemplū de omni vbi nō ē fm̄ qd̄ ip̄m: vt
omnis homo ē animal: et de fm̄ qd̄ ip̄m
sum: vt omnis hō est risibilis: omnis hō ē
animal rationale. ¶ Totū aut̄ vlt̄ vt h̄ sumit̄
est superius respectu suoz inferiorū: vt ge
nus respectu suarū specierū: seu magis
cōe respectu min⁹ cōis. r̄ d̄ vlt̄ q̄ si vñ
d̄ sum in multis. Sed p̄ subiectiua est
inferius respectu superiorū: vel min⁹
cōe respectu magis cōis: vt species re
spectu generis: vñ indiuidui respectu spe
cies. Et dicit̄ p̄ subiectiua: qz p̄tinetur
et ponitur sub toto respectu cuius sub
icitur vniuersaliter.

Locus a toto vniuersali est habitudo
ip̄ius ad suā partem: et tenet t̄m destruc
tiue arguendo scz a negatōne superioris
ad negatōnē inferioris: vt lapis nō est
animal: ergo lapis nō est hō. vñ locus:
a genere siue a toto vniuersali. Maxia:
a quocūqz remouet̄ totū vlt̄: et q̄libet e⁹
ps. Cui⁹ rō ē: qz cū superius eēntialit̄ in
cludat̄ in inferiori: si ab aliquo remouet̄

superius: remouebitur et inferius. Lo
cus a specie siue a pte subiectiua ē habi
tudo ip̄ius ad suū totū siue ad suū gen⁹:
r̄ nō tenet destrucitue: qz ad negatōnē
sp̄i q̄ ē minus cōmūnis nō seq̄tur nega
tio generis: qz ip̄a sp̄e destructa: genus
pōt remanere in alijs speciebus. Tenz
igit̄ t̄m affirmatiue: et hoc duplici: pri
mo: subiciendo speciem: vt hō currit: er
go animal currit. vñ loc⁹: a specie: siue
a pte subiectiua ad suū gen⁹. Maxia:
Quicquid p̄dicat̄ de specie: et de gene
re. Item tenet p̄dicatō sp̄em affirmati
ue: vt sortes est: hō: ergo sortes ē animal.
Maxia. De quocūqz p̄dicat̄ species:
et suum genus. Nō eoz patet ex p̄cedē
tibus: cū em̄ superius eēntialiter includa
tur in suo inferiori: seq̄tur: q̄ q̄cqd̄ veris
ficat̄ de inferiori: verificat̄ etiā de superio
ri: et de quocūqz verificat̄ inferius: etiā
superius in eo inclusum.

Contra predicta arguitur tri
pliciter: p̄mo sic: qz locus ab inferiori
ad superius tenet affirmatiue. qz fm̄
Boeti: Si vñus ē vñ: iusticia erit vñ:
et si aīal ē sensibile: homo erit sēsibilis:
r̄ tamē arguitur a superiori ad inferius af
firmatiue. Item p̄bo q̄ nō teneat nega
tiue: qz nō seq̄tur: animal nō currit: ergo
homo non currit: r̄ t̄m aīal ē p̄pō nega
tiua: et etiā p̄ns. Item videt̄ q̄ loc⁹ ab
inferiori ad superius nō t̄m teneat affir
matiue: sed etiā negatiue: qz hñ seq̄tur:
homo nō currit: ergo animal nō currit. Al
la em̄ p̄na ē bona: in q̄ ex opposito p̄nt̄
inferi oppositū aīcedētis: sic ē in p̄posi
to: qz hñ seq̄tur om̄e animal currit: q̄ om
nis hō currit. Respōdēdo ad p̄mū dico
q̄ argumētū ē bonū gr̄a materie et non
gratia forme: arguitur em̄ in p̄dicamen
tis per se. Illud autē qd̄ p̄ se inest vni
uersaliter inest: qz p̄ se p̄supponit d̄ om̄i
¶ Ad secundū dico q̄ nō arguitur ibi a
superiori ad inferius negatiue sed affir
matiue. licet enim tā aīal q̄ p̄ns sint neg
atiua: tamen tam superius q̄ inferius
remanēt affirmata: et sic non arguitur a

negatione superioris ad negationē in inferioris. Ad tertium dico p̄ idēz: arguitur eū ibi ab inferiori ad superi⁹ p̄structie.

¶ Deinde determinat auctor de toto integrali dicens q̄ totum integrale est illud quod componitur ex p̄tibus quantitate habentibus: et ps eius dicit q̄ ps integralis: vt domus componitur ex tecto et pariete et fundamento. Et ponitur ex partibus quātitatem habentibus ad visum frontis totius vniuersalis et alioz totoz.

¶ Locus a toto integrali est habitudo ipsius ad suas ptes: et semp tenet constructiue siue affirmatiue: vt domus ē: h̄ paries ē. vñ locus: a toto integrali. Maxima: posito toto integrali ponitur et que libet eius pars: cū enī totū integrale cōponatur ex suis p̄tibus: ad esse ipsius necessario requiritur esse suarū p̄tium. Nō aut tenet iste locus destructiue. qz ptes p̄nt remanere destructo toto: licet enim ipse ptes habeāt esse totius respectu cuius sit in potētia: nō tñ habet eē p̄tiale et p̄p̄riū ab ipso toto: ideo p̄nt remanere ipso destructo.

¶ Locus a parte integrali est habitudo ipsius ad suum totum: et ē semp destructiue: vt paries nō est: ergo domus nō est. vñ locus: a pte integrali. Maxima: destructa pte integrali: destruit et suuz totum. Sed nō tenet iste locus affirmatiue. cuius rō est: qz esse partiale partū est prius q̄ sit esse totius et impositio ad ipm. Ad positionē aut prioris nō sequit̄ positio posterioris necessario. Circa p̄dicta notandū q̄ duplices sunt partes quedā sūt ptes p̄ncipales totius: et sunt ille sine q̄bus totū nō p̄t esse: vt paries tectū fūdamentū sūt ptes p̄ncipales domus: alie sūt minus p̄ncipales que nō sunt necessarie: vt fenestra ī domo. Iste aut locus intelligitur de p̄tibus p̄ncipalibus: vñ non sequitur: manus sortis non est: ergo sortes nō est: qz manus nō est ps p̄ncipalis eius. Item sciendū q̄ iste locus tenet arguendo de est secūdo adiacente ad est secūdū adiacēs: alio non tenet: vñ nō sequit̄: paries nō valet

duas libras: ergo nec domus. Item Sciendū q̄ duplex est totus: scz homo generē et etherogeneū. Totū homogeneū dicit q̄ est eiusdem nature seu rationis in toto et partibus: cui⁹ scz quelibet pars recipit p̄dicationem toti⁹: vt aqua aer panis vinuz. Quelibet enī ps aque est aqua. et dicit ab homos q̄ est vnum et genus: quia est vnius generis vel nature in omnibus p̄tibus suis. Totū etherogeneū dicit q̄ nō est eiusdem nature vel rationis in toto et partibus: vt dom⁹ hō equus. Quelibet enī pars hoīs non est homo: et sic de alijs. et dicitur ab etherō quod est variū: et gen⁹: quasi varij generis vel rationis. Locus itaq̄ iste tenet in toto etherogeneo: et in partibus ei⁹. Tenet etiā in toto homogeneo put habet rationem totius integralis: in q̄ntuz cōponitur ex p̄tib⁹ quantitatis: vt bene sequitur: tota aqua est: ergo et pars aque est. Item sequit̄: pars aque nō est: ergo nec tota aqua. Si vero p̄sideratur fm suam eēntiam fm quā verificatur d̄ omnibus partibus suis: sic puenit cū toto vniuersali. Et hoc mō ab ipso ad suas ptes p̄t argui sicut a toto vniuersali ad partem subiectiuam.

Consequēter determinat auctor de toto in quātitate dicens q̄ totū ī quātitate est vniuersale vniuersaliter sumptū: scz terminus cōmunis cū signo vniuersali: vt omnis hō currit: ergo homo currit. Et d̄ in q̄ntitate p̄ quandā similitudinem ad quantitatem discretam: que est numerus vel multitudo: eo q̄ terminus cōmunis signo vniuersali determinatus distribuitur p̄ numerositate seu multitudine suppositoꝝ sub ipso contentozum. Pars aut in quātitate est inferius. sc̄ cōtentum sub superiori distributo. Locus a toto in quātitate est habitudo ipsius ad suā ptem: et tenet constructiue et destructiue. constructiue: vt omnis hō currit: ergo sortes currit. Vñ locus: a toto in quantitate. Maxima. Quicquid attribuitur toto in quantitate: et cuiuslibet eius parti. Destructiue: vt omnis hoc

mo non currit: ergo sortes non currit. vñ locus: a toto in quantitate. maxima: quicquid remouet a toto in quantitate et a quolibet eius parte. Ratio horum patet: quia cum totum in quantitate distribuatur per omnibus suis suppositis: quicquid predicatur de toto predicabitur et de suis suppositis seu partibus eius: et quod remouet ab uno: etiam remouebit ab alio. Locus a parte in quantitate est habitudo ipsarum partium simul sumptarum ad suum totum: et tenet constructiue sic. Sortes currit. plato currit. et sic de alijs: ergo omnis homo currit. Maxima: quicquid predicatur de partibus in quantitate simul sumptis et de suo toto. Destructiue sic: Sortes non currit. plato non currit: et sic de alijs: ergo nullus homo currit. maxima: quicquid remouet a partibus in quantitate simul sumptis: et a suo toto. Circa quod notandum quod ad hoc quod iste sequentie valeant termini debet supponere personaliter: et non materialiter siue simpliciter. vnde non sequitur: omnis homo est totum in quantitate: ergo sortes est totum in quantitate: quia ly omnis homo ibi sumitur materialiter per illo complexo. Item notandum quod bene arguitur a toto in quantitate ad suas partes: quoniam arguitur respectu predicacionis: quod notio: et in modo veniunt toti et partibus. Si vero huiusmodi predicata prius insunt partibus et toti: tunc arguendo a toto ad partes committitur fallacia petitionis principij.

Insuper determinat auctor de loco a toto in modo: et est totum in modo nomen vel verbum sumptum sine determinatione: ut homo: pars vero in modo est terminus sumptus cum determinatione: ut homo albus. Dicitur autem homo per se sumptus totum in modo non quasi habens modum: sed quod est quiddam totum respectu sui ipsius modificati. Homo enim sine determinatione sumptus se extendit ad omnia sua supposita. Cum autem dicitur homo albus determinatur ad statum quodam per vnam partem suorum suppositorum. Locus a toto in modo est habitudo ipsius ad suam partem: et tenet destructiue: ut lapis non est homo: ergo non est homo albus. Maxima: destructo toto in modo destruitur quilibet

eius pars: non autem tenet constructiue: quia posito superiori non oportet ponere inferius. Locus a parte in modo est habitudo ipsius ad suum totum: et tenet constructiue: primo: subiiciendo partem in modo: ut homo albus currit: ergo homo currit. Maxima: quicquid predicatur de parte in modo: predicatur de suo toto. secundo predicando: ut sortes est homo albus: ergo est homo. Maxima: de quocumque predicatur pars in modo predicatur et suum totum. vñ isti loci tenent sicut a superiori ad inferius: et econuerso. Totum enim in modo se habet sicut superius: et pars in modo se habet sicut inferius. Circa quod notandum quod triplex est determinatio: quedam est distinguens: que se recipit repugnat suo determinabili. Unde dicitur distrahens quasi ad diuersa trahens. Tollit namque rationes sui determinabilis: ut mortuus. homo est mortuus non est homo. Alia est determinatio diuiniuens: que non tollit simpliciter rationem illius cui adiungitur: sed partim diuiniuit. Sicut imaginabile: opinabile: vel cognitum diuiniuit rationem entis: quia potest sumi per ente rationis: et illa determinatio vocatur ab aliquibus determinatio indifferens: quia nec ponit nec tollit rationem sui determinabilis. In istis determinationibus non tenet predictus modus arguendi. Vñ non sequitur: rosa est cognita vel opinabilis: ergo rosa est. nec sequitur: est homo mortuus: homo est. Est albus sine dentes: ergo albus. Sed est fallacia a fine quod ad simpliciter. Alia est determinatio terminum contrahens: ut album contrahit hominem ad standum terminum per hominem albus. Vñ talis determinatio licet faciat suum determinabile sumi per pauciores suppositis: non tamen tollit vel diuiniuit rationem eius: sed potius ipsam ponit. Vñ ei sequitur: homo albus: ergo homo: et ideo in tali determinatione tenent predictae consequentie.

Alterius agit auctor de toto in loco et in tempore. Est autem totum in loco dictio complexiua: et omni locum adverbialiter: ut hic nunc. Pars in loco est dictio complexiua

dēs vnū solū locū aduerbialiter: vt hic vel ibi. Locus a toto in loco ē habitudo ipsius ad suā partem: et tenet constructiue et destructiue. Constructiue sic: de^o ē vbiq; ergo d's ē d. Destructiue sic: Cesar ē nūq; ergo nō est hic. Locus d'o a pte in loco ē habitudo ipsius ad suū totum. Tenet destructiue sic: Cesar non est hic: ergo non est vbiq;.

Totū in tpe est dictio comprehendēs omne tempus aduerbialiter: vt semp et nūq;. pars in tpe est dictio comprehendens aliquod tēpus aduerbialiter: vt nūc heri: cras: aliquādo. Et sumūtur argumēta in istis sicut in toto in loco. pnt autē totū in loco et totū in tpe reduci ad totū in quantitate: cum vbiq; et nūq; semp et nunq; sūt signa vniuersalia vel equalentia ipsius: hic tamē ponitur ad maiorem expressiōnem. Sūt etiam et alla tota que pnt reduci ad pcedētia. s. totū copulatiū totū disiunctiū: totū pntiū siue virtuale: et totū sic. efficiū. Totū copulatiū est quū duo simul cōiunguntur p cōiunctionem copulatiuā: vt fortes currit: et plato disputat. et pōt reduci ad totū integrale. Hic em̄ pōt argui sicut ibi: a positōe totū ad positōem cuiuslibet partis: et a destructiōne partis ad destructiōnem totius. Totū disiunctiū ē quū aliq; duo cōiunguntur per cōiunctionem disiunctiuā: vt fortes currit: vel plato disputat: et pōt reduci ad totum vniuersale: arguēdo scz a destructiōne totius ad destructiōnem partis: vel a positōe partis ad positōem totū. Totū virtuale vel potestatiū ē quod ī se simplex est nullas habēs quantitatē: plura tamē cōtinēs potentia et virtute: vt anima cōtinet in se vim intellectiuā sensitiuā et negatiuā: et potest reduci ad totum vniuersale arguēdo scz a toto ad partem. Destructiue sic: Lapis nō habet animam: ergo lapis non habz potentiam vegetatiuā. A parte autem ad totū constructiue sic: Planta habet vim vegetatiuā: ergo habet animam. Totum successiuum ē quod habet partes ū

simul permanentes. Unde entia successiua habent suum esse in fieri. Dum em̄ sunt sunt: dum vero facta sunt non sūt: vt dies: annus. Permanentia autem sunt in facto esse et non in fieri: sed sunt quando simul sunt. Et reducitur totum successiuum ad totum vniuersale: arguēdo a destructiōne totius ad destructiōnem partis: vt non est dies: ergo non est merides: et a positōe partis ad positōnem totius: vt merides est: ergo dies est.

De loco a causa.

Ausa est ad cuius esse sequit̄ aliud s'm naturam.

Postq; auctor determinauit de loco a toto: hic consequenter determinat de loco a causa. Circa quod pmitit̄ diffinitio nem cause in generali: dicens q; causa ē ad cuius esse sequitur aliud per naturā. In qua diffinitione intelligitur ens p genere: commune est cōmune ad causam et effectum. Et ponitur: ad cuius esse sequitur aliud: ad differentiam effectus: qui sequitur ad esse cause. Et ponitur p naturam ad denotandum q; cause ad effectum est p: oritas nature non temporis vel ordinis: sicut vnus homo alium pcedit vel sequitur: licet enim aliquando causa sit prior tempore suo effectu: non tamen semper: vt patet in subiecto et propria passione que simul sunt in generatione et corruptione. Et dicitur hic prius natura: a quo aliud dependet: posterius vero quod dependet ab alio: sicut effectus dependet a causa cuius esse presupponit.

Sed contra predicta arguitur sic: Aliud dicit diuersitatem essentialē: cum sit relatiū diuersitatis substantie: sed effectus nō sp̄ differt essentialiter a sua causa: vt patet de subiecto et propria passione q; sunt idem realiter: & male ponit̄ diffinitionē cause qd ad eē.

eius sequitur aliud scz effectus. Itē cā et effectus sūt correlatiua: ergo cā nō est prior natura suo effectū. Probatur conseq̄ quētia: qz relatiua sunt siml' natura. Respōdendo ad primū dico q̄ aliud potest sumi dupliciter: scz stricte et large. Si sumatur stricte cum dicat diuersitatē essentialē: tūc inter cām p̄pe sumptam et effectū erit distinctio essentialis. Large tamē sumēdo ly aliud p̄ quacūq; alietate vel distinctōne nō exigitur realis vel essentialis distinctio inter causā magis extensiuē sumptā et ei⁹ effectum. Et hoc mō subiectū dicitur causa p̄pe passionis quē ab ipō oritur. Ad secūduz dico q̄ causa et effectus p̄nt sumi duplici mō p̄ fundamētis huiusmōi relationū absolute sumptis: et sic causa ē prior natura suo effectū: nec sūt correlatiua. Alio mō p̄ fundamētis acceptis sub relationibus: et sic sūt correlatiua et siml' nā.

¶ Diuiditur autē causa in efficientē: materiam: formalem: et finalem: cui⁹ diuisionis insufficientia sic pōt haberi: qz cā vel est intrinseca vel ē extrinseca. Si intrinseca: hoc ē dupliciter: qz vel dat esse et sic ē forma: vel ē in potentia ad esse: et sic est materia. Si extrinseca: vel ē prior in intentōne: et sic est finis. vel est prior in executōne: et sic ē efficiēs. Causa efficiens est a quo primo est motus vt effectus pducatur in esse: vt dominicator motus et opatur ad hoc vt motus fiat.

¶ Circa quod ē notādū q̄ duplex ē motus: scz realis: seu pprie dictus et intentionalis seu metaphoricus: licet autē finis p̄mo moueat motū intentionali efficiens tñ mouet motū p̄pe dicto et reali. Finis enī p̄mo venit in mente agentis: sub ratōe boni appetibilis. Agens autē sic mouet a fine intentionaliter: mouet dō realiter pducendo formam in materia: et tunc materia huiusmodi formā sustentat.

¶ Locus a causa efficiente ē habitudo ipsius ad suum effectum: et tenet cōstructionē respectu huiusmōi p̄dicatoz bonū et malum: vt dominicator ē bonus ergo domus est bona: vel dominicator ē

malus: ergo domus est mala. Maxima cuius causa efficiēs ē bona: ipm quoq; bonum ē. Et debet intelligi de bonitate efficiētis in q̄ntū efficiēs vel artifex: et nō de bonitate morali vel entitatiua. Artis scz enī moraliter malus seu peccator potest facere bonam domū. Et similiter dō intelligi de bonitate forme effectus in q̄ntum huiusmōi. Itē ad hoc requiritur q̄ habeat materiā aptam ad forme susceptionē: et q̄ recte et p̄fecte opetur fm artē. Ecōuerso autē p̄ arguitur ab effectū ad causā: vt domus ē bona: ergo dominicator vel fuit bonus. Tenet etiam iste loc⁹ a positōne cause ad positionem effectus. Maxima: posita causa efficiens: ponit eius effectus.

¶ Ad cuius euidentiā sciendum q̄ duplex est causa efficiens: scz in actu et in potentia: vt respectu dom⁹ dominicator ē cā efficiens in potentia: scz dominicans ē cā efficiens in actu: hic autē intelligitur dō causa et effectū in actu: nō autē de causa et effectū in potentia. qz vt dicit philosophus secūdo phisico. et q̄nto metaphisice: causa in actu et effectus in actu siml' sunt et nō sūt: nō autem causa et effectus in potentia. Quōd ē intelligendum fm Scotum quinto metaphisice nō de fundamētis cause et effectus et absolute. nō enī sequitur: si fundamētum cause actu existat q̄ fundamētum effectus existat: sed ē intelligendū de actuali exītia fundamētoz et acceptoz sub relatōnibus. Si enī fundamētum cause in actu existat actualiter sub relatōne cause: tunc etiam fundamētū eius in actu existat actualiter sub relatōne effectus: non sic de causa in potētia respectu effectus in potentia. Non enī opoz: si edificator existat actu q̄ existat edificabile: de quo plus videbitur secūdo phisicorum.

¶ Item notandum q̄ eo modo quo agens per motū est in actu effectus: est in actu: dum enī motus est ipsū agens: nō est causa in actu facti eā vsq; ad vltimū instās. Accipiēdo tñ effectū resp̄cū c⁹ mouēs ē in actu illo.

effectus est in actu. s. ipm fieri: qz dū mo-
uet est causa in actu nisi ipius fieri. Sed
in vltimo instanti est causa in actu facti
esse: et tūc effectus et causa simul sunt et
non sunt in actu. Unde si causa est in ac-
tu in fieri simul erit effectus in actu i fie-
ri: si est causa in actu in facto esse erit si-
mul effectus in actu in facto esse.

Notandum Insuper qz de eodem
modo potest tractari i
diuersis scientijs sub varijs rationibus
vt de causis tractatur in metaphisica in
quācum sūt principia entū. In phisica i
quantū sūt principia motus et rerū na-
turalium. In logica vō inquantū ex ha-
bitudine cause ad effectum sumitur loc⁹
dialecticus. et licet effectus sit extra raz-
tionem sue cause: iste tamen locus non ē
extrinsecus sed intrinsecus: qz ad locuz
intrinsecum sufficit qz vnus termin⁹ in-
cludat alium aliquo mō eēndi in: vt dicitur
est in pcedentibus.

Materia est ex qua cum aliquo aliqd
fit: qz scz ex materia cum forma sit cōpo-
situm. In q̄ dīffinitione intelligitur cau-
sa loco generis. Residū vō ponitur ad
dīffinitam aliarum causarū. ex fine enī et ef-
ficente nō fit totū compositū cū ille cau-
se sint extrinsece. et licet compositō fiat
ex forma sicut ex causa intrinseca: nō ra-
mē eodē mō quo dicitur fieri ex materia
Fit enī ex materia tanq̄ ex illo qd sup-
ponitur in omni actōe naturali: et ad qd
stat resolutio om̄is generatōis et corrup-
tionis naturalis. Unde lxx ex dicit habi-
tudinem p̄mi p̄ncipij intrinseci via ge-
nerationis. s. ipius materie que ē in po-
tentia ad formam: que licet sit ens in po-
tentia: est tamē ens positū et reale fm
Sco. 32. d. ij. sen. cum sit per se suble-
ctum generatōis. Unde p̄mo de genera-
tione dicitur qz p̄ma materia quam ibi
vocat p̄bus yle est maxime subm̄ gene-
rationis et corruptionis.

Circa quod notandum qz ens
in po-
tentia dicitur dupliciter. Vno modo:
vt sublectū potentie. Alio mō id ad qd

est potentia. exemplū p̄mi: superficies de-
albanda. exemplū secūdi: albedo gene-
randa. p̄ma potentia dicitur sublectū
ua. secūda obiectiua: nec iste potentie sūt
eodem. Q̄nt enī separt qd nāqz est crea-
abile: puta angelus est i potentia obie-
ctiua nō sublectiua. Ad p̄positū maria
dicitur ens nō in potentia obiectiua sed
sublectiua. nō obiectiua dico: vt albedo
āre q̄ sit qz esset simplr nō ens: tūc qz ens
in potentia obiectiua nō est sublectum
transmutationis: sed terminus: sed ma-
teria est i potētia sublectiua eo mō quo
sup. r̄ficies est in potentia ad albedinez:
ita qz materia est ens receptiū act⁹ sub-
stantialis p̄mo et actus acēntal⁹ scđario

Notandū Insuper qz actus pōt sumi
dupliciter: vno mō p̄ut
distinguit⁹ p̄ potētiā obiectiua: fm q̄. s.
actum et potētiā totū ens diuiditur: et
sic actus nō cōuertitur cū forma. Secū-
dū hoc enī om̄e qd est extra cām iuam ē
in actu. Alio mō sumit⁹ actus fm qd lo-
quit⁹ Arist. septimo meta. p̄ actu distin-
guēte formali specifico et recepto: et sic
distinguit⁹ cōtra receptiū siue potētiā
sublectiua. Materia ergo licet sit ens
actu entitatio: qz scz est aliquid extra
suā cām: tamē distinguitur cōtra actum
secūdo mō dictum. s. cōtra actum distin-
guentē formale et specificam. et ita de
scribitur per ens i potētia: qz maxime ē
receptiū actus.

Item notandum qz licet materia
non possit naty-
raliter esse sine forma: bene tamē p̄t esse
supnaturaliter sen p̄ diuinā potētiā abs-
qz cōtradictione fm Sco. vbi s. Quod
sic p̄batur: Absolutum distinctum et p̄-
alio absoluto p̄t esse sine p̄dictōe sine ip̄s
formateria est absolutū distinctum et p̄-
o: forma quacunqz substantiali vel acci-
dentali: ergo potest esse sine alio absolu-
to. Maior est nota: et minor patet. qz el
materia sit qd absolutū patet qz facit cō-
p̄sitionem reale et absolutā. qz etiaz se-
p̄rior forma saltem ordine nature patet:
qz est receptiua forme et fundamentum
eius: de quo magis videbitur p̄mo p̄bi

Locus. Et notandum quod materia potest sumi dupliciter. vno modo pro prima materia de qua dictum est: que est subiecti generis rationis et corruptionis: et de se non includit formam. Alio modo potest sumi magis large pro omni illo quod cooccurrit ad compositionem alterius: et habet rationem potentialis et perfectibilis: et sic res peritur materia tam in rebus naturalibus quam artificialibus: tam corporalibus quam spiritualibus: et sic genus habet rationem materie: et illa que sunt in genere hoc modo habent materiam: quia includunt realitatem generis que est potentialis et perfectibilis pro realitate ordinis: ut vultum est in precedentiibus: Sic etiam materia informata forma imperfectiori quam ordinat ad determinatam formam dicitur materia respectu forme perfectionis: respectu cuius est in potentia: et potest dici materia secunda. Hoc etiam modo materia informata ultima et completiva forma potest dici materia secunda forme accidentalis cuius est receptiva: et ad quam est in potentia: sicut ferrum est in potentia ad formam cultelli: et hoc modo sumitur materia in opposito. Hoc autem est duplex: quia quidam est permanens: que seorsum remanet in suo effectu sub propria forma: sicut lignum remanet sub propria forma in forma statue. Alia est que non remanet sub propria forma: sed de vna forma transit ad aliam: ut farina et aqua in panem: et fenulum et filix in vitro.

Locus a causa materiali. est habitudo ipsius ad suum effectum: et tenet affirmatiue de esse ad posse in qualibet materia tam permanente quam transiente: ut ferrum est: ergo arma ferrea possunt esse. farina et aqua sunt ergo panis potest esse. Maxima: posita causa materiali potest poni eius effectus. Cuius enim ipsa sit in potentia respectu sui effectus ipsa posita potest effectus eius poni quantum est ex parte eius. Et hoc modo potest argui non solum a materia ex qua: sed etiam a materia in qua cuiusmodi est subiecti respectu accidentis: vel a materia circa quam: ut est subiectum vel obiectum respectu scientie vel habitus: ut corpus est: ergo album potest esse: vel scibile est: ergo scientia potest esse.

Ab effectu autem materie permanentis ad ipsam arguitur ab esse effectus ad esse cause. Maxima. Posito effectu cause materialis permanentis ponitur et materia permanens. Ab effectu vero materie transiente ad suam causam arguitur ab esse ad fuisse: ut panis est: ergo farina et aqua fuerunt. Non autem arguitur ab esse effectus ad esse talis materie: quia materia transiens non remanet in suo effectu quantum ad suam formam.

Contra predicta arguitur sic: Ligna et lapides sunt: ergo domus potest esse posita quod non sit edificator. Item non sequitur: Cultellus est: ergo ferrum est. quia cultellus potest fieri ex ligno vel alio metallo: ergo locus ab effectu cause materialis permanentis non tenet affirmatiue. Respondendo ad primum dico quod ad eam cause materialis non sequitur possibilitas effectus respectu omnium causarum eius: sed bene sequitur possibilitas effectus quantum est ex parte materie. Ad secundum dico quod ibi non arguitur ab effectu cause materialis ad suam causam. quia cultellus ligneus non est effectus ferri sed bene sequitur: cultellus ferreus est ergo ferrus est.

Forma est que dat esse rei et eam preseruat in esse: quia via generandi forma sequitur materiam: ideo potest locum causa materiali diffinendo ipsam formam: in qua diffinitio subintelligit causa loco generis. Et ponitur: que dat esse rei ad ordinem materie: que licet sit principium intrinsecum compositi: non tamen dat sibi esse specificum sed forma ut dictum est: que si sit forma substantialis dat esse subale: et si sit accidentalis dat esse accidentale. Ponitur autem et conservat eam in esse ad diffinitionem cause efficientis et finalis: quam quod requiritur tamen ad fieri illius rei et non quantum ad esse. sed forma semper requiritur ad esse rei. Et licet prima causa det esse omni creature et eam in esse conservet: hoc est extrinsece et effectiue: non intrinsece et formaliter: sicut hic sumitur.

Locus a causa formali est habitudo ipsius ad suum effectum: et tenet constructiue

ne a causa ad effectum: et eōuerso: ab effectu ad causā. vt albedo ē: ergo album est. Maxima. Posita causa formali ponitur eius effectus: et eōuerso. Desit utiue sic: Albedo nō ē: ergo album non est. Maxima. Remota causa formali remouetur eius effectus: et eōuerso.

¶ Et notandū q̄ iste maxime sūt: Ne nō de fundamentis absolute p̄sideratis: sed de fundamentis acceptis sub relatiōib⁹. Et ideo de anima separata a corpore nō sequitur: anima est: ergo homo ē: qz tūc anima non stat sub relatiōe cause formalis. Hoc ideo patet in forma accidētali: Virtute eī diuina posset eē albedo sine subiecto: et tunc non sequitur: albedo est: ergo album est. qz tūc albedo nō eēt causa formalis in actu.

¶ Finis est cuius gratia aliquid fit: qz finis est vltimus in executione: ideo de causa finali post ceteras causas determinatur aut. primo ipsam distinctis. ¶ Circa quod sciendū q̄ finis dupliciter accipit: vno mō p̄ respectu duratiōis: et terminus pestis dicitur finis eius. Et sic nō sumit in xposito. hoc est mō finis nō habet rationem cause. Alio mō sumitur finis p̄ illo quod mouet efficiens ad agendum: seu ad quod eius operatio ordinatur: et hoc modo finis est causa: et sic sumit in xposito. Medium autē ordinatū ad talem finem assequēdū ē effectus eius: sicut virtus ordinatur ad beatitudinem. Locus a causa formali est habitudo eius ad suū effectum: et tenet affirmatiue respectu horū p̄dicatorū bonū et malū: arguendo a causa ad effectum et eōuerso: vt beatitudo ē bona: ergo virtus ē bona. ocidere hominem ē malū: ergo gladiū fabricare ad hoc ē malum. Maxima. cui⁹ finis bonus est: ipm quoqz bonum ē: et cuius finis malus ē: ipm quoqz malum ē. ¶ Contra hoc arguitur sic: nō sequitur: Dare elemosinam ē bonum: ergo furari p̄pter hoc ē bonū: qz teste ap̄to: nō sunt faciēda mala vt euentiant bona. licet q̄ finis sit bonus: tamē qd ad ipm ordinat

non ē bonum. Respondeo q̄ illa maxia ē intelligenda de illo qd ordinat ad bonū finem sicut dicitur: seu iudicium recte rationis cuiusmodi nō ē furari p̄pter elemosinam tribuendam. Hoc enī nō p̄uenit a dictamine recte ratiōis s̄z erronee.

De loco a generatione.

Generatio est. et c.

Post q̄ aucto: determinatur de loco a causa et effectus: dicitur p̄sequenter determinatū de loco a generatione et corruptione: et p̄mo diffinit generationē dī. q̄ generatio ē p̄gressus de non esse ad esse. ¶ Circa quod notandum q̄ generatio hic nō sumitur stricte p̄ generatione forme substantialis: sed sumitur large p̄ acquisitione cuiuscūqz forme: siue subalis que dicitur generatio simpliciter siue accidentalis q̄ dicitur generatio sicut dicitur ¶ Locus a generatōe ē habitudo generatiōis ad genitū: et eōuerso a genito ad generationē respectu horū p̄dicatorū bonū et malū: vt generatio domus ē bona: ergo domus est bona. Generatio furis ē mala: ergo fur est malus. Maxima. Cui⁹ generatio ē bona: ipm quoqz bonū est. et cuius generatio ē mala: ipm quoqz malū ē. Cui⁹ rō ē: qz generatio et genitum dicitur vnū et idē ē. s̄z generatio imprat ip̄ esse i fieri: qz sicut dicitur: motus est forma fluēs seu in fieri: genitū vō in esse p̄fecto et cōpleto. et sicut si generatio ē bona bonitate q̄ ē ex pte ipsius genitū ad qd terminat optet genitū eē bonū: et eōuerso si genitū sit bonū: generatio erit bona: et si sit malū: generatio erit mala.

¶ Corruptio ē p̄gressus ab eē ad nō eē. Et capitur hic progressus p̄ mutatiōem in cōmuni que dicitur dependentiā cuiuscūqz forme siue substantialis siue accidentalis. Locus a corruptōe ē habitudo corruptionis ad corruptum. ¶ Circa qd notandum q̄ nō esse rei ē oppositū ipsius eē rei: et ideo corruptio q̄ essentialiter imprat nō esse rei ē quodāmodo opposita rei q̄ corruptū ē. Non sic generatio opponitur rei q̄ generatur: sed generatio et genitū dicuntur

vnus et idem esse rei: vt pmissum est. ⁊ inde est q̄ arguit respectu diuersorū pdicatorū a corruptōe ad corruptū: ⁊ econuerso: licet in loco a generatōe arguat respectu eiusdem pdicati. Nō sic arguit in loco a corruptōe. Corruptio antichristi est bona: ergo antichristus est malus Maxima. Cuius corruptio est bona: ipsum quoq; malū est. Vel sic: Corruptio domus est mala: ergo domus est bona. Maxima. Cuius corruptio ē mala: ipsum quoq; bonum est. Ratio horū patet: qz corruptio dicit non esse rei: nō esse autē boni est malū: ⁊ non esse mali ē bonum. Similiter tenet locus a corruptio ad corruptionem formando eodē mō argumēta: et maximas transponēdo terminos tātum. ¶ Sed cōtra pdicta arguit sic: nō sequitur Latro est malus. ergo generatio eius ē mala: qz p̄ stare q̄ habuerit p̄fectam generationem: q̄ nō tenet locus a generato ad generatōem. Item nō sequitur Corruptio christi fuit bona: q̄ christus fuit malus: q̄ locus a corruptōe ad corruptū nō semper tenet. Respondēdo ad primū q̄ accipiēdo malū infortiter in generatōe et generato: nō sequitur: vt si latro sit malus in esse mortis: sequitur q̄ generatio ei⁹ in q̄ntū hōi: siue i q̄ntū latro fuerit mala. Et sic debēt summi boni et mali ad hoc vt hōi loci valeant. argumentū autē p̄cedit de generatōe latronis in esse nate. ¶ Et si arguatur q̄ generatio naturalis latronis fuerit perfecta et bona in esse mortis: qz potuit generari a castis ⁊ sanctis parētibus Respondēdo q̄ talis nō generatur a sanctis parētibus in q̄ntū latro: sed in q̄ntū animal vel homo. ¶ Ad secundū dico q̄ licet corruptio christi fuerit bona p̄ accūs siue quo ad nos: nō tamē fuit bona finis: ⁊ in q̄ntum destructiua christi: ideo nō fuit bona in ratione corruptōis et pdictōnis ad corruptū. In istis autē locis debet argui de bonitate et malicia q̄ cōueniūt p̄ se corruptioni et corrupto.

De loco ab vsibus.

Terius declarat auctor d lo
co ab vsibus. Et primo disti
nit qd sit vsus dicens: q̄ vsus
est operatio siue exercitiū rei.

Est nāq; vsus opatio qua vtimur aliqua re: vt secare est opatio qua vtimur securi vt instrumēto: et equitare est opatio qua vtimur equo. Securis autē seu eq⁹ dicit res vsitata. Locus ab vsibus ē habitudo vsus ad vsitatū: et tenet affirmatiue respectu horū pdicatorū bonū ⁊ malū: vt secare est bonū: ergo securis est bona. Occidere ē malū: ergo occisio est malus. Maxima. Cui⁹ vsus bonus est: ipsum quoq; bonum est. et cuius vsus malus ipsum quoq; malum ē. Qd non ē intelligendū de bonitate vel malicia simpliciter: sed p̄ comparationem ad ipsū vsus: et conuerso pōt argui de vsitato ad ipsum vsus. ¶ Sed p̄ra pdicta arguitur sic: Non sequitur: vsus legū est malus ergo leges sūt male: qz añs p̄t eē verum ⁊ cōsequēs falsū. Potest em̄ aliqs male vt legibus: vt puerēdo iusticiam ⁊ op primēdo paupes. Item p̄t aliqs male vt pane: vt si vtatur pane ad pcutiendū ⁊ tamē nō sequit q̄ panis sit malus. Item videt q̄ iste locus nō differat a loco cause finalis: qz finis est illd ad quod res ordinatur: sed vsus ē hōi respectu rei vsitata: vt equus ordinatur ad equitandū: ergo locus ab vsibus et locus a causa finali erunt idem. Respondēdo ad primū dico q̄ vsus ad quē sūt leges ordinatē ē bonus: sicut et ipse leges. Sunt em̄ ordinatē ad pacem ⁊ iusticiā p̄seruandam. Si hō aliqs vtatur ipsis puerse: nō vtatur ipsis ad illud ad quod sūt institute. vñ talis magis dicit abuti legibus q̄ vtī. Ad aliquid idē dicit dū ē de vsu panis. Ad aliqd dico q̄ licet vsus possit habere rationē finis: vt dcm̄ est i p̄cedē. Isti tamē loci sūt distincti. Non em̄ ē in cōueniēs sup̄ eandē rem diuersos locos sūd ar̄i fin diuersas habitudines ibi consideratas: vñ ipa opatio fin q̄ res vsitata est ad ipam ordinatā poterit fundare locum a causa finali: fin hō q̄ est p̄ vtē

exercitata fundabit locum ab vñibus.

De loco a cõter accidēta- libus.

Et inde determinat auctor de loco a cõter accidentalibus. Talia vñ sũt duplicia: quẽdã enĩ aliqñ se psequũtur: aliqñ non: vt comptus et adulter. Nõ enĩ omnes compti sunt adulteri: et ab his nõ sumitur locus dialecticus: sed sophisticus. Alia vero sũt: quoz vnũ necessario cõsequitur alium: licet nõ econuerso: vt delinquere et penitere: et ab his arguitur affirmatiue a posteriori ad prius: vt penitet: ergo delinqt. Maxima. Si cõter accidētũ posteriori inest: et prius infuit. Negatiue aut arguitur a priori ad posteriori: vt nõ delinquit: ergo non penitebit. Maxima. Si cõter accitium prius nõ inest: nec posteriori. ¶ Cõtra hoc sic arguitur: christus nõ delinquit: et tamẽ penituit: cũ pctã nostra in corpe suo portauit sup lignũ. Penitere enĩ ẽ penã tenere: ergo in his non valet argumētum negatiue. Itẽ deũ pẽtuit hominẽ fecisse: vt habetur in li. genef: et tamẽ ds nõ delinquit: ergo in his nõ valet argumētum a posteriori affirmatiue. Respondeo ad argumēta: Ad primũ dico q licet christ⁹ penã peccatoꝝ nostroz portauerit: non tamẽ penituit ppe loquẽdo. Penitentia enĩ ppe ẽ dolor volũtarie assumpt⁹ p peccato a se cõmissõ. Dicẽ tamẽ aliq̃ quis penitentiã agere p delicto alterius extenso nomĩe penitẽtie. Ad secũdũ dico q vbi ẽ locutõ metaphõrica. Dicim⁹ enĩ deũ penituisse: qz ad modũ penitentis se habuit delendo opus qd fecerat.

Belocis extrinsecis.

Equitur de locis extrinsecis. Et. Postq̃ auct. determinauit in pcedentib⁹ de locis intrinsecis: hic psequenter determinat de locis extrinsecis. Est aut loc⁹ extrinsecus: qñ terminus inferẽs ẽ extra eentiã termini illati. Et diuiditur p locum ab oppositis a maior: a minor: a si-

milli: a ppositione: a transumptõ: ab auctoritate. Locus ab oppositis est habitus ad vniuersũ oppositoꝝ ad reliquũ. Et diuidit̃ fm quattuor spẽs oppõis. s. oppositionẽ relatiuã: cõtrariã: pnatã: et contradictoriã: de quibus nota ea que dicta sunt in postp̃dicamētis. Circa relatiue opposita sciendum q̃ aliũ ẽ locus a relatiuis: aliũ a relatiue oppositis. Loc⁹ a relatiuis atẽ dicitur fm habitu dinẽ cor relatiuoz adinuicẽ: qz vicz posita se ponũt: et perempta se perimũt: vt dictũ est in p̃dicamēto ad aliqd: vt si pater est: filius ẽ. si pater nõ est: filius nõ est: et ecõuerso. Locus vñ a relatiue oppositis attendit̃ fm repugnãtiã quã habet ad eẽ i eodẽ respectu eiusdẽ: vt si sortes ẽ pater platonis: sequitur q nõ est filius eius. Maxima: Posito vno relatiue oppositoꝝ in vno subiecto ab eodem remouet̃ reliquũ. Nñ relatiue opposita se excludũt mutuo respectu eiusdem.

Sed contra predicta arguitur sic: añs et cõsequẽs sũt relatiua inter se: cũ in omni loco sit habitudo termini inferẽtis ad terminũ illatũ: ergo omnis locus ẽ a relatiuis. Nõ ergo debet locus iste distingui ab alijs locis. Item nõ seorsus quĩ: sortes ẽ pater homis: ergo nõ ẽ filius homis: et tamẽ arguitur ibi a relatiue oppositis. Respõdeo ad primũ: q̃ licet in omni loco sit habitudo termini inferẽtis ad terminũ illatũ: nõ tamẽ termini subtracti sũt essentialiter relatiui: qd requiritur ad istum locum. ¶ Ad secundũ dico q̃ ibi nõ arguitur a relatiue oppositis: qz sortes nõ dicitur pater et fili⁹ respectu eiusdẽ: sed respectu diuersoz.

Contrarioꝝ quedã sunt mediata: et quedã innediata. Cõtraria mediata sũt illa inter que cadit aliqua forma media eiusdem generis que precipat vtrunq̃ extremũ: vt albũ et nigrũ: inter que cadũt rubeũ: virtide: croceum: et alijs medij coloris. Innediata aut dicitur illa inter que nõ cadit mediũ fm formaz: bñ tñ cadit mediũ fm subiectũ: qd dicitur

medii p abnegationem vtriusq; vt sanum et egrum: lignū cū nec ē sanū nec egrum. Locus a cōtrarijs est habitu de vnus cōtrarioꝝ ad reliquos: ⁊ tenet affirmatiue. s. a positōne vnus ad remotionē alterius: tam in cōtrarijs medijs q̄ immediatis: vt sortēs ē albus: ⁊ nō ē niger: sortēs est sanus: ergo nō est eger. Maxima: posito vno cōtrarioꝝ ī aliquo subiecto: ab eodē remouet reliquos: qđ patet: qz cōtraria sūt forme maxime distātes que vicissim insūt: ⁊ mutuo se expellunt: vt patuit in postp̄dicamentis. In p̄trarijs autē immediatis tenet destruētū: scz a negatōe vnus de aliquo subiecto ad positōnem alterius: vt sortēs nō est sanus: ergo ē eger. Maxima: Remoto vno cōtrarioꝝ immediatoꝝ ponit reliquum. Ad hoc autē duo requirūtur: primo cōstantia subiecti: q̄ vix subiectum sit in rerū natura. Et ideo nō sequit̄: antichristus nō est sanus: ⁊ est eger. Secūdo requiritur q̄ arguat respectu subiecti determinati: qđ vix sit aptum recipere h̄mōi p̄traria. ⁊ ideo nō sequit̄: lignum nō est sanum: ergo ē egrum: qz lignū nō est subiectū aptū natū ad susceptiōnē sanitatis vel egritudinis. ¶ Sed cōtra p̄dicta arguit de scuto cuius medietas ē alba: et medietas nigra: qz nō sequitur: hoc scutū est albū: ergo nō est nigrum: ergo locus a cōtrarijs nō tenet affirmatiue. Respondeo q̄ ans est falsum: qz tale scutū nō est simpliciter album nec simpliciter nigrū: sed tū scđm quid.

¶ Deinde determinat auctor de priuatiue oppositis quoz vnū dicit negationē alterius in subiecto apto ad tales formā ¶ Circa quod notandū: q̄ duplex est priuatio: qđā p̄fecta: alia imp̄fecta. Priuatio p̄fecta siue p̄pe sumpta est que priuatum seu formam: ⁊ tollit p̄ncipium p̄imum eius: vt cecitas que priuat visum: et tollit debitam dispōem oculi ad videndum. De ista intelligit dictū arist. in p̄dicamentis q̄ a priuatiōe in habitum impossibilis est regressus. Alia ē priuatio magis large sumpta: que licz priuatur

habitū: nō tamē ei⁹ p̄ncipiū corrupit vt quies est priuatio motus: et tenebra ē priuatio lucis: ⁊ ignorantia scientie: Et ab hac bñ ē possibilis regressus ad habitū seu formā quam priuat. ¶ Locus a priuatiue oppositis ē habitudo priuatiōis ad habitū: et cōuerso. ⁊ tenet affirmatiue: scz a positōne vnus ad negationē alterius: vt sortēs est videns: ergo nō est cecus: vt est cecus: ergo nō est vidēs. Maxima: Posito vno priuatiue oppositoꝝ remouet reliquū. Negatiue xō nō tenet nisi cū cōstantia subiecti ⁊ tempore determinato a natura. An nō sequit̄: Antichristus nō est vidēs: ergo ē cecus? qz antichristus nondū est. Itē nō sequit̄: Catulus aī nonū diem nō ē vidēs: ⁊ est cecus: qz nō habz tempus determinatū a natura ad videndū. Item nō sequitur: Lapis nō est videns: ergo est cecus. qz cecitas dicit cōtritiā visus ī subiecto ap̄to nato cuiusmōi nō ē lapis. Non valet etiā argumētū a negatōe actus ad positionem priuatiōis qm̄ priuatio dicit nō solū negationē actus: sed etiā corruptiōnē p̄ncipij ipsius: et ideo de illo q̄ dormit vel claudit oculos nō sequit̄: iste nō videt actu: ergo est cecus.

¶ Consequēter auctor agit de p̄dictiōne ipsam diffiniēdo sic: Cōtradictio est oppositio: cuius scđm se nō est dare medium.

Circa quod notandum ^{q̄ care re me} dio aliter conuenit contrarijs immediatis vel priuatiue oppositis aliter cōtradiatorijs. Contraria immediata licet non habeant medium scđm se siue scđm formam: habent tamen medium per accidens siue scđm subiectum: vt lapis nec est sanus nec eger. Contradictoria vero nullo modo habent medium. probatur: quia quando aliquid per se inest alicui: cuius oppositum sibi non conuenit: nec per se nec per accidens. Sed carere medio inest contradictioni per se: vt patet ex eius diffinitione: ergo nullo modo sibi conuenit habere medium. Est autem

duplex contradictio: scilicet ppositioñ
et terminozum: De prima dictum est in
primo tractatu: de secunda vero dictum
est in postpredicamentis: Termin⁹ enī
sumptus cum negatione: et sumptus si-
ne negatione contradicunt: vt homo et
non homo. Ande de quolibet verum ē
dicere q̄ est homo vel non homo: vt ibi
fuit declaratum.

Locus a cōtradictorijs est habitudo
vnius contradictorij ad reliquum: ⁊ po-
test sumi scōm vtranq; contradictionez.
Sed in contradictione propositionum
debet argui respectu hozum predicato-
rum verum et falsum: vt sortem currere
est verum: ergo sortem non currere est
falsum. Maxima: Si vnuz contradicto-
riozum est verum: reliquum est falsum.
In contradictione vero terminozum de-
bet argui ab affirmatione vnius ad ne-
gationem alterius: vt sortes est homo:
ergo sortes non est non homo. **E**t no-
tandum q̄ Aristotiles in tertio topicoꝝ
ponit duas consequentias circa opposi-
ta: quarum vna dicitur consequētia ecō-
trario: alia vero consequētia in propo-
sito. Consequētia econtrario est quan-
do ex opposito consequētis inferitur op-
positum antecedentis: vt si est homo: est
animal: sed non est animal: ergo non est
homo. Consequētia autem in propo-
sito est ex qua ex eo q̄ aliquod p̄dicatum
affirmatur de aliquo subiecto opposituz
predicati affirmatur de opposito subie-
cti: vt iusticia est virtus: ergo iniusticia
est vitium. Si enim oppositum in oppo-
sito: et propositum in proposito: hoc est:
si oppositum vitij inest opposito iniusti-
cie: vitium inest iniusticie.

Sed contra hoc arguitur

et videtur q̄ inter contradictoria sit me-
diū: quia ibi est contradictio mediā: q̄
rē. Respondet q̄ licet inter contradic-
toria sit contradictio vel relatio ratiōis
mediā: ⁊ sic sit ibi mediū scōm ratiōē
non tamen em rem. Ipsa etiam relatio
ratiōis non sic mediat inter contradi-
ctoria quā de illa dicatur altera pars

contradictionis: et non ambe partes si-
mul: est enim ens vel non ens.

Alterius determinat auctor de loco
a disparatis. Sūt autem disparata illa
que sic habent rationes separatas q̄ de
inuitem non possunt verificari: vt ho-
mo ⁊ asinus. quantitas et albedo: licet
autem talia possent reduci ad aliquam
oppositionum predictarum sub nulla ta-
uen earum per se et formaliter includū-
tur. **L**ocus a disparatis est habitudo
vnius disparatorum ad reliquum: ⁊ tenet
affirmatiue: vt Sortes est homo: ergo nō
est asinus. Maxima: De quocunq; dicitur
vnum disparatorum: ab eo remouetur
reliquum. Non tenet autem negatiue:
non enim sequitur: non est homo: ergo
est asinus. Accidentia etiam in concre-
to cum de se inuitem verificentur nō sūt
disparata: vt album est quantum: sed bñ ē
abstracto. Albedo enī nō est quātitas.
Deinde determinat auctor de loco a
maiori. Est autem maior illud q̄ sup-
ponitur alteri in potētia vel virtute. mi-
nus vero quod supponitur ei.

Locus a maiori ē habitudo maioris
ad minus: et tenet negatiue: vt si rex nō
potest debellare castruz: ergo nec mi-
les. Maxima: Si illud quod magis vi-
detur inesse et non inest: nec illud quod
minus.

Locus a minori est habitudo mino-
ris ad maius: ⁊ tenet cōstructiue: vt mi-
les potest debellare castruz: ergo ⁊ rex.
Maxima: Si illud quod minus videt
in esse inest. et illud quod magis.

**Sed contra hunc locū argu-
itur sic:** Episcopus nō potest ducere vx-
orem: ergo nec rusticus: ⁊ tamen arguitur
a maiori ad minus negatiue. Respondet
q̄ licet episcopus sit maioris potestatis
q̄ rusticus: tamen illud predicatum du-
cere vxorem nō magis videtur inesse cpi
scopo q̄ rustico: imo sibi repugnat. In
hoc autē loco non debet argui a maiori
ad minus absolute: sed debet argui re-
spectu predicati: quod magis videt in-
esse vni q̄ alteri.

Consequēter determinat auctor d loco a simili. Locus a simili est habitudo vnus similis ad reliquū: et tenz affirmatiue et negatiue. Affirmatiue sic. Sicut risibile inest homi: ita hinibile equo: s; risibile ē pprium homis: ergo hinibile equi. Maxima. Si vnū similitū inest: et reliquum vel de similibus idē est iudiciū. Negatiue sic. Sicut risibile est hominis: ita hinibile equi: s; risibile non ē accēs homis: ergo nec hinibile equi.

Maxima: Si vnus suuiliū nō inest: nec reliquū. Et debet argui p hūc locū de similibus inquātū sūt similia: et nō inqntum sūt dissimilia. Sed cōtra arguit sic: In loco dialectico inferēs debet esse notius illato: sed vnū simile nō est notius altero: ergo locus a simili nō ē locus dialecticus. maior ē nota. minor pbat: q; similia sūt relatiua q sunt simul natura. Respōdeo q simile p̄t capī dupliciter vel formaliter p relatōe similitudis: vel fundamētaliter. p̄mo mō vnū simile nō est notius altero: q; similia sunt relatiua equiparātie. Secūdo mō vnū ē notius inesse alicui subiecto q̄ aliud alteri: sic notius ē risibile inesse homi q̄ hinibile equo: et hoc nō sumit locus a simili: sed p̄fundamētō qd̄ denouatur a relatōe similitudis. p̄mo aut̄ mō arguendo a simili fm̄ relatōe similitudis est locus a relatiuis: vt sortes ē similis platonī: ergo plato est similis sorti.

Insup determinat auctor de loco a pportione dicens q; pportio est rerū differētū similibus habitudo. Circa qd̄ notandum q; pportio p̄p̄ ē habitudo vni us quātitatē ad aliā. et hec est duplex: scz equalitatis: cum scz numerus equal comparatur numero eqli: vt duo ad duo. Alia est pportio inequalitatis: cum scz numeri sūt inequales. An̄ aliqñ numerus maior continet minozē his: vt se habent quattuor ad duo: et sic est pportio dupla. aliqñ continet ipm̄ ter: vt sex ad duo: et sic ē pportio tripla. aliqñ x̄o q̄ ter: et sic ē pportio quadrupla: et sic ī infinitū: aliqñ x̄o numerus maior cōtinet

totum minozē numerū et aliquā p̄t ei⁹ et hoc fit multis mōis. Si em̄ totū cōtineat et mediā p̄t eius dicē pportio sex qualiter: vt tria ad duo. Si aut̄ cōtineat at totū et terciā p̄tem eius dicē sexq̄tertia: sicut quattuor ad tria. Si x̄o totum et quartā p̄tem cōtineat dicē sexq̄quarta: vt quinq; ad quattuor: et sic deinceps: de quo p̄amplius als videbitur. Pportio aut̄ fundatur sup pportiones: est em̄ vt dicit Euclides quito geometrie similitudo pportionū: et hoc dupliciter: quia vel fm̄ identitatem excessus vel fm̄ idētitatem pportionis. si sit idētitas vel equalitas excessus dicē pportionabilis arismetica: vt sicut se habēt sex a q̄tuor: ita octo ad sex. Sicut em̄ sex excedūt quattuor in duabus vnitatibus: sic octo sex. Si aut̄ sit equalitas pportōis: sic dicē pportionalitas geometrica eo q; maxime valet ad geometricas mēsuras. Geometre enī fm̄ eandē mensuraz pportionē mēsurāt: vt sicut sex se habet ad quattuor: sic duodecim ad octo. Sic enī sex ad quattuor ē pportio sexq̄altera: sic duodecim ad octo. Est ergo ibi essentialitas vel identitas pportōis: nou tamē excessus: plus. n. xij. excedit. viij. q; sex quattuor. Sicut aut̄ sumitur pportio in numeris: sic suo mō p̄t sumi in magnitudinibus. Notandū insup q; pportio aliqñ sumit a doctoribus p habitudine rerū eiusdē generis que ī quadam cōuēsuratōe p̄sistit fm̄ quam excessum aliquotiens sumptū reddit excessus. Pportionalitas x̄o p simili habitudine rerum alterius generis. Sepe tamē vnū sumitur p̄reliquo. Unde pportio large p̄t sumi p quacūq; habitudie: vbi etiā ē cōuēntia fm̄ analogiam. Locus a pportōne ē habitudo vni us pportionabiliū ad reliquū: vt sicut se habēt q̄tuor ad duo: ita sex ad tria. sed quattuor ad duo ē pportio dupla: q; sex ad tria ē pportio tripla. Maxima De pportionabilibus idem est iudiciū. Et p hunc locum p̄t argui a trāsmutā pportione: q; fm̄ Euclidem: Si alique

quātitates pportionabiles fuerūt pmutate pportionabiles erūt: vt sicut se habēt quattuor ad duo: ita sex ad tria: igit̃ compando primū ad tertium: et secūdū ad quartum: sicut se habēt quattuor ad sex: sic et ad tria: sed quattuor ad sex est pportō sexquialtera: ergo duo ad tria erit pportio sexquialtera. Differt aut̃ locus iste a loco a simili: qz similitudo ppe dicit cōueniētīā in qualitate. Est em̃ silitudo rēpōrētū eadē q̃litas: licet possz extendi ad qualitatē eēntialē. An̄ d̄t auc. qz in loco a simili accipit comparō fm similitudinē inherētū. Inherētia enim ppeie reptur in accētālibus: licz large extēdat ad q̃litas substātiales. Inē. accidētia aut̃ sensibilloz ē qualitas: iō magis pcpit ipam inherere. pportio autē dicit comparatōnē quātitatū: ⁊ large extendit ad similitudinē quarūcūqz rerū: vbi etiā nulla ē cōueniētia in q̃litate eēntiali vel accētali: s̄tū fm analogiam.

Alterius determinat auctor de loco a transumptione. Est aut̃ duplex transumptio: Quedā est qn̄ vna dictio vel oratio significans vnū transumit ad significandū aliū ppter similitudinē in eis reptā: vt ridere: qd̄ significat risum p os emittētrāsumit ad florem: qz vtrūqz ē gaudiosū: et ita trāsumptio p̄tinet ad sophistia. Alia ē trāsumptio qn̄ nomē magis notū sumit p noie min⁹ noto: vt si ponatur sapiēs p philosopho: ⁊ ista p̄tinz ad dialecticū. Locus a trāsūptōe est habitudo nomis magis noti ad nomen minus notū: ⁊ tenet affirmatiue et negatiue: vt sapiēs currit: ergo p̄bus currit. Maria aut̄qd̄ cōuenit alicui sub noie magis noto: cōuenit ei sub nomē minus noto. Et differt locus iste a loco a nomis inēp̄tatione: qz ibi accipit̄ diffinitō nomis: hic aut̄ nomē magis notū p min⁹ noto.

Alterius qd̄ notandū qz fm aliquos iste locus est idē cū loco a nomis interpretatiōe: qz trāsumptio ⁊ trāsūptū eadē rēz imp̄tāt: sicut interpretatio ⁊ interpretatum.

Alij vō sequētes auc. distinguūt locuz

istum ab illo: qz in loco a nomis interpretatiōe sumit̄ diffinitio nomis q̄ cōuertitur cū interpretato. In hoc aut̄ loco nomē magis notū sumit̄ p nomie min⁹ noto: sine imp̄tēs eadē rem p̄uertibilis siue n̄.

Demū determinat auctor d̄ loco ab auctoritate. Est aut̄ auctoritas iudiciū sapientis vel experti in sua arte: vñ auctoritas iudicio denotat̄ locus iste. Loc⁹ ab auctoritate ē habitudo auctoritatis ad illū qd̄ p eā p̄batur. et tenet affirmatiue: vt p̄bus dicit celū esse volubile: ergo ē volubile. Maxima: Cullibet experto in sua scientia credendū ē. Qd̄ ē intelligēduz de his q̄ dicūtur ab experto in q̃ntū expert⁹. Et ideo nō sequitur: Aristō. dicit nōm̄ n̄ incepisse: q̄ mūd⁹ nō incepit. Nō enim Aristō. sunt expertus in omnibus dicitis suis. Iste aut̄ locus nō tenet negatiue. vñ nō sequitur: Aristō. nō dicit esse decem: orbes celestes: ergo nō sunt. De hoc dicit frater Schani qz locus ab auctoritate ē debilis nisi arguatur ab auctoritate illius qui fallere nec falli potest. Et ideo n̄ sequitur: Aristoteles dicit hoc: ergo est verum: qz ipse decipi potuit. Nec sequit̄ Astrologus dicit sic: ergo ita ē. qz quilibet astrologus decipit et decipi potuit. Multi etiā putant̄ experti qui nō sunt ⁊ licet habeant̄ memoriā eoz que videntur vel audierūt: de his tamē certū in dicitum non habēt. Multi namqz memoria vigentes habent iudicium valde debile: verumtamē qui experti cōmuniter reputantur cum reuerentia exhibenda: ⁊ dicta eozum nō spernantur nec reproventur: nec negētur anteq̄ cōsiterit qz sint dissona veritati: sed suspensa teneat̄ sententia: siue sint dicta antiquozum: siue modernozum.

Equitur de locis medijs. ⁊c.
Postq̄ auctor determinauit d̄ locis extrinsecis: hic cōsequēter determinat de locis medijs.

Pr̄ius aut̄ auctor determinat de locis extrinsecis q̄ medijs: qz intrinsecum et extrinsecum opponuntur. Sp̄posita autem iuxta se posita magis elu-

esse. Quid aut sit locus medicus dicitur est prius: et diuisi dicitur per locum a coniugatis: a casibus: et a diuisione. Coniugata sunt abstractum et concretum. Abstractum vero dicitur principale: et concretum dicitur superum quia sumitur ab alio: ut album ab albedine. Que dicitur coniugata propter connectionem quam habet adinuicem. Significatur enim licet a alio modo. quia concretum significat formam cum cadentia siue inheretia ad subiectum: absolutum vero sine tali cadentia.

Locus a coniugatis tenet affirmatiue: ut albedo est color: ergo album est coloratum. Maxima: si abstractum dicatur de abstracto: et concretum de concreto et eodem uerso.

Circa quod notandum quod hec non habet ueritatem in concretis de genere substantie. Non sequitur: homo est animal: ergo humanitas est animalitas. Item non tenet iste locus nisi in predicamentis per se. Unde non sequitur: album est quantum: ergo albedo est quantitas. Notandum insuper quod abstractum potest dupliciter considerari. uno modo ut informat suum subiectum. et dat ei esse: et sic ab abstracto ad concretum est locus a causa formali ad suum effectum. Alio modo in quantum prinet conuenit cum ipso: et partim differit: et sic sumitur ab eis locus a coniugatis. Casus dicitur concretum cum aduerbio: quod dicuntur casus: quia cadunt ab abstracto: ut bonum et bonum a bonitate: licet autem in coniugatis unum cadat ab alio: non tamen ambo a tertio. Locus a casibus est habitudo unius casuum ad reliquum: ut iustus est bonum: quod iustum fit bene fit. Maxima. Si concretum asseratur de concreto: et aduerbium de aduerbio.

Disputationum alia fit per negationem: ut socrates autem est homo: aut non homo. Alia fit per affirmationem: et hec fit tribus modis per se: et tribus modis per accidens. Primus modus per se est diuisio generis in suas species vel differentias: ut animalium aliud rationale: aliud irrationale. vel animalium aliud brutum. Secundus est diuisio totius integralis in suas partes. ut domus alia

pars est tectum alia fundamentum. etc. Tertius est nominis in significaciones: ut canis alius latrabilis alius piscis marinus: alius sydus celeste. Et notandum quod licet significata accidunt uocibus secundum se considerate ut est quedam qualitas. de tertia specie quantitatatis continentur tamen per se sub ea in quantum est significatiua.

Disputatio etiam per accensum est triplex: quedam enim est subiecti in accensum: ut animalium: aliud sanum: aliud egrum. Secunda est accidentis in substantia: ut sanorum aliud homo: aliud brutum. Tercia est accensum in accidente. ut sanorum aliud est album: aliud est nigrum. Et de hac diuisio per accensum: quia membra diuisiua accidunt diuisio: nec per se continentur sub eo. Locus a diuisione est habitudo unius diuisiui ad reliquum. et tenet affirmatiue et negatiue quam diuisio fit per duo membra immediata: ut homo est animal rationale vel irrationale. sed est animal rationale ergo non est irrationale. Socrates est homo vel non homo: sed non est non homo ergo est homo. Maxima: posito uno cuius diuisiui immediato in aliquo subiecto ab eodem remouet reliquum. et remoto uno ponit reliquum. Et hoc habet ueritatem quam unum diuisiui asserit vel negatur de aliquo contento sub diuisio. et id non sequitur. Lapis non est animal rationale: ergo est irrationale: quia lapis non continetur sub animali. In diuisione autem que prinet plura membra bene arguitur affirmatiue sed non tenet negatiue nisi a negatione sufficienti terminorum ad positionem unius. ut socrates nec est albus nec rubens nec uiridus. et sic de alijs medijs coloribus: ergo est niger. Et notandum quod membra diuisiua alicuius diuisiuis possunt dupliciter considerari. uno secundum rationes proprias eorum: et sic sunt opposita vel disparata. Et ab ipsis sumitur locus extrinsecus. Alio modo considerantur in quantum partim conueniunt cum diuisio et partim differunt. et sic faciunt locum a diuisione.

Expliciuunt loci dialectici.

Incipiūt fallacie.

Yllogismozum . 22.

Postq̄ auctor determinauit in p̄cedētibus de syllogismo dialectico: hic cōsequēter de terminat de syllogismo sophistico. Ad culus euidētiā diuidit syllogisimū in demonstratiuum dialecticū et sophisticū. Syllogismus demonstratiuus ē qui ex primis veris ē syllogizatus: aut ex talibus que per aliqua prima et vera principium sue cognitionis sumpsērūt. demonstratio enī aliquādo fit ex principijs simpliciter primis que cognoscunt cognitis terminis ita q̄ cognitio eorum non dependet ex alijs prioribus: et quo ad hoc syllogismus demonstratiuus dicitur esse syllogizatus ex primis veris. aliquādo vero demonstratio fit ex principijs que non sunt simpliciter p̄ncipia respectu aliorum: sunt tamē conclusiones respectu principiorum primorū: vt dicitur est secūdo capitulo de locis dialecticis. et quo ad hoc dicitur aut ex talibus que per aliqua p̄ma et vera p̄ncipiū sue cognitionis sumpsērūt. Talia enī licet non sint simpliciter prima: tamen euidēter possunt demonstrari ex primis p̄ncipijs. Notādū autē q̄ in demonstratiōe propter quid et potissima diffinitio subiecti ē medium ad probandum passiōē de subiecto. Et ideo de tali dicit Arist. primo posteriorum q̄ augentur demonstratiōes non per media sed in post assumendo et in latius. Cum enim vnus rei sit tantum vna diffinitio quiditatiuā nō poterit in tali demonstratiōe eadem passio p̄bari de subiecto p̄ plura media. Et ideo demonstratiōes nō augentur sen n̄ multiplicatur p̄ media: sed in post assumendo bene multiplicantur: videlicet sumendo sub minori et extremitate: vt si arguatur sic: Omnis substantia corporea animata sensibilis ē cognotabilis. Omne animal est substantia corporea animata sensibilis: ergo omne animal ē egrotabile. Et tūc p̄t multiplicari hec demonstratiō sumendo sub animali aliquid inferius

sic arguendo Omne animal est egrotabile: omnis homo ē animal: ergo omnis homo est egrotabilis. Potest etiā multiplicari in latius assumendo vices plures species contentas sub animali: vt equus est animal: ergo equus ē egrotabilis: et sic de alijs. Per syllogisimū autē demonstratiuum generatur in nobis scientia. Demonstratio enī ē syllogismus faciēs scire. Hoc autē non intelligitur de scientia cōmuniter sumpta: que ē apprehensio veritatis qualitercūq̄ se habentis: sed de scientia proprie sumpta: que finit. Seco. in prologo p̄. sen. est cognitio certa absq̄ necessitate vel dubitatiōe. de cognitio necessario causata a causa euidēte per discursum syllogisticum. hoc apparet ex diffinitione scire primo posteriorum: vbi dicit q̄ scire opinamur vnum quodq̄ simpliciter et non sophistico modo qui est secūdum accidens cū causam arbitramur cognoscere propter quā res ē et quoniam illius rei est causa et nō est cōtingere alit̄ se habere: vbi per illud quod dicitur et nō sophistico modo q̄ ē finit accidens: excluditur omnis incertitudo et cognitio apparens et finit. Per hoc autē q̄ dicitur arbitramur cognoscere causam rei designatur noticia euidens p̄ncipiorum. Per hoc autē q̄ dicitur et q̄ n̄ illi est causa denotat applicatiō p̄ncipiorum ad conclusiōes p̄ discursū syllogisticū. Per hoc at̄ q̄ dicitur: nō fringit alit̄ se h̄e notat necessitas conclusiōis: vbi est necessaria p̄ncipio p̄dicati ad subm̄: et sic est inmutabilis veritatis quātū ad eē q̄ dicitur tūc et specificū q̄ abstrahit ab exētia q̄ d se ē variabilis. et q̄ inferit p̄hs q̄ demonstratio p̄ quā gnāt scia ē ex p̄ncipio immediatis prioribus notioribus causisq̄ conclusiōis. Per p̄ma intelligit p̄ncipia q̄ sūt immediata: et p̄pōes p̄ se notas non indigētes p̄ alijs p̄bari: q̄ sūt p̄ores nā et notiores ipa conclusiōe cū dependeat ab ipsis. Syllogisim⁹ dialectic⁹ ē q̄ ex p̄babilibus est syllogisim⁹. Sūt autē p̄babilia q̄ videtur omnibus aut plibus aut sapientibus. Aliq̄ nāq̄ apparēt vā oib⁹: vt q̄ ois n̄r diligit h̄liū. aliq̄ nō n̄ oib⁹ s̄ plibus: vt q̄ om

Tractatus De syllogismo dialectico, sophistico.

nis homo desiderat scire. Alia vero sapientibus solū: ut quod sol sit maior tota terra. Per syllogismum autē dialecticum generatur opinio quia quis adheret alii cui parti contradictionis cum formidat de opposito: et licet iste syllogismus aliquando procedat ex necessarijs sicut demonstratiuis: non tamē ex euidenter uotis.

Syllogismus sophisticus est qui apparet esse syllogismus: et non est. vel qui est syllogismus: sed non est conueniens rei. In hac definitione ponuntur due partes. Prima est quod syllogismus sophisticus apparet esse syllogismus et non est. In qua denotatur syllogismus peccans in forma. Talis enim non est syllogismus: quia in ipso non seruat formam syllogisticam secundum debitum modum et figuram: ut homo est species: sortes est homo: ergo sortes est species. Secunda pars huius definitionis est quod syllogismus sophisticus est qui est syllogismus: sed non conueniens rei.

In quo tangitur syllogismus peccans in materia quando uicij aliqua premissarum est falsa: Talis est licet si uere syllogismus: quia in debito modo et figura: non tamē est conueniens rei. quia non procedit ex probabilibus realiter sed tantū apparet. ut omnis homo est species: sortes est homo: ergo sortes est species. Aliquis uero syllogismus peccat in utroque: uicij in materia quod in forma: ut omnis homo est animal: nullū risibile est homo: ergo nullū risibile est animal: qui quidem peccat in materia: quia minor est falsa: et in forma: quia disponitur in prima figura: in qua minori existente negatiua nihil sequitur.

In presenti igitur tractatu agitur de syllogismo sophistico quantum ad eius compositionem et solutionem qui dicitur tractatus fallaciarum. quia sophista per huiusmodi syllogismum intendit fallere respondentem. Et est iste tractatus utilis: quia non potest malū euitari nisi cognoscatur. Per huiusmodi namque tractatum potest studiosus deprehendere omnes defectus argumentorum peccantium in forma in quacumque materia fiant. Dicitur

etiā de syllogismis sophisticis elenchis: id est apparentibus et non existentibus. Verus enim elenchus est syllogismus contradictionis conclusionis. Sophista autem non uere sed apparenter tamen infert contradictionem conclusionis respondentis. Dicitur quoque syllogismus sophisticus apparens et non existens: non quod sit non eius simpliciter: sed quod non est talis qualis apparet esse. Apparet enim esse dialecticus et non est: sicut auricalcum licet sit aliquid eius existens: non tamen est aurum quod apparet commune.

Notandum insuper quod licet habitus logicus qui docet compositionem syllogismum sophisticum et ipsum soluere sit habitus scientificus: Sophista tamen secundum ipsum non est sciens: quod est intelligendum quantum ad habitum generatum per syllogismum sophisticum. Per ipsum enim non generatur habitus scientificus: sed talis syllogismus ordinatur ad deceptionem respondentis et apparentem scientiam opponentis.

Notandum quoque ad syllogismum sophisticum potest reduci syllogismus falsigraphus: qui scilicet procedit ex principijs alicuius scientie male intellectis. exemplum. principium est in geometria: circulus est figura plana unica linea contenta: in cuius medio est punctus: a quo omnes linee ducte ad circumferentiam sunt equales. Si igitur aliquis ab illo puncto qui dicitur centrum circuli ducat duas lines ad circumferentiam unā recte et aliam tortuose: et arguat sic. Omnes linee ducte a centro circuli ad circumferentiam sunt equales: linea recta et curua sunt huiusmodi: ergo sunt equales: talis facit syllogismum falsigraphum: procedendo ex illo principio male intellecto. Illud enim principium intelligit in lineis rectis: et ipse arguit ex una linea recta et alia curua. quia uero syllogismus est instrumentum disputationis: syllogismus quidem demonstratiuus est instrumentum disputationis doctrinalis. dialectic⁹ autem disputationis dialectice separatiue: et sophistic⁹ disputationis sophisticæ: id est auctoritater scribitur disputationis.

Disputatio est actus syllogisticus vni⁹ ad alterum ad propositum ostendendum.

Circa quod notandum quod aliter disputationis actus syllogisticus siue factus per syllogismum: et aliter factus vni⁹ ad alterum: seu opponētis et respondētis. Est enim actus syllogistici vt instrumenti per quod fit disputatio: et est actus proponentis et respondētis: vt efficientis principalis: et talis actio ordinatur ad propositum ostendendum seu aliquod concludendum sibi quattuor: fines ad quos ordinatur eius quattuor species: que sūt doctrinalis: dialectica: reprobata et litigiosa seu sophistica. Disputatio doctrinalis est que ex proprijs principijs alicuius scientie syllogizat. et non ex his que videntur respondententi. Cum enim doctrinalis sit generatiua habitus scientifici per syllogismum demonstratiuum oportet quod procedat ex principijs scientie que generatur vt videatur siue non. Vn̄ ipm addiscen-tem oportet credere magistro docenti.

Disputatio dialectica est que ex probabilibus et collectiua contradictionum. procedit namque ex probabilibus: quia ordinatur ad generandum opinionem que generatur ex probabilibus: et sic est collectiua contradictionum: quia ex probabilibus potest argui ad utranque partem contradictionis: et licet huiusmodi disputatio non possit generare opinionem de duobus contradictorijs in eodem tempore et respectu eiusdem quia nullus potest simul contradictoria opinari: bene tamen potest in diuersis temporibus et etiam in eodem tempore respectu diuersorum. Dicitur etiam collectiua contradictionum: quia potest causare dubitationes de utroque contradictorio: licet autem disputationis dialectice ordinatur ad generandum opinionem ex consequenti: tamen ordinatur ad disciplinam vel scientiam ad quam opinio disponit.

Disputatio temporaria est que ex his que videntur respondententi syllogizat: et quia necesse est illis scire quorum se simul habere scientias. Cum enim talis disputatio sit ad habendum experientiam de scientia

respondentis: et huiusmodi experientia sumatur arguendo ab his que videntur respondententi: oportet in hac disputatione procedere ex his que sibi sunt probabilia: siue sint vere probabilia siue appareter. Ex quo patet quod non solum syllogismus dialecticus sed etiam sophisticus potest esse instrumentum disputationis. Et quia in qualibet scientia presupponuntur principia communia et ignorantem communia: necesse est propria ignorantem rare: ideo hec disputatio habet fieri ex principijs communibus que necesse est illi scire qui habet aliquam scientiam si etiam examen fiat in proprijs oportet etiam tentandum scire propria.

Disputatio sophistica est que ex apparenter probabilibus syllogizat. Cuius ratio est: quia ipsa fit ad generandum apparenter scientiam in opponente: et deceptionem in respondente. Quod habet fieri procedendo ex apparentibus: et ordinatur ad quosque metas: de quibus communiter dicitur. Talis etiam disputatio dicitur litigiosa propter commotionem ad iram et iram. Et notandum quod iste quattuor species non sunt proprie species disputationis: sicut nec syllogismus sophisticus peccans in forma est species syllogistici. quia ratio seu diffinitio syllogistici sibi non conuenit: quare non est proprie syllogisticus: sed paralogsimus seu appareter syllogisticus. Sic etiam diffinitio disputationis non conuenit disputationi sophisticæ. dicitur igitur species large et modi seu materies: et licet non sint nisi tres species syllogistici finis triplicem materiam syllogistici. Syllogisticus enim demonstratiuus procedit ex necessarijs et euidentibus.

Dialecticus autem ex probabilibus. Sophisticus vero ex appareteribus. Ponitur tamen quattuor species disputationis iuxta eius quattuor fines. Disputatio enim doctrinalis ordinatur ad generandum scientiam: Dialectica ad opinionem. Temporaria ad scientiam experiendam in respondente: et sophistica ad apparentem scientiam opponentis et deceptionem respondentis: licet autem appareter scientia sit finis puncti

palls sophiste: sūt tamē alij quinq; fines
 minus p̄ncipales ordinati ad illū finē
 Sophista em̄ non ducit aliquem ad il-
 los fines minus p̄ncipales: nisi vt ap-
 pareat esse sapiens: et illi fines dicuntur
 metha. Est aut̄ metha inconueniens ad
 quod opponens sophista nititur ducere
 respondentem: quod quidem dicit̄ me-
 tha trāsumptiue. Metha em̄ p̄p̄e dicta
 est terminus alicuius spacij: et dicit̄ de
 metior metiris: q; p̄ tales terminos me-
 ritur quāritatē agrī vel alicuius spacij.
 Metha igit̄ disputatōis sophisticæ ē ter-
 minus vltra quocum non procedit dispu-
 tatio sophistica: sed ip̄o habito cessat di-
 sputatio: et sunt quinq; scz redargutio:
 falsū: inopinabile: soleocism⁹: et nugarō
 Redargutio ē p̄negatio concessio: et p̄-
 concessi negatio vt argumentatōis: et in
 eadem disputatione. et dicit̄ in argumē-
 tationis: q; si aliq; volūtariē sustineat
 cōtradictoria: non p̄pter hoc dicitur re-
 dargutus. Si etiam in diuersis disputa-
 tionib⁹ hoc fiat: non p̄pter hoc redncit̄
 ad metham redargutōis: q; nō ducitur
 ad inconueniens apprens astantibus.
 Falsum ē manifeste falsi cōcessio: vt
 si concedatur ignē non esse calidum. vñ
 licet sophista ducat respondentē ad fals-
 sum occultū: nō p̄pter hoc dicit̄ ad me-
 thā falsi: vt si faciat sibi concedere q; sol-
 sit minor tota terra.
 Inopinabile ē quod contra opinionē
 omnī aut plurimū: et maxime sapiētūz
 vt matrē nō diligere filium. et hec dicit̄
 metha a metha falsi: q; licet omne mani-
 feste falsum sit inopinabile: nō tamē om-
 nē inopinabile ē manifeste falsum: imo
 multa inopinabilia que scz sūt cōtra opi-
 nionē plurimū sūt vera: vt patet in theo-
 logia et philosophia de opinione cōmu-
 ni et opinione doctoris subtilis.
 Soleocismus ē vitium in oratione con-
 tra regulas artis grāmaticæ factum: vt
 si aliquis ducat ad concedēdū istam: vir
 mea: sponsa meus: ducit̄ ad methā soles-
 ocismi: et p̄inet ad grāmaticū inquitum
 dicit̄ incongruitatem orōis: ad locū aut̄
 inquitū impedit veritatem propositōis.

Augatio ē vnus et eiusdem in eadez
 pte oratōis inutilis repetitio: vt dicēdo
 hō currit. et dicit̄ in eadē pte: q; si in die
 neris ptibus fiat nō erit nugaratio: vt hō
 est homo. et dicit̄ inutilis: q; si fiat caus-
 sa ornatus vel exp̄ssionis maioris non ē
 nugaratio: vt deus deus meus.

Fallacia. Postq̄ auctor
 determinauit de sylogismo so-
 phistico et eius methis: cōsequē-
 deterninat de locis sophisticis seu fal-
 lacijs. Et primo ponit fallaciā in eōmu-
 ni dicens q; fallacia est idoneitas ad de-
 capiendum faciens credere de vōn ente
 q; sit ens: vel de ente q; sit non ens in e-
 diante fantastica visione. Circa qd̄ notā-
 dum q; fallacia dupliciter capit⁹. Vno
 passiuē: scz que est ex deceptōne illi⁹ q;
 palogizatur. s. respondentis: et tunc dis-
 finitur sic. Fallacia ē deceptio imp̄p̄i
 in arte sophistica p̄pter ignorantia ar-
 tis sophisticæ. Alio modo capitur falla-
 cia pro causa huius deceptōnis: scz p
 loco sophisticō in quo fūdātur argumē-
 ta sophistica. et ista sumitur in hac diffi-
 nitione. Alterius sciendū q; in omni
 fallacia ē duplex causa: scz apparentie:
 que mouet ad credendum illud quod n̄
 est. et causa defectus que facit creditum
 esse falsū: et latet sub causa apparentie in
 fallacia equocatōis. Causa apparentie ē
 vnitas vocū cui videt̄ correspondere vnū
 significatū sub qua latet cā defectus: scz
 pluralitas significatorū. Rōne igit̄ cau-
 se apparentie fallacia seu locus sophiste-
 cus hz q; sit idoneitas decipiēdi: q; tali
 apparentia in dictōibus vel rebus sumit̄
 p̄ intellectū discurrentē aptitudo ad deci-
 piēdū sicut a loco dialecticō elicit̄ cōue-
 niēs argumētū: hoc aut̄ fit mediāte fan-
 tastica vīsōe siue cognitione intellectus
 unisti et alligati fantastice qua sepe decipi-
 tur: nō aut̄ intellectus pure et iustis.
 Fallacia aut̄ in cōi diuidit̄ p̄ fallacias in
 dictōe: et p̄ fallaciā extra dictionē.
 Fallacia in dictōe ē cui⁹ causa appentie
 sumit̄ ex pte dictōis: cui⁹ multitudo si-
 gnificatorū sepe ignorat̄: et sumit̄ b̄ dictō

nō p voce incomplexa tm̄: s; p voce si-
gnificatiua q̄ d̄r vel pferē siue cōplexa:
siue incomplexa. Un̄ fm̄ Aris. Fallacia
in dicitōe sumit̄ qñ ex eisdē dicitōibus vl'
orōib⁹ nō idē significam⁹. h̄mōi aut̄ fal-
lacie sex sūt spēs. s. equiuocatio: amphi-
bologia: compositio: diuisio: accētus: et
figura dicitōis. Fallacia extra dictionez
est cul⁹ causa appente nō fit ex multitu-
dine dictionis: s; sumitur ex pte rerū q̄
multiplices habitudines ignorātur nō
quidē ex pte rez absolute: sed vt signifi-
cant̄ p voces: et tales fallacie sūt septē:
sez accētus fm̄ qd̄ ad simpliciter: ignoran-
tia elenchi: petitio principij. p̄ns nō cā
vt causa: plures interrogatōes vt vna:
et imāgis dicit̄ fallacia extra dictionē q̄
fallacia rei: qz res nō cadūt in diffinitōe
nec causant̄ deceptionē respōdentis nisi
p relatōes ad dōes: licet etiā res ordie
nature p̄cedant dī tōes: qz tm̄ res nō ca-
dūt in disputatōe nisi p voces ⁊ dicitōes
ideo pus agit̄ de fallacijs in dicitōe q̄
extra dictionem. ¶ Et notandū qz fallacia
nō dicitur in dicitōe aut̄ extra dictionem
cā defect⁹ ex pte eaz cum in omni-
bus sit cā defect⁹ ex pte rei: vt patet i eq̄
uocātōe vbi causa defectus est diuersi-
tas significatoz que se tenz ex parte rei.
Quia nō numerus fallaciā in dicitōe
sumitur fm̄ diuersos mōs multiplicis:
ideo auctor consequenter de ip̄is deter-
minat. Est autē multiplex dicitio vl' orō
vere vl' apparēter plura significans. Et
dicitur multiplex: quasi mltā plicans in
vnū. et est triplex. s. multiplex actuale:
potentiale: ⁊ fantasticum. Multiplex ac-
tuale est dicitio vel oratio vna fm̄ subaz
et fm̄ modum pferendi diuersa signifi-
cans. Dicitio in equiuocātōe: vt ciuis:
Orō in amphibologia: vt liber Aristo.
¶ Circa quod notandum q littere ⁊ syl-
labe sunt materia seu substantia dicitōis
et dictiones sunt materia oratōis. Mo-
dus aut̄ pferendi in proposito se habet
vt forma. Vbi est ergo vnus modus p-
ferendi: vbi est vna forma: ⁊ qz a forma
sumitur actualis vnitas rei: ideo talis

vox ē actualiter vna. Multiplex igitur
actuale ē dicitio vel oratō actualiter vna
multa significās. Multiplex potentiale
est quādo dicitio vel orō eadem fm̄ sub-
stantiam: et diuersa scōm modū pferen-
di diuersa significat: dico in accentu: vt
populus. hec dicitio prima longa signifi-
cat arborem: et p̄ma breui significat col-
lectionem hominum: intra illum vltz.
¶ Populus ē arbor: populus collectō gē-
tis. Exemplū de orōne in com̄pōne ⁊ de
uisione: vt quicqd̄ viuit: semp est. qz hec
orō aliud significat si fiat punctus ad vi-
uit: ⁊ aliud si fiat punctus ad semp. Est
igitur multiplex potèntiale qñ vox potè-
ntialiter vna plura significat. que dicitur
potentialiter vna: qz tm̄ ē ibi vnitas ma-
terte et non forme seu modi pferendi.
Multiplex fantasticum ē qñ vox vnū
significans videtur aliud significare pp-
ter cōuenientiam ei⁹ cum alia dictione:
sez vigere significat qualitate: qz signifi-
cat habere vigorem. qz nō silt̄ terminat̄
sicut agere videtur significare actionem
Et d̄r multiplex fantasti-
cū: qz tal' dicitio
nō habet plura significata fm̄ veritates
s; fm̄ apparētis. Dicit̄ enī fantasti-
cus a
fanos qd̄ ē appitio. i. p̄po' aliū hz q̄ sic.

Quiuocatio: ⁊ c̄

¶ Postq̄ anc. d̄terminant̄ d̄ fal-
lacijs in ḡniali: h̄nter d̄termi-
nat de ip̄is i sp̄iali. ⁊ p̄mo de eq̄
uocātōe: q̄ sez peccat fm̄ multiplex actua-
le dicitōis. ¶ Fallacia aut̄ equuocatiōis ē
idoneitas decipiēdi pueniēs ex actuali
vnitate dicitōis plā siḡcatis. Cā appen-
tie h⁹ fallacie ē vnitas dōis plā signifi-
catis. ppter quā vnitate credim⁹: q̄ sic
dicitio ē actuali vna: qz etiā habeat vni-
cū significatū. Cā defect⁹ ē plitas siḡca-
toz. ¶ Hui⁹ fallacie tres sūt mōi. P̄m⁹
est qñ vna dicitō eq̄ p̄ncipali plā siḡc: cu
i n̄mōi ē equuocū a casu: ita qz nō impōit̄
ad siḡcandū vnū p cōpartione ad aliū: si-
ue sit ab vno auctore imposta ad siḡcā
siue a diuers. vt eq⁹ vno siḡcat quoddā
aīal. alio' fr̄ illū q̄ sūt i n̄ctis ⁊ eq̄tatē. ⁊
fm̄ hūc mō' palogizat̄ sic: oīs eq⁹ ē aīal

irratōale: iudex ē equus: & iudex ē nial
 irrationale: qđ sic soluitur: vtraq; p̄mis
 sarum ē duplex. Si enī in vtraq; capia
 tur equus pro illo animali: tūc maior ē
 vera: et minor falsa: et sequitur cōclusio
 falsa: et syllogismus est bonus: sed pec
 cat in materia. Si v̄o i vtraq; capiat
 tur equus: p̄ illo qui exercet iustitiam etiaz
 syllogismus est bonus: sed maior est fal
 sa. Si autē in maiori sumatur p̄ illo ania
 li et in minori p̄ illo qui exercet iusticiaz
 sic ambe p̄misse sunt vere: sed non sequi
 tur conclusio. Tūc enī cōmittitur falla
 cia equiuocatōnis p̄pter equiuocationē
 medij. vñ discursus non valet: qz ibi nō
 est vnitās medij fm̄ rem: sed arguitur i
 quattuor terminis. Similiter arguitur
 sic. Om̄is canis currit: bellua marina ē
 canis: ergo bellua marina currit: et p̄t
 solui vt p̄cedens. Utraq; enī p̄missarū
 est duplex ex eo qđ hoc nomen canis vno
 modo significat cauem latrabilem: alio
 modo canem marinum vel sydus cele
 ste. Si autē vtraq; p̄missarū sumatur pro
 latrabili: tūc minor ē falsa. si v̄o sumat
 p̄ cane marino: maior est falsa. Si autē
 in maiori sumat p̄ vno: et in minori pro
 alio: cōmittitur hec fallacia: et discursus
 nō valet: qz medium variatur: et sic ar
 guitur in quattuor terminis. Multa ex
 empla huiusmōi pouūtur in textu. Et si
 arguit qđ illa maior om̄is canis currit n̄
 est distinguenda sed simpliciter falsa: cū
 om̄is distribuatur li canis p̄ om̄ibus sup
 positis. Respōdeo qđ ly canis ibi distri
 buitur p̄ om̄ibus suppositis vnius su
 orum significatorum nō p̄ suppositis om
 nium suorum significatorū: et causa hu
 ius est: qz terminus equiuoc⁹ nō p̄t di
 stribui vnica distributōne p̄ suppositis
 plurium significatorū: cum vnitās distri
 butionis p̄supponat vnitatem significa
 tionis: ideo fm̄ qđ ille terminus p̄t capi
 pro diuersis significatis p̄t diuersimō
 de distribui p̄ suppositis. Unde talis p̄
 positio ē distinguenda. Secund⁹ mod⁹
 est in equiuoco a consilio seu trāsūptōne
 quod quasi idem ē. Dicitur autē equiuo

cum a consilio qđ significat plura nō eq̄
 primo: sed significat vnum principalitē:
 aliud vero minus principaliter ad quod
 significandum inponitur. Transump
 tio v̄o vt ibi sumitur est qđ dictio signi
 ficans vnū p̄prie transumitur ad signi
 ficandū aliud improprie p̄pter quandā
 similitudinem in eis repertam: vt ride
 re significat actum oris: et transumitur
 ad significandum floriditatem pratī. qz
 vtrunq; est gaudiosum: vñ p̄t sic argui
 Quicquid ridet habet os: pratium ridet
 ergo pratium habet os. Hō sequit: qz ri
 dere alio mō sumit in maiori: alio mō i
 minori. vel sic: quicquid currit habet pe
 des: secana currit: ergo habet pedes. n̄
 sequitur: qz maior est vera accipiendo
 currere pro motu pedū: minor v̄o acci
 plendo currere p̄ veloci fluxu aq. et sic
 mediū variat. et arguit in q̄ttuor terminis
 Terti⁹ modus ē qđ compositū pla signi
 ficat: simplex v̄o vnicū solū. vt mortale
 significat potens mori: immortale autē
 pla significat. qz negatō p̄t ferri ad pos
 se vel ad mori. H̄n̄ primo mō tm̄ valet.
 sicut nō potens mori: vt ds. Secūdo tm̄
 valet sic potens nō mori: vt Adam i sta
 tu innocentie. et fm̄ hanc sic paralogiza
 tur. Om̄e immortale ē p̄petuū: om̄e po
 tens nō mori est immortale: ergo potens
 nō mori ē p̄petuū: discursus nō valz. qz
 maior nō est vera nisi de immortali p̄mo
 sūpto: minor autē de immortali secūdo mō
 sūpto. et h̄c cōmittit fallacia equuocatō
 nis p̄pter variationē medij. Similiter
 possz argui de h̄o termino incorruptibi.
 in b̄o tertio mō p̄t p̄i paralogismi qđ fi
 unt rōe ampliatiois terminorū: vt subiectū
 in pp̄oe de p̄terito p̄t sumi p̄ his qđ sūt
 vel fuerūt: et in pp̄oe de futuro p̄ his qđ
 sūt vel erūt: vt si arguat: Quicumq; sa
 nabatur sanus ē: laboras sen languēs sa
 nabatur: ergo languens sanus est. nam
 illa minor languens sanabatur ē disti
 guenda eo qđ iste terminus languens p̄t
 supponi p̄ his qđ nūc sūt languētes deno
 tando qđ iste qđ nūc ē languēs sanabatur
 et tūc discursus est vniuocus: sed minor

est falsa. Vel potest supponere pro illis quae fuerunt languentes: ut denotetur quod iste qui fuit languens sanabatur: et tunc minor est vera: sed discursus non valet: quod iste terminus in conclusione sumitur pro tunc prout tunc est illius verbi est: et sic non sumitur eodem modo in premissis et in conclusione. Et ideo committitur haec fallacia secundum hunc modum. Iste sunt distinguenda: videtur fuit cecus: cecus erit videns. Atque fuit impossibile: impossibile erit verum: Loquens fuit mutus: mutus loquitur: et consimiles. Et ideo penes istum modum peccat sophista posito casu quod non fueris in ytaliam: hec tu non fuisti in italia est impossibile: hec tu non fuisti in italia sit vera: igitur aliquid verum sit impossibile. Iste est evidens iste erit cecus: igitur aliquid cecus erit videns. Sor. viuet: sor. erit mortuus: ergo aliquid mortuus viuet. Conclusiones talium sophismatum sunt distinguenda cõter secundum quod subiecta prout sumi pro his quae sunt: et tunc sunt false: et non sequuntur ex premissis cum termini non supponantur pro eodem tunc in premissis et conclusione. vel prout accipi pro his quae fuerunt quantum ad conclusiones de preterito. vel pro his qui erunt quantum ad proones de futuro: et tunc sunt discursus boni et conclusiones vere. Vnde haec propositio aliquid verum fuit impossibile est quia subiecto accepto pro eo quod fuit verum: et est falsa subiecto accepto pro eo quod verum est. et sic de similibus. Circa quod notandum: quod isti paralogismi prout ponuntur in primo modo huius fallacie et in tertio. vnde ille paralogismus: quicumque sanabatur: et tunc ponitur ab auctore in primo modo: a probo in tertio. Spectat namque ad primum modum: quod licet illa dictio laboras non significet principaliter plura cum significat: tunc est quod primo plura tempora. In tertio autem modo potest ponitur quod illa dictio simplex seu per se posita non significat plura tempora: sed composita: seu cum alijs dictionibus posita: ut pote ipsa posita cum verbo preteriti temporis significat tempus presens et preteritum. Est autem consignificare cum principali significatu aliquid in parte: ut principale significatu de laboras est labor vel langor: et ultra hoc in parte certas differentias tem-

poris secundum exigentiam verbi cui additur. Item notandum quod in istis paralogismis quando est equiuocatio in medio quod ponitur in vtraque premissarum: est distinguenda vtraque premissarum: sed quando est equiuocatio in maiori extremitate solum debet distinguere maior. et conclusio in qua ponitur maior extremitas: et quando est equiuocatio in minori debet distinguere minor cum conditione.

Amphibologia. et c.

Postquam auctor determinauit de fallacia equiuocationis quae fit secundum multiplex actuale dictio

hic consequenter determinat de fallacia amphibologie quae fit secundum multiplex actuale oratio. Est autem fallacia amphibologie idoneitas decipiendi pueniens ex vnitatem orationis secundum substantiam seu materiam et secundum modum proferendi seu secundum formam diuersa significantis. Causa apparentie est actualis vnitatem orationis cui videtur correspondere vnum significatum. Causa defectus est multiplicitas significatorum: et dicitur amphibologia ab amphibolico quod est dubium: et vobis quod est sententia: quasi dubia sententia. Huius fallacie ponuntur ab Aristotele tres modi consimiles modos equiuocationis. Primus modus est quando oratio vna actualiter significat plura est quod primo: ut liber Aristotele. vno modo idem est quod liber factus ab aristotele: et sic iste genitius aristotele. construitur cum illo utroque liber in habitudine cause effectus: alio modo idem est quod liber possessus ab Aristotele. et sic iste genitius construitur cum habitudine possessoris: et formae sic paralogismus. Quis quid est aristotele. possidet ab aristotele. iste liber est aristotele. ergo possidet ab aristotele. vtraque premissarum est duplex: nam medium secundum aristotele. potest sumi pro facta ab Aristotele. et sic maior est falsa: et minor vera. Alio modo potest sumi pro possessa ab aristotele. et sic maior est vera et minor falsa: sic illa oratio continetur tacente dicere est distinguenda: quod tacente potest regi a dicere a parte ante in ratio est superpositi: et est sensus: Contingit quod tacens dicit aliquid. vel potest regi a dicere a parte post in ratione apppositi: et est sensus: Contingit dicit

tere aliquem esse tacentem: sic potest distingui illa. Vellem pugnanti me capere: sensus enim est q̄ vellem q̄ inimici mei caperent me: vel ego caperez inimicos meos. ¶ Et notandum q̄ multiplicatas significatoꝝ eiusdem orōis que attenditur in hac fallacia puenire debz ex pte orationis seu compositōis terminoꝝ et nō ppter multiplicatam alicuius suozum terminoꝝ absolutio: qz tunc nou esset amphibologia: sed equiuoca^o: sicut illa: canis currit ē distinguenda ratione illius termini canis. ¶ Secundus modus huius fallacie ē quādo orō significans vnum proprie transsumit ad significandum aliud ratione alicuius similitudinis ibidem repte: vt lit⁹ arare trās sumitur ad operam perdere: et paralogizatur sic: Quicquid aratur: aratro scinditur: litus aratur q̄ inuanum laboratur: ergo litus aratro scinditur. Non sequitur: qz litus arari significat p̄p̄ terrā scindi: trāsumptiue aut opus perdi. vñ hoc solet dici inuanum laborant: tā enī ille qui litus arat q̄ ille qui inuanū laborat opus perdit: si igitur aratur sumatur p̄p̄te maior est vera et minor falsa. ¶ Tertius modus hui⁹ fallacie est quā orō per se sumpta tm̄ vnius significat: cōposita vero plura. vt ista oratio: Asini se significat tm̄ vñ: et quā additur episcopi: vt dicendo asini sunt episcopi plura significat: qz episcopi p̄t esse nominatiui casus plis numeris: vel genitiui singularis: et sic paralogizat: Quicquid sūt episcopi sunt homines: asini sunt episcopi: ergo asini sūt homines. Si enī ep̄ sit nominatiui casus: maior ē vera et minor falsa: si aut sit genitiui casus: maior ē falsa et minor vera. Si aut in maiori sit nominatiui casus et in minori genitiui: p̄missa se sunt vere: sed discursus non valet: qz arguitur in quattuor terminis: quā mendium nō sumit eodē mō in premisis. Similiter ista oratio scit falsū seu falsuz scit: qz habet vnum sensum falsiu. s. q̄ falsiu est sciens aut scientiam habens. sed si addatur alteri potest haberi diuer

fos sensus: vt si dicatur: sortes intelligit et falsum scit. vnde est sensus q̄ falsum habet scientiam illius q̄ sortes habz scientiam de falso. Coincidit aut̄ hec fallacia cū equiuocatōe: vt si dicat: alius hō fuit iustus: et ille nunq̄ fecit iusticiam: hec ē distinguēda: qz hoc p̄nomē ille p̄t esse demonstratiuū: et sic poterit secunda pars esse vera aliquo demonstrato q̄ nūq̄ fecit iusticiā. vel p̄t esse relatiuū: et tunc est falsa. Est aut̄ hic tertius mod⁹ amphibologie qz si ista orō Ille nunq̄ fecit iusticiā p̄t ponere p̄ se: et nulla alia orō p̄cederet nō possz habere nisi vñ sensū qz hoc p̄nomē ille non possit eē nisi demonstratiuum: qz nihil p̄cederet qd̄ referret. Potest etiā ibi esse prim⁹ modus equiuocationis: qz illa orō Ille nūq̄ fecit iusticiā distinguenda est eo q̄ hoc p̄nomen ille potest esse demonstratiuū vel relatiuū.

Compositio. 27.

¶ Postq̄ auctor determinat⁹ vñ de fallacijs i quibus ē multiplicitas actualis: hic confesquet̄ determinat de illis in quib⁹ est multiplicitas potēntialis. s. e. compōne: diuisione et accentu: licet aut̄ accentus fiat in dictionibus: et compō in orōnibus: et dictio sit prior orōe: sicut simplex cōpositio: prius tm̄ agit de compōe: qz palogismi facti sūt compōem efficaciores sūt ad decipiendum: et p̄ p̄ns ad finē sophisti ci q̄ ē apparēs sapiā. Est aut̄ compō. p̄t h̄ sumit eoꝝ q̄ dnt̄ diuidi. falsa compositio. ¶ Fallacia x^o compōis ē idoneitas decipiendi pueniēs ex idēitate orōnis fm̄ materiā q̄ ē va in sensu diuiso et falsa in sensu cōposito. Cā apparētis ē materialis idēntitas orōis rōne cuius creditur qz sicut ē vera i sensu diuiso q̄ etiam sit vera i sensu cōposito. Causa defectus est diuersitas significatoꝝ. Et notādū qz orō d̄ cōposita quā ptes posite i orōe situant fm̄ situm magis sibi debiti vt si determinatio determinet illud de terminabile qd̄ uagis ē apta determinare verbi gr̄a in hac orōe Quicquid viuut s̄

est: si ly semp determinet illud Xbū est quod est copula principalis erit sens⁹ cōposit⁹: ⁊ illa ppositō erit falsa. Si vero determinet illōd verbum viuūt erit sens⁹ diuisus et ppō vera: et varietas horū sē sumā patet ex diuerso mō pferendi seu diuersa punctuatiōe. sic hec orō sedentē possibile ē ambulare est cōposita si dictū subiciatur p se toto: qz p̄dicatur scz ille modus possibile competentius refertur ad totum dictum q̄ ad eius partem: cuz sit eius determinatio. Si Xō dictū subiciatur p pte sui erit diuisa: varietas etiā hui⁹ modi sensuū patet ex diuersa p̄latione eius. Si enī pferatur continue erit cōposita: si Xō discōtinne: puta facien do punctum ad sedentē erit diuisa.

Tertius fallacie sit duo modi qui possunt assignari conformiter ī hac fallacia et in fallacia diuisionis. Primus mod⁹ est ex eo q̄ aliquid p̄t attribui alteri coniunctum vel diuisim: vt in ppōe modali dictum p̄t supponere p se toto: vel p pte sui sic paralogisādo: Quemcūqz possibi le ē ambulare: possibile est vt ipse ambulet: sedentē possibile ē ambulare: ergo possibile est q̄ sedens ambulet. Ad quod sciendū q̄ minor est duplex: quia si hoc dictū sedentē ambulare supponat p se toto respectu illius p̄dicari possibi le: tūc ē de dicto et est falsa. Sensus est enī q̄ idem simul pōt esse sedens ⁊ ambulans. Et dicitur de dicto: qz p̄tes dicti designantur adinuicem iniri: scz sedere ⁊ ambulare. Consequentiā etiā est falsa hoc modo: scz q̄ sedens ambulet. Si autē illud dictū supponat p parte sui tūc est diuisa de re: ⁊ ē Xa: quia sens⁹ est q̄ ille q̄ nunc ē sedens habet potestatem ambulandi: et sic bene sequit̄ p̄clusio vera. s. possibile ē vt sedēs ambulet. Si vero minor sumatur in sensu diuiso et conclusio in sensu composito cōmittit̄ fallacia arguendo a sensu diuiso ad sensum cōpositum: et dicit̄ h̄mōi ppō ī sensu diuiso esse de re: qz talis propō equa let duabus cathedraicis: ita q̄ de eadez re vel p̄sona enunciatur in vna cathedraica esse sedens: et in alia posse ambula-

re: vt fortes ē sedens: et fortes habz potentiam ad ambulandum: non tamē ita q̄ sit simul sedens et ambulans: sic hec potest distingui Non scribingem possibile ē scribere: s̄m hunc modum potest distingui ista: omne animal rationale et irrationale ē homo eo q̄ pōt esse de disuncto subiecto vel disunctiua. Si sit d̄ disuncto subiecto ē compositio ⁊ falsa. qz tunc denotatur q̄ omne quod ē animal rationale vel irrationale sit homo: quod falsum ē: quia omnis asinus et omnis bos et vniuersaliter omne animal ē rationale vel irrationale: et tamen nō omne animal ē homo. Si autē sit disunctiua ē diuisa et vera: hec enī est vera: Omne animal rationale est homo: vel omne animal irrationale non est homo: quia altera est vera: scz prima. **S**ecundus modus hui⁹ fallacie puenit ex eo q̄ aliqua determinatio potest ferri ad diuersa: et sic paralogizatur: Quicumqz scit litteras: nunc dicit illas: sed iste scit litteras: ergo nūc didicit illas. Ad hoc dicendum q̄ maior ē duplex: quia hec determinatio potest determinare hoc verbum didicit et sic ē composita et falsa: et sequit̄ conclusio falsa: vel potest determinare hoc verbū scit: et sic est diuisa et vera: non sequit̄ conclusio: qz arguitur a sensu diuiso ad sensum compositum: Sic etiam pōt distingui illa: Quicquid viuūt semper est: vt p̄dictū est: sic etiam et ista distinguenda Omnis disputans maliciose loquit̄: qz illud aduerbium pōt determinare verbum vel participium. Si determinet verbum est falsa: et ē sensus compositus. quia cū aduerbium sit magis naturā determinare verbum q̄ participiū: partes illius ordinant magis in situ magis sibi debito. Si autē determinet participium est diuisa et vera: hoc etiam modo potest diuidi illa: Omnis facies alia qd inordinate agit.

Quislo est eorum. ⁊c.

Pfallaciā cōpōis q̄ sit s̄m q̄ p̄tes ī orōe posite ordināt ī situ magi debito ī q̄. s. d̄ Xitate s̄mōis accipiūt. debeat au. d̄ fallā diuisō q̄ sit s̄z si

tum partibus orationis minus debitum
 Est autē diuīſio eorum que debent con-
 poni falſa ſeparatio. ¶ Fallacia autē di-
 uiſionis eſt idoneitas decipiendi proue-
 niens ex eo q̄ oratio eadem ſm materiā
 et differens ſc̄dm formam plura ſignifi-
 cat. Cauſa apparentis eſt idēitas orati-
 onis cum veritate ſenſus compositi rati-
 one cuius creditur eſſe vera in ſenſu di-
 uiſo. Cauſa defect⁹ eſt diuerſitas ſignifi-
 catorū oratiōis compositi et diuiſe. Hui⁹
 fallacie duo ſūt modi cōformēs mōis fal-
 lacie cōpoſitionis. Primus modus eſt
 ſm q̄d aliquid p̄t attribui alteri coniun-
 ctiu vel diuiſum: puta aliqua cōiunctio
 p̄t coniungere terminos vel ppōnes:
 vt omne animal eſt rationale vel irratio-
 nale: et ſic paralogizatur: Omne animal ē ra-
 tionale vel irrationale: ſed nō eſt animal
 rationale: ergo omne animal ē irrationale.
 Maior ē duplex: q̄ illa cōiunctio diſiun-
 ctiu vel p̄t cōiungere ppōnes: et ſic pro-
 poſitio illa diſiunctiuā ē diuiſa et falſa.
 Senſus em̄ ē q̄ omne animal eſt rationa-
 le vel omne animal eſt irrationale quoz
 vtroq̄ eſt falſum: et ex tali maiore be-
 ne ſequitur concluſio falſa. Si autē con-
 iunctio coniungat inter terminos ſic p̄-
 poſitio illa ē de diſiuncto p̄dicato compo-
 ſito et vera: et tūc nō ſequit̄ concluſio: ſed
 cōmittitur hec fallacia arguendo a ſen-
 ſu composito ad diuiſum. ¶ Et notādū
 q̄ oratio dic̄t̄ composita q̄n̄ iunctō cō-
 iungit inter terminos eo q̄ cōiunctio p̄-
 mo ē cōiunctiuā p̄t̄ orōis: et ſic partes
 ordināt̄ in ſitu magis debito ſibi: q̄n̄
 nō coniunctio cōiungit inter ppōnes v̄r-
 orō diuiſa. q̄ cōiunctio nō ē p̄mo cōiuncti-
 ua p̄poſitionū ſz ex cōſequenti et primo.
 Hoc mō p̄t diſtingui iſte ppōnes duo ⁊
 tria ſunt quinq̄. Omne animal ē ſanum
 vel egrum: omnis linea ē curua vl̄ recta:
 omnis numerus ē par vel impar: omnis
 ſubſtantia vel eſt corporea vel incorpo-
 rea: et conſimiles: que in ſenſu compositi
 to ſunt vere: et in diuiſo ſunt falſe. hoc
 etiam modo poſſunt iſte diſtingui. Se-
 dentem impoſſibile ē ambulare: album

impoſſibile ē eſſe nigrum: ⁊ ſic de alijs.
 ¶ Secundus modus ē ex eo q̄ aliq̄ de
 terminatio p̄t referri ad diuerſa: vt tu
 ſcis tm̄ tres hoīes currere: poſito q̄ ſex
 currant: et tu ſcis tm̄ de tribus. Et ſic
 paralogizatur: Tu ſcis tantum tres ho-
 mines currere: ſed quicquid ſcitur ē ve-
 rum: ergo tantū tres homines currere eſt
 verum. maior eſt duplex: q̄ hec dictō tā-
 tū p̄t determinare hoc verbum currere
 et ſic ē diuiſa et falſa: ⁊ ex illa bñ ſequit̄
 cōcluſio falſa. Senſus enim eius ē q̄ tu
 ſcis q̄ tm̄ tres hoīes currūt: quod ē fal-
 ſum p̄t caſum poſitum. vel poteſt de ē-
 miuare hoc verbum ſcis: et tūc ē compo-
 ſita et vera. Senſus em̄ ē q̄ tm̄ habes
 ſcientiam de curſu trium hominū: et tūc
 non ſequitur concluſio: ſed cōmittitur
 hec fallacia arguendo a ſenſu composito
 ad ſenſum diuiſum. q̄d patet: q̄ illa di-
 ctio tm̄ in maiori determinat illud v̄bū
 ſcis: q̄d ē copula principalis: in oratiōe
 nō hoc verbum currere.

Centus eſt recta. ⁊c.

Hic auctor determinat de falla-
 cia accentus: et primo determi-
 nat q̄d ſit accentus: dicēs:
 q̄ accentus ē recta lex vel regula ad ele-
 uandū vel deprimendū ſyllabam vni-
 uſ. uinſq̄ dictionis. ¶ P̄do quo notādū
 q̄ accētus p̄t ſumi dupliciter: vno mō
 p̄ eleuatione vel depreſſione ſyllabe.
 Alio modo p̄ regula exprimente modū
 talis eleuationis vel depreſſionis: ⁊ hoc
 ſecundo modo diſinitur ab auctore. Di-
 citur autē accētus de accento as q̄d ē iux-
 ta cātare: q̄ talis eleuatio vel depreſ-
 ſio fit in prolatione facta circa cauſatum
 vel quaſi in cātū. In prolatione nanq̄ bre-
 uium vel longarum eſt quidā cātus cuꝝ
 vna ſepe eleuetur et alia deprimatur: et
 diuiditur accentus in acutum: grauem:
 et circumflexum. Accentus acutus ſit p̄
 ſyllabe eleuationem. et dicitur acutus:
 q̄ ſicut corpus acutum mouet tactus fa-
 ciliter pungendo ſic talis accētus pene-
 trat auditus ſyllabas eleuādo: accēt⁹ gra-
 uis ſit p̄ ſyllabe depreſſionē q̄ v̄r grauis ad

similitudinem corporis grauis & tēdit de
orsu: circūflexus partim deprimit: & p
tūn eleuat. Consideratur quoq; accētus
a grāmatico et logico alr et alr. A gram
matico siquidem vt ē accētus syllē dicti
onis. A logico aut inquantū ad variati
onem accentus sequitur variatio signifi
cationis. Fallacia accentus ē idoneitas
deciendi pueniens ex multiplicitate
dictōis eiusdem fm materiā: et diuerse
fm modum pferendi. Causa apparētie
est materialis vnitas dictōis ratione cu
lus videtur tm habere vnum significatū
Causa defectus ē diuersitas significato
rum fm diuersos modos pferendi illi
dictōnis. ¶ Huius aut fallacie sūt duo
modi. Primus modus puenit ex eo q
aliq dictio pōt regi diuerso accentu: et
fm hūc modum sic paralogisatur: Om
nis ara est in templo: stabulum porcorū
est ara: ergo stabulū porcorū ē i templo.
Utraq; pmissarum ē duplex: qz hec dic
tio ara quādo habet primā bēuē signi
ficat stabulū porcorū: et qñ habet primā
longam significat altare: iuxta illū Xfū:
Est ara porcorū: simul est & ara deorum.
Si igitur illa dictio in pmissis sumatur
p stabulo porcorū: tūc maior est falsa: et
sic bene sequit̄ conclusio falsa. Si autē
in maiori sumatur, p vno: et in minori, p
reliquo: tūc pmissis sunt bene vere: sed n̄
sequitur conclusio: qz medium variatur
et cōmittitur hec fallacia. fm etiā hunc
modum sic paralogisatur: Quicq; ha
matur: hamo capitur: vinū amatur: & vi
num hamo capitur: soluitur vt pcedēs.
Illa enī dictio amo aliō significat sine a
spiratōne: et aliō cū aspiratōne: Hami si
ne aspiratōe significat villigere: cū aspi
ratōne aut pisces cum clauo curuo cape
Variatio aut aspiratōis facit varietatez
accētus: qz syllā cum aspiratōne plata
magis eleuatur: cū ibi sit maior spiritus
emissio: sed sine aspiratōne plata magis
deprimitur. Scdm etiā hūc modum po
test diuidi illa propositio: Iustus viros
oportet pendere: Illa enī dictio pōt scri
bi p e vel p a: Si scribitur per e: tūc aut

habet mediam longam: et sic ē infinita
uus huius Xbi pendeo pendes: & tunc
significat penam pati siue suspendi. Iam
habet mediam breuem: et sic est infiniti
uus huius Xbi pendo pendis: & tunc si
gnificat penā inferre seu suspendere. Si
Xo scribatur p a: tunc est infinitiuus hu
ius verbi pando pādīs: et significat ma
nifestare. Secundus mod⁹ puenit ex eo
q aliqd pōt esse dictio vel orō: vt B: tu es
qui es: et quies est req̄es: ergo tu es req̄
es. Utraq; pmissarū est duplex: qz quies
pōt esse vna dictio vel plura: & fm hoc
habet diuersa significata: fm hūc etiam
est distinguenda Deus nihil facit inul
te: qz si innite sit vna dictio: tūc ē vera.
Sensus enī ē q d̄s nihil facit coactus.
Alle enī dicitur inuitus aliquid agere q
aliqd agit illud vitare non valens. Si
aut in vite sunt due dictōes: tūc ē falsa.
cum deus pducatur vinum invite. Simlr
est hic distinguēda: Metuo longas no
ctes perenite lidia dormis. Metuo nan
q; potest esse vna dictio: et tunc signifi
cat idem q timeo. Unde sens⁹ ē: Lidia
tu dormis: et ego metuo. i. timeo lōgas
noctes. vel sūt ibi due dictiones. s. me &
tuo: et ē sensus Lidia tu dormis lōgas
noctes me e sponso tuo perenite. vlt̄ sunt
ibi tres dictiones. s. me. et tu. et. o. & est
sensus O lidia tu dormis lōgas noctes
me pereunte.

Allacia figure dictōis.

et. Hic consequenter deter
minat aucto: de fallacia figu
re dictōis q peccat fm multi
plex fantasticum seu apparentis et nō eri
stens: vt dictum est in precedē. Pro
cuius declaratione describit figurā ppe
dictam dicēs q figura ē q termino vl̄ ter
minis clauditur: termino: vt circulus q
clauditur tribus lineis. ¶ Circa qd no
tandū q figura vno modo sumit̄ p sup
ficie terminata linealiter: et sic sumitur
in propositio: et pertinet ad genus quātū
ratis: alio mō p ipā terminatōne vl̄ dis
positione quātū: et sic ptinet ad quar

Tractatus De fallacia figure dictionis

tam speciem qualitatis: fm aut confor-
mitatem ad figuram ppe dictam que e
in rebus sumitur figura in dictionibus.
Sicut nanq; illud quod fit ad figurā al-
terius assimilatur ei fm apparentem su-
pphiciem: sic fallacia figure dictionis e ido-
neitas deceptiēdi pueniens ex apparen-
ti similitudine dictionis cum dictione sibi
in voce aut significatōe aut modo signi-
ficandi. Causa apparentie huius fallaciae
e prialis similitudo dictionis cum di-
ctione. Causa defectus est diuersitas ea-
rum seu similitudo per quod possūt ge-
neraliter solui sophismata que sūt fm
hanc fallaciam ostēdendo scz aliquā di-
uersitatem inter significata vlnodos si-
gnificandi ⁊ accēsa dictionū. Et ideo li-
cet aliqs modus arguēdi teneat in aliq;
bus dictionibus: nō tamen sequitur q; va-
leat in alijs q; vidētur eis similes. ppter
huiusmodi diuersitatez. Huius fallacie
assignātur a pbo tres mōi quos recitat
auctor in fine huius capituli. Primus
modus e qm masculinum interpretatur fe-
minini: id e ponitur vel accipit ac si de-
esset femininum vel neutri: et sic pōt vl-
ci de alijs dictionibus grāmaticalibus.
Cū hec fallacia sepe ducit ad soleocis-
mū: et hoc puenit aliqñ ex simili termi-
natione dictionum: vt si arguā: omnis
substantia e bona: patriarcha e substā-
tia: ergo patriarcha est bona: non sequi-
tur: q; patriarcha e masculini generis ⁊
ponitur ac si esset femlini generis: sed
bene sequeretur si loco huius nomis pa-
triarcha poneretur petra: vel aliud no-
men femlini generis. vñ bñ sequitur:
Om̄is substantia est bona: petra e substā-
stantia: ergo petra e bona. Cū licet sit si-
milis terminatio horz terminoz petra ⁊
patriarcha nō tamē id e modus arguen-
di ratione diuersitatis generis ipsorum.
Potest etiā paralogizari fm hunc mo-
dum vbi non est similis terminatio dicti-
onum sic: omnis subia e bona: lapis e sb-
stantia: ergo lapis e bona. hic e appen-
dia non ex simili terminatōe dictionum:
sed quia lapis et petra sūt idē: sed nō se

quitur: q; licet in his sit pueniētia signi-
ficatōis nō tamē generis. Secūd⁹ mo-
dus e qm vnū pdicatum mutat in aliū seu
ponit p alio: vel spēs vnus pdicamēti
p alia ipē vt q̄cqd heri emisti hodie cōe
disti: crudū heri emisti: ergo hodie cru-
dū comediti. Non sequitur: q; quicqd
significat rem suā p modūz substātie: et
crudū dicit rem suam ⁊ modūz qualita-
tis: et sic pceditur a re vnus pnti ad rē
alterius sumēdo qualitātē sub distribu-
tīuo substantie. Unde iste mod⁹ sepe ac-
cipitur qm sub distributīuo alicuius ge-
neris sumitur aliqd ad aliud genus pti-
nens: sicut quantumcūq; distributiuum
quantitatis cōtinue et quotcumq; discre-
te. quēdoq; xō e pnti quādo: et vbicūq;
q; pnti vbi. Sic qualecūq; e distributīua
qualitatis: et sic de alijs pdicamēti vbi
sūt nomina imposita. Itē h e figura di-
ctionis Do tibi solū denariū: sed solum
denarium nō habeo: ergo do tibi quod
non habeo. nō sequitur: hic enī pcedit
a relatōne ad substantiam: cum solū di-
cat relatōnem. Solū nāq; id est q; nō
cū alio fm Aristo. 2. clencho. Alius an-
tē dicit relatōnē. Illa aut dictio qd die
subaz. Similit̄ hic: Aliqs dat cito equū
sed nō habet cito equū: ergo dat qd non
habet. Soluit vt pcedēs: q; pcedit a q̄
litate ad subam. Cito enī dicit modum
actus sine qualitate et quod substantia
am. Talis igit̄ si dat quod non habet:
sed quod habet. alio tamē mō seu vt nō
habet. Similit̄ h. Quāto scūq; digitos
heri habuisti: hodie habes: sed heri des-
cem habuisti: ergo hodie habes. pposi-
to casu q; vnū amiserit. Nō sequitur: q;
hec dictio quanto scūq; dicit quantita-
tem continuam: hec vero dictio decē di-
cit quantitatem discretam: ⁊ sic procedi-
tur a specie vnus pdicamenti ad alte-
ram speciem eiusdem. Tertius modus
est quando quale quid interpretatur h⁹
aliquid: id est quando nomen cōmune
ponitur ac si esset singulare: ⁊ conuer-
so: et in hoc sepe variatur suppositio: vt
si arguatur homo est species: ergo aliqs

homo est species: non sequit. Mutatur enim quale quod in hoc aliquid: et proceditur a simplici supposito ad personalem: homo enim in ante supponit simpliciter pro natura compositi. In consequente vero personam pro aliquid supposito illius nature. similiter hic: omnis homo est animal: ergo animal est omnis homo: animal in antecedente supponit confuse tantum immobiliter: in consequente vero supponit determinate pro aliquo supposito: et mutatur quale quid in hoc aliquid. Apparet autem quod tales paralogismi concludant eo quod quale quid: et hoc aliquid videtur idem significare: tamen non concludunt: quia propter similem significationem duarum dictionum non sequitur convenientia earum in quolibet modo significandi. Et notandum quod non unus variatio suppositio causat fallaciam figure dictionis: tunc enim in demonstratio positissima esset figura dictionis: sed tunc quoniam maxime fit hec fallacia quando arguitur a trino extante confuse tamen vel simpliciter ad eundem stantem determinate: quod est verum dummodo nulla fit variatio sine cathegorematis in antecedente positi. Unde hec non est figura dictionis: omnis homo est animal: ergo animal est homo. licet animal in ante supponeret confuse tamen et in consequente determinate: et hoc propter variationem illius signi omnis quod ponitur in ante et non in consequente. Item notandum quod isti modi diversissime a diversis assignantur: sed de hoc parum est curandum. Non enim inconueniens est eundem paralogismum in diversis modis et in fallacijs assignari secundum varias causas apparentie eiusdem: ut iste paralogismus homo est species: sortes est homo: ergo sortes est species: pertinet ad hanc fallaciam in quantum est ibi causa apparentie ex similitudine dictionum. Spectat vero ad fallaciam accidentis in quantum ex identitate terminorum in tertio videtur esse identitas eorum inter se.

De fallacia accidentis.

Accidens est. 27.

Postquam auctor determinauit de fallacijs in dictione que habent causam apparentie a parte vocis: hic consequenter determinat de fallacijs extra dictionem in quibus sumit causa apparentie a parte rei significate per voces. Prius autem determinauit de fallacijs in dictione que extra dictionem: quia licet ordinem nature res precedant dictiones: tamen non ingrediuntur disputaciones vocales nisi mediantibus dictionibus. Fallacie extra dictionem sunt septem: scilicet accidens secundum quid ad simpliciter: ignorantia elenchi: petitio principij: consequens non causa: plures interrogaciones ut vna. Et primo agitur de fallacia accidentis que inter ceteras est valde efficax ad decipiendum. Per has enim non solum decipiuntur simplices sed etiam sapientes. Circa quod notandum quod accens non sumit hic putatur esse vnum de quibus predicabilibus: sed sumit prout est id est quod extraneum: quia scilicet in parte est id est cum aliquid: et in parte diuersum ab eo: et sic omne predicabile de aliquo a quo est aliquid modo distinctum potest dici accens: et illud de quo predicatur dicitur res subiecta: et hoc modo non tamen inferiora accidunt superioribus: sed etiam superiora inferioribus: licet sint de essentia inferiorum in quantum stant sub aliquo tertio attributo: quod repugnat inferioribus. Sic enim homo accidit sorti cum quo est in parte idem putatur sumit pro supposito: ut dicitur sortes est homo: et est in parte diuersum putatur sumit pro natura vni cui attribuitur ista intentio species cuius est fundamentum: ut dicitur homo est species que intentione repugnat inferioribus. Fallacia accensis est idem deus decipiendi pueniens ex partiali identitate accensis cum re subiecta. Cuius apparentie est convenientia secundum partem aliorum duorum adinuenientem: vel in aliquo tertio. Causa falsitatis est diuersitas eorum eundem. Fit hec fallacia secundum Aristotem quando idem si nihiliter fuerit assignatum in esse rei subiecte et accidenti: ut homo est species: sortes est homo ergo sortes est species. Hoc medium scilicet homo est accens: minor extremitas scilicet sortes est res

subiecta: maior & extremitas scz spēs est attributum: qđ imponit sibi inesse sortiti sicut inest homini. Scđm & auctore assignantur tres modi huius fallacie: primus modus est qđ aliquid attribuit primo accēti in pmissis: et postea attribuit rei subiecte in cōclusiōe: vt in exēplo predicto. Itē sic palogizat: Socrates ē indiuiduū: homo ē socrates: igitur hō ē indiuiduū. Ad sequitur: qđ non oportet qđ qđqđ inest accidenti a pte qđ differt a re subiecta in sit rei subiecte: sicut nec oportet qđ omne qđ inest p̄dicato in sit subiecto: et ideo licet intentio indiuidui in sit sortiti: non tamen inest homi. Sicut omne es ē nāle: statua ē es: igitur statua ē naturalis: nō sequit vt dicitur est. Nullū enī artificiale ē naturale. vñ mediū si tenet vniiformiter in pmissis. Itē sic Cognosco coruscū: coruscus ē veniens: ergo cognosco veniēte: nō sequit qđ licet coruscus cognoscat a me: nō tenet sub illo attributo qđ ē venire. Secundus modus huius fallacie puenit ex p̄tiali idēitate aliquorū duorū in aliquo tertio: vt socrates ē hō: plato ē hō igitur socrates est plato. Item hō est asinus: equus ē animal: ergo hō est equus. Sed uō sequit: si aliqđ duo p̄tialiter cōueniant in aliqđ tertio qđ sint simplr eadē inter se. Et si arguatur p̄ aliam regulā: Quocunqđ vni & eidem sūt eadē inter se sūt eadē p̄ quā tenet forma syllogismi p̄fecti. Respondeo s̄m aquilinū doctore Scoti. 2. disti. 5. sen. qđ illa regula itelligit qđ illa que sunt eadē vni et eidem sūt eadē inter se illa identitate que sūt idem i tertio. Si autē inferat qđ sunt simplr eadē inter se cōmittitur hec fallacia: intelligitur scđm guilielmu Obam: Quando extrema vniuntur in tertio vniuersaliter sup̄to. Tertius modus prouenit quando ex aliquib⁹ diuisum sumptis infertur aliquod coniuictum: vt iste est albus & monachus: ergo est albus monachus. Ad sequitur: quia in antecedente denorat albedo inesse isti s̄m se: et in consequente s̄m suum habitum. Similiter iste canis est pater: et est tuus: ergo est tuus pater.

ter. Non valet consequentia. qđ tuus in antecedente dicitur rem possessam: et i cōsequente infertur pro re generante. vñ de licet predicta conueniant in aliqđ tertio s̄m partem: tamen s̄m partem differunt. Non obseruatur etiam hic forma syllogistica: quia mediū ponitur i cōclusiōe: et extremitates ponuntur a parte eiusdem extremi. Et si arguatur qđ a diuisis ad coniuicta est bona consequentia ex secūdo p̄meritas. Respondeo qđ illa regula est vera: dum tamē nō predicentur aliqua sibi inuicē repugnātia: sed vnum sit potentiale respectu alterius. Non valet etiam consequentia: quando eorum que predicantur vltimū includitur in primo: vt iste est homo: et est animal: ergo est homo animal: Non sequitur. quia animal intelligitur in homine ex coniuictis etiam non licet inferre diuisa quando vnum est in subiecto p̄ alterum et non per se. Unde non sequit. Iste est albus monachus: ergo est albus. et est monachus: quia albedo non inest tali subiecto scđm se sed ratione habitus. Non sequitur etiam: Iste est bonus faber: ergo est bonus: et est faber. quia bonitas non inest subiecto scđm se: sed s̄m artificium. Item ex coniuictis non licet inferre diuisa quando vnum diminuitur a ratione alterius: vt iste est homo mortuus ergo est homo: sed est ibi fallacia a scđm quid ad simpliciter. In alijs vero exemplis est fallacia accidentis. Posset etiam iste tertius modus reduci ad secundum: ponitur tamen ad maiorem expressionem.

Et notandum qđ paralogismi huius fallacie vt in pluribus possunt solui ostēdendo qđ non debite disponuntur p̄missa. In modo et in figura sui regulas syllogismorum: vt dicit Obam: Peccat enim s̄m Scoti: vbi s̄ propter defectū identitatis medijs in se: seu per comparationem ad extrema que in ipso vniunt.

Equitur de fallacia a scđm quid ad simpliciter.

Ad cuius euidentiam notandū qd sic dictum ē in loco a toto in modo ad suaz ptem triplex ē determinatio: Quedam est distrabens: in qua sez ē dispositio in adiecto: qz determinatio addita repugnat suo determinabili: vt mortuus: hō enī mortuus non ē homo. Alia ē determinatio que partim diminuit de ratōe illius cui adiungit: licet ei nō repugnet: vt opinabile. Alia ē determinatio tm̄ contrahens: vt album respectu hominis dicitur: ergo simpliciter dicitur dictum sumptū sine addito: id est sine determinatione. Et intelligitur in pposito de determinatione diminuenta vel distrabente. Dcū aut fm̄ quid est dictū sumptū cū tali determinatione. arguendo igitur a dcō sup̄to cū determinatione diminuenta vel distrabente addictum simplex: ⁊ ecōuerso fit hec fallacia. Quādo aut ē determinatio tm̄ cōtrahens non ē locus sophistice sed dialecticus a pte in modo ad suū totum. **E**st ergo fallacia a fin quid ad simpliciter idoneitas decipiēdi pueniens ex apparenti idoneitate dicit scdm̄ quid ad dictum simpliciter. Causa apparentie est conuenientia dicti fm̄ qd ad dictum simpliciter. Causa falsitatis ē diuersitas eorundem. **M**odus fallacie pōit aucto: hic quinque modos. **P**rimus ē arguendo fm̄ determinationem distrabentem vel diminuentem rationē totius: vt iste est homo mortuus: ergo ē homo: qz mortuum distrabit rōem hominis. Similiter chimera est opinabilis: ergo chimera ē non sequitur: qz opinabile diminuit de esse chymere. **S**ecundus modus fit fm̄ determinationem denominatē ptem integram: et hoc ē verū quādo ad denominationem p̄tis nō sequit̄ denominatio totius: vt ethyops est albus fm̄ dentes: ergo ē albus: licet enī homo habeat dentes albos: nō ppter hoc dicitur alb⁹. Quādo vō determinatio habet partes corporis sibi determinatas: sen ad ei⁹ denominationem: sequitur denominatio totius nō committitur hec fallacia. **U**n̄ bñ sequit̄ iste ē albus fm̄ omnes vl̄ maiores

ptes corporis apparētes: ergo est albus. **I**ste ē finus scdm̄ nasum: ergo ē finus. **T**ertius modus fit arguendo cum de terminatione respectiua ad aliquid extrinsecum: vt diuitie nō sunt bone male vtenti: ergo non sunt bone in se. **Q**uartus modus fit arguendo cū determinatione fm̄ locum: vt bonū ē mactare p̄m̄ internallis: ergo bonū est mactare p̄m̄. **Q**uintus modus fit arguendo cū determinatione fm̄ tempus: vt bonū ē ieiunare in quadragesima: ergo bonū ē ieiunare. **O**mnes isti syllogismi possunt solui negando consequentiam: qz ex dicto fm̄ quid non sequitur dictum simpliciter. **C**ommittitur etiā hec fallacia arguendo a dicto simpliciter ad dictum fm̄ quid: cum sit eadem causa apparētī vtrobqz: vt ē homo: ergo ē homo mortuus: nō sequitur: vt patet ex p̄cedentibus.

Lechus est syllog⁹ ⁊c.

Post qd aucto: determinauit de fallacia ad fm̄ quid ad simpliciter: hic agit consequenter de fallacia ignorantie elenchī. **C**irca qd p̄mittit qd sit elenchus: dicens qd elenchus ē syllogismus contradictionis vni⁹ et eiusdē nō nomis tm̄: nec rei tm̄: ⁊ rei ⁊ nominis: nō synonymi sed eiusdem ex his que data sūt de necesse nō cōnumerato qd erat in principio ad vn̄uersale fm̄ idem: similiter et in eodē tempore. **U**bi sciendum qd elenchus dicitur syllogismus cōtradictionis: id ē syllogismus concludens cōtradictorium positioni respondentis. **E**t ponitur syllogismus tanq̄ genus et contradictionis sicut or̄nia: et hoc ad or̄niam syllogismi non cōtradictoris positioni respondentis. **U**nde ex syllogismo et contradictione q̄s ex materiali et formali constituitur elenchus. ⁊ ponitur vnius et eiusdem sez subiecti et p̄dicati nō nominis tantū: nec rei tm̄ sed rei et nominis simul: non synonymi: que p̄ticle ponuntur ratione syllogismi et contradictionis: tam enī ad syllogismum qd ad contradictionē exigit: qd nomē sit vnum et res vna: et qd nomen

non sit synonymum. Dicitur autē nomina synonyma: que significant eandē rem sibi diuersas eius pperates. Unde non est hic contradictio Marcus currit: tulius non currit: cum nō sit ibi eundē affirmatio et negatio eiusdē de eodē: nec hōnis canis est latrabilis: quidam canis non est latrabilis rōne equocatōnis illius nomis canis. Per p̄dicta remouentur fallacie in diuisione: inde nō sūt verus elenchus: sed tm̄ apprensus: et ponitur ex his que data sūt de necessitate ratione syllogismi in quo debet esse necessaria illatio conclusionis ex p̄missis p̄ q̄d remouentur a vero clēcho paralogismi fallacie accidentis et ceteri in quib⁹ non est necessaria consequētia rōne etiā syllogismi in quo p̄missa debent differre a conclusione: et esse notiores ipsa: ponit hō nō connumerato quod erat in principio: p̄ quod remouetur petitio principij vbi idem p̄dicatur p̄ seipm̄. Alie autē p̄ticle ponuntur in diffinitione elenchi ratione cōtradictōis: scz ad idēz: sibi idē similiter et in eodē tpe. ¶ In sup notandum q̄ ignorantia elenchi potest capi dupliciter: Uno mō generaliter p̄ ignorantia cuiuscunq̄ p̄ticle diffinitionis elenchi: et sic fallacia ignorantie elenchi est cōmunis ad omnes fallacias. Alio modo specialiter p̄ ignorantia alicuius q̄tuor dictionū que ponūtur in diffinitione elenchi: quia sūt formaliores q̄ alie que ponuntur in diffinitione elenchi rōne contradictionis que est formale. Non capit in hac fallacia ex ignorantia illius p̄ticle p̄ticle contradictionis que est affirmatio et negatio eiusdem de eodem: qz ad hanc fallaciam requirit q̄ sit apprensus contradictio. Si autē illa conditio deesse: nō eēt apprensus cōtradictio cuius ipsa requiratur tā ad cōtradictionem veram q̄ apparentē. ¶ Est ergo fallacia ignorantie elenchi idoneitas decipiēdi pueniens ex app̄rēti idoneitate cōtradictionis incomplete ad cōtradictionē completam. Causa apparentie ē uenientia apparentis contradictionis ad verā cō-

tradictionem. Causa defectus ē diuersitas earūdem. ¶ Huius fallacie sūt q̄tuor mōi sibi defectum q̄tuor cōditionū p̄dicatarū. Primus modus peccat cōtra illā p̄ticulari ad idēz: vt duo sunt duplum ad vnu: et nō sūt duplū ad tria: ergo sunt duplum et non duplū: nō sequitur: qz duplū nō comparatur ad idēz vtraq̄ p̄missarum. Secundus mod⁹ peccat cōtra illam particularem sibi idēz: vt hoc est duplum isti sibi longitudinem: et non est duplum ei sibi latitudinē: ergo est duplum et non duplum. Hō sequit: qz duplum nō sumit sibi idēz sed sibi diuersa. Tertius modus peccat contra hanc particularem similiter: vt homo ē spēs: null⁹ homo ē spēs: ergo idem ē spēs et nō species: non sequit: qz iste termin⁹ hō non sumitur similiter in p̄missis: quia in maiori sumitur p̄ natura cōmuni: in minori vero p̄ suppositis. Quartus modus peccat contra illā p̄ticulari in eodē tpe: vt plato legit die lune et nō die martis: ergo legit et non legit. Hō sequitur qz nō est ibi affirmatio et negatio p̄ eodēz tempore. Differt autē hec fallacia a fallacia sibi quid ad simpliciter: qz ibi sit processus ab vno dicto sibi quid sumpto ad vnum dictum sumptū simpliciter: vt hō est duplū sibi longitudinem: ergo est duplum: hic vero sit processus a relationib⁹ dictis sibi qd ad duo dicta supra simpliciter vt hoc ē duplum sibi longitudinē: et nō est duplum sibi latitudinem: ergo est duplum et nō duplum: hinc est q̄ fallacia a sibi quid ad simpliciter precedit hanc fallaciam: sicut vnum est prius duobus. Item differunt: quia in fallacia a sibi quid simpliciter infertur vna pars contradictionis: vt comedere carnem est malum feblicitanti: ergo est malum. Hic autēz concludūtur contradictoria: vt comedere carnes est malum feblicitanti: et non est malum sano: ergo est malum et non malum.

Et ere. 77.

¶ Hic consequenter determinat auctor de fallacia petitio-

nis principij. Sit autem hec fallacia quando idem accipitur ad probandum seipsum: seu quando probatur ignotum per ignotius: vel eque ignotum. Licet autem hec fallacia possit dici petitio principij vel elusio quod est in principio: petitio tamen principij proprie secundum auctorem est quando idem sub eodem nomine sumitur ad probandum seipsum: ut homo currit: ergo homo currit. Et in hoc nulla est fallacia: cum ibi nulla sit apparentia: quia idem non habet veritatem probandi seipsum: petitio vero elusio quod erat in principio est quando idem sub diuersis nominibus sumitur ad probandum seipsum. Dicitur autem principium principale propositum quod quis intendit probare: scilicet conclusio: quam ergo idem probat per seipsum: vel agnotum per ignotum: vel eque ignotum: tunc dicitur esse petitio principij vel petitio eius quod est in principio: quia talis opponens videtur petere quod sibi concedatur principium: id est principale propositum: scilicet conclusio quam debet probare: vel id quod est in principio scilicet aliquid quod includitur in conclusione propter identitatem cum ipsa: vel quod per ipsam potest probari: sicut ignotius per magis ignotum: secundum aliquos vero principium in propositum sumitur per antecedente: et sic opponens quando probat ignotum per eque ignotum petit id quod est in principio: quod videtur petere conclusionem sibi concedi: quam virtualiter continetur in premissis quam tamen probare deberet. Ille etiam qui respondet tali opponenti potest rationabiliter petere probari onem antecedentis. **F**allacia petitionis principij est idoneitas decipiendi pueniens ex apparenti diuersitate conclusionis a premissis. **C**ausa apparentie est apparenis diuersitas antecedentis et consequentis cum necessitate consequentie. **C**um enim consequens appareat esse diuersum ab antecedente et consequentia sit necessaria apparet argumentum esse bonum. **C**ausa defectus est identitas eorum. **P**etitio autem hoc quod est in principio quibus modis. **P**rimus modus est quando diffinitum petitur in diffinitione: et conuerso: ut animal rationale currit: ergo homo currit: autem est eque dubium: sicut et consequens.

Secundus modus est quando petitum in vniuersali: ut omnis homo currit: ergo fortes currit. **T**ertius modus est quando vniuersale petitur in particulari: ut fortes currit: plato currit: et sic de alijs: ergo omnis homo currit.

Quartus modus est quando coniunctum petitur in diuisum: ut medicina est sanis: medicina est egri: ergo medicina est sanis et egri. **Q**uintus modus est quando vnum petitur in alio: ut fortes est pater platonis: ergo plato filius est fortis. **I**n omnibus his est petitio principij: quia autem est eque ignotum sicut consequens. **S**ed isti palogismi non peccant propter defectum illationis: quia consequentia est bona: sed propter defectum probationis. **S**ic ergo illi argumentis possunt esse loci dialectici si antecedens sit notum in se vel in ordine ad respondentem et consequens. **S**i vero antecedens sit eque ignotum vel minus uotum et consequens erit petitio principij: ut tactum est in loco a diffinitione ad diffinitum. **H**oc etiam potest declarari arguendo ab vniuersali ad singulare: ut omnis homo est grammaticus: ergo fortes est grammaticus. **M**ultis enim ista est ignotio: **O**mnis homo est grammaticus: quod ista fortes est grammaticus: idem illis est petitio principij nisi preceperint sent eandem. **I**lli autem cui vniuersalis est nota et non singularis non est petitio principij arguendo ab vniuersali ad singularem. **S**cienti enim quod omnis mula est sterilis non est petitio principij talis illatio: omnis mula est sterilis: ergo hec mula est sterilis.

Secundum consequens

Postquam auctor determinauit de fallacia petitionis principij hic consequenter determinat de fallacia consequentis: pro quo notandum quid sit antecedens: quid consequens et consequentia: vide capitulo conuersionum.

Fallacia consequentis est idoneitas decipiendi pueniens ex conuenientia antecedentis cum prete. **S**it namque hec fallacia secundum Aristotilem eo quod credimus consequentiam

conuertit que non conuertitur. Credim⁹ enim q̄ sicut cōsequens sequitur ad antecedens: sic antecedens seq̄tur ad consequens: et sic de consequēte facim⁹ añs. Et ideo hec fallacia dicitur fallacia cōsequentis: licet añt in ip̄a arguatur a negatione antecedentis ad negationē consequentis: qz tamē illa negatio anteceditur se habet vt consequens ad negationem consequentis: vt non homo ē cōsequens ad nō animal. ideo de consequēte fit ibi antecedens. Causa apparētice in hac fallacia est apparēs identitas cōsequentis cum antecedente. Causa falsitatis est diuersitas eorū. Huius fallacie ponit auctor tres mōs: quorum duo vltimi possunt ad primū reduci: qui habet duas ptes. Fit enī vno mō arguendo a destructione antecedētis ad destructionē consequentis: vt si homo est animal est: ergo si homo nō ē animal nō ē: nō sequitur: licet nanq̄ sit bona argumentatio a positione antecedentis ad positio- nem consequētis: non tamē a destructio- ne antecedētis ad destructionē conse- quentis. qz añs se habet vt inferius: cōsequens hō vt superius. A destructione aut̄ inferiorum non sequit̄ superiorū destructio: qz p̄t remanere in alijs inferio- ribus. Fit etiā hic modus arguendo a positione consequentis ad positionē an- tecedentis: vt si pluit terra ē madida: ergo si terra est madida pluit: nō seq̄tur: licet nanq̄ a destructione consequentis ad destructionem antecedentis sit bona consequētia: non tamē a positione: quia ad positionem superiorum nō sequitur positio inferiorum. Secundus modus p- uenit arguendo ab insufficienti numero singularitatis: vt sortes ē aīal: et econuerso plato ē aīal ⁊ ep̄ ⁊ sic d̄ singular: q̄ oīs hō est animal et econuerso: non sequitur: qz licet sufficiēter enumerant singulares il- lius vniuersalis omnis homo est aīal: non tamē istius: omne animal est homo quod tamē designatur per hoc quod di- citur et econuerso. Tercius modus so- let assignari a cōmuniter accidentibus.

Ubi notandum q̄ quedam sunt cōmu- niter accidentia que semper se consequū- tur: et a talibus sumitur locus dialecti- cus. Quedam vero aliquando se subse- quunt: et aliquando non: et de his est ī proposito: vt iste est conceptus ergo est aditus: non sequitur: quia licet aliquā- do se concomitetur: non tamen semper. Fit etiam hec fallacia arguendo a pro- positione habente plures causas verita- tis ad illam que habet vnicam: vt cesar non est iustus: ergo est iniustus. p̄ia nā: qz est consequens ad secundam. Unde illa propositio non est iustus habet du- as causas veritatis. Potest enim eē ve- ra: vel quia cesar non est: aut quia ē: sed non habet iusticiam. Hec autē cesar est iniustus vnicam habz causam veritatis: ponit enim cesarem esse sed iniustum. Et generaliter fit hec fallacia quoties- cunq̄ consequens ponitur loco antecē- dentis: vt si dicatur Aliquis homo ē al- bus: ergo omne animal est homo. Seq̄t̄ enim econuerso et p̄ conuersionem pac- cidens. Fit etiam hec fallacia arguendo a termino stante determinate ad eundē- stantem confuse et distributiuē: vt tu ig- noras aliquam p̄positionem: ergo tu ne- scis aliquam p̄positionem. Sequit̄ enī econuerso. Est autē vt ait Aris. p̄seq̄ns pars antecedentis. qz vbi cunq̄ ē dispo- sitio p̄positionum in figura si fit tibi fal- lacia consequentis: erit etiā fallacia an- tecedentis: sed non econuerso. Unde hec fallacia consequentis: omnis homo est animal: omnis asinus est animal: q̄ om- nis asinus est homo. qz vtrāq̄ p̄missa- rum sequitur ex conclusione: sed nō econ- uerso. Est etiam fallacia antecedentis vt patet per p̄missa. Coincidit etiam hec fallacia aliquando cum figura dictiois vt potest patere.

Equitur de fallacia h̄m

non causam. Ad cuius eviden- tiam notandum q̄ duplex ē syl- logismus: scz ostensiuus et ad impossibi- le. Syllogismus oñsiuus ē ille: in quo vna conclusio vera tantūz inferitur ex p̄-

missis veris: ita q̄ ibi est stat⁹: nec fit regressus sup aliquam pmissarum: vt hic omnis hō ē aīal: sortes ē hō: ergo sortes est aīal. ¶ Syllogismus ad impossibi^l est quādo aliq̄s syllogistice ducit ad ali quā cōclusionē falsā seu impossibiles: et ex interemptōe illius impossibilis fit regressus ad interimendū aliquā pmissā: ita q̄ ibi sūt duo p̄cessus et due cōclusiōnes: vt si querat: Est ne homo asinus? quo cōcesso arguit cōtra: nullus asinus est aīal rōnale: sed hō ē asinus p̄ter: ergo hō nō ē aīal rōnale. Cōclusio ē falsa ergo aliq̄ pmissarū: nō maior: q̄ minor. ¶ Sciēdū vltimus q̄ cā dī ppō que p se vel cū alia fa cit ad inferendū cōclusio nem: vt si oppositū vō nō causā ē ppō que sumit cū pmissis inferentibus p̄clusionē: que tamē nihil facit ad illationē cōclusiōis. ¶ Fallacia fm nō cām vt causā ē idoneitas decipiēdi pueniēs ex eo q̄ nō causā credit esse cā. Sit aut̄ hec fallacia sp̄ in syllogismo ad impossibile. Quis rō ē: q̄ hec fallacia comittit q̄n ex falsitate cōclusiōis fit regressus ad interimendū aliquā pmissā q̄ nō erat cā falsitatis cōclusiōis. Talis aut̄ regressus fit tm̄ in syllogismo ad impossibile: vt si querat: cit ne sortes hō: quo cōcesso arguit cōtra: nullus asinus ē aīal rōnale: sed hō ē asinus: sortes ē hō: ergo hō nō est aīal rōnale: sed hoc ē impossibile: ergo sortes nō ē hō. In hac argumētatōe est nō cā vt cā: q̄ ex interemptōe cōclusiōis interimit̄ illa ppō sortes ē homo que apparet esse cā impossibilitatis cōclusionis: et nō ē cā cū sine sp̄a sequat̄ cōclusio impossibilis. Cā apparētē in hac fallacia ē cōueniētia illi? ppōis q̄ non ē eansa in subiecto v̄ p̄dicato: cū aliq̄ p̄missa q̄ ē cā p̄pter quā credit̄ deceptus q̄ tm̄ opetur ad illationē cōclusiōis q̄ alla. Cā falsitatis ē diuersitas eoz. Ex p̄dicatis patet q̄ hec fallacia nō comittit̄ tur in hoc syllogismo: omne aīal ē asin⁹: omnis hō ē aīal: sol ē in cancro: ergo omnis hō ē asinus. Cōclusio ē falsa: q̄ illa pmissa: sol ē in cancro: illa em̄ ppō nō cō

uenit in subo vel p̄dicato cū alijs pmissis et sic nō est ibi cā apparētē h⁹ fallacie.

p **Propositio plures. 7c.**

¶ Post q̄ auctor determinauit de fallacia fm nō cām vt cām hic cōsequēter determinat de fallacia fm plēs interrogatiōis vt vna: q̄ vō interrogatō et ppō cōponit̄ ex eis dē termis p̄ncipalib⁹: nō ad declarandū qd sit interrogatio plēs p̄mittit̄ qd sit p̄positio plēs: dicit̄ q̄ ppō plēs ē illa in qua plā p̄dicatur de vno: vt sortes currit et disputat: vel vnū de plib⁹: vt sortes et plato currūt: vel plā de pluribus: vt sortes currit et plato disputat. et dicit̄ ppō plēs: q̄ ibi designāt̄ur plures cōpositiones p̄dicati cū subiecto. ppō vō vna dī in qua vnū p̄dicat̄ de vno: siue illud sit vnū numero: vt sortes ē sortes: v̄ vnū sp̄e: vt sortes ē hō: vel vnū gener⁹: vt sortes ē aīal: siue vnū analogia: vt substantia ē ens: et q̄nq̄ ponit̄ur plēs dēces ex quib⁹ sit vnū: sicut ex determinatōe et determinabili: vt hō ē aīal rōnale: et sic dicit̄ ē de ppōe: sic dicit̄ dū ē de interrogatōe q̄ dī interrogatio in quātū sumit̄ cū signo interrogatiōis. Quedā ē enī interrogatio plures in q̄ plā interrogant̄ de vno: vel vnū de pluribus: v̄ plura q̄ plurib⁹: et qdā ē interrogatio vna in qua vnū interrogat̄ de vno. p̄pōt̄ etā interrogatio plēs fieri duplī: vno⁹ fm significata tm̄: vt dicit̄ do: vtrū oīs canis currit: et talis causat̄ equocationē. Alio mō fm voces et significata simul: et de hac est ī p̄posito. ¶ Fallacia fm plures interrogatiōes vt vna ē idoneitas decipiēdi pueniens ex pueniētia interrogatiōis plures ad interrogatiōē vnā p̄pter quam videt̄ eē vna interrogatio: et tō dat̄ vnī cā r̄sio. Cā app̄t̄ie ē apparēs vnitas interrogatiōis q̄ tm̄ ex v̄itate ē plēs. Cā defectus ē plalitas interrogatiōis illius q̄ videt̄ eē vna. ¶ Hui⁹ fallacie sūt vno mōi. Prīm⁹ mod⁹ est q̄n plā in singlarī numero subiciūt̄ur vel p̄dicant̄: vt delectato sorte et brunello. Si queras: ē ne hic et hic: si dicit̄ hic: sic q̄ brunellus est

homo: si dicatur non: tunc potuit inferri: ergo fortes non est homo. Respondens ergo non debet dare unam rationem ad interrogationem plures: sed debet dare duas rationes dicendo h. s. for. est homo: ille vero scilicet brutellus non est homo. Secundus modus est quando plura subiunguntur vel predicantur ut in plin numero: ut si gratia. Sunt ne inel et fel dulcia vel amara. si dicatur quod sunt dulcia: ergo amarum est mel. Talis itaque non bene responderet: quia dat unam responsionem ad plures in interrogationes. ¶ Circa quod notandum quod licet quando respondens ad plures interrogationes dat unam responsionem affirmativam ducatur vere ad inconuenientes: ut patet ex precedenti: Si tamen in casu proposito et conuenientibus det tamen unam responsionem negatiue ducatur solum apparet ad inconueniens. Si enim dicatur mel et fel non sunt amara non vere inferatur: sed tamen apparet: ergo mel non est amarum: et fel non est amarum: sed est fallacia consequentis.

Explicunt fallacie: Incipiunt suppositiones.

Quae que dicuntur. et c.

Quia logicus habet considerare de termino: ideo auctor in hoc ultimo tractatu determinat de quodam proprietate termini quod dicitur suppositio quod multum confert ad cognoscendum unitatem propositionum. Ad cuius euidentiam promittit quodam panibula dicitur quod carus quod dicitur quodam dicitur cum complexione: ut homo currit: quod dicitur sine complexione: ut homo per se. ¶ Circa quod notandum quod hec diuisio habet ponit ad sciendum quod termini supponuntur et quod non. Solum nunc termini incomplexi: non autem termini complexi: quod patet ex diffinitione suppositio. Est enim suppositio acceptio terminum substantiuum per aliquo. Quis autem terminus substantiuus est incomplexus: hoc autem est verum de supposito: de quo hic intendit auctor. que est de terminis in significatiue sumptis per illis vicia quod ex imponere significat. Loquendo autem de supposito materiali non supponunt solum termini incomplexi: sed etiam termini

complexi. Est autem suppositio materialis quod terminum supponit per se vel sibi simili in voce vel in scripto: ut iste terminum homo est dicitur diuisibilis: homo tibi supponit dicere te et materialiter per illo terminum homo vel sibi simili. Si vero dicatur: omne homo est dicitur diuisibilis: homo supponet confuse et distributive et materialiter per qualibet tali dictione: iuxta illud: Dicitur quecumque fuerit tibi materialis: Est neuter magis in declinabile nomine. Materialiter enim supponere per terminum complexi: ut homo albus est oratio imperfecta: Quis homo currit est propositio categorica: sic etiam per supponere non solum substantiuum sed etiam adiectiuum: nec solum dictiones categorice sed etiam syncategorematicae: ut omnis est signum vniuersale: quidam est signum particulare: omnis homo est totum in quantitate. In hac propositione omnis homo supponit materialiter et determinate per illo complexio: vel sibi simili in voce: sicut aliquos vero ly omnis supponit discrete: et sic de vocibus materialiter suppositis: de quod nota ea que dicta sunt capitulo de quantitate propositionum.

¶ Declarat ulterius auctor quod est terminus dicitur quod terminum? ut in proposito sumit est vox significans velle vel proclare ad vniuersalem synkategorematicam quod non significat res vniuersales vel particulares sed dictiones rerum significat enim terminos supra quos cadunt res vere vel particulariter. ¶ Est autem significatio terminum ut sumit rei per voces ad placitum representatio: cum quod omnes res sit vniuersal vel particularis oportet dictiones non significantes velle vel proclare nihil significare: et sic non erunt termini: ut habet sumitur terminus. Dicit autem ad placitum ad vniuersalem significatio nalis: sicut passiones in anima nostra exites nalis significat res que sunt similitudines de quod significatio non inredit auctor.

¶ Deinde dicit auctor quod suppositionum quod dicitur fit per nomen substantiuum: alia per nomen adiectiuum. Substantiuum autem nomen prope dicitur supponere: quod significat per modum per se scilicet Adiectiuum vero et habet dicitur copulare: adiectiuum quod dicitur significat per modum adiacentis seu alteri inherenti. Verba autem que sunt nota vniuersis predicant cum subiecto: large enim

sumendo suppoem adiectiua possent dici
supponere: maxime qm snt substatiua in
neuro genere.

2. **¶** Premissis his pambulis distiuit au-
ctor suppoem dicēs q suppo ē acceptio
termini substatiui p aliquo: id ē p re si-
gnificā p ipm: siue sit ens in anima: siue
extra animā: siue significatū principale:
siue minus principale: vt hō p̄t accipi p

3. **¶** Et differēt suppo et significatio sūm ipz:
qz significatō ē vocis: s3 suppo ē ppetas ter-
mini cōpositi ex voce et significatōe. Est
autē acceptio ipsius termini p aliquo: et
sic significatio est p̄o: suppo. **¶** Alii vnt

4. **¶** sūm aliqz: qz significatio solū extenditur
ad rē ad quā significandā termin⁹ im-
ponit: s3 suppo nō solū extendit ad rez que
p terminū significat: sed etiā ad suppositi-
ta cōtenta sub re illa: vt hō significat na-
turā humanā: p̄t tñ supponere p natu-
ra et p suppositis q ab aliquo dicūt res
nature: licet aut sūm auctore termin⁹ sup-
ponat: et in ppōe et extra ppōem: non
tñ sūm **¶** Scham et ei⁹ sequaces ponētes
distiam inter suppoem et significatōe:
qz suppo ē acceptō termini in ppōe pro
aliq vel p aliq. Significatio vō ē ter-
mini et in ppōe et extra ppōem qz for-
te opinio ē verio. **¶** Deinde diffiuit

5. **¶** auctor: copulationē di. q copulatio ē ac-
ceptio termini adiectiui p aliq: id ē pro
re significata p illū terminū adiectiuū:
qō ponit ad distiam syncategorematicū
q nō sigcāt res s3 earū dispositōnes.

6. **¶** Dūdit cōsequēter auctor: suppoem in
cōem ⁊ discretā. Suppo cōis ē q sit per
terminū cōem: vt hō vel anīal. Suppo
discreta ē q sit p terminū discretū: vt so-
tes currit. vel p terminū cōem cū prono-
mie demonstratio: vt iste hō currit: ly hō
suppōit discrete rōe pnomis demonstra-
tini sibi additi: tale nāqz pnomē p pro-
prio nomie ponit: et certā psonā signifi-
cat. **¶** Et sciēdū q frustra addit signum
vle termino discreto: qz tal termin⁹ non
est distribubil qn n̄ dicat qditate plib⁹
cōicabile. **¶** Si quāt de illa propōe bec

herba creseit in orto meo: ⁊ de similib⁹
quō supponit herba: dicit an. q suppo
nō discrete. **¶** Et si arguat q tunc crit-
falsa. Respōdeo q de vitate finonis:
seu in sensu quē facit ē falsa: tamē in sen-
su in quo fit ē vera. p hāc intelligit her-
ba eiusdē spēi cū ista creseit in orto meo:
q est vera.

¶ Deinde diuidit auctor suppoem cōez
in nālē et accntalē. Suppo naturalē ē ac-
ceptio termini cōis pro oibus a quibus
aptus nat⁹ ē picipari: vt hō p se sumpt-
tus p̄t accipi p oīmb⁹ q fuerūt sūt ⁊ erūt.

¶ Et dicit naturalē qz nō cōuenit termino
p aliq sibi additi: ⁊ iō termin⁹ de natu-
ra sua habet talē suppoem.

¶ Et notan-
dū q bec suppo nō habet locū apd illos
q ponūt terminū tñ supponere in ppō-
sitiōe. **¶** Suppositio accntalē ē acceptō ter-
mini cōis p eis pro qbus erigit adiuns-
ctū: vt hō ē suppoit tm̄ pro pntib⁹ rōne
vbi pntis t̄pis. hō sūt n̄ soluz p̄t accipi
p pntib⁹ s3 etiā pro pteris: hō erit pro
futur⁹: sic illa propōe aīal ē gen⁹: aīal

nō suppoit pro suppositis: qz illd p̄dicat
sibi adiuctū n̄ cōpetit suppositis s3 qdī
tati aīal i cōi: ⁊ iō nō suppoit psonalitē
s3 simplr. In ista vō propōe: aīal come-
dit: ly aīal n̄ suppoit pro qditate. qz aīal
litas in cōi nec bibit nec comedit: s3 sup-
ponit psonalitē: qz p̄dicatū adiuctū cōpe-
tit indituiduis aīal. **¶** Operōes enī sūt sin-

gulariū. **¶** Alteri⁹ suppo accntalis dicit
dit in simplicē ⁊ psonales. **¶** Suppo sūm-

plex ē acceptō termini cōis p re vli signi-
ficā p ipm: vt hō ē spēs vlē gen⁹. **¶** Ille
termin⁹ hō suppoit p nā humanā in cōi q
est ei⁹ pncipale sigcātū ⁊ n̄ p aliq suppo-
sitiō illi⁹ nature: Sic etiā supponit sub-
iecta sciarū: vt ens in qntuz ens ē subm
metaphisice: syllog⁹ ē subm logice: s3
sylls in cōi. **¶** Et d̄ bec suppo simplex: qz
termin⁹ sic supponēs ponit p re vli. **¶** Simp-
licitē enī aliq idē ē: q vlr sūm pbūm in
pmo de gūatōe. **¶** Personalis suppo ē
acceptō termini cōis p suis inferiorib⁹ q d̄
psoal: qz idituidū suppo^m i sba roabli

Idem ē q̄ p̄sona. Est enī p̄sona s̄m Boetii rōnalis nature indiuidua subia. et s̄m Ricardū: persona ē intelligibilis nature incoicabilis eēntia. Illa igit̄ suppo-
 qua tenet̄ termin⁹ p̄ suppositis vel indiuiduis d̄r p̄sonalis nō q̄ oīa indiuidua s̄nt p̄sone. Sola em̄ indiuidua rationalis nature s̄nt p̄sone: alia nō nequaq̄: s̄z de noīat̄ p̄sonal̄ a noīe indiuidui nature p̄fectōis. Personalīū supponū alia determinata: alia cōfusa. Suppō determinata ē quā habet termin⁹ coīs indeterminate sumptis: vel cū signo p̄ticulari q̄n̄ videlicet p̄tingit̄ descēdere ad determinata supposita p̄ pp̄dem d̄stinctā: vt hō currit: ergo sortes currit vel plato currit: et sic de alijs. Et dicit̄ determinata: q̄ licet ille termin⁹ hō supponat̄ seu possit accipi p̄ oīm̄ hoīe: t̄n̄ r̄ducit̄ locutio vera p̄ vno: determinato supposito. Quā dicit̄ auctor q̄ alijs ē supponere et alijs reddere locutionē verā p̄ aliquo. Quā ad veritatem illi⁹ sufficit̄ q̄ p̄dicatū cōueniat̄ sublecto p̄ vno solo supposito. Quāq̄ tamē oēs singulares s̄nt vere: vt hō est r̄sibilis et hoc nō formalit̄ s̄z materialit̄. Subiectū igit̄ pp̄ōis p̄ticularis vel indefinite supponit̄ determinate: dū t̄n̄ accipiat̄ nō t̄n̄ tū p̄ ei⁹ p̄ncipali significato: s̄z p̄ indiuiduo ei⁹: q̄d dico p̄pter subiecta aliar̄ pp̄ōnū: hō ē dignissima creaturaz. Rosa ē pulcherrim⁹ flos floz: color ē veruz obm̄ visus: et sic de silibus q̄ nō supponūt̄ p̄sonalit̄ p̄ indiuiduis: s̄z simplit̄ p̄ncipali significato. p̄dicata etiā pp̄ositionū p̄ticulariū et indefinite affirmatiuarū in q̄b⁹ nō ponit̄ aliq̄ dictō negationē impr̄as vel syncategorema confūdēs supponūt̄ determinate. Suppō cōfusa ē acceptio termini coīs p̄ oīm̄: s̄z ut suppositis seu p̄ multis: et d̄r cōfusa id ē indeterminate: q̄ termin⁹ sic supponēs nō determinat̄ ad aliq̄ suoz suppositoꝝ. ¶ Suppositionū cōfusarū alia cōfusa et mobilis siue distributiva: alia cōfusa et immobilis: q̄ d̄r cōfusa t̄m. Suppositio cōfusa et distributiva ē acceptio termini coīs p̄ oībus suis suppositis v̄l in diuiduis. et dicit̄ mobilis q̄ p̄t̄ fieri de ascensus sub termino sic sumpto ad singlaria p̄ pp̄ōez copulatiuā: vt oīs homo currit: s̄q̄ homo suppoit̄ cōfuse et mobiliter: q̄: hō sequitur: ergo sortes currit: placurrit: et sic de alijs. Hoc nō supponit̄ oīm̄ n̄s terminus coīs immediate sequēs signū vniuersale affirmatiuū nisi alijs impediatur: vt si supponeretur negatio signo: vel alijs h̄mōi. Termin⁹ et t̄n̄ sequēs immediate negationē infinitantē: suppoit̄ confuse et distributivē: vt nō hō currit: si ly nō sumat̄ infinitatē ly hō suppoit̄ confuse et distributivē. Negatio aut̄ negans cadens sup̄ copulā p̄ncipalem p̄positionis distribuit̄ nō solū subiectum: sed etiā p̄dicatū: vt nō nullus hō ē asinus. Termin⁹ etiā includēs negationē cōfundit̄ et distribuit̄ terminos supra quos cadūt: vt alius differt̄ ab hominē: ly hominē distribuit̄. ideo ip̄a ē falsa: q̄ differt̄ a seip̄o. huiusmodi s̄nt termini cōceptiui: et nomia compatiui et suplatiui gradus et aduerbia similitudinis s̄m quorundam opinionē. Suppositio cōfusa immobilis seu cōfusa t̄m est q̄n̄ termin⁹ sumit̄ p̄ aliq̄b⁹ ei⁹ suppositis: nō t̄n̄ p̄t̄ fieri descensus ad illa: et hō mō s̄m Sco. xij. di. p̄. sen. supponit̄ etiā p̄dicatū v̄l affirmatiuē: vt oīs hō ē animal. Quā nō sequitur: q̄ oīs hō ē hō animal: et sic iectū exclusivē affirmatiuē: q̄ equalit̄ vniuersali de terminis trāsp̄positis: vt illa: t̄m animal ē hō: equalit̄ istū: oīs hō ē animal: hoc mō etiā supponit̄ termin⁹ supra quē cadunt duo signa distributiva: vt sortes differt̄ ab oīm̄ hominē: et hoc p̄ illā regulā logicarū: Quicqd̄ mobilitat̄ immobilitatu: immobiliter mobilitatum: vt in ista Sortes differt̄ ab hoīe: ly hoīe suppoit̄ confuse et mobiliter. Si aut̄ addat̄ alijs signū: vt dicēdo: sortes differt̄ ab oīm̄ hoīe supponit̄ cōfuse et immobiliter. Sic etiā supponit̄ termin⁹ sequēs v̄bū significās actū aīe interiorē: vt sortes appetit̄ vniū

vel etiā actum sensus exterioris. **Ter-**
minus etiā sequēs aduerbiū numerale:
vt bis comedi panē. **Parisus** ⁊ rome vñ
dicitur piper. hoc etiam mō supponit iste
terminus homo in hac ppositione: Ab
initio mōl sp fuit hō. **Eni** nō sequit: er
go aliquis homo semp fuit ab initio mū
di: sed ē fallacia consequētis. Sequitur
enī e cōuerso: licet autē predicta appare
ant eē vera: auctor tamē ponit p̄dicatum
vniuersis affirmatiue supponere simplr
de suppone cōfusa immobilī parū curās
⁊ ad hoc adducit aliquas rōes.

Circa quod notandū q̄ suppo-
sio simp-
plex et confusa tm̄ seu immobilis differūt
quia ī suppone simplici terminus suppo-
nit p̄ natura absolute sumpta nō habi-
to respectu ad supposita indeterminate
tamē. **Eni** licet termin⁹ sic suppoēs pos-
set dici supponere simpliciter: vt ponit au-
ctor: nō tamē ita p̄p̄e: et p̄ hoc possēt e⁹
rōnes solui. Aliq̄ etiā dicūt: vt **Ocham**
et eius sequaces: q̄ ī suppōe cōfusa tm̄:
licet nō possēt fieri descendus p̄ ppōem
copulatiuam vel disiunctiuam: vñ tamē
pōt fieri p̄ ppōem de disiuncto extremo
vt omnis hō est animal: licet enī nō seq̄-
tur: ergo omnis homo est animal: vñ om-
nis homo est homo animal: vñ omnis hō
est homo. **Vñ** tamē seq̄tur: q̄ omnis hō ē
hō animal: vel hō animal: ⁊ sic de alijs.
Est etiā suppo cōfusa et immobilis quan-
do signū vniuersale tenet collectivē: vt
qn̄ additur termino numerali ī plurali:
vt dicendo: omnes apli sunt duodecim:
non em̄ seq̄tur: ergo petrus ē duodecim
sed designatur q̄ petrus et **Johānes** cū
ceteris simul sumptis sunt duodecim.

De suppositione relatiuorum

rum: ampliationib⁹: restrictōni-
bus: appellatiōibus et distributi-
ōnibus aliq̄ breuiter dicā: et p̄mo de re-
latiuis. Est autē duplex relatiuū: quod-
dā ē relatiuū logicale: de quo dcm̄ ē in
p̄dicamēto ad aliqd. Aliud ē grāmati-
cale qd̄ ē ref ante late recordatiuum: vt
sortes currit q̄ disputat: hoc relatiuum

qui facit recordationem de sorte qui est
res ante lata: et de huiusmōd relatiuis ē
p̄ns intentio. **Relatiuoz** autē quedā
sūt relatiua subie: ⁊ qdā relatiua accētis.
Dicitur hō relatiua substantie nō q̄ so-
las subas referāt. **Hō** enī tm̄ referūt sub-
stātiās: s; etiā accidētia: vt hoc relatiuū
qui pōt referre subiectionē: vt sor. cur.
qui disputat: et p̄t referre accidēs: vt co-
lor qui est in pariete videt ab oculo sed
relatiua substantie dicitur illa q̄ referunt
sua accidētia vt quid: seu p̄ moduz p̄ se
stantis. Relatiuuz autē accētis est quod
refert suū aūs p̄ modū denominatiōis: vt
sortes ē albus: ⁊ tal ē plato. **Relati-**
uorum autē subie quedā sūt relatiua idē-
titatis et quedā diuersitatis. **Relatiua**
idētitatis dūr q̄ supponunt p̄ eisdem in
numero p̄ q̄bus supponūt sua aūtia: vt
sor. currit et ille disputat. Relatiua hō
diuersitatis supponūt p̄ alio ab eo q̄ re-
ferūt: vt sortes currit: et al⁹ disputat: hō
relatiuū al⁹ refert sortē: ⁊ supponit p̄
alio a sorte. Sens⁹ enī ē q̄ al⁹ homo a
sorte puta plato disputat. **Ex** p̄dictis
patet q̄ maior est certitudo p̄ relatiuum
idētitatis q̄ p̄ suū aūs positū loco relati-
ui. vñ si dicat hō currit: hō disputat: du-
biū ē: vtz de eodē homine dicat vñ non:
S; cū dicat homo currit ⁊ ille disputat:
certū ē q̄ de eodē dicat: cū relatiuū idēti-
tatis suppoat p̄ eodē ī numero p̄ q̄ sup-
ponit suū aūs: hoc autē ē vtz de relatiuo
nō possessiuo. Relatiuū enī idētitatis
possessiuū nō supponit p̄ suo aūte: s; p̄
aliquo possessio cū re significata p̄ suū an-
tecedēs: vt dicēdo: hō vendit libz suū:
ly suū nō suppoit p̄ hoīe: s; p̄ libro suo
sc; eius.

Circa predicta posset dubita-
ri de illa propōe **Mulier** q̄ dānuauit sal-
uauit: et cōsimilib⁹: qz ly que nō suppo-
nit p̄ eadē muliere in numero: cū **Eua** fir-
erit causa dānatōis: **Maria** hō saluatō-
nis. Ad hoc dicat vno mō q̄ hec ē rela-
tio simplex: qz ly que refert naturā non
suppositū. **Alis** autē qd̄ dicebat de relati-
uo idētitatis intelligit vbi ē relatio p̄so

nalis: quā vicz relatio refert suppositū v^l individuū. Aliter pōt dici q̄ tales ppo-
sitiones sūt inprop̄e: nec sūt x̄e de vira-
te fmōis: s; de bonitate intellectus. vñ
p illā ppoēm intelligitur q̄ muller eius
dē speciei cū illa q̄ nos dānauit fuit cau-
sa nostre salutis. Relatiuoz idētitatē
quedā sūt reciproca: et quedā nō recipro-
ca. Relatiua reciproca sūt illa que deno-
tant reflexionē seu tēdētā actus vel pas-
sionis in illū a quo egredit̄ vel in rē pos-
sessā ab eo: vt sibi sibi se a se: cū suo pos-
sessiuo. vñ talia pnt indifferēter poni in
eadē categorica cū suo autē v^l in alia.
Unde sicut bñ dicit̄ Petrus studet et di-
ligit se: ita bñ dicitur: petrus diligit se.
Relatiua vō nō reciproca nō designant
talē reflexionem. nec pnt capi in eadem
categorica cū suo antecōdēte: vt sortēs
currit: et petrus videt illū. ¶ Et notan-
dum q̄ omne pnoimē relatiuū ē relatiū
idētitatis et nullū diuersitatis: vt suus
spē sui ille. Omne etiā pnoimē relatiuū
est relatiuū substantie: et nullū accidētis.
Relatiuoz autē accētū qdā sūt nomina
vt talis qualis tantus quantus: quedā
aduerbia: vt taliter qualiter toties quo-
tiens. Item huiusmodi relatiuoz qdā
sunt idētitatis et quedam diuersitatis.
¶ Relatiuuz idētitatis in accētibus est
quod refert idē accidens nō in numero
sed in specie et p eodēz supponit: vt sor-
tes ē albus et talis ē plato. Albedo enī
eadē nō in numero s; in spē inest sorti et
platonī. Relatiuū autē diuersitatis ī accē-
dentibus ē qd̄ refert idē accēs in specie
et p accidente diuerso in specie suppo-
nit: vt sortēs est albus: et aliter huiusmodi
est plato. ¶ Item relatiuoz accidētium
quedā sūt relatiua qualitatis: vt talis qua-
lis: Quedam quātitatis cōtinue: vt tā-
tus quantus: et quedam discrete: vt tot
quot.

¶ Via ampliatio et restrictio opponū-
tur: id ad planiorē ipoz euidentiam
de his simul pscrutabor. ¶ Restrictio ē
coartatio termini cōmunis a maiori sup-
positione ad minorem: vt cum dicit̄ ho-

mo albus currit: hoc adiectiuum albus
restringit ad standum pro albis tantū.
Dico autē termini cōmunis: qz terminus
singularis nō p̄t restringi cuius nō conue-
niat pluribus. ¶ Ampliatio ē extensio
termini cōmunis a minori suppositione
ad maiorem: vt homo currit: nō solū iste
terminus homo supponit p his q̄ sunt:
sed etiam p his qui erunt. ¶ De am-
pliacione ponuntur quinque regule. Pri-
ma est qz terminus positus a pte ante re-
spectu verbi vel participij preteriti tem-
poris ampliatur ad supponendum pro
eo quod est v^l fuit: vt puer fuit senex: sē-
sus est: qz ille qui ē vel fuit puer fuit se-
nex. viuum ē mortuum: id est illud qd̄ ē
vel fuit viuum ē mortuum. ¶ Secunda
regula est qz terminus posit⁹ a parte an-
tē respectu verbi vel participij futuri tem-
poris ampliatur ad standum pro eo qd̄ ē
vel erit: vt senex erit puer: id est ille qui
est senex erit puer. Antichristus ē gene-
randus: id est qui est vel erit antichrist⁹
est generandus. ¶ Tertia regula est: qz
subiectum ppois modalis in sensu di-
uiso ampliatur ad supponendum p eo
qd̄ est vel potest esse. Unde supposito qz
deus nihil crearet: adhuc ista est vera:
Creans necessario est deus. Et si argua-
tur qz conuertens eius est falsa: s; de-
necessario est creans: Dico qz nō puerit̄
tur in illam sed in istam: Illud quod ne-
cessario est deus creans est vel potest ēē
creans. Sic illa: sedentem possibile est
ambulare: in sensu diuiso designat qz il-
le qui est vel potest esse sedens pōt am-
bulare: non sic in sensu conposito: quia
tunc p̄dicatum denotatur inesse subiectō
sub p̄p̄a forma accepto: et tunc sensus
illius ppois est: qz illa ppo sedens am-
bulat p̄t esse vera: et patet qz in isto sen-
su est falsa. ¶ Quarta regula ē qz termi-
nus constructus cum v̄bis vel p̄cipijs
actum anime interiozes significantibus
ampliatur ad supponendum p eo qd̄ est
vel fuit vel p̄t esse: vel pōt imaginari ēē
vt beatitudo a me desiderat. ¶ Quinta
regula est qz terminus positus a pte an-

te respectu nominum terminatorum in
bilevel in turum ampliatur ad supponē
dum p eo quod ē vel p̄t esse: vt homo ē
amabilis vel amaturus.

Circa restrictiones notan-

dum q restrictio fit multis modis. Ano
modo p verbum. Terminus enī suppo
nēs vel apponens verbo presentis tem
poris restringitur ad supponendum p
his qui sunt nisi in illa ppositione ponā
tur aliquis terminus ampliatus: vt si
ponatur p̄cipium p̄teriti vel futuri tē
poris. vel aliquis alius terminus ampli
ariuus: p̄dicatum vero sequens verbuz
p̄teriti tempis restringitur ad p̄teritum
tēp̄s. Sequens aut verbum futuri restri
gitur ad futurum tempus. Itē termin
minus communis additus cōmuniōri p
appositionem restringit terminum ina
gis cōmūnem ad supponendum p sup
positis termini minus cōmunis: vt au
mal homo: vel animal rationale: vel hō
fortes currit. Fit etiam restrictio p illaz
implicationem qui: vt omnis homo qui
est albus currit. Ubi sciendum q̄ scōmū

Scotum .xj. di. p̄mi sen. Ista distinguit
in sensu composito vel in sensu diuiso.

In sensu enī composito fit restrictio p il
lam implicationem qui est. quia ille ter
minus homo determinatur ad significā
dum solum p hominibus albis. An sē
sus ē q̄ omnis ille homo qui ē alb⁹ cur
rit: non sic est in sensu diuiso. In illo nā
q̄ sensu intelliguntur ibi due categori
ce: in quarum vna asseritur esse albū de
omni homine: et in alia esse currentem.
Unde sensus est q̄ omnis homo ē alb⁹
et omnis homo currit. Fit etiam p adie
ctiuum: siue sit nomen: siue p̄cipium:
vt homo p̄uidens recte dicat qd sit agē
dum. Et intelligitur hic non tantum de
adiectiuis grammaticalibus que decli
nantur p tres articulos: vel p tres vari
as voces: sed etiam de his que significāt
aliquid adiacere illi cum quo constru
tur: que licet sunt substantiua: possunt ta
men sumi adiectiue s̄m logicos et theo

logos: vt omnis homo pater habet filiū
Omnis homo sacerdos debet celebra
re missam: ly homo restringitur ad p̄ci
se su: ponendum p illis quibus inest pa
ternitas vel sacerdotium. Intelligit eti
am hoc de terminis non distrabēdo: qz
termini distrabentes vt mortuū vel cor
ruptum non restringunt significatum il
lius enī additur sed tollunt. Homo enī
mortuus non est homo: vt dictum est in
p̄cedentibus. Si etiam adiectiuum sit
masculini generis restringit substantiū
ad mares: vt homo albus currit. Si ve
ro sit feminini generis: restringit ad fe
minas: vt homo alba currit. Ex p̄dis
ctis patet q̄ signum vniuersale adueni
ens termino communi restricto non di
stribuit s̄m nisi p his ad que coartatur
vt omnis homo albus mouetur: Itō di
stribuitur homo nisi p his quibus inest
albedo.

Appellatio s̄m quosdam

est acceptio termini cōmunis p supposi
tis actu existentibus. Et differt a suppo
sitione sicut inferior a suo superiori. Sup
positio enī est acceptio termini nō soluz
p suppositis actu existentibus: sed etiaz
in potentia. Suppositio etiā nō solū est
acceptio termini cōis p suppositis: sed
etiam pro natura cōmūi. Appella
ta etiam dicuntur supposita actu existen
tia. Appellatur enim seu nominatur p
p̄cie quod est: et non quod non est: hinc
est q̄ appellatio dicitur acceptio termi
ni pro suppositis existentibus: s̄m alios
vero appellatō est acceptio termini pro
suo fortuali significato, quod denotatur
adiacere vel non adiacere suo determi
nabili. Cuius ratio potest esse: quia des
nominatiua habent appellatōē ab ab
stractis ipas formas importantibus: vt
aliquid dicitur album: ab albedine. An
de appellatio hoc modo sumpta prope
conuenit denominatis sine adiectiuis
Et sicut ampliatio conuenienti⁹ est a p
te subiecti: sic appellatio conuenit p̄di
cato.

De appellatōne sic accep-
 ta ponunt aliq̄ regule: Quarū p̄ma est:
 q̄ p̄dicatum sequens verbum p̄teriti tē-
 poris appellat suam formam p̄ tempe-
 p̄terito: vt sanum fuit egrum. Unde sē-
 sus est quod est vel fuit sanum: aliquan-
 do fuit egrum. Subiectum aut̄ istius p̄-
 positionis non appellat sed ampliatur.
 Ad veritatem namq; huius non requi-
 ritur q̄ hec aliquando fuerit vera Sa-
 num est egrum: sed requiritur q̄ hec fu-
 erit vera: hoc est egrum demonstrato il-
 lo p̄ quo supponit subiectum. Ex his in-
 fertur ab istis q̄ hec consequentia non
 valet de veritate sermonis: Carnes co-
 ctas tu emisti: ergo tu emisti carnes co-
 ctas: q̄ posito casu q̄ tu heri emisti car-
 nes crudas: et hodie sunt coctae: tunc illa
 est vera Carnes coctas tu emisti: quia
 subiectum non appellat suam formam:
 sed sufficit ponere loco subiecti pronō-
 men demonstrans illud pro quo ipsum
 subiectum supponit et ampliatur ad sup-
 ponendum p̄ illis que sunt vel fuerunt
 coctae disiunctive: et sufficit q̄ vna pars
 sit vera.

Secunda regula talis est q̄
 p̄dicatum sequens verbum futuri tem-
 poris appellat suam formam pro tempo-
 re futuro. Ex quo sequitur q̄ hec est cō-
 cedenda album erit quando non erit al-
 bum. Sensus enim est q̄ illud quod est
 vel erit album erit in aliquo tempore in
 quo sibi non erit albedo.

Similiter dicendum est de illis Puer
 erit quādo non erit puer: itē Virgo erit
 quando non erit virgo: et sic de consimi-
 libus.

Tercia regula talis est q̄ di-
 ctiones sequentes verba vel p̄cipia si-
 gnificantis actus anime interioris ap-
 pellant suas formas non autem dictōes
 talia verba p̄cedentes. Unde ista est cō-
 cedenda Deum trinum et vnum cogno-
 uit Aristoteles: non autem ista Aristo-

tiles cognouit deum trinum et vnum.
 Sensus enim potest esse q̄ Aristoteles
 cognouit deum qui est trinus et vnius:
 licet non cognouerit eum sub tali ratio-
 ne: sed sub ratione p̄mi motoris vel en-
 tis infiniti. Sensus autem est q̄ Aristo-
 tiles non cognouit deum esse trinum in-
 p̄sonis cum vnitatem essentie: sicut dicen-
 dum est de ista: Venientem cognosco: li-
 cet non cognosco venientem. Alie re-
 gule possunt poni de appositionibus de
 quibus breuitati studens sup̄sedeo: tuz
 quia iste appositiones non sunt multuz
 v̄sitate apud doctores theologos q̄ non
 semper loquuntur proprie. Unde in ex-
 positione eorum non est attendenda p̄-
 prietas sermonis: sed intentio et proces-
 sus eorum.

Distributō est multiplica-
 tio termini communis per signum vni-
 uersale facta: vt omnis homo currit: iste
 terminus homo distribuitur pro quoli-
 bet suo inferiori per hoc signum omnis.
 Signorum autem vniuersalium alia sūt
 distributiva substantie: que scilicet dis-
 tribuunt res se habentes per modum
 substantie sue sicut de genere substantie
 sue de generibus accidentium: vt om-
 nis nullus: et sic de alijs. Sicut eniz di-
 ctur: omnis homo: ita potest dici om-
 nis albedo vel nigredo. Alia vero di-
 stribuunt res se habentes per modum ac-
 cidentis vel inherētis: et horum que-
 dā sunt distributiva qualitatis: vt qua-
 lisq;: qualiscunq;: alia quantitatis con-
 tinue: vt quātuscūq; et quantuscūq;. Alia
 quantitatis discrete: vt quotquot quot-
 q;: et sic de alijs.

Signorum autē distributiuo-
 rum substantie quedam sunt distributi-
 ua partium integralium: vt totus: que-
 dam partium subiectiuarum: vt omnis:
 nullus.

Signorum vero distributi-
 uarum partium quedam sunt distributi-
 ua duorum: vt vterq; neuter.

Alia plurium: vt quilibet quicūq; .rē.
Et notanduz q̄ signis vniuersalibus
 correspondēt signa particularia: vt quidā
 et aliquis correspondēt illis signis om-
 nīs: quilibet et nullus. Sed alter ⁊ al-
 quis correspondēt istis vterq; ⁊ neuter.
 Aliqualis autē correspondet illis signis
 qualiscūq; vel quālibet. Sed aliquā-
 tus correspondet istis quantuscūq; et
 quantuslibet. Aliquot vō correspondet
 ad illa quotquot ⁊ quotcūq;. Quomō
 autē omīs habeat sumi distributue ⁊ col-
 lectiue: et totius cathegorematicē ⁊ sin-
 cathegorematicē dictū est capitulo d̄ q̄n-
 titate propositionum. qz vō signa ponū-
 tur esse dispositiones subiecti Sciendū
 est q̄ duplex est dispositio subiecti: que-
 dam enī est dispositio eius qd̄ ē subiectū
 vt album nigrum: que dicūtur dispōnes
 subiecti absolute: et hoc mō signa non
 sunt dispositiones subiectiuoz. Alia est
 dispositio subiecti in quantum subiectuz
 sumitur in ordine et respectu ad predi-
 catum: et hoc mō signa sunt dispositōes
 subiecti. **N**otandum insuper q̄ illud
 signum omīs potest distribuere termi-
 num cōmunem se sequētem pro singul^r
 generum: vel pro generibus singulorū.
 Unde dicunt quidā q̄ illa propositio
 Omne animal fuit in archa Noe: est fal-
 sa pro singulis generum: quia nō omnia
 indiuidua cuiuslibz speciei sue generis
 animalū ibidē fuerunt: Sed ē vera pro
 generib⁹ singulorū: qz de quolibet gene-
 re animalū fuit ibi aliquod indiuiduū.
 Posset etiā verificari illa propositio p̄ sin-
 gulis generū cū animal ampliē ad p̄te-
 ritū tēpus rōne illi⁹ verbi fuit: sic intelli-
 gendo q̄ omne indiuiduū animal qd̄ fuit
 tempore diluuij fuit in archa Noe. p̄o-
 nitur etiā qdā distributio accōmoda:
 quādo vicz fit tm̄ distributō respectu sin-
 gularitū que notātur in vbovel p̄cipio
 vel alioz a se: vt celiū tegit omīa: que scz
 tegūtur: vel illa deus creauit omīa que
 scz creata sūt: vel omīa alia a se. Et dici-
 tur accōmoda: id ē alijs a se accōmoda-
 ta. vel dicif accōmoda: qz talis distribu-

tio p̄p̄e loquendo non debetur termino
 sic se habenti: sed est ei accōmodata ex
 cōmuni vsu loquendi. sic a quibusdā ex-
 ponitur illa. Deus vult oēs homīes sal-
 uos fieri: illos vicz q̄ saluabūtur. Aliter
 ponitur a doctore subtili circa finem pri-
 mi sententiarum: q̄ deus vult omēs ho-
 mīes saluos fieri quātum est ex p̄te sni
 et voluntate sua asite: p̄ q̄to dedit eis vo-
 na naturalia et leges ratiōnis ⁊ adiutor-
 ria sufficientia ad salutem: cuius saluif
 nos participes efficiat iesus saluator ses-
 culi: Amen.

Finit.

Eximij ac peritissimi artū
 ac sacre theologie Magistri
 Nicolai Borbelli ordis mi-
 norū preclarissima logice ex-
 positio: parua quidem volu-
 mine: maxima vero doctri-
 ne copiositate, quod opus si-
 cut ceteris logice volumini-
 bus est emēdatus: ita profe-
 cto omībus logice libris vo-
 lētibus in dialectica: et preci-
 pue sim doctrinam doctoris
 subtilis erudiri est vtilius.
 Impressumq; Basilee per
 Michaelē furter: Anno do-
 mini. M. CCCC. xciij.

Junc.

61

Ex. mutilado, faltando-lhe a
fl. 1 e com a fl. 10 dedicada.

